

Híven, Becsülettel, Vitézül!

Epizódok a csendőr szolgálati életéből.

HÍVEN, BECSÜLETTEL, VITÉZÜL!

EPIZÓDOK A CSENDŐR SZOLGÁLATI ÉLETÉBŐL.

MÁSODIK VÁLTOZATLAN KIADÁS.

BUDAPEST.

1905.

ELŐSZÓ.

Intézményünk multjában számos oly eseményre találunk, melyek a fiatal nemzedéknek oktatásul és okulásul szolgálhatnak. Ezen történelmi hitelességű eseményeket a feledés penészétől megóvandó s egyszerűs mind némely még köztünk élő és működő bajtársnak egy maradandó emléket állítandó: összegyűjtettem mindazt, a mi elszórtan régi aktákban, oktatólagos parancsokban stb. feltalálható volt s így ezen kötetben összegyűjtve oly czélből adom a csendőrlegénység kezeibe, hogy abban lapozgatva, olvasgatva, nemcsak szórakozást, hanem egyes szép tetteken lelkesülve, nehéz hivatásához buzdítást leljen.

Hangsúlyozom, hogy ezen kiadvány nem oktatási tárgy, hanem pusztán szórakozva oktató olvasmány.

Budapest, 1904. év október hó.

Panajott ezredes,
a magyar korona országaihoz tartozó
csendőrség felügyelője.

I. KERÜLET.

Fegyverhasználat egy tilos legelő erőszakos használatára miatt.

Moldovan Tódor, Sándor István, Abrudán Demeter, Gergely István, Kaszás Samu és Papp Gergely csendőrök és pedig két első a magyarláposi, a négy utóbbi a kápolnokmonostori örsről, a magyarláposi szolgabírósnak 1879 június hó 12-én kelt 3630. számú felszólítása folytán a köteles mezői zár alatti erdőségeket terhelő adóhátralekok felhajtására Karpodeán Simon segédszolgabíró mellé június hó 13. és 14-ére segédletképpen lettek szolgálatba kivezényelve.

Kötelesmező, Blazsa és Ploppis határain a Retunda nevű havaslábon keresztül egész Szatmár- és Máramarosmegyéig több ezer holdra terjedő vadon erdő vonul, mely az állam, a gróf Teleki, Papp és Kaszmucza család által per és birói zár alá van helyezve. Ezen vadon erdő legelőjét s magát az erdőt is a közel fekvő falvak már évek óta ingyen pusztítják azon elbizakodott hitben, hogy ott velök senki sem bir, miből következett az is, hogy Kötelesmező községe az 1878. évben a törvényszék küldöttjeit elkergette. A magyarláposi szolgabírósnak már több versen próbálta meg a tilalmat rontó marhákat behajtani, mi azonban nem sikerült s egyik zárgondnok, Biró József felszólítására, Karpodeán Simon segédszolgabíró, Anka Sándor körjegyző, említett zárgondnok, elől nevezett csendőrök segédkezése mellett június hó 13-án a szolgabíró által azon célból küldettek ki a zárlat alatt levő erdőségbe, hogy ott meghálva, a praevarikáló marha-

csordát meglepjk és behajtsák, az annak kiváltásából begyülemdő összeg a zárgondnok által az adóhátralék fedezésére lévén szánva.

A hat csendörből álló járör június hó 13-án Kovács-Kápolnok községében gyülekezvén, innen a segédszolgabíró úr Abrudán Demeter és Sándor István csendöröket azon feladattal küldötte Kötelesmezőre Dancs Gavrilla községi bíróhoz, hogy ez 14-én reggelre legalább is 30—40 férfit a marhák összekerithetésére kirendeljen s azoknak élén ő maga is a szolgabírónak való segélynyújtásra siessen; a más négy csendör, Karpodéán Simon segédszolgabíró, Anka Sándor kovácskápolnoki körjegyző és Less Tódor ezen községbeli bíró, a kérdéses erdőségbe ment és az éjszakát 13—14-ére ott töltötte.

14-én reggeli 6 és 7 óra közt Abrudán Demeter és Sándor István csendörök a kötelesmezői községi bíró és 32 falusi emberrel a kijelölt helyre megérkezvén, itten a négy csendört és Anka Sándor körjegyzőt találták, a segédszolgabíró a kovácskápolnoki községi bíróval Kapnikbánya felé már puhatolódzásra, indult volt.

Anka Sándor körjegyző Abrudán Demeter és Kaszás Samu csendöröket két falusi emberrel a segédszolgabíró úr után küldötte, a többiekkel pedig a peres erdőségnek a Kapnikbánya községe felőli részébe ment s ottan lesben állott, ezen Szatmármegyében kebelezett községbeli szarvasmarha csordának a tilos legelőre való megérkezését várva.

Délután 2—3 óra közti időben 264 darab marhából álló kapnikbányai csorda két öregrendű ember és két gyermek őrizete alatt a zár alatt levő erdős legelőbe mintegy 300 lépésnyire behatolt, mire azt a hajtsásra kirendelt falusi emberek a szolgabíró úr parancsára körülfogták és Kovács-Kápolnok községe felé kezdték hajtani, a két öregrendű pásztor e miatt Karpodéán Simon segédszolgabíró urat szitkozódó és fenyegető szavakkal sértetgetve, az egyik fejszével kezében feléje indult, Abrudán Demeter és Kaszás Samu csend-

örök által azonban a segédszolgabíró személyes felhívása folytán mindkettő letartóztatott, összekötött és a csorda után kísértetett. A segédszolgabíró a letartóztatott két pásztort a csendörök felügyeletére bizta azon meghagyással, hogy úgy ezeket, mint a csordát Kovács-Kápolnok községébe kísérik, hol tovább fog intézkedni és azután szerkerét felkeresve eltávozott. A két pásztor-gyermek azon perczen, midőn a csordát a segédszolgabíró a hajtsárok által körülvétette, Kapnikbánya felé szaladott és a történetek felől lármát ütve, az ottani községi lakosságnak és bírónak hirt adott, mire ez a körjegyzővel, mint mondják, dobot veretvén, a lakosságból több mint 100 embert összegyűjtött, kiknek vezetőül Papp Sándor nevű állami néptanító vállalkozott és élükre is állott.

Már a két pásztor-gyermek láрма-ütésére a határról és a közelebbi házakból, melyek a peres terület közelében fekszenek, mintegy 10 emberből álló vasvillákkal, karókkal, fejszékkel és kapákkal felfegyverezett csoport a csendörök után rohant és a marhák visszaadását követelte, Moldován Tódor csendör járörvezető azonban őket követeléseikkel a szolgabíró úrhoz Kovács-Kápolnokra utasította; a csordát és a pásztorokat a blozai völgyön kísérve, rövid idő múlva mintegy 25—30 főből álló puskákkal, pisztolyokkal, fejszékkel, vasvillákkal és karókkal felfegyverezett tömeg a csendöröket újból megtámadta és őket a legilletlenebb kifejezésekkel sértetgetve és fenyegetve, a marhák visszaadását követelte. Moldován Tódor csendör járörvezető a támadókat a «törvény nevében» visszatérésre szölitotta fel és kinyilatkoztatta, hogy neki nincs hatalmában a reá bizott marhákat visszaadhatni s követeléseikkel ezeket is a szolgabíró úrhoz utasította; a támadó csoport azonban a csendöröket a legszemtelenebb istenkáromlások között tolvajoknak, rablóknak nevezte, teletorókkal kiabálva, hogy őket a hajtsárokkal együtt szükség esetén megöli és a marhákat erőszakkal is visszaveszi; mire Moldován

Tódor csendőr járőrvezető a csendőröket magához véve, az ellenszögülökre szuronytámadást intézett s ezek a sűrű erdőségben szétszaladtak a nélkül, hogy közülök ekkor valaki megsebesült volna. A szétszaladott csoport folytonosan segítség után kiabálva, a csendőröket, kik a csordát fedezve Blozsa község felé haladtak, kísérte és szünet nélkül sértegette.

A csorda még nem juthatott ki a sűrű erdőségből, midőn egy szorosban annak több mint 50—60 főből álló, a már előbb említett öldöklő szerekkel felfegyverkezett kapnikbányai lakos elejébe állott és a továbbmenésben feltartóztatni megkísérelte.

Ezzel egyidejűleg Papp Sándor m. kir. állami tanító vezetése alatt szintén mintegy 50—60, többnyire tartalékos katonákból álló tömeg a csendőröket «Hurráh» kiabálással támadta meg.

Moldován Tódor járőrvezető látva a kikerülhetetlen veszélyt, a támadókat a «törvény nevében» újból magyar és román nyelven a visszatérésre felszólította s figyelmeztette, hogy ne kényszerítsék a csendőröket a fegyverhasználatra, mert a fegyverek 8—8 lövetűek és éles töltényekkel töltvék, ők pedig sokan családosak és nagy szerencsétlenségnek tehetnék ki magukat s határozottan kinyilatkoztatta azt is, hogy a szolgabíró által felügyeletükre bízott marhákat csak a csendőrök holt tetemein hajthatják vissza.

Ezen figyelmeztetésre gúnyos, gyalázatos kiabálások tetettek a támadók részéről, egy közülök ingét felemelve, kezével mellét verte kiabálván «ide löjj kutyá csendőr, ha bátorságod van és találj, mert különben én öllek meg». Az ellenszögülők a támadásra a következő szavakkal serkentették: «ne féljete, csak előre és vegyétek el a csendőröktől a fegyvert s öljétek meg vele, mert nekik nem szabad lőni s fegyvereik különben is csak vaktöltéssel vannak töltve».

Ezen biztatásra az ellenszögülők részéről «tüzeln, hurráh, előre» kiabálás és rögtön erre két lövés tetetett, melyek egyikének lövedéke Papp Gergely csend-

őrnek feje mellett fűtyölt el és a fegyver fojtása kalapjába ütközött, továbbá több kődobások ejtettek, Kaszás Samu csendőr pedig azon egyén által, ki mellét verte, fejszével támadtatott meg, mely miután azt szuronyával félre lódítván, csapásközben egy kemény faágba ütközött és nyele eltörvén, a csendőr kezére esett, annak jobb hüvelykujját, bárha lényegtelen, megsebezte.

Anka Sándor körjegyzőt, ki a szolgabíró meghagyásából, mint hivatalos személy működött, Papp Sándor állami tanító megfogta és ruhájánál fogva az ellenszögülők felé húzta, Sándor István csendőr azonban közbelépven, a körjegyzőt a további bántalmazástól megmentette.

A hajtsárok közül Savre Vaszilika lui Szakszen a hátára, fejszeütlegelést kapott, a csendőrökön Kaszás Samu csendőr kivételével nem történt semmi sérülés, ennek is hüvelykujja a reá hullott fejsze sarkával csak oly csekély mérvben lett megsebezve, hogy az őt szolgálatában nem is akadályozta.

Moldován csendőr a vész pillanatát elérkezettnek látván, tüzet vezényelt, mire ő maga, Sándor István, Kaszás Samu és Gergely István csendőrök egy-egy lövést tettek s erre egy Glodics János nevű 5. gyalogsor ezredbeli tartalékos tizedes golyó által föbe találva, szörnyet halt, egy Moldován Dumitru nevű végleg elbocsájtott szakaszvezető pedig lábába súlyos sebet kapott, a más két lövés csak könnyű sebet ejtett.

Az ellenszögülők támadásaikat mind ennek daczára tovább folytatván, ellenök szuronytámadás intéztetett, mely alkalommal közülök néhányan dőfést kaptak, mire meghátrálva és a hullát megpillantva mondák: «már most ne menjünk tovább, mert egy meghalt közülünk, a csendőrök fegyverei élesen vannak töltve».

Az eddig vázolt eset egy igen nagy kiterjedésű vadon, sűrű erdőben történt, minélfogva a veszélyt nagy mérv-

ben fokozta az, hogy a csendőrök több oldalról csaknem észrevétlenül támadtattak meg.

Az ellenszegülők a hullát fölemelve és magukkal vive, szétoszlottak és támadásaikkal felhagytak.

Fegyverhasználat egy erdőnek jogtalan használata miatt.

Az egyrészt Rebrisor, Nepsz és Földra volt katonai határőrvidéki román, valamint másrészt Nagy-Demeter, Péntek és Jaád szász községek közötti határvillongásokból eredett közrend és közbiztonsági zavaroknak meggátlása céljából Ő császári és apostoli királyi Felségének 1864. évi márczius hó 31-én és az 1866. évi szeptember hó 26-án kelt legfelsőbb elhatározásaihoz képest a határirtókérdésnek rendes per útján való végleges eldöntéséig az 1842. évben kijelölt és az 1851. évben megújított úgynevezett horvát vonal lett közigazgatási úton hatóságilag felállítva azon határvonalul, melynek átlépése bármely praevencatis szándékából betiltatott és ezen vonalnak felügyeletére a csendőrség felhivatott, mihez képest a felügyelet folytonosan naszói, naszód-szentgyörgyi és a besztercei őrsök kiküldött járőrei portyázása által pontosan gyakoroltatott is.

A szakasziparancsnokság értesülvén, hogy az 1880. évi január hó közepén Rebrisor községbeli lakosok által a nevezett vonalon innen eső nagydemeteri erdőben nagyobb mérvű tetemes károkat okozott erdőroncsolások tétettek, a besztercei és a naszói őrsparancsnokságokat ezen vonalnak lehetőleg mintül gyakorlatnak erélyes kezelésére utasította.

Ezen parancshoz képest és azon lehetőségre való tekintetből, hogy az erdőkárosítók nagyobb számban is jelenhetnek meg, január hó 27-én este a besztercei őrsről Balló Rezső hadapród czimzetes őrmester, mint járőrvezetéből és Margineán János próbacsendőrből,

valamint a naszói őrsről Gitza János csendőr, mint járőrvezetéből és Kelemen János csendőrből álló járőrök a horvát vonal leportyázására vezényeltetvén, a két járőr, minthogy a rebrisorai lakosok figyelő öröket szoktak a csendőrökre kiállítani, nehogy általuk észrevételessék, az ellenkező irányban fekvő Nagy-Demeter községében éjjeli 1 órakor találkozott, ott megpihent és a következő nap, vagyis 1880. évi január hó 28-án reggeli 5 óra tájban a most már egyesített járőr nevezett hadapród vezetése alatt a horvát vonalra ment és követve 3 Werndl rendszerű és 3 polgári puskával ellátott nagydemeteri 6 erdővéd és több ugyancsak ottani lakos által, kik részint esküdtek, részint a községnek tulajdonát képező erdő felügyeletével megbizva voltak és részben kalauzokul is szolgáltak, a portyázást megkezdette és folytatta, azonban erdőkárosítókra nem találván, a «Runker» nevű heglánczra huzódott és délután 1 órától 4 óráig ott lesben állott.

Négy óra után a járőr követve a nagydemeteri erdővédek és lakosok által az úgynevezett «Kirschner Graben» (Valea succului) hegyszorosba leereszkedvén, a horvát vonalon innen mintegy 1400 lépésnyire, Nagy-Demeter község erdejében a határvonalat átlépett 8—10 rebrisorai lakost egy hegyoldalban favigáznál lepte meg és azokat a «törvény nevében» a fejszék letetésére és a hegy oldaláról való leszállásra szólította fel, mire azok következőleg feleltek: «Nui mei au numele lege.» (Nincs már a törvénynek neve) és a felszólításnak nem engedve, szakadatlanul káromkodva és lármázva, jeladásul fütyöltek, dorongokat vágtak és következőleg kiabáltak: Fogjatok dorongokat, menjünk le rájuk, vagy élünk vagy halunk!

Ezen irtóztatós kiabálásra egy pillanat alatt a hegyoldalokról 160—180 rebrisorai lakos fejszékkel és dorongokkal felfegyverkezve szállott a hegyszorosba le és a járőrt és a nagy demetereiket 3 oldalról bekerítvén, megtámadással fenyegette, mire a járőr a meg-

félemlett és az erdőben elszéledni akart nagydemeteri erdővédeket és lakosokat, nehogy a rebrisoriak reájok rohanva, azokat egyenkint agyonüssék, nagynehezen és a legnagyobb erély kifejtése mellett visszatartván, a lakosokat a hegy oldalába saját háta mögé fedezve, az erdővédeket pedig közébbe véve, magát félkör alakjában állította fel és előre lépett s ekkor Balló Rezső hadapród-örmester az ellenszögülteket erőszakos és törvénytelen tettök szomorú következményeire figyelmeztetvén, a «törvény nevében», a törvénynek való engedelmisségre, a fejszék és a dorongok letételére és a szétoztlásra szólította fel, mely ismételt felszólításnak, habár a hadapród, de a román ajkú Gitza János csendőr által is anyanyelvükön újból ismételtetett és az ellenszögült néptömeg szándékolt törvénytelen és erőszakos tette és annak szomorú következményei iránt kimerítő felvilágosítást és magyarázatot nyert, nemcsak hogy újból semmi eredményre sem vezetett, hanem az ellenszögült néptömeg szakadatlanul orditozva: Na, menjünk oda rájuk, mert a csendőröknek nem szabad löni, a dorongokat és fejszékét emelve és lépésről-lépésre előre haladva, a hegysszorosban egyesült és a járőrt megtámadta. E közben az ott létezett 20—25 szán, melyeknél összesen mintegy 30 ember a dorongokkal hadonázott, vágatva a község felé hajtott, csekély távolságra azonban megállva, a szánokat visszahagyva, csakhamar visszatért és ismét a támadókhoz csatlakozott. Ez alatt egy ismeretlen rebrisorai lakos a hegyoldalból hirtelenül előbujva, doronggal észrevétlenül a járőr balszárnya szélén állott Balló Rezső hadapródra rohant és midőn ez utóbbi fegyverét ellene használni akarva azt felémelte, egy hasonlóképp a hegyoldalból hirtelenül és észrevétlenül odaugrott másik ismeretlen rebrisorai lakos dorongjával a hadapródra a nélkül, hogy ez utóbbi azt észrevette volna, egy halálos ütést mérni készült, miután azonban a mögötte állott Daichend György nagydemeteri lakos ezt még jókor észrevette

és a hadapródot visszarántotta, ez utóbbi ezen halálos ütés alól megmenekült, a két támadó pedig gyorsan a néptömeg közé szaladt. Ez időben a járőrnek szemközt létezett hegyoldalról a járőrre egy lövés is tetetett, azonban senkit sem talált.

Ily szerfelelt veszélyes helyzetben Balló Rezső hadapród-örmester, miután a most mondottakat megelőzőt utolsó felszólítása is siker nélkül marad, mintegy 30 lépésnyi távolságról a járőrnek a tömegre «tüzet» vezényelt, mely vezényszóra a saját, továbbá Gitza János és Kelemen János csendőrök fegyverei eldördültek, a hátrább állott Marginean János próbacsendőr pedig az iszonyú ordítás miatt a vezényszót nem hallván, tárpuskáját nem sütötte el. Ekkor Pflugstgräff Máttyás Wernld fegyverrel ellátott erdővéd is, de mint mondá félelemből a levegőbe, Tóth György és Fuhrmann Mihály erdővédek seréttel töltött polgári puskáikból pedig a tömegre ugyan, de félelemből minden célozás nélkül lőttek. Ezen egyszerre történt tüzelésre a támadó a szoroson keresztül a mintegy félórai távolságban létező Rebrisorra községbe, egyesek pedig a hegy oldalaira futásnak eredtek úgy annyira, hogy pár perc alatt a támadás színhelyén az ellenszögültek közül senki sem találtatott, a midőn pedig a futók a községhez közeledtek, a falu harangja félreveretett s annak következtében a még hon lévő nép az ellenszögültek segítségére sietett, de ez utóbbiakkal találkozva, velük együtt a faluba visszatért, hol teljes csend állott be.

A járőr a támadók megfutamadásakor a beállott alkonyat és az erdőben uralgott köd daczára a főczinkosokat, kik névleg ismeretlenek voltak, kézrekeríteni akarván, a futó néptömegnek indult, de miután egyfelől a futó nép szánokra ülve széleseben elhajtattott s így azt utolérni úgyis képtelen lett volna, és mert másfelől nagy láрма támadván, rögtön visszafordulni kénytelenítettett, ez által szándéka kivitelében meggátoltatott. A járőr visszafordulván, ismét

mintegy 10 rebrisorai lakosra talált, kik azonban rögtön szétszaladván, a beállott alkonyat miatt az erdőben eltűntek és csak egyik közülök, névleg Mihályka Toma, ki minden felvilágosítást konokul megtagadott, tartóztatott le s folyó évi január hó 29-én bekisértetvén, előbb a besenyői járási szolgabírósnak, majd a besztercezi királyi járás-, mint vizsgálóbírósnak átszolgáltatott.

Mihályka Toma, ki az előbbi években állítólag a naszói iskolai alapnál titkári minőségben volt alkalmazva, erkölcsi fogyatkozásai miatt azonban ez állásától elmozdított, értelmes, mindazonáltal durva és nyers egyén és magatartásáról itélve a történt erőszakoskodás bujtogatójának látszik, a járőr irányában durva és kihívó magatartást tanusított, a szolgabírói foghelységben pedig a butorzatot mind összetörte.

A tett lövések (6) által Kirkul Jákob, ki a népet a csendőrrjárőr ellen leginkább ingerelte és a támadásra vezette, az ellenszegültek állítása szerint a hadapród lövése által jobb oldalában találva (a lövedék jobb oldalán és a hasán keresztül a bal oldalon kiment) azonnal meghalt és futás közben czimborái által szánon haza szállítottatott, Ilován Tofán és Bozkits Gyorgye a támadásnál hasonlóképp vezérszerepet vitt főczinkosok és pedig az előbbi jobb karján és az utóbbi fején könnyen megsebesítettek. Tóth György és Fuhrmann Mihály erdővédek serétlövései közül az egyik Kirkul Jakob jobb oldalát találva (7 darab serét), a második pedig Andrei Lázár Ilovának a lábát sebesítette meg és végre Pfingstgräff Mátyás erdővéd Werndl-rendszerű puskájából kilőtt hosszlövedék a levegőbe ment.

Fegyverhasználat fogolyszabadítási kísérlet alkalmával.

Felső-Váradján a tagosítás 1879. év nyarán keresztül vitetvén, egy odavaló birtokos tagjába a falunak közlegelője jutott, mit a falusiak elleneztek s azt kép-

zelvén, hogy a legelőt törvény útján visszaszerezhetik, nemcsak ügyvédet fogadtak, de az oláh papok indítványára többször elhatározták, hogy a legelőt semmi áron se hagyják. A birtokos 1880 április hó 5-én béreseit kiküldötte, hogy a törvényesen neki jutott tagot szántsák fel, mit a falusiak megtudván, a béreseket és marhákat elverték, az ékeket pedig összevágták. Ezen erőszak felett a birtokos az alvinczi szolgabírói hivatalnál panaszt emelvén, utóbbi írásbelileg szólítá fel a gyulafehérvári örsöt, hogy a verekedő és különösen megnevezett 6 váradjait, valamint czinkostársait letartóztassa és Alvinczre kísérje.

Az örsparancsnok Bernschütz József járőrvezető és Kieltsch Mihály csendőroket küldé ki a letartóztatásra, kik április hó 8-án reggel fél két óra tájt Váradjára meg is érkeztek. Tekintve a letartóztatandóknak eshetőleg nagyobb számát és a váradjaiaknak rég ismert ellenszegülési hajlamát (a falunak tagosítási határozatáról az örsparancsnok nem birt tudomással), még egy járőr és pedig Biró Péter járőrvezető, Ráfaly András csendőrrrel közönséges szolgálatba úgy lett kiküldve, hogy Felső-Váradját is érintse és szükség esetén az első járőrt támogassa. Utóbbi járőr 8-án reggel 4 órakerkezt meg Váradjára, együttesen a szétszórt faluban megkezdették a letartóztatást. A szolgabírói felhívásban megnevezettek közül négy és a négy által megnevezettek 15 czinkostárs, tehát összesen 19 egyén volt reggel fél nyolcz óra tájt letartóztatva és 3—3 egy lánczra téve, midőn a szolgabírói hivatal intézkedéséből az alvinczi örsről is Morár Miklós és Erdély Ferencz csendőr segédkezésképen érkezett meg Felső-Váradjára, hol ekként 5 csendőr Bernschütz járőrvezető alatt és 19 fogoly a bíróhoz mentek, mivel amúgy is útjukba esett, megjegyezvén, hogy a bíró háza utolsó a faluban, honnan közvetlen a mezőre juthatni. Mig a járőrvezető némi adatot feljegyezni a bíróhoz bement, addig a foglyok 5 csendőr őrizete alatt a bíró udvarán maradtak.

Kevés idő múlva a járőrvezető kijött, hogy induljanak, azonban az udvaron 4 férfit látott, kik az utcára csakhamar összefutott néptömeg szószólói gyanánt «követelték heves és kihívó hangon a járőrvezetőtől, hogy a foglyokat bocsássa el, mert ők nem egyedül hibások, hanem az egész falu határozatát hajtották végre, mely oda megy, hogy a legelőt felszántani semmi szín alatt nem engedik, sőt már ügyvédet is fogadtak». A járőrvezető tudokra adá, hogy a foglyokat elbocsátani nem szabad, ha már a megsértve vélt joguk védelmére a törvényes utat megkezdették, ne nyuljanak erőszakhoz, mert csak a község baját szaporítják. Ezen csillapításra a négy főczinkos még hevesebben követelte a foglyok rögtöni elbocsátását, vagy pedig az egész falu kisértessék be a szolgabíróhoz. A járőrvezető belátta, hogy a négy egyén a foglyok tovább szállítására nagyon veszélyessé válhat annyival is inkább, mivel e közben a falu két templomában a harangok félre verettek s a nép minden oldalról özönlött a bíró háza felé s azért letartóztatva, a többi foglyokhoz füzette s indulni akart, de 200—300 főnyi népen kívül, mely az utcán volt, mintegy 160—200 férfi rohant a bíró házháta felől csakhamar elő az udvarra, kik bottal, doronggal, sőt fejszével voltak fegyverkezve s kiáltották: «Ne hagyjátok elvinni! azokat nem fogjátok elvinni!» egyrésze a kapu előtt állást foglalt úgy, hogy a szállítmány nem mehetett ki.

A járőrvezető a törvény nevében felhívta a tömeget, hogy távozzanak a kaputól, hogy erőszakhoz ne forduljanak, mert a foglyok megszabadítása sikerülni nem fog, ha jogukat sértve vélik, kövessék a törvényes utat, miben ő is (járőrvezető) támogatni fogja akként, hogy kérelmüket illetékes helyen előadja és a bajuk orvoslást nyer, ellenben ha a kaputól nem távoznak és a foglyokkal együtt nem eresztik ki, a csendőrök kényszerítve lesznek szuronynyal, sőt golyóval is, tekintet nélkül utat törni, a mi a támadókra csak bajt hozna; ezalatt egy magas férfi nagy fűzfabottal úgy állott a

járőrvezető elé, hogy ez a kapu kilincset megfogni nem tudta. Bernschütz a botot kivéve kezéből, félre dobta, a férfit pedig bal tenyerével hátrább kezdette taszítani ama fenyegetéssel: «most már menjenek vissza s csináljanak utat, mert máskülönben mindenkit, a ki előnkbe áll, kimélet nélkül leszurunk és lelövünk», mire a nép ezt kiáltá: «ne menjetek hátra s ne engedjete, ha mindjárt vért is kell ontani», mire egy támadó a Bernschütz fegyverét keményen megragadta s el akarta venni, de a csendőr azt gyorsan kihuzta és magának utat volt annál is inkább törendő, mert a támadók biztatták a csendőrök hátánál levő foglyokat, hogy fogják meg és lökjék előre a csendőröket; a foglyok azonban csendesen maradtak. Egy reá mélt karóütes elől Bernschütz félre lépve, csak bal kezét karczolta a karónak ága, míg fegyverét egy Udrea Juan nevű újból megragadta; a csendőr visszarándította fegyverét és Udreát tenyerén megszurta, ki elkiáltá magát: «jaj, engem megszúrt», mire a tömeg dühösen orditá: «öljétek meg» s míg a támadók nagyrésze bottal és doronggal, valamint sűrű ködobással az alig 10 lépésnyi szűk vonalba önként fejlődött csendőröket, kiknek háta mögött a foglyok voltak, megtámadták, addig Ordean Juon nevű karóval halálos ütést mért a Bernschütz fejére, mely elől utóbbi félre ugrott és támadóját a felső czombon keresztüllötte. A csendőrök előbb szuronynyal tarták vissza a támadókat s néhányat meg is sebesítettek, de midőn három csendőr szenvedett már karóütest karjára s ködobást fejére és lábára, midőn a nép dühe nőtt, de különösen az életveszély tetőpontját érte s a lefegyverzés már csak pillanat kérdése volt, akkor löttek és pedig összesen 11 lövést tettek a csendőrök úgy, hogy 1 támadó halva maradt, 10 nehezen és 1 könnyen sebesült meg.

Az utolsó lövésre hirtelen megfordultak a zendülők s a bíró kerítését letiporva, nyakra-főre ugrottak egy mély árokba, honnan a falut körülvevő hegyekre menekültek s egész estig csoportokban itt maradtak,

A menekülést észrevéve «tüzet szüntess»-t vezényelt a járőrvezető, a fegyvereket és töltényeket megvizsgálta, a népcsoportokat figyelemmel kísérve, védhelyzetbe tette magát, a sebesültek rögtöni ápolását eszközölte, őrsparancsnokának küldöncz által jelentést tett s a foglyokat számbavéve azt észlelte, hogy a 23 közül hat hiányzik. Ugyanis midőn a zendülők kövel és fával kezdetek dobálni, ezekkel a foglyokat is találták, úgy hogy ezek a ház háta mögé kezdetek huzódni, mit Ráfuly András csendőr észrevett, a foglyok megőrzésére hátra sietett, egy csoport foglyot szökésben utolért és visszahozott, míg két csoport, t. i. hat fogoly már lánczostól el volt tűnve, de félelmükben később önként jelentkeztek s a lánczokat is visszahozták. A már hónapokkal azelőtt felingerült nép oly vakon ment a veszélynek s azért a leirt események utolsó fele oly rohamosan fejlődött, különben a fegyverhasználat csak pillanat műve lévén, a sok közül csupán négy sebesülésnél vala megállapítható, hogy melyik csendőr által okoztatott. Úgy a zendülés főbb személyei és sebesültjei, valamint a béreseket megverő egyének a törvény kezébe kerültek.

Így bizonyíták be ezen derék csendőrök, hogy a legnagyobb veszély közepette is férfiasan megállották a kötelességnek hű teljesíthetőségért helyüket, t. i. a foglyok okvetlen megőrzése és elkísérhetőségéért; így bizonyíták be a veszély perczében nyugodtságukat s önbizalmukat kitünő fegyverünkhöz, így bizonyíták be egy garázda népnek, hogy a csendőr fenyegetése nem pusztá szó.

Butyka Imre csendőr agyonlövetezése postafedezeten.

1888. évi február hó 2-án három rabló kétlovas szánon érkezett meg a negyedik vármegyéből az udvarhelymegyei Korond és Parajd vidékére.

A három közül a vezető egy elzüllött volt csendőr, névleg: Emrich Márton volt, ki régebben azon a vidé-

Butyka Imre sírköve.

ken szolgálván, a helyi viszonyokat ismerte és társait azért hozta ily messze vidékre, hogy a parajdi m. kir. sóbánya jövedelmét csendőrfedezet mellett Székely-Udvarhelyre szállító postát a fedezet meggyilkolása után, rabolják ki. Két hétig kellett e tájékon lappanganik, míg végre február 13-án Butyka Imre csendőr érkezett meg postafedezetképen Parajdra a korondi őrsről. Ez volt a jel az ólalkodó rablókra nézve, hogy a reggel 5 óra után elindult egyes fogatú postaszánkát, melyen egy ládán ülve, a csendőrnek és kocsisnak alig volt helye, bizonyos távolságra kövessék és Korond községben, míg az ottani postánál a fel- és leadás megtörtént, a postaszánkát el is kerüljék.

A postaszánka is csakhamar követte az ismeretleneket és egy meredek hegy aljában utól is érte. A támadás helyét már jó előre akként választották meg a rablók az elérendő hegytetőn, hogy innen mindenféle láthassanak és meg ne lepettessenek. A hegy aljában két rabló leszállván, bő bundában gyalog ment, míg a csendőr ülve maradt, a két rabló pedig a postaszán mellett jobbról és balról haladva, a csendőrrel és a 17 éves postakocsissal beszélgetésbe bocsátkoztak, míg a hegytetőhöz közel a szánkák megállottak. E percben hátulról, de egész közelből lövés dördült el forgópisztolyból s a hátán talált csendőr alig szólhatott a kocsishoz, már is feje hátsó részére fejszefok-ütést is kapott, minek folytán a szánról lebukott, de úgy látszik némileg mégis eszméleténél lehetett, mert lövésre készítette fegyverét, melynek feljött adogatójából hullott ki egy töltény, sőt az elgörbült szurony és puskaeső, valamint bal kézre kapott számos sebei arra mutatnak, hogy a szerencsétlen csendőr szíviósan küzdött fegyveréért, de összeroskadva a további fejszecsapások alatt és saját szuronyával többszörösen átdöfötven, azonnal kimult. Megemlítésre méltó, hogy a forgópisztoly lövedéke nem hatolt be a testbe.

A sértetlenül életben maradt kocsis — állítása szerint — az első zavart felhasználva, 300 lépésnyire

elszaladt s innen nézte, míg a rablók a postaládát kirabolták, a lovat hasba szúrták és a szánnal együtt az árokba döntötték, azután sebesen elhajtattak.

A rablók eltávozása után a kocsis egy véletlenül odaérkezett székely fiút hagyott a meggyilkolt csendőr mellett, maga pedig a megsebzett postalóval Korondra behajtott és az őrsön jelentést tett, de ezen idővesztés miatt és mert ott távirda nem volt, a rablók a rögtön megkezdett üldözés daczára is nyomtalanul eltűntek.

Az eset azonban a kerület összes őrszeivel táviratilag közöltetvén, a nyomozás minden irányban megindult. A távoli Besztercze-Naszód vármegyében elhelyezett beszterczei és nagysájai őrsök parancsnokai is, névleg: Wasserer Róbert és Kaufmesz Mihály őrmesterek az őrskörletükben lakó rovott multú egyénekre irányították figyelmüket és a gyilkosság idejében való hollétüket kutatták, miközben tudomásukra jutott, hogy Emrich Márton volt csendőr és ennek sógora Maurer János nagysájai, valamint Puj Demeter monori lakosok amaz időben ismeretlen helyen távol voltak, mely körülmény, tudva azt, hogy a közártalmú Emrich régebben Korond vidékén szolgált mint csendőr és az ottani viszonyokat jól ismeri, erős gyanut támasztott az őrmesterekben, mely gyanú alapján aztán Emrich és két társa után titokban addig puhattak és gyűjtötték a terhelő adatokat, míg bünyőségük kétségtelessé vált és ennek folytán Emrich Márton és fentebb megnevezett két társa általuk éppen akkor fogattak el, midőn azok egy kocsin Bukovina felé akartak menekülni.

A tetteseknél az elrabolt 6010 koronából 654 korona készpénz is megtaláltatott és elfogatásuk alkalmával még az ellenállást is megkisérelték, de eredménytelenül.

A saját vigyázatlansága és gyanutlan bizalmaskodása következtében ily tragikus véget ért Butyka Imre csendőrnek bajtársai — a csikszeredai szárny legénysege — azon hely közelében, hol elesett, 1897. évben egy vasráccsal kerített csinos siremléket állíttattak.

Egy súlyos testi sértéssel párosult rablás kiderítése.

1889. évi május hó egyik estéjén Kacsó Sándor maros-tordavármegyei selyei lakos a nyárádszeredai betivásárról kocsin egyedül hazafelé hajtott. Útközben Mogyorós és Selye községek között két fiatal ember által megtámadtatván, botokkal a koci derekába leveretett és ott addig bántalmaztatott, míg csak életjelt adott s ekkor a nyakába akasztott bőrtáskát 400 korona készpénzzel együtt elrabolták. Kacsó Sándort pedig lovai hazavitték és hozzátartozói ápolás alá vették s bár sérüléseiből évek múlva valamennyire felépült, de megtámadóit megjelölni soha sem tudta.

A nyárádszeredai örs a nyomozást több napon át eredménytelenül folytatta, melynek során Keresztes Sámuel járásörmester (akkor még csendőr) ama helyes következtetésre jutott, hogy a rablók csakis Magyaros községbeliek lehettek, mert sértett ezen községen utazott át. A tettesek kilétét azonban sehogy sem lehetett megtudni s azért Keresztes járásörmester besugókat iparkodott szerezni és egy tisztességes családdal bővebb ismeretséget kötött, hol azt az értesülést nyerte, hogy a tettesek aligha nem mogyorósi Kacsó József és Szövérfi Dénes fiatal emberek, mert ezek szoros barátságban állanak és ilyesmi feltehető róluk. Azt is mondotta az illető család, hogy Tökés Mari hajadon valószínűleg többet is tud a dolgról. Ekkor Keresztes járásörmester azon fáradozott, hogy nevezett hajadon családjával ismerkedhessék meg, a mi sikerült is neki. Egy alkalommal Keresztes járásörmester a leányból kerülő úton ki vett annyit, hogy neki Szövérfi Dénes szeretője volt és egyszer Kacsó József és Szövérfi Dénes a leány fölött összeszólkóztak, mikor Szövérfi Kacsónak azt mondotta, hogy ha nem hallgat, baj lesz, mert csak ő, t. i. Kacsó a hibás. Erre Keresztes járásörmester majdnem tisztában volt azzal, hogy a tettesek Kacsó és Szövérfi voltak, csak épen a leleplezés módozatai fölött kellett gondolkoznia. E czélből

elhatározta, hogy a két legény közül azt, a kit könnyebben zavarba lehet hozni és beismerésre birni, egy alkalommal kikérdezi.

A rablási eset után mintegy másfél évre Szövérfi Dénest fölkereste és nyomban a községházához elővezette, hol figyelmeztette, hogy kérdéseire minden gondolkodás nélkül azonnal feleljen. Ekkor a már előre kigondolt kérdéseket intézte hozzá s rögtöni feleletet követelt azokra, melylyel terhelte annyira zavarba hozta, hogy a tett elkövetését beismerte s annak mily módon való végrehajtását is előadta és felsorolta a Kacsó József tettestársára vonatkozó bizonyító körülményeket is, ki szintén beismerő vallomást tett.

Nevezettek elfogattak, a bíróságnak átadattak és elítéltek.

Utszéli tolvajok leleplezése.

1890. évben Maros-Torda vármegyében, a seprődi határban az országút mellett levő, magányosan álló úgynevezett seprődi fogadónál, hol egy Mandula Lina nevű asszony volt a korcsmárosnő, nagyon lábra kaptak a tolvajlások, oly módon, hogy a korcsma udvarára bement vagy előtte megállt kocsikról, addig, míg a kocsin levők az ivóba bementek, minden értékesíthető tárgy eltűnt s ezek között nemcsak könnyebb tárgyak, de megtörtént, hogy egy koci buzából, míg a tulajdonos a korcsmába bement és valamit evett, 4 hektoliter buza lopatott el.

A tetteseket kideríteni vagy tetten érni a legnagyobb utánjárással nem sikerült, mert a korcsmárosnő ha tudta, sem mondta meg, a korcsma fekvése pedig olyan volt, hogy körülötte mind magasra nőtt kukoriczablak voltak és azontul nagy erdőség, tehát a tolvajoknak jó fedezeti és figyelő helyül szolgált, a hová gyorsan be is menekülhettek. Keresztes Sámuel járásörmester, akkor nyárádszeredai örsbeli csendőr, mindent elkövetett, hogy a tetteseket kézrekerítse, de ered-

ményt nem birt elérni. Egy nyári napon, mikor Nyárádszeredában országos vásár tartatott, arra a gondolatra jött, hogy járőrtársával együtt elrejtik magukat egy vásárról hazajövő kocsiban a vásárolt holmi közé és így észrevétlenül bejutnak a korcsma udvarára. Úgy is történt, mert a vásárról haza utazó Tóth Albert abodi lakost — kinek kocsiján 120 korona értékű különféle vásárolt holmi volt — felkérte a járőr, hogy maradjon vissza estig és akkor a kocsi derekában elrejtve vigye be őket a seprődi fogadó udvarára, egyuttal tudomására hozta a járőr, hogy mi a szándéka a korcsmaiban és kioktatta a kocsitulajdonost az általa követendő magatartásra nézve is.

Estére kelve, a járőr a kocsi derekába a vásárolt holmi közé behúzódott s a fuvaros a korcsma udvarára behajtott és közvetlenül az istálló ajtajánál állott meg, hova a járőr gyorsan és észrevétlenül behúzódott, a fuvaros pedig a nyert utasításhoz képest az ivóba bement, bort kért és mit sem törődött a kocsijával, sőt még ittasságot is színellet.

Kevés idő múlva a korcsma melletti kukoriczából egy férfi jött ki, szétnézett és látva a szekeret felügyelet nélkül, társainak jelt adott, mire még két ember jött ki a kukoriczából s a kocsin levő tárgyakat magukhoz vették, mely után távozni akartak, de akkor az istállóban lest tartó járőr szuronyt szegezve kiugrott és mindhármát elfogta és megbilincselte.

A tetten érték Márkos János és Szócs István nyárádszentimrei, valamint Pista János seprődi lakosok voltak, kiknek lakásán a később tartott kutatáskor 250 korona értékű különféle ruhanemű és egyéb lopott tárgyak találtattak. A korcsma udvaráról ellopott 4 hektoliter búzára is kiterjesztette a járőr figyelmét és a Pista János kamrájában sikerült azokból a zsákokból rongydarabokat találni, melyekben a tettes beismerése szerint a buza ellopott.

Ugyancsak az 1890. év folyamán Tokoli Józsefné kolozsvári lakosnő kocsijáról, midőn a szovátai für-

dőre utazott, a ruhásbőrönd felmetszése után 180 korona értékű ruhanemű lopatott el, melyet a tettesek egy zsákba rakva, egy ócska szoknyából hasított ronggyal átkötöttek. a kocsis azonban a lopást észrevette s így a tettesek a zsákot ott hagyva, elmenekültek. Ezért a káros nem is tett a lopásról jelentést. Keresztes járásörmester a zsák kötőjét annak idején magához vette volt, s a fent jelzett házkutatás alkalmával Márkos János házában azt a csikos szoknyát is megtalálta, melyből a kötő ki volt hasítva s így ez utóbbi lopás is kiderítettett.

Tettesek elfogattak és a bíróságnak átadatván, elítéltek. Ezután a lopások megszűntek.

Fegyverhasználat egy papi székfoglalás alkalmával.

1890. évben a Beszterce-Naszód vármegye területén levő Földra községben új papot választottak, kinek beiktatása 1890 november hó 16-ára volt kitűzve.

Minthogy az új papot a község lakosságának tulajdonképpeni része elfogadni nem akarta s ellene már hetek óta izgattak a községben, szolgabírói felszólítás folytán az óradnai örsről Fodor Lőrincz örmester öt csendőrrel november hó 15 én este Földra községbe kiszállott. Egy járőr a községben éjjel 12 óráig portyázott, de sem akkor, sem a másnap reggeli portyázás közben nem volt a lakosságban nyugtalanság észlelhető, egészen félkilencz óráig, mikor is a nép ingerülten és nagy lármával tömegesen kezdett a templomból kitódulni, mely alkalommal a templomajtóban oly nagy torlódás támadt, hogy többen elgázoltattak és csak a csendőrök közbelépése akadályozta meg azt, hogy nagyobb szerencsétlenség nem fordult elő. A mintegy 700 főnyi néptömeg a templomból kirohanva, a templom udvarán állást foglalt. Fodor örmester látva a szitkozódó tömeg ingerültségét, felszólította őket maga is, de felszólította őket egy befolyásos egyén által is, hogy a zugolódással hagyjanak fel s ha sérelmük van,

válaszszanak ki maguk közül vagy 40 embert, mert ő kész panaszukat illetékes helyre juttatni, de a néptömeg erre nem hallgatott, hanem azt kiabálták, hogy most ők fognak törvényt csinálni és felszólították a csendőröket, hogy mivel velük semmi bajuk nincs, távozzanak, mert azokkal, a kik a templomban maradtak, ők majd el fognak bánni.

Ez így tartott délelőtt 11 óráig, a mikor a misének vége lévén, a templomban levők kifelé indultak. Legelől jött a községi kisbíró, kit, a mint kilépett, megragadtak és ütlegelni kezdték és csak úgy menekült meg, hogy a csendőrök a támadókra, — miután felszólításuk tekintetbe nem vétetett — szuronytámadást intéztek, de a tömeg a helyett, hogy lecsendesedett volna, a csendőrökre támadt s habár Fodor őrmester több ízben figyelmeztette őket a támadás szomorú következményére és kijelentette, hogy szükség esetén löfegyverüket használják, azt kiáltotta a tömeg, hogy az az egy lövés semmi, mert ők 700-an vannak és a csendőröket akár meg is eszik s miután kétszeri szuronytámadás sem használt, sőt a kő záporral hullott a járőrre, az őrmester elérkezettnek látta az időt, hogy lövessen, mi megtörténvén, bár többen elesetek, mégis újból reá támadtak a csendőrökre. Ekkor már mindegyik csendőr kapott kődobást. Fodor őrmester pedig egymásután két kővel úgy megdobatott, hogy a földre leesett, mire a nép azt kiáltotta, hogy a parancsnok már elesett, most már rajta a többire. Erre a csendőrök újból lőttek s az őrmester is magához térve feigrott s látván, hogy sokan karókkal közelednek és azt kiabálják, hogy hozzanak fegyvert, újabb lövéseket tett a járőr.

Ezután a csendőrök kiszorították a tömeget a templom udvaráról, de az utcán a nép újból kezdett gyülekezni és halált kiáltva a csendőrökre, a kezükben volt karókat magasra emelték, mire az őrmester még egy szuronytámadást rendelt, mely után a nép oszlani kezdett és több lövésre szükség nem volt.

A csendőrök ezen fegyverhasználat alkalmával 35 lövést tettek, minek következtében 7 egyén meghalt és 12 egyén megsebesült.

Fegyveres rablók garázdálkodásának fegyverhasználat és elfogás általi véget vetése.

1891. év augusztus havában Romániából átkelt Peszterián Andrei bosorodi, Heik Szimion gridi, Penyeszk Juon zsily-parosényi, Jovaneszk Péter sekeli és Urszu Gyorgye felső-piáni illetőségű egyének, kik mint ujonczszökevények, részben pedig katonaszökevények többnyire Romániában tartózkodtak, Turn-Severin nevű romániai városban találkozva, összebeszéltek, hogy magyar területen rablás útján pénzt szerezve, azzal Romániában visszaszöknek.

Nevezettek a megállapodáshoz képest 1891. év augusztus hó 3-án forgópisztolyokkal és botokkal felfegyverkezve, Heik Simon vezetése alatt a határon bujva átléptek és egyenesen Kiskalán községig mentek azon szándékkal, hogy ott Barbura Vaszi tőkepénzest kirabolják, a mihez hozzá is fogtak, de a rablás alatt Barbura fia kimenekülve, a lakosságot fellármázta s így a rablók kénytelenek voltak menekülni, mialatt azonban az őket üldöző népet lövésekkel visszariasztották.

A rablók ezen nem sikerült rablás után Heik kivételével ismét román területre szöktek, de útközben egy más rablást terveztek és augusztus 15-én a határon újból átjőve, a Petrozsény feletti «Salanye» nevű havasrészen Bán Dumitru, Lup Vaszi és Manyicz Juon pojánai lakosokat, kik a «Kapra» havas részre juhnyájaihoz voltak menendők, forgópisztolyal fenyegetvén, megtámadták és tőlük 37 frt pénzt és 63 frt értékű ruhaneműt és élelmi cikket elraboltak. A rabolt pénzt egymásközt elosztván, a ruházat egy részét megtartva, a másik részét eldobva, ismét Romániába átszöktek.

Ezen rablók mindenáron nagyobb összegű pénz birtokába akartak jutni s e czélból pár nap mulva már ismét átjöttek a határon és Heik Simont Grid községben felkeresve, az ő vezetése alatt újból rabolni indultak, még pedig Ludesdre, az ottani korcsmáros: Ábrahám Jakabnak kirablása czéljából. A rablók ugyanis 1891 augusztus 22-én este 9 óra tájt forgópisztolyokkal és fejszével ellátva a korcsmába berohantak, a korcsmárost fojtogatni és fejszével ütlegetni kezdték s míg egyik része ezzel foglalkozott, addig a többi a korcsmából nyíló hálósobába ment, ott a korcsmáros anyját bántalmazták és a korcsmárosnét lelövésével fenyegették, míg tőle a szekrénykulcsot kicsikarva, az ott levő 98 frt készpénzt, 3 pár arany fülbevalót, 3 darab aranygyűrűt és 1 arany medallont lánczezzel együtt kivettek. Munkájuk közben azonban az asztalon volt égő petroleum lámpát fellökték, attól az asztal és egy ágy meggyult, mely körülmény a rablókat menekülésre kényszerítette, de a rabolt pénz és ékszereket is magukkal vitték. A keletkezett tűz a korcsma körüli lakosságot figyelmessé tette és a midőn többen a korcsma felé szaladtak, a menekülő rablók revolverlövésai által fogadtattak.

Az említett rablóbanda már előre Ábrahám Dávid kisoklói korcsmáros kirablását is tervezte s a végrehajtáshoz hozzá is fogtak, de — a mint alább kitünik — vesztükre, mert itt utólérte őket a nemezis.

Ugyanis Ludesdról egyenesen Kisoklóra mentek, hol Ábrahám Dávid korcsmárost álmából — pálnakvásárlás ürügye alatt felkeltették, de midőn ez a konyhaajtót kinyitotta, a rablók reá rohantak, fojtogatták és egy kötélhurkot a nyakába vetettek; kettő a szobába hatolt és ott a korcsmárosnétől életveszélyes fenyegetés között pénzt követeltek. A korcsmárosné a szekrényből 6 frt 65 krt át is adott a rablók-nak, a kik ezenkívül még a korcsmárostól 3 darab revolvért is elvettek.

E közben Ábrahám Dávidnak sikerült a nyakába

vetett hurkot meglazítani és segélyért kiáltani, a mit a tőzsomszédban lakó Percza Lázár községi bíró hallván, hamar a csürbe szaladt, hol Widitscher Adolf czts őrsvezető és Fleischer János csendőrből álló járőr pihenőt tartott; a járőrt a vészkiáltásokra figyelmessé tette, mire ez rögtön a korcsmához szaladt és a konyhaajtót benyomta. A rablók látván, hogy csendőrök vannak jelen, a korcsma szobába húzódtak és az ajtót bezárták.

Widitscher cz. őrsvezető azonban rögtön az ajtónál, Fleischer csendőr pedig a kertre nyíló ablakok alatt egy nagy fa mögött foglalt állást, így a rablók előtt elvágva a menekülés útját.

Az őrsvezető felszólította a rablókat a megadásra, de azok erre több lövéssel az ajtó felé és a nyitott ablakon át Fleischer csendőrré tüzeltek. Az őrsvezető ezután a bezárt ajtó mögött suttogást hallván, az ajtó azon pontjára, hol a zajt hallotta, több lövést tett, mely lövések — mint később kiderült — Peszterian rablót leterítették; ekkor az őrsvezető a tornász felőli ablakhoz ugrott és Heik Simon rablót hátba lötte, épen mikor az a kert felőli ablakon menekülni akart. Az ablakok alatt álló csendőr is több lövést tett a fölötte levő ablakon át, de mivel állása nagyon lenn volt, lövései nem találhattak és így csakis azon czélt ért el, hogy azon két ablakon át a rablók nem menekülhettek.

Peszterian a kapott lövés következtében reggel 8 órakor, Heik pedig rögtön meghalt.

A más két rabló, látván társaik vesztét, kijelentették, hogy megadják magukat, de az ajtót mégis vonakodtak kinyitani, hanem azt az őrsvezetőnek kellett betörni és midőn a szobába a kellő elővigyázattal behatolt, a sötétségben Ponyeszk rablót az ajtó mögött meghúzódni látta és mert ortvámadástól tartott, azt könnyedén hasba szurta, mire a szobában volt két rabló megadta magát, előállottak és az alatt a szobába parancsolt Fleischer csendőr által megbilincsel-

tettek s kimotoztatván, nevezett csendőr őrizetére bizzattak. Az ötödik rabló: Urszu Gyorgye, a járőrnek a korcsmához érkezésekor az egyik ablakon át még elég korán elmenekült, de a szakaszparancsnokságnak helyes és észszerű intézkedése folytán a puji őrs egy járőre: Kovács Bálint őrsvezető és Gärtner György csendőr által még ugyanazon hó 26-án, fáradságot nem ismerő kitartással a Válea Serului havas alatt egy patak mellett a reggeli órákban épen akkor lepett meg és tartóztatott le, midőn a patak vizében mosdott. Ezen rablónál egy forgópisztoly 7 tölténnyel találtatott.

A kisoklói esetnek igen sok szemtanuja volt, mert a bíró a lakosságot fellármázta, de azért a korcsmához közeledni és a járőrnek segínyt nyújtani senki sem merészelt, mi által a járőr a rablók elleni küzdelemben magára maradt.

A rablók, mint a birói vizsgálatból kiderült, a járőrre 40 revolverlövést tettek. A járőr igen kedvezőtlen helyzetben volt a rablókkal szemben, mert a rablók fedett állásból, a szobából tüzeltek s így a járőr a holdvilágos éjjel igen jó célpontul szolgált a rablóknak.

A jelzett fegyverhasználatnál Widitscher cz. őrsvezető 12, Fleischer csendőr pedig 4 lövést tett. Előbbi 4 lövést az ajtón, 8 lövést a tornáczról az ablakon át tett a szobába. A küzdelem és a tüzelés a járőr és rablók között egy fél órát tartott.

Ponyeszkuon és Joáneszku Petru a náluk talált rablott pénz és 4 darab forgópisztolylyal, valamint a puji járőr által elfogott Urszu Gyorgye is az összes bűnjelekkel és rabolt tárgyakkal a dévai királyi törvényszéknek átadattak.

Bánffyhunyadi képviselőválasztásnál lefolyt súlyos fegyverhasználat.

Az 1892. évi január hó 29-én Bánffyhunyadon meg-ejtett országgyűlési képviselőválasztáshoz karhatalom-

ként Mayer Flóris őrmester, bánffyhunyadi őrspar. vezénylete alá Üregdy László cz. őrmester, Szabó Sándor és Kovács Sándor cz. őrsvezetők, Bokor János, Kacsó József, Schönstein Frigyes, Jónás Ferencz, Tordai István, Friedmann Sámuel és Jurcsuk József csendőrök, továbbá: Sándor István próba-csendőr rendeltettek ki.

Ezen kirendelt osztag parancsnoka a választási elnökkel és a főszolgabíróval abban állapodott meg, hogy a kirendelt csendőrségi segédlet a választás helyéül szolgáló állami iskolaépület főbejáratánál állást foglalván, a választási helyiség előtt fel- s aláhullámzó választó és báméskodó néptömeg között a rendet és csendet biztosítsa.

Délelőtt 10 óra tájt a választási bizottsághoz azon hír érkezett, hogy Egeres községből a vonattal megérkezett mintegy 30 főnyi kormánypárti választó polgár a vasuti állomáson ellenzéki választók és azok pártjára állott, mintegy 200—250 főnyi néptömeg által megtámadtatván, tőlük a lobogó elvétellett és tetteleges bántalmazás mellett arra kényszerítetttek, hogy az ellenzéki párthoz lépjenek át, különben a városba be nem jönnek, mert agyonverik. Ezen hír vétele után a főszolgabíró intézkedése folytán két csendőr a választási helyiség főbejáratánál hátrahagyatván, a többi legénység a főszolgabíróval együtt a vasuti állomáshoz esietett, a hol a hír valódiságáról meggyőződ-
vén, az erőszakoskodó néptömeget szuronytámadással szétugrasztotta és az említett községből érkezett választó polgárokat oltalmába véve, a választási helyiségig kísérte.

Azon idő alatt, míg az elmondottak történtek, a választás a legnagyobb rendben folyt, s minthogy a szavazók már gyéren jelentkeztek, a választási elnök déli 12 óraker kijelentette, hogy a zárórát d. u. 1 órára tüzi ki. Ezek után Kacsó József és Bokor János csendőrök, a főszolgabíró intézkedése folytán, kirendeltettek az utcára portyázás végett, míg Mayer őrmester

a többi legénységgel a választási épület főbejáratánál állást foglalt, de alig, hogy a csendőrök egy pár percet itt időztek, újból hír érkezett, hogy a piacon Daál községbe hazautazó Zellinger Lajos kormányparti választó az ácsorgó néptömeg egy része által megtámadtatván, a szánal együtt felborított, és hogy több helyen a két párt között verekedés támadt.

A főszolgabíró nagyobb csendzavarásoktól tartva, intézkedett, hogy Tordai István csendőr és Sándor István próba-csendőr az előbb említett bejáratnál hátra hagyassék, míg ő (főszolgabíró) a többi erővel a verekedés helyszínén megjelent, a hol a megtámadott Zellinger biztonságba helyeztetvén, a kezdetleges verekedés elfojtatott.

A mint alaposan gyanítható, úgy Zellinger felborítása, valamint a verekedés is az ellenzékiek részéről tervszerűleg készítettett elő azon célból, hogy a választási helyiség előtt felállított csendőrség onnan elvonassék, mely feltevést ama tény igazolja legjobban, hogy a mint a főszolgabíró a csendőrökkel onnan eltávozott, a választási hely előtt összegyűlt, nagyobb részben nem választó polgárokból állott mintegy 5—600 főre menő néptömeg váratlanul öt helyen a léczes kerítésen és betört kapun át, a körülbelül 89 méter hosszú és 41 méter széles udvarra, s onnan a minden védelem nélkül álló szavazóterembe nyomult; ott a szavazólajstromot és egyéb iratokat szétlépte, azután Gyarmathy Zsigmond, választási elnököt és a többi jelen volt bizottsági tagokat megrohanva, botokkal és széklábakkal tettelegesen bántalmazta, a választási teremben és mellékszobáiban az ablakokat, ajtókat és egyéb berendezési tárgyakat összezúzta.

Mayer őrmester, ki csendőreivel a piacról visszatérőben volt, s kinek a bejáratnál felállított két csendőr zsebkendők lobogtatásával intett, futólépésben a veszedelem színhelyére sietvén, a veszélyben forgó elnököt és a bizottság többi tagját védelmébe vette,

mialatt a lázongó népet a vezénylete alatt állott csendőrökkel az iskola helyiségeiből szuronynyal kiszorította és a megtámadottakat a további bántalmazástól megvédve, biztonságba helyezte. Ez alkalommal, vagyis a mikor a csendőrök a támadókat az iskola-helyiségből kiszorították, Jurcsuk József csendőr abban a pillanatban hatolt be az iskola egyik szobájába, a mikor Péntek Márton bánffyhunyadi lakos egy széklábbal a véreben ott fekvő választási elnök fejére ütést akart mérni; az ütést megakadályozandó, Jurcsuk csendőr a támadót visszalökte s az elnököt a majdnem biztos haláltól megmentette. Péntek erre azon fenyegető szavakkal, hogy «Kutya zsandár! te is az urakat pártolod!» Jurcsuknak rohant és a szuronyát megragadta, a melyet a csendőr támadója kezéből kirántva, egy a mellére irányított szúrással agyonszúrta.

Ezután a csendőrség az udvaron fenyegető és támadó állást foglalt népesoport kiüzéséhez fogott, de itt nagy ellentállásra talált, a mennyiben a néptömeg az őrmester ismételt felhívására nemcsak hogy nem távozott, hanem ellenszenvű magatartását még nagyobb mérvben nyilvánítván, folytonos ordítozás mellett kiabálta: «Kutya csendőrök, az urakat miért pártoljátok!» «Üssétek agyon azt a vén kutya őrmestert!» Erre Mayer őrmester a «törvény nevében» a népet engedelmségre és rendre szólította fel még egyszer, de alig hogy ezen utolsó figyelmeztetését kiejtette, a nép a két helyen felhalmozott nagyobb mennyiségű, körülbelül 30—40 centiméter hosszú tűzifához kapva, Mayer őrmesterre kezdett hajigálni, s midőn a dobások sűrűbben ismétlődvén, Mayer őrmester bal karján és fején találva, majdnem összerogyott, tüzet vezényelt, a mire kilenc lövés dördült el.

Ezen lövések következtében két halott és több súlyosan sebesült összerogyván, a néptömeg többi része a kijárat felé nyomult, mely a rögtönözve intézett szuronytámadással az udvarból kiszorított.

A néptömégnek az udvarról az utcára való kiüzése után Mayer őrmester az összes legénységgel a főbejáratnál szuronyt szegezve állást foglalván, meghiusította a néptömég ama többszöri, de csak a kísérletnél maradt szándékát, hogy az udvarra és onnan azon helyiségbe, a hol a választási elnök és bizottsági tagok voltak elhelyezve, újból behatoljon; a csendőrség ezen állását nemcsak hogy nem hagyta el mindaddig, míg délután fél 4 órakor egy század gyalogság Kolozsvárról meg nem érkezett, hanem feladatát katonához illő férfiasággal teljesíté; a katonaság megérkezése után annak segélyével a csend és rend újból helyreállított.

Egy veszélyes gonosztevő kézrekerítése.

1899. évi október hó 7-én reggel 8 órakor Adorján János járás-őrmester (akkor őrmester) a kászonyfalusi őrsön, midőn a laktanyarendet vizsgálta, a laktanyával szemben levő szatócsüzlet előtt egy szekeret látott megállni, melyről egy uriasan öltözött egyén leszállva, az üzletbe akart menni s mikor az ajtókilincsre tette a kezét, visszatekintett s ekkor Adorján őrmesterrel mintegy farkasszemet nézett. Erre az ismeretlen egyén csakhamar megfordult, a szekérre felült és a fuvarosnak azt mondta, hajtson, mert sürgős az útja és nem vásárol.

Az idegen viselkedése Adorjánnak feltűnt és azon gyanuja támadt, hogy hátha az lesz a tettese a székelyudvarhelyi országos vásáron 1899. évi október 2-án malomfalvi illetőségű Dobai Istvánon elkövetett rablógyilkosságnak? Erre egy csendőrrel azonnal előfogatra ült és a gyanus egyént Kézdivásárhelyig üldözte, de utólrnie és elfognia nem sikerült. Az őrmester Kézdivásárhelyt megállapította, hogy az üldözött egyén egy híres vásári bandának tagja, kik 1899 október 6-án a kézdivásárhelyi országos baromvásárban Dobai Istvántól 500 koronát elraboltak. Hogy a káros és a csend-

őrök előtt nyoma vesszen, társát hátrahagyva, a vasuton Sepsiszentgyörgyön át Tusnádig utazott, s innen a következő napon szekéren utazott vissza Kézdivásárhelyre, de Adorján őrmestert meglátva és elfogatásától tartva, útját ismeretlen irányba vette.

Adorján őrmester Kézdivásárhelyt Bogya Ilyés őrsvezetőt is maga mellé véve, a városban és a baromvásártéren este 9 óráig nyomozott és ekkor Jancsó Dénesné vendéglőjében egy székelyruhában levő, de úri kinézésű egyént talált, ki azon gyanút keltette az őrmesterben, hogy az az üldözöttnek czinkostársa, miért is őrizet alá vette és kimotozta, mely alkalommal nála egy chloroformos üveget, hamis játszókártyát, 10 forintos pénzrajzot, papírjegyzeteket és 90 korona pénzt talált, melyeknek honnan szerzését igazolni nem tudta.

Kikérdezéskor az illető Tana Dénes nagyajtai jegyző fiának adta ki magát, de Adorján őrmester ráczáfolt, mert a jegyző fiáról tudta, hogy egyik katonatiszt, a másik pedig adótiszt. Ekkor az őrizetbe vett Milovics Antal romániai, galaczi illetőségűnek adta ki magát, ki munkát keresni jött Magyarországra, de az őrmester intézkedése folytán a galaczi konzulátusunk útján kiderült, hogy ezen állítása is valótlan.

A további nyomozás megejtése céljából Adorján őrmester Bogya Ilyés őrsvezetővel és az őrizet alá vett egyénnel vasuton Székelyudvarhelyre indult, s aznap éjjel 11 órakor a héjasfalvi állomásra érkezett, hol másnap reggelig kellett várni. Itt Pitó Mózes vasuti málházó az őrizetbe vett egyént az őrmester engedélyével jól megnézván, kijelentette, hogy abban azon két úr egyikére ismer, kik 1899 október hó 1-én az állomáson voltak és neki borraivalót ígértek, ha a II-od osztályú váróteremben szállást enged, míg a Székelyudvarhelyre menő vonat reggel négy órakor elindul.

Ugyanakkor a III-ad osztályú váróteremben volt Kujuk Vaszi hidvégi lakos is, ki szintén a székely-

udvarhelyi vásárra volt utazandó és egy lóczára lefeküdt. A két úri ember a málházót beküldötte a községbe sörért, de a mikor a sörrel visszatért, meglepetéssel látta, hogy Kuku Vaszi felbontott ruhával mélyen alszik, míg a két úr sehol sem volt. Ekkor Kuku felébresztette és tőle az urak után kérdezősködött, ez azonban csak arra emlékezett, hogy az egyik úr a lóczára mellé feküdt és egy üveget tartott a Kuku orra alá, a mitől azonnal mélyen elaludt és pénzes tárczája 440 koronával eltűnt. Az őrizetbe vett egyén erre nézve kikérdeztetvén, tagadta, hogy ő mondott időben Héjasfalván lett volna, vagy neki társa volna, mert ő akkor Marosvásárhelyt volt a «Fehér ló» vendéglőben.

Adorján őrmester Székelyudvarhelyre megérkezve, a nyomozást folytatta, hol kiderítette és több tanuval beigazoltatta, hogy az őrizetbe vett egyén ott járt, sőt azt is látták, mikor az, egy más, úriasan öltözött társával a meggyilkolt és kirabolt Dobai Istvánt, ki két tehenét 440 koronáért eladta, azon ürügy alatt csalták el a barompiacztérről, hogy segítsen nekik mint szakértő marhákat vásárolni, s ezért nekik italt és tíz korona napidíjat ígértek, ezután Dobait a tanúk többé nem látták.

Adorján őrmester Székelyudvarhelyen azt is kiderítette, hogy az elfogott egyén 1899. évi okt. hó 2-án este 9 órakor egy társával az ottani Farczádi-féle korcsmába ment meghálni, hol a földre lefeküdtek. Ugyanazon szobában volt megszállva homoródalmási Dombi Mózes, kinél 4000 korona pénz volt, és csikdelnei Kánya Mihály is, kik egy-egy lóczán már aludtak. Tamás Eszter nevű cseléd 10 órakor a korcsmaajtót kívülről bezárta s azután a konyhában mosogatott.

Később a konyha és korcsmaszoba közötti kályha nyilásán világosságot látott és a nyiláson benézett, a mikor azt látta, hogy az alvó Dombi Mózes pénzét az elfogott egyén éppen elvenni akarta, mire az ajtót ki-

nyitotta és lármát ütött. Erre a tettesek öt félrelékték és a vasuti állomás felé elmenekültek. Dombi Mózes és Kánya Mihály a menekülőket üldözőbe vették, de a mikor Kánya Mihály az elfogott egyént utólérte volna, ez forgópisztolyal Kányára lőtt és vállon találta, mire Kánya elesett, Dombi pedig megijedvén, az üldözéssel felhagyott. Tamás Eszter cseléd az elfogott egyénben az egyik tettest határozottan felismerte.

Adorján János őrmester Székelyudvarhelyt még arról értesült, hogy 1899 október 12-én Nagyenyeden is előfordult egy zsebmetszés, még pedig, miként az ottani őrsre tett távirati kérdésére nyert válaszból megtudta, egy korcsmában Pocs Márton bánffyhunyadi marhakereskedőtől zsebmetszők 1740 forintot ellop-tak. Erre a járőr Nagyenyedre utazott és a nyomozást ott is folytatta, hol Nagy Lajos korcsmáros és felesége az elfogott egyénben egyik tettest határozottan felismerték, de az tagadta, hogy ott lett volna, mert október 12-én Marosvásárhelyt a «Fehér ló» című vendéglőben hált, mit az ottani szobaleánynyal igazol. Ekkor a járőr Marosvásárhelyre utazott és az ottani «Fehér ló» vendéglőben megállapította, hogy az elfogott egyén az általa mondott időben ott nem járt, hanem 1899 szeptember 27-én és október 13-án hált ott egy társával és akkor az elfogott egyén mezőbándi gazdatisztnak, társa pedig mezőkapusi mészárosnak adta ki magát. Ott még egy-egy tarka inget vásároltak, melyre a szobaleány gombot varrt. A rájuk vonatkozólag kiadott körözölevélben ezen tarka ingek éppen megjelölve voltak a személyleírás is a vendéglői személyzet bemondása szerint teljesen talált, az elfogott egyénre és társára. Marosvásárhelyt a járőr megtudta, hogy az elfogott egyén társa a vendéglő hetesével 20 koronát küldött a postára, mire Adorján őrmester a postahivatalnál arról győződött meg, hogy 1899 október 14-én délelőtt 10 óra tájban Mezőkeresztesre, Kollár Péterné címére A. M. feladó 200 korona pénzt küldött, s miután az őrmester az el-

fogott egyénnel már előbb egy keltezetlen levelet talált, melyen özvegy Kollár Péterné név volt, de a melyről az elfogott azt állította, hogy azt a brassói vasuti árnyékszéken találta, nyilvánvalóvá lett, hogy neki Kollárnéval összeköttetése van.

Adorján őrmester ezen körülményt és azt, hogy a romániai galaczi konzulátusnak értesítése szerint ott Milovics Antal nevű egyén ismeretlen, az elfogott egyén elibe tárta, illetve bebizonyította, hogy kilétét illetőleg hazudott, mire az illető beismerte, hogy őt Angyal Miklósnak hívják és gömörvármegyei rimaszécsi születésű, hadköteles szökevény és azért mondott álneveket, mert félt a katonaságtól. Kollár Péternéről azonban semmit sem akar tudni.

Most Adorján őrmester azt tűzte ki feladatául, hogy özvegy Kollár Péternét keresse fel a Borsod vagy Bihar vármegyében levő Mezőkeresztesen, s midőn e célból Nagyváradra volt utazandó, a kocsárdi állomáson arról értesült, hogy Angyal Miklósnak a keresett czinkostársa az esti személyvonattal Nagyváradra utazott. Ennek kézrekerítése végett járőr szintén Nagyváradra ment és ott a nyomozást megejtette, de eredmény nélkül, mert a czinkostárs feltalálható nem volt. Itt is Márkos Béla mészáros, a mint Angyalt meglátta, rögtön ráismert és elmondotta, hogy az egy társával 1899 október 2-án valóban ott volt a székeludvarhelyi országos vásárban, jól ismeri látásból, mert sok vásárban látta őket, de a mészáros azt is kijelentette, hogy Angyal czinkostársa nem nagyvárad.

Miután Adorján őrmester távirati kérdésére érkezett válaszból meggyőződött arról, hogy Angyal Miklós valóban rimaszécsi születésű és hogy özv. Kollár Antalné a borsodmegyei Mezőkeresztesen lakik és hogy Angyálnak nővére, a járőr Mezőkeresztesre utazott és ott Kollárnét kikérdezte, de ez, bár elismerte, hogy Angyal neki testvére, azt állította, hogy tartózkodási helyét nem ismeri és neki levelet vagy pénzt nem

küldött. Erre a járőr Kollárnénál részletes házkutatást tartott, mely alkalommal több fuvarlevelet talált, melyeket Angyal Miklós küldött különböző városokból szállítmányokkal; megtalálta azt az öltözet ruhát is, melyben Angyal a nagyenyedi, héjasfalvi és székeludvarhelyi bünteteket elkövette és azt a forgópisztolyt ténnyekkel, melylyel Székeludvarhelyt Kánya Mihályt meglötte. Egy mellényzsebben három darab postai feladóvevény találtatott, melyekkel Kollár Péter névre, Frunkel Ferenc brassói szabónak és Izsák Farkasnak Dévára küldetett pénz, továbbá egy darab 2000 koronáról szóló és 1899 okt. 18-án Gyulafehérvárt kiállított adóslevél is találtatott, melyen mint adós gyulafehérvári illetőségű Róth Ferenc szerepelt, s végre Kollár Péterné asztalában egy Kolozsvárt feladott és felbontott levelében 800 korona készpénz találtatott fel. Ekkor Kollárné kijelentette, hogy Angyal Miklós a megtalált tárgyakat és pénzt azért küldötte hozzá, mert egy nőt feleségül akar venni, de ez csak akkor megy hozzá, ha Angyálnak 8000 korona pénze lesz, melylyel üzletet nyithatnak. Az előtalált tárgyakat és pénzt a járőr elkobozta és magával vitte.

Járőr ezután Háromszék vármegye Hidvég községben Kuku Vaszi károssal szembesítette Angyalt, ki felismerte Angyalban azt az urat, ki őt a héjasfalvi állomáson elaltatta és meglöpte. Ezután csikdelnei Kánya Mihálylyal szembesítettetett és ez is felismerte Angyalban azt, ki őt Székeludvarhelyt meglötte, és ugyan csak felsővaláli Dobai István is felismerte benne egyikét azoknak, kik Kézdivásárhelyen a pénzét ellopták.

Járőr Déván is megejtette a nyomozást Izsák Farkasnál, de ez tagadta, hogy Angyal Miklós neki valaha pénzt küldött volna, bár az ottani postahivatalnál az általa aláírt utalvány felmutatott. Gyulafehérvárt Róth Ferenc az általa Angyal Miklóstól kölcsön vett 2000 koronára nézve kikérdezhető nem volt, mert elhalt, felesége pedig a városból eltűnt.

A városi tanács nyilatkozata szerint Róth is vásári tolvaj hírében állott. Frunkel Ferencz brassói szabómester beismerte, hogy Angyal Miklóstól egy rendbeli vadászruháért 120 koronát kapott a postán, de ő Angyalt Nagy Kálmán név alatt ismerte.

Adorján János őrmesternek három hét alatt tíz vármegye területén megejtett szakavatott, buzgó nyomozással, a bizonyítékok megszerzése után sikerült egy felette veszélyes zsebmetszőt kézre keríteni és a kézdí-vásárhelyi királyi törvényszéknek Angyal Miklós személyében, ki már egy ízben két évi, egy ízben pedig négy évi fegyházat ült, átadni.

Sajnos azonban, hogy Angyal Miklósnak czinkostársát a legnagyobb utánjárással és későbbi nyomozással sem bírta kézre keríteni, mert Angyal azt semmi szín alatt sem volt hajlandó megnevezni, a későbbi nyomozás során pedig csak annyit tudott meg az őrmester, hogy Angyálnak a czinkostársa valószínűleg Izsák Hermann, ki magyarláposi vagy kápolnokmonostori illetőségű, de az említett községekben lakó testvérei az utána nyomozó őrmesternek kijelentették, hogy Hermann fivérüket, ki többet ült fogva, mint szabadon és mindenre képes, ők megtagadták és semmit sem tudnak felőle. Nyomozása pedig eredményre nem vezetett.

Egy hitvesgyilkossági eset kiderítése.

1899. évi december 19-én korán reggel Mosonyi Sándor, a szamosvölgyi vasúttársaság dês—besztercsei vonalán levő 1-ső számú vasuti őrház őre, a pálya bejárásakor a Kozárvár mögötti pályatesten egy elgázolt férőhullára akadt, miről a kozárvári község elöljáróságának és a dési állomásfőnökségnek jelentést tett.

Báró Inczédi Ádám kozárvári községi bíró többekkel a helyszínére sietve az elgázolt egyénben saját korcsmárosára: Unguresán Simon kozárvári lakosra ismert, ki Flóra nevű felesége és 11 éves Juon nevű

fiacskája a Dês—Kozárvár közti út mellett magánosan álló korcsmában mint korcsmáros hosszú idő óta lakott, és a hely színére ment neje állítása szerint megelőző este hazulról azon czélból távozott el, hogy az esti vonattal egy rokona látogatására Somkerékre utazik. Kevés idő múlva a dési kir. törvényszéki vizsgálóbíró két orvossal a helyszínén megjelent, mely bizottság bonczolás után megállapította, hogy Unguresánt valóban a vonat gázolta el, valószínűleg úgy, hogy az öngyilkossági szándékkal a vágányokra feküdt. A bizottság ezen határozata alapján a hulla december 20-án el is temettetett, még mielőtt a dési őrs, a községi elöljáróság mulasztása folytán, az esetről értesülést nyert volna.

Kovács Kornél járásőrmester (akkor őrmester), dési őrsparancsnok nemcsak Unguresán Simon korcsmáros, de annak családi viszonyait is ismerte, és azt is tudta, hogy a felesége hosszú idő óta Bajász Vaszi kozárvári rovott előéletű egyénnel tiltott szerelmi viszonyt folytat. Ezért, midőn az esetről értesült, kétkedéssel fogadta a korcsmáros haláláról szóló hírt, és daczára annak, hogy a hulla bírói bizottsági intézkedés folytán eltemettetett és bűntény elkövetésére a legkisebb gyanú sem merült volt fel, titkon nem szünt meg ez ügyben nyomozni.

Nem kerülte ki figyelmét, sőt eddig táplált gyanuját csak megerősítette az, midőn a korcsmáros eltemetése után alig két hétre, Baján Vaszi a feleségét otthagya és özvegy Unguresánéhoz költözött és vele vadházasságban élt. Mosonyi Sándor vasuti őrtől azt is megtudta Kovács Kornél őrmester, hogy midőn ő a hullát a vágányon megtalálta, bár lucskos, sáros idő volt, a hulla lábán volt új csizmák teljesen tiszták és sármentesek voltak és a hullával úgy temettetek el. A vágányokon is igen kevés vérfolt volt, holott hasonló elgázolás alkalmával rendszerint nagy mennyiségű vér szokott kiömleni. Ezekből az őrmester ama következtetésre jutott, hogy Unguresán, midőn a

vágányokra vitetett, illetve elgázoltatott, már meg volt gyilkolva, s a vére már előbb elfolyt.

Hogy Kovács őrmesternek mind jobban megerősödő gyanuja nem volt alaptalan, az alábbiakból kitünik: ugyanis 1900 január 31-én Kaufmann Lázár kozárvári lakos az örsön jelentette, hogy azon hó 28-án és 30-án éjjel betörés után tőle több darab szárnyast elloptak. Kovács őrmester tudva azt, hogy Bajász Vaszi szárnyas lopásért már büntetve volt, most látta elérkezettnek az időt arra, hogy ezen lopás ügyében nyomozva, egyuttal a korcsmáros kimulásának körülményeiről is — ha lehet — adatokat vagy bűnjeleket szerezzon. E célból két csendőrt vezényelt Kozárvára és később ő maga is mint ellenőrzőjárőr a községbe menvén, a csendőröket magához vonta és egyenesen a Bajász Vaszi lakásába mentek, hova az pár nap előtt özvegy Unguresánnétól visszaköltözött volt. Itt a járőr házkutatást tartott s a kamrában elrejtve a Bajász tulajdonát képező egy véres inget talált, mely néki felmutattatván, az annyira zavarba jött, hogy az ing bevézésére semmit sem tudott felelni, ellenben — talán hogy a járőr figyelmé a véres ingről elterelje — a Kaufmann Lázár kárára elkövetett lopást azonnal beismerte.

Erre a járőr Bajász Vaszit őrizet alá vette s onnan egyenesen özv. Unguresánné lakására sietett, hol szintén házkutatást tartott, mely alkalommal az ágy fenekén egy véres ing és vérfoltos lepedő találtatott elő s habár a lepedő az egyik végén, az ing a mell és nyak táján volt véres, özv. Unguresánné azt állította, hogy az havibajától keletkezett. Ekkor Kovács őrmester az özvegy 11 éves fiacskáját vette kikerdezés alá, ki a barátságos, jóindulatú kérdésre sirásra fakadt és elmondotta, hogy éppen, mert tudja atyja halála okát, anyja és annak szeretője Bajász Vaszi által hosszú idő óta a legrosszabb bánásmódban részesül. A gyermek az ablakból jól látta, a mikor atyját, kit előzőleg pálinkával teljesen leitattak, anyja és Bajász Vaszi

1899 december 18-án délután az istállóba hátra viték, és a mikor besötétedett, egy lepedőbe burkolt tárgyat, mely bizonyára atyja holtteste volt, saroglyára téve, mindketten elszállították a mezőn át a vasuti töltés irányában, és tényleg másnap reggel atyjának holttesteme abban az irányban találtatott meg. Erről ő eddig senkinek sem szólt, mert anyja és Bajász megöléssel fenyegették, sőt az iskolába se járaták többé, nehogy másokkal érintkezve elárulja őket.

Kovács Kornél őrmester ekként a gyilkosságra vonatkozó adatok és bizonyítékok birtokába jutva, lovas küldöncz útján jelentést tett a dési kir. ügyészségnek, honnan 1900 február hó 1-én a vizsgálóbíró két törvényszéki orvossal Kozárvára kiszállott s a hulla kiásása után megállapítatott, hogy a hulla úgy lett a pályatestre szállítva, mert a csizmák talpán ugyanolyan sárga homok találtatott, a milyennel a ház agyagpadozata be volt hintve; a fejsebek pedig nem a mozdony kerekei által, hanem éles és tompa eszközzel való ütés következtében keletkeztek.

Erre a tettesek elfogva, a bűnjelekkel együtt a dési kir. ügyészségnek átadattak és mindketten életfogytig tartó fegyházra ítéltettek.

Ezen már-már feledésbe ment bűntény kiderítése kizárólag Kovács Kornél őrmester nagy személyismerete, a viszonyok helyes mérlegelése, minden részletre kiterjedő figyelme s főként kiváló buzgóságának köszönhető.

Egy rablógyilkosság kiderítése.

1901. évi április hó 8-án a borgóprundi örs azon értesítést nyerte, hogy a Poduluk Piszoku nevű határreszen egy ismeretlen férfihulla találtatott.

Valádi János örsvezető ötödmagával a helyszínén megjelenve, a hullát szemügyve vették és annak fején koponyacsontrepedést és az arcját teljesen eltorzító súlyos sérüléseket találtak. A helyszínén és annak

környékén semmi egyéb adat vagy jel nem találtatott, mint egy 3—4 kilogramm súlyú véres kő.

A borgóprundi és borgótihei előljárók és a lakosság közül a hulla kilétét senki sem ismerte, miért is az örs a szomszédos örsöket is táviratilag iértésítette és kérte a meggyilkolt kilétének megállapítására, de ez nem sikerülvén, Valádi János örsvezető azon feltevésben volt, hogy a meggyilkolt valószínűleg a szamosvölgyi községekből való egyén volt, miért is Pálosi István csendőrrel elfogaton előbb Földra községbe s onnan Naszódra ment, hol a járőr megállapította, hogy Szelván Juon Néposz községi lakos 1901. évi április hó 5-én délután 1—2 óra között két darab tulok vásárlása végett egyedül a 6-án megtartandó borgóprundi hetivásárra távozott, de onnan még nem tért vissza és róla semmit sem hallottak.

A személyazonosság megállapítása céljából meggyilkoltnak legnagyobb fia a hulla megtekintésére küldetvén, abban atyjára, Szelván Juonra ismert.

A járőr több oly néposzi és földrai egyént kikérdezett, kik 6-án a borgóprundi hetivásáriban voltak, de azok mind azt állították, hogy a megölt Szelvánt sem útközben, sem a vásártéren nem látták. Ezen állítás után járőr azon következtetést vonta le, hogy a tettet csakis borgóvölgyi egyén követhette el és pedig még az április 5—6-ika közötti éjjelen. A járőr tehát Borgóprundra visszatérve, Valádi örsvezető a legénységet többfelé felosztotta és a borgóvölgyi községekbéli puhatolásra utasította. Háromnapi puhatolás után tudomásokra jutott, hogy Vlád Nicolae borgóprundi lakos, ki vagyontalan, munkakerülő és rovott előéletű egyén, a borgóprundi hetivásáriban többféle ruhaneműt vásárolt és azóta is a korcsmákban bőven költekezik és dorbézol s mivel a meggyilkolt hazulról 62 korona 60 fillért vitt magával, de csak 2 fillért találtatott elő, nyilvánvaló volt, hogy rablás is követtetett el.

Alapos gyanu merülvén fel az iránt, hogy az elkövetett bűncselekményben Vlád Nicolaenak része van,

ennek lakásán kutatást tartatott, mely alkalommal 1 új kalap, 3 méter új nadrágposztó, 3 ing, 1 pár boeskor, 1 pár csizma, 1 nadrág és 8—9 kiló buzaliszt találtatott, melyekre nézve Vládnak házigazdája kijelentette, hogy azokat Vlád vásárolta. Ekkor Vlád Nicolae a felsorolt tárgyak miként szerzése felől kikérdeztetvén s a terhelő adatok elibe táratván, beismerte, hogy Szelván Juont ő ölte meg és rabolta ki.

Erre nézve előadta, hogy 1901. évi április hó 5-én este 6—7 óra között a Polyák Dari-féle korcsmába ment, hol az asztal mellett Olteán Gavrilla és felesége ittak s így ő egy lóczára ült. Kevés idő múlva egy öreg rendű ismeretlen ember tért be a korcsmába és arra a lóczára ült, a melyen Vlád. Így beszélgetésbe bocsátkoztak, melynek során Vlád az ismeretlenlőt kérdezte, hogy mi járatban van, talán a vásárba jött valamit venni? mire az elmondotta, hogy két darab tulokot szándékozik venni. Ebből Vlád azt következtette, hogy az ismeretlennél nagyobb összegű pénz van s mivel az idegen azt is mondotta, hogy éjjeli szállásra volna szüksége, azonnal felajánlotta saját szállását és később együtt eltávoztak. Vládban azonban már a korcsmában azon szándék érlelődött meg, hogy az idegent elteszi láb alól és pénzét elrabolja. E célból az idegent nem lakására, hanem az erdő felé vezette s útközben egy nagy követ vett fel és midőn az erdőben egy ösvényen haladtak, a kezében tartott kövel Szelván Juonnak halantékára oly ütést mért, hogy az legott elesett; azután a kövel a fejére még több ütést mért, majd meg a sértett botjával intézett reá több ütést, míg meghalt. Ezután a sértett derékszíját lekapcsolva, abból a benne volt pénzt kivette, de a derékszíját újból visszacsatolta és a hullát 38 méter távolságra hurcolta és ott hasra fektette, a hulla sapkáját pedig annak tarisznyájába téve elrejtette. A tett elkövetése után az anyja lakására ment és az istálló padlására lefeküdt.

Vlád Nicolae a járőr által elfogatott, a bűnjelekkel együtt a bíróságnak átadatott és 15 évi fegyházra ítéltetett.

Egy gyilkossági eset kiderítése.

1901 július hó 3-án Orosz István gyergyó-ditrói földműves 7 éves leánykájával szekéren kiment a községtől 8 kilométerre fekvő úgynevezett Sajótetőre szántani. Késő estig dolgozott s minthogy másnap folytatni akarta a munkát, éjszakára a mezőn maradt. Vacsora után a szekéren ágyat készített és leányával együtt lefeküdt. Következő nap kora reggel ditrói Kiss József szomszéd birtokos ugyanezen helyre ment szántani s bámulva látta, hogy Orosz István leányával együtt még alszik s marhái szekere körül legelnek. Odament és költögette s miután nem mozdult, észrevette, hogy fejbe van löve s így hullával van dolga. A szomszéd az esetről jelentést tett Fekete György járásörmester (akkor örmester) gyergyó-ditrói őrsparancsnoknak, mire az örmester három csendőrrel gyorsan a helyszínére ment, hol Orosz Istvánt szekérében átlőtt fejvel vértócsában találta. A kis leány előadta, hogy éjjel egy csattanást hallott, mely után apja e szavakkal: «jaj istenem» felkiáltott és többet nem szólt. A leányka azt hitte, hogy apja álmában beszél és miután többet nem szólt, ő is tovább aludt és csak reggel a szomszéd birtokos költésére ébredt fel.

A tett színhelyén vagy annak közelében semmi nyom sem lévén, a járőr az elhunyt hozzátartozóit kérdezte ki és ezek oda nyilatkoztak, hogy Orosz István a megelőző években községi rendőr és határőr volt és úgy helyben, mint a szomszédos községekben is, mivel mint határőr sok marhát hajtott be, számtalan haragosa volt.

Járőr minden támpont nélkül bár, a nyomozást és puhatólást a legcsekélyebb részletekig kiterjesztette s ennek során megtudta, hogy a tett elkövetését megelőző nap ifj. Orosz István és Fülöp Tamás gyergyó-

ditrói lakosok jártak a Sajótető irányában a juh-eszti-náknál. Fekete örmester mindkettőt kikérdezte, hogy mi járatban volt, mely alkalommal Fülöp Tamás, bár elfogadható indokot hozott fel, nagyon elsápadt, a mi feltűnt és Fülöpöt gyanússá tette. Ezen gyanu alapján a járőr Fülöp Tamásnak a telken körültekintve, a kerítésen egy pár vizes bocskorkapczát látott és kérdezésre Fülöp azt mondotta, hogy a kapczát feleségével azért mosatta meg, mert a megelőző napon az esztinánál járása alkalmával elsárosodott. Ezen állítása járőrben még nagyobb gyanut keltett, mert akkor nem volt sár s így a kapeza el nem sárosodhatott.

Járőr a lakást jobban szemügyre véve, a szobában egy férficzipőt pillantott meg, mely a harmatos fűtől teljesen át volt ázva. Fülöp e czipőre nézve előadta, hogy az 21 éves Ignác nevű fiáé, ki a gyergyó-ditrói szeszraktárban mint kimérő van alkalmazva. Ő a czipő megvizesedéséről tudomással nem bir, mert fia a megelőző napon este 9 órakor hazá ment, együtt lefeküdték és reggel 5 óráig együtt aludtak. Az éj folyama alatt a háztól egyikök sem volt távol.

Ezek után járőr Fülöp Tamást előleges őrizet alá véve, annak Ignáczi fiát a szeszraktárban felkereste és a czipőjének elvizesedése okáról kikérdezte, mire az azt mondotta, hogy a czipője megelőző napon a piacon elsárosodott s e miatt anyjával megmosatta.

Ezen állítás járőrben még nagyobb gyanut keltett, mert a gyergyó-ditrói piacon megelőző nap sár nem volt.

A mindjobban megerősödő gyanu alapján járőr a szeszraktárt és Fülöp Ignáczi ruháit átkutatta, mely alkalommal annak kabátja zsebében 5 darab 9 mm. átmérőjű forgópisztoly-töltényt és egy fiókban egy hat lövetű forgópisztolyt talált, mely kívül-belől petroleummal volt leöntve, mely körülmény gyanus lévén, Fülöp Ignáczi kikérdeztetett, hogy miért van a pisztoly bepetroleumozva és mikor lőtt vele? mire azt felelte, hogy ezelőtt két hónappal lőtt és akkor petroleumozta

be a csövet, hogy ne rozsdásodjék meg; alapos meg-
szemlélés után azonban felismerhető volt, hogy csak
nem rég lett kilőve a fegyver, mert a csövén friss
kormosodás volt látható.

Miután a bonczolás alkalmával a hulla agyában egy
9 mm. átmérőjű lövedék találatot, járőr tisztában
volt vele, hogy a nyomozással jó irányban halad.

Járőr azt is kiderítette, hogy Fülöp Ignác a meg-
előző napon forgópisztolyát a szeszraktárban tisztog-
gatta és egy ottani üzletből 6 drb 9 mm. átmérőjű
forgópisztoly-töltényt vásárolt, de Fülöp Ignác azt
tagadta. Általában úgy az apa, mint a fia a bűncselek-
mény elkövetését konokul tagadták mindaddig, míg a
járőr az ellenük beszerzett adatokkal annyira szoron-
gatta őket, hogy a gyanu alul kibujni és magukat kel-
lően védelmezni nem voltak többé képesek. Ekkor
mindketten beismerték, hogy Orosz Istvánt Fülöp Ta-
más biztatására fia Ignác lötte meg orvul azért, mert
pár évvel azelőtt Orosz megverte őket.

Nevezettek ezért elfogattak, a bűnjelekkel együtt
átadattak a bíróságnak és elítéltettek.

A fenti, magában véve nem rendkívüli esemény azért
érdemel figyelmet, mert a nyomozás alkalmával Fekete
őrmester minden csekélységre kiterjesztette figyelmét
és csakis ily módon volt lehetséges, hogy 74 órai nyo-
mozással minden támpont nélkül is eredmény ére-
tett el.

II. KERÜLET.

Árvízveszély Csongrádmegyében.

1887—88. évi szigorú tél egész márczius hó köze-
péig tartott s mikor az időjárás hirtelen megváltozván,
nagy hőemelkedés mellett a hó országszerte mintegy
6—8 nap alatt teljesen elolvadt, minek következtében
az ország összes folyói, de különösen a Tisza igen
megáradt úgy, hogy a jelzett hó 27-én a Tisza Cson-
grád községet előntéssel fenyegette.

Papp Sándor járásőrmester akkor csongrádi őrs-
parancsnok hét főből álló őrs legénységével éjjel-
nappal szakadatlanul teljesített szolgálat mellett foly-
tonosan állíttatta elő a munkásokat úgy a községből,
mint a külterületekről, minek volt is annyi eredménye,
hogy a községet majdnem egészen körülvevő s a ha-
tárban elvonuló védtöltést a víz áttörése ellen meg-
birták védni.

A víz azonban még mindig folyton nőtt, minek kö-
vetkeztében a felgyői majornál április hó 6-án reggel
6 órakor a víz a töltést áttörte s feltartóztatlanul
nyomult Csány, Félegyháza és Csongrád községek ha-
tárába, miáltal az utóbbi község a legnagyobb ve-
szélybe jutott, mert északkelet és délfelől az anyafolyó,
nyugatról pedig a kizúduló árvíz fenyegette döntéssel
a községet.

Nevezett őrsparancsnok mikor a gátszakadás be-
következett: a kerületi parancsnokságnak távirati je-
lentést tett, melyre néhai Zgorszky László százados
akkori szárnyparancsnok úr 24 altiszti tanonczczal
Csongrádra kirendeltetett, hol azután 31 főnyi legény-

séggel teljesített mentési munkálatokat ugyanazon hó 24-éig, mikor már a víz apadni kezdett.

Ezen idő alatt Papp Sándor lovas járásörmester örsparancsnok 10 főből álló járőrrel éjjel-nappal szolgálatot teljesített, a határ magasabb részeiről vezette a látót nagyon kifáradt munkásokat, kikkel Csongrád alatt egy egész új töltést emeltetett, s azonkívül a határnak vízzel elöntött területén lakó s a víz közé szorult tanyai polgárok közül csendőreivel többeket kiszabadított, több értékes holmit és nagyszámú állatot mentett meg.

Ezen rendkívüli esetről, bár a csendőrség hatósági intézkedés folytán teljesített szolgálatot, legnagyobb részben fáradságot nem ismerő buzgóságának tulajdonítható, hogy a város a víz áldozatának nem esett, mely kiváló szolgálataért a már többször említett örsparancsnok miniszteri dicsérő okirattal lett kitüntetve.

Két csendőr agyonlövétése.

Az ozorai örsről 1895. évi július hó 12-én délután Szász János örsvezető örsparancsnok Kalderár György csendőrrel nyomozó szolgálatba lettek kivezényelve, mely szolgálatteljesítése közben a fent megnevezett egyénből állott járőr Riszta Tódor ozorai lakost 15 kereszt búza ellopása miatt Babucz Jura községi éjjeli őr jelenlétében előleges őrizet alá helyezte, s miután rá a nyomozás folyamán ló és lószerszám lopásának a gyanúja is felmerült s ezekre vonatkozólag az előleges őrizet alá vett Riszta Tódor azt állította, hogy azokat Liffa Ábrahám ozorai lakos közártalmú egyénnek adta el; a járőr — meggyőződést szerzendő — Riszta Tódor gyanúsított s előleges őrizet alá vett egyénnel s Babucz Jura községi éjjeli őrral július hó 13-án délelőtt 11 óra tájban Liffa Ábrahámnak házához ment. Ide megérkezve Kalderár György csendőr az örsvezető intézkedése következtében az előleges őrizet alá vett Riszta Tódorral a ház

nyílt tornácza előtt az udvarban állott meg, míg Szász János örsvezető az éjjeli őr jelenlétében a kutatást eszközölte.

Rövid vártatva az örsvezető a községi közeggel a szobából kijövén a tornáczból az udvarra lépett s ott mindjárt az ép akkor a malomból megérkezett Liffa Ábrahámnak mondotta, hogy menjen vele az istállóba, a hol — hogy Riszta Tódor azon állításáról, hogy a keresett s az általa ellopott ló és lószerszámokat Liffa Ábrahámnak adta el, meggyőződjék — a ló és lószerszámokat akarta megnézni. Liffa Ábrahám azonban az örsvezető felszólítására azt válaszolta, hogy a lovak az övéi, ő nem megy; de ugyanekkor egy mellette volt vaslapátot felvett s azt az örsvezető felé tartotta, mire Kalderár György csendőr az általa még mindig ugyanazon helyen őrzött Riszta Tódor mellől az örsvezető mellé ment s ennek bal oldalán attól egy lépésnyi távolságra megállott.

Ugyanabban a pillanatban, midőn Szász örsvezető Liffa Ábrahámot felszólította s netalán ellenszegülésének következményeire figyelmeztette, Liffa György a tornáczról és a kamra ajtóból fedett helyzetből a nélkül, hogy az örsvezető vagy csendőr észrevette volna egy lövést tett, mely lövése Kalderár György csendőrt hasán találta, a ki a lövésre térdre rogyott, miközben ez egy lövést is tett a nélkül, hogy lövése talált volna.

A Liffa György által tett lövés pillanatában az örsvezető a lövés iránya felé fordult s fegyverét lövésre kész helyzetbe hozta és azzal Liffa Györgyöt célba is vette, de mielőtt lőhetett volna, Liffa György, a ki még mindig azon a helyen állott, a honnan a lövést tette, újból lőtt, mely lövése Szász János örsvezetőt mellben találta, a mire az örsvezető a megsebesülés következtében előre hajolva fegyverét felfelé tartva el-sütötte s azután pár tántorgó lépést az utcaajtó felé téve, az ajtó előtt arcczal a földre rogyott s mozdulatlan ott fekvé maradt.

Szász János sírköve,

Kallér György sírköve.

Kalderár György csendőr a lövés tétele után a földről fel akart emelkedni, de hanyat vissza esett, mit látva Liffa Márk — Liffa Györgynek fivére — egy bottal Kalderár csendőrhöz rohant s ezt bottal homlokra ütötte, s csak akkor távozott mellőle, midőn édes anyja reá kiáltott, hogy «ne üsd».

Liffa György a lövések után újra töltötte fegyverét; mit látva Riszta Tódor, ijedten elszaladt s a község-házába akart futni, de útközben találkozott a községi bíróval, kinek aztán elmondotta, hogy a két csendőr egyént lelőtték.

A községi bíró, a községi jegyző és községi orvos az éppen nem régen szolgálatból bevonult Bogárdi Gyula és Szerblyin Zsiva csendőrökkel mintegy 10 perczezel az eset után a helyszínén megjelentek. Az orvos Kalderár csendőrt a földön henteregve még életben találta s miután az öt körülállóknak rebegve annyit mondott: «a fiu lelőtt», rögtön kiszenvedett. Szász János őrsvezető már akkor, ott a hol elesett, halva találtatott.

Szász János őrsvezető és Kalderár György csendőr az ozorai temetőbe temették el, kiknek a bajtársak egy-egy sirkövet emeltek.

Pénzhamisítók elfogása.

1896. évi október hó 10-én Papp Sándor lovas-járásőrmester Mindszenti őrsparancsnok Kálmán Gergely szentesi lakost, pénzhamisításért megelőzőleg 17½ évi fegyházat töltött, rovott multú egyént találta Mindszenten, Borsi Sándor ottani lakos társágában, mi azon gyanút keltette nevezett altisztben, hogy Kálmán és Borsi pénzhamisításon törhetik fejüket. Ez időtől kezdve őket 1½ éven át folytonos megfigyelés és ellenőrzés alatt tartotta, mely idő alatt annyi adatot gyűjtött az általuk megkezdett pénzhamisításra vonatkozólag, hogy ellenük nyíltan felléphetett. Ekkor 1899. évi január hó 21-én magát

Bíró Gábor csendőrrel nyomozó szolgálatba vezényelte s három hétig tartó fáradságos és leleményes nyomozás folytán sikerült Kálmán Gergely és kilencz társából állott pénzhamisító bandát Hódmezővásárhely, Szeged, Szentes, Mindszent és Kistelek községeiben, éppen akkor, mikor a bankóprésnek még csak az egyik: a német szövegű oldala volt készen — elfogni, s a pénzhamisításhoz szükséges bűnjeleket megszerelni, s azokkal együtt a szegedi kir. törvényszéknek átadni.

Ezen bűncselekményért tettesek a m. kir. kuriának jogerős ítéletével négy évi fegyháztól két hónapig változó fogházra lettek elítelve.

Két csendőr agyonverése.

Az 1897. év nyáron a szerbeleméri szociálisták izgatása folytán az ottani mezei munkások oly magas munkabéreket követeltek, hogy azt a munkaadók megadni képtelenek voltak s munkásokat máshonnan voltak kénytelenek szerződtetni. Így tettek Fischer és Löwy ottani nagybérlok is, midőn melenczei munkásokat szerződtettek. Az elámitott s felbízott nép látván, hogy túlkövetelésével czélt nem ért, sőt annak következtében egész évi kenyérkeresetétől esett el, elkeseredésében boszúra gondolt. Az alkalom nem sokáig késett. Fentebb nevezett bérlok csépelteni akarván, hogy a gépek minél hamarabb a helyszínén legyenek, a rendes út mellőzésével, azokat a községi legelön akarták keresztül vonatni. Ennek neszté vévén a nép, megakadályozta. Ebbe meg a géptulajdonosok nem akartak beleegyezni, s hogy jogos alapon-e vagy sem, ide nem tartozik, az illetékes hatóságtól csendőri karhatalmat kértek, hogy annak támogatásával a gépeket a legelön vontathassák át. Erre a szolgabírói hivatal az eleméri őrsnek felhívást adott ki, hogy a bérloket a gépek továbbszállításában támogassa. A felhívást foganatosítandó Walthern Ferencz őrs-

Walthern Ferencz sírköve.

Ágoston Béla sírköve.

vezető a még honn levő Ágoston Béla csendőrrel magát szolgálatba vezényelte. Majd midőn a helyszínére érve látta, hogy a 3—400 főnyi ásóval, villával stb. felszerelt tömeget másodmagával megfékezni nem tudja, a nem messze szolgálatot teljesítő Kalló Péter és Dudás János őrsbeli csendőrökért küldönczöt küldött, egyben a nagybecskerekéri szárnyparancsnokságtól segélyt kért. Kalló Péter és Dudás János csendőrök nemsokára megérkeztek s ekkor Walthern Ferencz őrsvezető a tömeget «a törvény nevében» felszólította, hogy szándékuktól álljanak el, s a gépekkel akként indultak meg, hogy az őrsvezető és Ágoston Béla csendőr az egyik, Kalló Péter és Dudás János csendőrök pedig a községi biróval oldalon haladtak, alig tettek azonban pár lépést, midőn a tömegeből néhányan kiváltak s a gépeket vontató ökrök elé állottak s így a továbbhaladást meggátolták. Ezt látván a községi biró Iszakov Mihály, elkialtotta magát «ne engedjétek, a csendőröknek nem szabad lőni, én csak a szolgabiró parancsából vagyok itt». A fanatizált nép a község fejének szájából ezt hallván, mint valami megindult lavina rettenetes orditózással «egy életünk, egy halálunk! a gépeket csak testünkön keresztül vihetik tovább», kiabálással pár pillanat alatt rávetette magát a gépek elején az ellenszegülőket eltávolításával foglalkozó Walthern Ferencz őrsvezetőre és Ágoston Béla csendőrré, s mielőtt azok fegyverüket használhatták, vagy a tulsó oldalon levő Kalló Péter és Dudás János segítségükre jöttek volna, a legkegyetlenebb módon legyilkolták, úgy, hogy az oda érkezett Kalló Péter és Dudás János csendőrök lövéseikkel már csak az elesettek tetemétől tudták a vad állati dühben tomboló tömeget szétoszlatni, mely közül kettő holtan, három pedig súlyosan sebesülve maradt a harcztéren.

Walthern Ferencz őrsvezető és Ágoston Béla csendőr holtteste Nagybecskerekre szállítatván, előbbi a római katolikus, utóbbi az evangélikus református

temetőben tétetett katonai pompával s a város közönségének óriási részvéte mellett örök nyugalomra, a szerető bajtársak kegyelete a képünkön bemutatott siremléket állította sírdombjuk fölé.

Az egyforma, mintegy 150 czm. magas fehér márvány emlékoszlopokon a következő felírás van aranybetűkkel bevésve :

KIRÁLYÉRT ÉS HAZÁÉRT !

ITT NYUGSZIK

WALTHERN FERENCZ

M. KIR. CSENDŐR-ŐRSVEZETŐ,

SZÜLETETT BUDAPESTEN

1872. ÉVBEN

SZOLGÁLATÁNAK HŰ TELJESÍTÉSÉBEN ELESETT

ELEMÉREN 1897 JUNIUS HÓ 10-ÉN

BÉKE HAMVAIRA !

EMELTE A BAJTÁRSI KEGYELET.

★

KIRÁLYÉRT ÉS HAZÁÉRT !

ITT NYUGSZIK

ÁGOSTON BÉLA

M. KIR. CSENDŐR,

SZÜLETETT : HÁROMSZÉKMEGYE

ILYEFALVÁN, 1871. ÉVBEN

SZOLGÁLATÁNAK HŰ TELJESÍTÉSÉBEN ELESETT

ELEMÉREN, 1897 JULIUS HÓ 10-ÉN

BÉKE HAMVAIRA !

EMELTE A BAJTÁRSI KEGYELET.

Hogy ezen szolgálat teljesítésközben elesett csendőrök fellépése és eljárása mennyiben volt helyes, vagy helytelen, hogy kellő előrelátással, körültekintéssel jártak-e el a feladat teljesítésénél, hogy észszerűbb közbelépéssel ki lehetett volna-e ezen szerencsétlenséget kerülni vagy nem, azt ne kutassuk ez alkalommal, midőn a hantok alatt nyugvó bajtársak iránt

érett kegyelet és megemlékezés céljából írjuk-e sorokat, mert végre is a feladatok teljesítéséhez nem mindenkinek van egyformán megadva a természettől az éber ítélőképesség és előre látás; annyi mindenestre megállapítható, hogy belátásukhoz mérten a legjobb igyekezettel, szolgálati buzgósággal jártak el, hogy esküvel fogadott kötelezettségüknek hiven iparkodtak megfelelni s hogy erejük bár túlbecsülve, de halált megvető bátorsággal fogtak feladatuk kiviteléhez és életüket bármely pillanatban készek voltak a legmagasabb szolgálat érdekében a Királyért és Hazáért feláldozni. Haláluk körülményei által pedig mindenestre kiérdemlik azt, hogy reájok, mint testületünk harczban elesett hőseire gondoljunk s megemlékezőnk róluk időközönként — kinek alkalmá nyílik — felkeressük nyugvóhelyüket, mert nemcsak mi tekintjük őket a közjóért elesett hősöknek, hanem a hatóságok is, minek megható módon adnak kifejezést, halottak napján, midőn a tisztikar s a legénység által feldiszipított sírhantokat a megye tisztviselőikara, főispán úr ő méltóságával élükön, felkeresi.

Fegyverhasználat, egy csendőr leszúrása.

Torontálmegye Jóba községi munkásnép, a melenczei, bahahidi és torontáltordai munkás szocziálisták felbujtása folytán 1898. évi márczius hó 29-én, Tóban gyűlést tartott, midőn elhatározták, hogy munkásigazolványt nem fognak váltani, egyszersmind választottak négy egyént maguk közül, kik között a községi bíró is jelen volt s azokat megbízták, hogy elhatározásukat a tóbai pármai herczegi uradalmi igazgatósággal közöljék.

A négy egyén 1898. évi márczius hó 30-án az uradalomhoz tartozó «Emilia» majorba megjelent, hol Sándor Kálmán uradalmi ispán által fogadtattak; a lakosság nevében kijelentették, hogy munkásigazolványt váltani nem fognak, hanem a nélkül is lássa el

az uradalom a munkásokat munkával és étellel, úgy mint eddig. Egyszersmind kijelentették azt is, hogy ha esetleg az uradalom kérelmüket nem teljesítené, úgy a munkások maguk fognak mindannyian önhatalmulag, erőszakkal az uradalomtól ételmet szerezni.

Sándor Kálmán a küldöttségnek kijelentette, hogy azon esetre, ha a tóbai munkások a törvény értelmében munkásigazolványt váltanak, kapnak az uradalomtól munkát és ételmet, de ellenkező esetben nem.

A küldöttség eltávozott a majorból, Sándor Kálmán ispán pedig aznap este a tóbai községi előljáráóság útján értesítette a közelgő veszedelemről a magyar-czernyai örsöt, minek alapján Haubrich Mátyás örsvezető örsparancsnok, Ambrus Bálint, Csáki János és Misics Miklós csendőrökből állott járőr vasárnap reggel, azaz 31-én Tóbára indult s útközben tájékoztatás végett betért az «Emilia» majorba, Sándor Kálmán ispántól az állapotok felől tudakozódott; s miután az ispán annak adott kifejezést, hogy nem hinné, miszerint a tóbiaiak erőszakra vetemednének, a járőr a majorból kevés idő múlva eltávozott Tóba községbe.

A midőn a járőr a községbe érkezve az utcán haladt, egy suhancz elkiáltotta magát «ott jönnek a betyár zsandárok, majd számolunk velök még ma»; s elkezdte énekelni «azért, hogy én szocziálista vagyok, mellemen kokárda ragyog, se nem arany, se nem réz, még sem veszik el a büdös zsandárok». Haubrich Mátyás örsvezető figyelmeztette az illetőt, hogy hallgasson s ne énekeljen olyan dalokat; mire az illető azt tovább folytatva kijelentette, hogy énekelni szabad neki.

A községhez érkezve az örsvezető elbeszélte a történeteket a községi birónak és helyettes-jegyzőnek, kinek hozzájárulásával az illető suhanczot, névszerint Kanász Antal tóbai lakost, egy községi kisbíró és két csendőrrel a községhez vezetette s ott a tanácsrendben a községi segédjegyző jelenlétében kikérdezte.

E közben lépett be a tanácsterembe 4—5 ember, a kiktől az őrsvezető midőn az kérdezte, hogy mi ujság, azok hirtelen rávetették magokat a mit sem sejtő őrsvezetőre és ott állott három csendőrre, azokkal dula-kodni kezdettek s fegyvereiket igyekeztek tőlük el-venni, miközben egy a támadók közül Misics Miklós csendőrt megszurta. Misics csendőrnek volt még annyi ereje, hogy egy lövést tett, de nem talált, megtántorodott, összeesett, s ott nyomban meghalt.

Ez alatt Haubrich Mátyás őrsvezető, Ambrus Bálint és Csáki János csendőr a támadókat, — kikre több kardvágásokat mértek, — a tanácsteremből kiszorították, a midőn már 500—600 főre menő fanatizált néptömeg ásókkal, kapákkal, botokkal és kaszákkal fel-fegyverkezve tartotta megszállva a községházát; eközben ért oda Sándor Kálmán ispán is, kit a tömeg agyonveréssel fenyegetett, illetve azt megtámadták, mire a három főből állott járőr a tömeget szuronyt szegezve megtámadta, s a biztos halálból az ispánt kiszabadította, — azután a községházához visszavonult. Látva az őrsvezető, hogy a tömeget, — mely folyton azt kiabálta, hogy a csendőröket agyon kell verni, a községházát felgyújtani, — szétoszlalni nem képes s szorult helyzetében segítséget sem tudott kérni, a tanácsterem ajtaját a Wertheim-szekrényvel eltorlaszolja az ablakon keresztül a támadókra tüzelni kezdettek, minek következtében a tömeg közül egy ember meghalt s igen sokan megsebesültek. Így tartották vissza a tömeget délelőtt 11-től délután 3 óráig, a mikor véletlen folytán az esetről értesült Háromszéki András őrmester zombolyai őrsparancsnok, ki negyedmagával és Nagyikindáról kikerkezett katonai karhatalommal szét nem oszlatta a fanatizált néptömeget s mentette ki a szorongatott helyzetben volt csendőröket.

Halált megvető férfias bátorságot tanusított a lefolyt küzdelemben Csáki János csendőr, ki emberfeletti erővel és jól irányzott kardcsapásokkal men-

tette meg bajtársai életét akkor, midőn a községházában őket többen megtámadták.

Misics Miklós leszurt csendőr holtteste Magyar-czernyára szállítatván, ott a római katolikus temetőben tétetett örök nyugalomra, hol a sír fölé a bajtársak kegyelete emléket emelt.

Betöréseslopás tetteseinek elfogása.

1899. évi augusztus hó 3-án Papp Sándor járás-őrmester, akkori mindszei őrsparancsnok, a szentesi szakaszparancsnokságtól távirati parancsot kapott, hogy aznap virradóra a szentesi m. kir. adóhivatalba ismeretlen tettesek betörték, s onnan 21 darab letétbe helyezett ezüst zseborát két Wertheim-szekrény szét-szedése után elloptak. A parancs vétele után Biró Gábor csendőrrel magát azonnal szolgálatba vezényelte és 16 napig tartó igen fáradságos és leleményes nyomozás során sikerült a tetteseket az 1886. évben a szabadkai Geiger-féle negyedmillió lopás tettesei Vucsetics Imre és Madaszki Antal zombori, illetve moraviczai lakosok személyében, — kik az évben szabadultak ki az illavai fegyházból — elfogni. Midőn látták, hogy az üldöző járőr elöl nem menekülhetnek, a Tiszába vetvén magukat s átuszással akartak a járőr elöl menekülni, mi azonban a járőr leleményessége folytán meghiúsult, mert a járőr gyors elhatározással a közelben volt vízi molnártól csónakot vett igénybe, rögtön utána evezett s a Tisza folyó közepén utolérve, a csónakba felvette s így nyomban elfogattak.

Harmadik társuk, Óvári Imre, szabadkai lakos (miután az elfogott két tettestársaira minden felvilágosítást megtagadott), a járőr által minden fonál nélkül nyomoztatott ki és fogatott el Szabadkán a bűnjelek egyrészevel, míg a többi bűnjel a Tiszából halásztatott ki s a szentesi kir. járásbírósnak átadatott.

Ugyanezen nyomozás során Madaszkira ráderített a járőr, egy a bácskulai postahivatalból hamis távi-

rattal felvett 1000 korona készpénz kicsalása által elkövetett magánokirathamisítás büntetettét is, mit Kuthy György szabadkai lakos nevében követett el.

Ezen bűncselekmények miatt a m. kir. kuriának jogerős ítéletével Madaszki Antal öt évi, Vucsetics Imre négy és Óvári Imre két évi fegyházra ítéltettek.

Tűzveszély: 30 gyermek megmentése.

Bács-Bodrog vármegye (Petrovác) Petrőcz községben, hol Bardócz Salamon gyalogőrsvezető őrsparancsnok volt — 1900. év október hó 11-én délelőtt 9—10 óra között a község tulajdonát képező igen régi, rozoga, nádfedeles óvodaépület, melyben Vajtkó Janka óvónő 32 gyerekekkel iskolázott — a kémény mellett kigyuladt és a tűz akkor uralgott nagy szél és szárazság által folyton élesztve, pár percz alatt az egész tetőzetet ellepte és alig egy félórai idő alatt elhamvasztotta.

A harangok félreveréséből Bardócz Salamon őrsvezető értesülvén a tűzvesztről, azonnal a helyszínére sietett s mikor ott megtudta az egybegyült néptől, hogy az épületben volt 32 gyermek közül az óvónővel csak kettő birt az épületből kimenekülni, derék férfيهhez illően, saját élete biztonságával mitsem törődve, a már égni kezdett ablakok egyikén az óvoda épületbe beugrott, hogy a 30 ártatlan gyermek életét, a kezeit tördelő kétségbeesett szülőknek és a hazának visszaadja.

Nemes példája azon eredményt szülte, hogy a jelen volt bátrabb férfiak közül Molnár József rendőrvezető, Szenohradzky József végrehajtó, Pintérovits Jenő jegyző az égő kiskapun szintén az óvodába hatoltak és a gyerekeket, kik a nagy fojtó füst következtében és félelemből egy szoba padjai alá rejtőzve voltak, az égő ablakokon és ajtón keresztül kiadogatták, miközben Pintérovics Jenő jegyző a nagy forróság és fojtó füsttől eszméletét vesztvé, egy padra dült; ezen mentőt

Bardócz őrsvezető Molnár rendőrvezetővel az égő ajtón át a szabadba vitte, hol magához térve megmentőivel újból az épületbe hatolt és az összes gyerekeket megmentették s azután az égő ablakok és ajtón keresztül a szabadba mentek, hol több lakos, köztük Boldóczy Pálné és Pávelka János kezeiket tördelve kérték a bátor mentőket, hogy még a bent rekedt gyerekeiket is mentse meg. Az önfeláldozó Bardócz őrsvezető volt újból az, a ki daczára annak, hogy az egyes ablakokon már ki- és becsapott a láng, a korhadt tetőzet inogni kezdett és minden perczen összedüléssel fenyegetett, vizes zsebkendőjét szájába fogva újból a szobába rohant Molnár József rendőrvezető, Szenohradzky József végrehajtó, Bugyis Márton vendéglős és Sztrába Samu gépészszel, és az öldöklő vastag füst között újból átkutatták az összes szobákat, de a keresett gyerekeket — miután azok már előzőleg kimentettek — fel nem találták s már távozni készültek, mikor az egyik szobából kétségbeesett segélykiáltást és dörömbölést hallottak, odarohantak, a bezárt ajtót nagynehezen betörték és Bugyis Mártont — ki a kutatás közben társaitól elmaradt és az égő ablakokon és ajtón már nem menekülhetett, hanem a bezárt ajtóhoz tévedt és ottrekedt, a biztos haláltól mentették meg, a mennyiben azon szoba ablaka és padozata már égett és az egyedüli menekvés útja, a kérdéses ajtó, zárva volt; miután élőlényt az óvoda helyiségében már nem találtak, menekültek és pedig Molnár rendőrvezető és Bugyis az oldalablakon, mit azonnal követett a tetőzet összeomlása és az óvoda elé hullása, miáltal Bardócz őrsvezető, Szenohradzky és Sztrába menekülési útja el volt vágva, úgy tehát az összes égő szobákon keresztül szaladva és a nagy utca felől volt s szintén égett, de a tűzoltók által erősen fecskendezett ablakon át, életveszély között menekültek meg, illetve mentette meg saját életét Bardócz őrsvezető az örökre lekötelezett hálás szülők és a lakosság örömére és a szolgálat javára, mely al-

kalommal sapkája, zubbonya és haja megpörkölődött és Szenohradzky arca kissé megégett.

Rablógyilkosság kiderítése.

Az 1900. év december hó 6-án Kölpény község határára Cselovszky Pál ottani lakos szántóföldjén a hó alól talált véres hulla kiletének megállapítása végett Nagy Mihály Lajos őrmester és Bardócz Salamon őrsvezető lett kivezényelve a rejtélyes eset nyomozására, a járőrnek fáradságos kitartással folytatott nyomozás folytán sikerült a hulla kiletét Deczki György (Trencsénmegye poklinai illetőségű) egyén személyében kideríteni, ki rablógyilkosságnak esett áldozatul, a tetteseket Kreczi János (Trencsénmegye Poslina savadai illetőségű) és Illucsik István (Trencsénmegye Hr.-valariai illetőségű) egyén személyében kideríteni és Ó-Palánkán 1900. évi december hó 12-én elfogni és az ujvidéki kir. ügyészségnek átadni.

Fegyverhasználat.

Guttman Adolf őrsvezető és Apáti különítmény parancsnok 1903. évi május hó 10-én Seprős községben tartandó biróválasztáshoz segélyképen rendeltetett ki, hová aznap a kora reggeli órákban egy járőr társával meg is érkezett. Az ottani Nagy Mihály őrsvezető őrpapancsnoknál történt jelentkezés után, veles még hét csendőrrel az ottani községhezához vonultak ki. Miután a járőrök kellő utbaigazítással lettek ellátva teendőik végzésére, Guttman és Nagy őrsvezetők a hangulat megfigyelése céljából mindkét párt embereivel a választás eredményének bekövetkezendő lefolyásáról beszélgettek. A volt biróval szemben feléptetett ellenjelölt a Seprős községben uralgó szociális elvet valló egyének vezérének lévén, kik oda nyilatkoztak, hogy mindenáron muszáj jelöltjüknek községi birónak lenni. Guttman őrsvezető ezen észlelt

megjegyzéseket Nagy őrsvezetővel is közölte, mivel azután egyetemben a legmesszebbmenő intézkedések mellett még a járőröket figyelmeztette a néppel való humanus bánásmódra és higgadtságra, valamint minden eshetőségnek azonnali jelentésére.

A szavazatok leadása kezdetét vette, a szavazók önként bocsájtattak a terembe, és onnan az ellenkező oldalon távoztak, a mi által elérve lett az, hogy az ott összesereglett mintegy 800 főnyi tömeg nem lehetett egy csoportban; így a választás befejeztéig minden a legnagyobb rendben és nyugodtsággal folyt le. Ennek befejeztével a főszolgabíró a választás eredményét, vagyis, hogy a jelenlegi biró négy szótöbbséggel ismét birónak választatott, kihirdette, ezen kihirdetés elhangzása után az összesereglett szociálisták a nemválasztókhoz tartozókkal együtt óriási kiabálással tiltakoztak a választás ellen.

Nagy és Guttman őrsvezetők a néppel megértetni igyekeztek, hogy ezen tiltakozásuknak törvényes uton adjanak kifejezést és az igazságtalannak vélt választás megvizsgálását kérik, valamint figyelmeztették, hogy minden erőszakoskodástól tartózkodjanak, mert az erőszakot meggátolni fegyverrel lesznek kénytelenek. Úgy ezen, valamint ehhez hasonló jóakaró figyelmeztetések és felvilágosítások daczára a tömeg óriási lármával és fenyegetőzések között kiabálta, hogy majd csinálnak ők törvényt, ők szociálisták, ő nekik nem parancsol se zsandár, se senki és ők nem félnek senkitől. Ezen egymás által felizgatott tömeg hangoztatni kezdte, hogy be kell törni az épületbe és agyonverni a választóbizottságot. Guttman őrsvezető a helyzet komolylyá fajulását látva, hat csendőrrel az udvar háttérére lépett azon szándékkal, hogy az ott egybegyűlteket szuronytámadással az utcára szorítsa, míg Nagy őrsvezető egy csendőrrel a községhezához vezető folyosó bejáratánál foglalt állást. A szuronytámadással sikerült a tömeget a nyitva tartott nagykapuig, illetve az épületbe vezető folyosó bejárataig, hol

Nagy őrsvetető állott — szoritani; a szuronytámadás közben egy egyén, ki ellenszegült, Guttman őrsvetető által megszurattott; ugyanebben a pillanatban Guttman őrsvetető látta, a midőn a tömeg közül többen három csendőrnek fegyverét megragadták és a tömeg a folyosó bejáratát kezdte ostromolni. Ezen legválságosabb pillanatban Guttman őrsvetető tüzet vezényelt, a mi által a három megtámadott csendőrt fegyverével együtt felszabadította, kikkel egyetemben a folytonosan támadó tömegre, vezénylete alatt, összesen nyolcz lövést eszközöltetett; ugyanezen egyidejűleg a kiszorított tömeg a másik udvarba kerülve a kerítésen átmászni akart, de egy egyénnek Guttman őrsvetető által történt megszurása, ki a kerítésről visszabukott, s a lövések zaja, valamint a helyszínén maradt támadók hulláinak láttára őket valószínűleg megriaszította, s innen is meghátrálva, futásnak eredtek.

A felsoroltakból kitűnőleg a fegyverhasználat elkerülhetlen volt, és a jelen volt járőrtagok mindegyike a legnagyobb higgadsággal és nyugodtsággal parancsszóra hajtották végre kötelességüket és védték meg a fegyver becsületét. A fegyverhasználat alkalmából heten meghaltak, 30—35 ellenszegülő sulyos és sok könnyebb sérülést szenvedett.

A fegyverhasználat elbírálása jogosnak mondatott ki.

Lótolvajbanda elfogása.

Sánta József cz. őrmester, révaufjalusi őrsparancsnok 1903. évi november hó 2-án a ferenczhalmi községi előjáróságtól távbeszélőn arról értesült, hogy azon éjjelen az ottani község szélén levő legelőn az éjjeli örök egy ismeretlen cigányt találtak három darab lóval, ki magát igazolni nem tudta s azt a község-előjárósághoz bekisérték, hol úgy a cigány, mint a lovak őrizet alá vétettek.

Sánta József őrmester, Oláh Gábor őrsvetető, Orbán István és Bulyevics Milán csendőrből állott járőr

a nyomozást azonnal és legerélyesebben bevezette. Ezen egy teljes hónapon át igen sok fáradsággal, nagy szakértelemmel és körültekintéssel teljesített nyomozást azon siker koronázta, hogy Torontál-, Temes-, Krassó-Szörény- és Szerémség-egész területén garázdálkodó és lólopással foglalkozó tetteseket Nikola Bandi, Nikola Milos, Nikola Ádám, Nikola Bundi, Nikola Dussán, Nikola Mláden, Nikola Migu, Nikula Tima, Temes megye mramoráki, Száva György és Száva Miklós fehértemplomi, Seim Mita, Seim Nesztor Torontálmegye bárandai, Seim Jenő és Seim Lyébesz oppovai lakosok személyében kiderítette; kiknek lopásaikban közreműködtek még Badivoj Vitalyos bárandai szerb paraszt és Regius Emil mramoráki községi irnok, volt csendőrőrsvetető is.

Fenti lótolvajbanda által 3—4 hó leforgása alatt ellopott, továbbított s eladott 38 darab élő ló, 40 darab hamis járlat, 187 korona készpénz, egy új paraszt koci és többféle lószerszám kerítettett kézre, az említett megyék területén és a lovak, koci és lószerszám tulajdonosai is mind kinyomoztattak, csupán négy darab lónak nem akadt gazdája.

Tettesek a bűnjelek egyrészével a pancsovai kir. törvényszék vizsgálóbírójának, míg a többi bűnjelek az illetékes községi előjáróságnak átadattak.

III. KERÜLET.

Postarablás és gyilkosság nyomozása.

1882. évi deczember hó 2-án a Soroksárról Budapestre közlekedő kocsiposta kocsisa és kísérelője este $\frac{1}{2}$ órákor a soroksári szőlők melletti szentkútnál golyós fegyverrel agyonlövetett, a több ezer forintba kerülő pénzküldemények pedig elraboltattak.

Ezen ügyben a nyomozás a még akkor fennállott megyei csendbiztos és csendlegények által vezetett; 1883. évi január hó 1-én azonban az ujonnan felállított csendőrség folytatta a nyomozást, de miután az előbbi nyomozó közegek legnagyobb részben eltávoztak a vidékről, s az itt maradottak vagy nem tudtak, vagy nem akartak a csendőrség segítségére lenni, semmiféle eredmény sem volt elérhető.

Tóth András őrmester 1883-ban mint csendőr rövid ideig volt Ócsán, de már ekkor puhatolódzása közben Alsónémedi felé vélte eme bűnügynek szálaival feltalálni. 1885. évben mint czimzetes őrsvezető visszakerült Ócsára őrsparancsnoki minőségben és teljes odaadással látott hozzá ezen rablógyilkosság kinyomozásához s annak során olyan adatokat szerzett és tanukat talált, melyek alapján R. Nagy Lajos és L. Horváth István alsónémedi lakos rovott multu egyéneket a gyilkosság és rablás elkövetésével alaposan lehetett gyanúsítani. Ugyanis a postakocsiba fogott lovak annak idején éjjel 11 órákor Alsónémedi felől lehajtva, s megizzadva, — látható nyomával annak, hogy azok hátán ültek — tértek vissza Soroksárra, s körülbelül 4 óra kellett ahhoz, hogy a rablógyilkosság színhelyé-

től a soroksári szőlők megkerülésével sebes vágatva Alsónémedire és onnan Soroksárra érkezhessenek a lovak. R. Nagy Lajos és L. Horváth István az 1880-as évek elején teljesen vagyontalanok, munkakerülők voltak, s 1885. évben már mindegyiknek volt 10—12 ezer forintot érő vagyona. Hogy ezen ismert veszélyes egyének ellen nem merült fel a gyanu, abban leli magyarázatát, hogy R. Nagy Lajos az akkori soroksári, későbbben haraszti csendbiztosnak Kiss Mihálynak bizalmasa, s majdnem mindennapi vendége volt, sőt pénzt is adott neki kölcsön, tehát mindig informálva volt, szükség esetén czinkosait értesíthette.

Tóth András őrm. megállapította azt is, hogy midőn a postakocsis este 8 órákor naponta Budapestről Soroksárra érkezett, mindig a csendbiztos udvarába állt be, hol rendszerint másnap délután 5 óráig a posta indulásig maradt. R. Nagy Lajos itt ismerkedett meg a kocsisal, azzal többször el is ment a közeli kocsmába, s így tudta meg, mikor szállít a posta nagyobb pénzküldeményt.

Az 1880-ik évben Soroksár és Ócsa között a budapest-aradi úton fegyveres utonállás követtetett el; Tóth András őrmester erre nézve is kiterjesztette a nyomozást és eme utonállás alkalmával elrabolt egy pálinkás hordót R. Nagy Lajosnál találta meg; Juricsák János sári lakos ezen hordót — mint a melyet tőle annak idején szilvapálinkával tele elraboltak, — sajátjának ismerte fel és tanu is volt arra, hogy Nagy Lajos volt eme rablás elkövetője, a mennyiben Nagy az illetőnek a szilvóriumból inni adott, eldicsekedve azzal, hogy mi módon jutott hozzá.

Úgy ezen, mint a soroksári postarablás gyanujáért Tóth András őrmester R. Nagy Lajost és L. Horváth Istvánt elfogta s az ócsai kir. járásbírósnak átadta. A pestvidéki kir. ügyészség vád alá is helyezte őket, de a bizonyítékok elégtelensége miatt vizsgálati fogásuk felmentéssel végződött.

Benke József csendőr agyonveretése.

1884. évi január hó 4-én a pomázi őrsről Benke József és Rácz Flórián csendőrökből állott járőr rendes szolgálatba oly utasítással vezényeltetett ki, hogy ha esetleg szükségesnek mutatkoznék, a szentendrei pénzügyőrök és a városi közegeknek Izbék községben a fogyasztási adók behajtása körül nyújtsanak segítséget, — ha pedig ezen segély igénybe nem vétetnék, — az előírt rendes szolgálatot tovább folytassa.

Angyal Mátyás őrsvezető-őrsparancsnok az eligazított fenti járőr ellenőrzése végett folyó évi január hó 4-én délután 12—1 óra között Izbék községbe megérkezett; itt azonban a járőrt nem találván, Szent-Endrére folytatta útját, hol a járőrt szabályszerű állapotban találta s azt — miután a szándékolt végrehajtás elnapoltatott — rendes szolgálatának folytatására utasította.

A járőr portyázásának céljából Izbék község felé menvén, útközben egy kocsit hajtott el mellette nagy sebességgel, melyen négy polgári egyén ült, kik mindannyian a járőrt ököllet fenyegették.

Izbék község szentendrei bejáratánál az úttól jobbra a templom áll, magas kőfallal körülvéve, attól balra egy lyceumbokrokkal szegélyezett mély út van 2—3 méter partoldalakkal.

A mint a járőr a községbeni megérkezésekor a templom felé haladott, a templomkerítés s a lyceumbokrok mögött lesállításban levő, fejszével, vasvillával, botokkal és doronggal felfegyverkezett néptömeg közáporki séretében «Hurráh, üsd agyon» kiáltásokkal rohanta meg, a mit, sem gyanító járőrt. Rácz Flórián csendőr azonnal megállott s tüzelő állást foglalt el, míg ellenben Benke József csendőr — járőrvezető — daczára Rácz csendőr ismételt figyelmeztetésének — sőt kérésének — tovább ment s a felbőszült tömeget nyugalomra inté; s a lázadók azonban észrevétlenül a háta mögé kerültek s Marcsievics Lázár izbeki lakos hátul-

Benke József sírköve.

ról egy doronggal úgy ütötte nyakszirten, hogy eszméletlenül a földre rogyott. Ugyanezen pillanatban Rácz csendőr az orgyilkost egy jól irányzott lövéssel agyonlőtte.

Benke csendőr e közben némileg magához térve felemelkedett, fegyveréhez kapva, második támadóját Milota József gyári munkást igyekezett harczképtelenné tenni, de minden oldalról megtámadtatván, fejsze- és dorongcsapások által agyonveretett. Benke csendőr, ki régebben mint csendlegény szolgált azon a vidéken, mivel a nép szokásait jól ismerte, emberszeretete által vezérelve, abban a hiedelemben volt, hogy sikerül a felbőszült tömeget felszólítással észretéritenie és lecsillapítania, tehát ha szabálytalanul is járt el, humánus gondolkodásának lett áldozata.

Nevezett sirjára neje, ki már gyermekével ezelőtt évekké szintén meghalt, annak idején a szentendrei katolikus temetőben egy sirkeresztet állíttatott, mely 1902. évi július haváig állott.

Hogy ezen hősies halállal kimúlt bajtársunk sirja az enyészettől megóvassék s a sir méltóan meg is jelöltessék, a m. kir. III. számú csendőrkerületi parancsnokság által 1900. évi szeptember havában a kerületbeli tiszturak és legénység közt gyűjtés indíttatott meg, minek folytán az elesett sirjának gondoztatására 801 K 80 fillér gyűlt be, mely összegből a csatolt fényképen látható sírkő állíttatott fel.

A sírkő, mely a következő felirással láttatott el:

«A KÖZBIZTONSÁGI SZOLGÁLAT KÖTELESSÉGHŰ TELJESÍTÉSE
KÖZBEN
BENKE JÓZSEF
M. KIR. CSENDŐR
EMLÉKÉRE EMELTE
A BAJTÁRSI KEGYELET.»

a budapesti szárnyparancsnok úr által 1902. évi július hó 14-én a kerületi legénység képviselőjére odarendelt

10 főnyi legénység jelenlétében, a szentendrei temetőben rendeltetésének ünnepélyesen átadatott.

Harcz egy rablógyilkossal és annak agyonlövétése.

Törös János és Jakab Samu fegyveres rablók 1884. a szabolcsmegyei nagyhalászi batárban levő «Nesze» csárdában lakott zsidó korcsmárost és nejét meggyilkolták, kirabolták és a korcsmárosnak életbenhagyott 17—18 éves leányával a szülei vérét itatták fel a földről és ennek megtörténte után elmenekültek.

Ezek üldözésére a már elhalt néhai Lácza Gyula csendőrfőhadnagy, azon időben volt nyiregyházai szakaszparancsnok úr vezénylete alatt összpontosítva volt nagyobb számú csendőrség által a rablók hosszabb üldözés után ellettek ugyan fogva, azonban Törös János Nagyhalász községháza udvarán volt épületből, hol megvasalva elzárva volt, daczára annak, hogy elől négy csendőr őrizte, egy éjjelen át az épület hátsó falának kibontása után megszökött. A szökevényt úgy Szabolcsban, valamint a Tiszán túl a zempléni oldalon is körülbelül 40—45 főnyi csendőr huzamosabb ideig üldözte, nyomozta, de elfogni nem sikerült és így történt az, hogy Berczel, Gáva, Ibrány stb. szabolcsmegyei község lakosságát hónapokon át rettegésben tartotta,

Őszi őrmester, ki a rablás idején még Kassán az altiszti iskolában volt, és csak június havában került a nyiregyházai őrsre, tudva azt, hogy az összpontosított csendőrség huzamosabb ideig folytatott üldözése eredménytelen maradt, magát mint másodaltisztest Csóka Ferencz csendőrrel a rabló üldözésére vezényelte. Gáva községbe megérkezve, a szolgabírói hivatalnál szerzett újabb adatok alapján több kerülő pásztor és magánemberek kikérdezése utján megállapította, hogy a rabló még tényleg a Tisza füzesben tartózkodik, de mivel azon tereprész és tereptárgyak Őszi őrmester által ismeretlenek voltak, előbb azokról szer-

zett magának tájékozást, és csak ennek megtörténte után kezdte meg az erdő és füzes kutatását.

A rablót 5-ik nap egy nagy fa alatt fegyverrel a kezében állva 70—80 lépés távolságra megpillantotta és fegyverét neki szegezve a megadásra szólította fel, mire ez azt válaszolva, hogy meg nem adja magát, fegyverét az őrmesterre emelte s reá lőtt, mint az őrmester látva, úgyszólván ugyanabban perczben a rablóra lőtt, de egyikük lövése sem talált, s Törös a füzesben eltűnt.

További kutatás s üldözés után az őrmester a rablót ismét feltalálta, s egymást megpillantva, újból egymásra löttek. A rabló lövése nem talált, míg az őrmester lövése a rablót a vállán megsebezte ugyan, de e sebe daczára a nádas felé menekült. Az őrmester erre üldözőbe véve őt, a Tisza felől megelőzte, s reá oly sikerült lövést tett, hogy a golyó rabló kezébe fогott és reá czélezott hat lövetű forgópisztolyának kaka-sát és a hüvelykujját leszakította a jobb oldalán behatolt és a szívet találva annak azonnali halálát okozta. A rablónál még 33 darab éles töltény és kések találtattak.

Egy rablógyilkosság kiderítése.

1886. évi április hó 1-én a vaskóhi örs szolgálati jegyen arról értesítette a felsőpoényi örsöt, hogy aznap virradóra Varga Ádám felsőverzári lakost meggyilkolták és kirabolták. Goldhammer Ede őrmester akkori felsőpoényi őrsparancsnok Janó József csendőrrel rögtön felszerelve Felső-Verzár községbe ment, a hol már Nagy Mózes őrmester négy csendőrrel a nyomozást folytatta. A helyszini szemlét megejtve, megállapították, hogy Varga Ádámot és nejét született Moss Évát a fegyveres csavargók álmukban lepték meg, és a fejökre mért fejszecsapásokkal ölték meg, elrabolván azután 10 ezer korona készpénzt és élelmi szereket is. A helyszini szemle alapján megállapították, hogy a tettet 7—8 ember követhette el, kik közül

három a szobákban alvókkal végzett, míg a többi kint őrt állott. Miután tettesek az Aradmegye felé vezető uton több bűnjelvényt eldobáltak, alapos volt a gyanu, hogy arra menekültek, miért is üldözésük elrendeltett. Goldhammer Ede őrmester Janó József csendőrrel előbb Magura és Kiskoh községben akarván széjjel nézni, odamentek és a helyes nyom szálait megkapván, a tetteseket Tomucz Paik, Tomucz Mikuláj, Gábor Juon kiskóhi, Mocz Tanaszi, Zsurka Tódor fonácza, Gróza Mikuláj szegytéli, Dálen Mikuláj felsőkimpányai, Dále Juon, Pele Szándre, Popa Stefán és Popa Gyorgye felsőverzári lakosok személyében kiderítette. A nyomozást megnehezítette azon körülmény, hogy tettesek nagy fufanggal a nyomozó csendőröket félrevezetni akarták, a mennyiben menekülésük ellenkező irányában dobtak el maguktól bűnjeleket, csakhogy a nyomozást félrevezessék. Goldhammer Ede őrmester jó helyi és személyi ismerete, valamint bizalmas emberei révén azonban az akadályokat legyőzván, a cselekmény elkövetőit felderítette. Tettesek elfogtván, a vaskóhi kir. járásbiróságnak adattak át. Tettesek közül Gábor Juon, Popa Stefán és Gróza Mikuláj végérvényesen életfogytig tartó és a többiek 15—15 évi fegyházra ítéltettek el.

Egy gyilkosság kiderítése.

Az 1890. évi november hó 7-én virradóra a soroksári római katolikus plébániára ismeretlen tettesek betörttek, s ott a lelkésznel ideiglenes alkalmazásban volt egy cseh származásu egyént baltával agyonverték, míg a lelkész gazdasszonyát ugyancsak baltacsapásokkal úgy összevagdalták, hogy csak többhónapi gondos orvosi kezelés után gyógyult fel. A gyilkossággal járt zajt az emeleten lakó, s súlyos betegen fekvő plébános meghalván, az ablakot kinyitotta és segélyért kiáltott, mit a támadók észrevéve elmenekültek.

Halász Pál őrsvezető, soroksári őrsparancsnok azon-

nal küldöncz utján értesítette Tóth András őrmester ócsai őrsparancsnokot, kérve a nyomozás bevezetését.

Tóth őrmester tudta, hogy R. Nagy Lajos alsónémedi lakos a plébános gazdasszonyával rokonságban van, s mint ilyen gyakrabban megfordult a plébánián, s ott elég helyi ismeretet szerezhetett arra nézve, hogy alkalmilag ott rablást hajthasson végre. Azt is tudta, hogy a plébános súlyos beteg, s így azt következtette, hogy hátha R. Nagy — alkalmasnak találván arra az időt — követte el a rablást. Ezért nem is Soroksárra, hanem Alsónémedire ment, hol Nagy Lajost hajnali négy órakor felöltözve útra készen találta, állítása szerint Budapestre akart menni.

Midőn az őrmester Nagy Lajost jól megnézte, ruháján friss vérnyomokat talált, melyre nézve felvilágosítást nem tudott adni, s ezért a ruhát levettette, őt magát a községházához kísérte, s két csendőr felügyelete mellett otthagya, s házát szintén két csendőrrel felügyeltette, maga pedig Soroksárra ment, hol a törvényszéki vizsgálóbíró, ügyész, főszolgabíró, több főpap és ügyvédek kivül Schwarzleitner Hugó csendőrfőhadnagy budapesti szakaszsparancsnokot 30 csendőrrel találta. Jelentkezvén megtudta, hogy a tettesre nézve teljes homályban vannak s ekkor tett nyomozása eddigi eredményéről jelentést. A sérült gazdasszony időközben egy perczre magához tért s így tőle is kérdezősködtek s ekkor ő is mondta, hogy Nagy Lajos bántotta. Tóth őrmester erre visszament Alsónémedibe, s Nagy Lajosnál házkutatást tartott, s ekkor a gaz közé elrejtve egy véres baltát talált, melyről szakértők megállapították, hogy úgy a meggyilkolton, mint a sérült gazdasszonyon azzal ejtettek a sebek, úgyszintén megállapították, hogy a balta R. Nagy Lajos tulajdona.

Az őrmester Nagy Lajost véres baltával és ruhával a pestvidéki kir. ügyészségnek a helyszínén átadta, hol az egész bizottság teljes elismeréssel adózott az őrmesternek, leleményessége, észszerűsége és kiválóan ügyes eljárásáért.

R. Nagy Lajos, noha semmit sem ismert be és alibjét mindenképpen igyekezett igazolni, 15 évi fegyházzal sújtatott.

Egy hitvesgyilkosság kiderítése.

Tárkány község határában 1896. évi július hó 26-án éjjel Bozuta Ferencz ottani lakos a községi legelőn meggyilkolva találtatott. Tettes áldozatát egy fafaragó fejszével nyakcsigolyáján ütötte úgy, hogy nyomban szörnyet halt.

A nyomozással megbizott Orbán Sándor őrmester akkori vaskóhi őrsparancsnoknak semmiféle támpontja nem volt arra nézve, hogy a nyomozást mily irányban vezesse be. Nevezett őrmesternek több irányban bevezetett nyomozásai eredménytelenek maradván, kiterjesztette azt a meggyilkoltnak magán és családi viszonyaira is. Hosszú és óvatos nyomozás folyamán sikerült az őrmesternek kitudni azt, hogy a meggyilkoltnak neje, született Lőrincz Erzsébet, daczára férje jó bánásmódjának, szeretőket tartott és betegeskedő férjétől minduntalan válni akart. Ezen a nyomon bevezetett nyomozás kiderítette azt, hogy Bozuta Ferencz-nével szerelmi viszonyban állott Lőrincz István tárkányi lakos, az asszony biztatására követte el a gyilkosságot, mert az asszony megígérte neki, hogy ha elteszi az urát láb alól, hozzá megy. Mindketten elfogva, az igazságszolgáltatás kezei közé adattak át.

Egy rablási kísérlettel párosult gyilkosság kiderítése.

Király András csermői lakos 1897. évi április hó 18-án felesége született Rukk Katalin és kocsisa Gombos András kíséretében kocsival, melyen mézes kalács készítményeit szállíttatta, a másnap Csill községben tartandó vásárra igyekezett. Éjjel mintegy 10 óra tájban Buttyin közelébe érték, midőn Király András észrevette, hogy a sötétség leple alatt három egyén

egy mézes kalácsossal telt ládát 24 korona értékben a kocsiról leemelt. Erre káros a kocsiról leugorva, kocsi-járól egy sátorrudat huzott le, hogy támadóit elriassa. E közben a nem messze álló tettesek egyike károsítást úgy oldalba lőtte, hogy eszméletlenül rogyott össze. Sértettet felesége a kocsi felé, elvágattak a nélkül, hogy tettesek közül bárkit is felismerhettek volna. A nyomozást a borosjenői örs azonnal bevezette, de hosszas nyomozása eredménytelenül rogyott össze. Orbán Sándor őrmester akkori vaskóhi őrsparancsnok egy nyomozás folyamán Borosjenőn megfordulva, a tettesek által bűnjelként visszahagyott vas töltővesszőt megtekintvén, felismerte, hogy azt cigánykovács készítette. Ezen nyomon a nyomozást folytatva sikerült a tetteseket Tigliár Juon cigánykovács szuszányi, Karoly György kirándi, Lakatos László kovacsinszki és Popa Mikuláj nyermegei lakosok személyében kideríteni és az igazságszolgáltatás kezei közé juttatni.

Vasút állomáshelyének vitája miatt támadt zendülés és annak elnyomása.

A kiskunfélegyházai főszolgabíró 1897. évi június havában az ottani örsöt felhívta, hogy az épülő szolnokfélegyházai vasútvonal alpári állomáshelyének meghatározása tárgyában Alpár község képviselőtestületét június hó 7-én a rend fentartása körül támogassa. Mint-hogy ezen hosszabb idő óta huzódó állomás kijelölési ügyben a községi lakosság izgatások által két pártra szakadt, egyes nyugtalanodók az előljárási tagok ellen kihívó magatartást tanúsítottak, s tartani lehetett attól, hogy azokat bántalmazni is fogják.

Az örs akkori parancsnoka Simon Márton örsvezető, Holiczius József és Bordás József csendőrökből állott járőrrel utba indult, de utközben Holiczius csendőr lova egy vízzel telt árokba esett, minek következtében a ruhája annyira átázott, hogy annak kicserélése végett az örsre vissza kellett térni. Így a két főből álló

járőr 7-én délelőtt 8 órakor Alpárra érkezett, hol Mihálovics Gyula jegyző közölte a járőrrel, hogy a hangulat nyugodt.

A közgyűlés után 11 órakor a község háza előtt 3—400 főnyi tömeg gyűlt össze és követelte a közgyűlés által hozott határozat felolvasását. Ezt Farkas László községi képviselő meg is kísérelte, de a tömeg azt a községi jegyző által kívánta felolvastatni. A jegyző látva a tömeg izgatott hangulatát, a felolvasást megtagadta és Roppensberg Ferencz mérnökkel lakására indult. A tömeg azonban utját állta és kövekkel dobálta, mire mindketten a község házába menekültek. A tömeg ide is követte őket, de az ajtó előtt állott fentnevezett járőr a tömegnek utját állva, azt távozásra hívta fel, de a helyett, hogy távoztak volna, ki kell a jegyzőt huzni, agyon kell a csendőröket verni, kiáltásokkal a járőrre zúdított közápor kieéretében a község házába való betörést kísérelte meg, hol azon időben a bíró, jegyző és mérnök tartózkodott s úgy ezek, valamint a járőr élete és a közhivatal okmányai veszélyben forogtak. Simon örsvezető és Bordás csendőr a tömegre ismételt felszólítás után 5—5 lövést tett, mire Balla Erzsébet halálosan, Kovács Mihály és Bordor János súlyosan megsérültek. Ezután a tömeg a járőr által védelmezett bejáratot elhagyta és a község háza nyugati részét, hol egy használatlan ajtó volt, kezdte betörni, mire Simon örsvezető három lövést tett az ajtón keresztül, minek következtében két egyén súlyosan megsebesült, a támadók szétoszlottak és a nyugalom helyre állott. A kipuhatolt 63 bűnös egy év és 9 hó közötti büntetéssel sújtattak.

A járőr talpraesett és bátor magatartását jellemzi, hogy a község háza három oldalról van utca által körülvéve, úgy, hogy keletről a bejárat nagy kaput, nyugatról a fentemlített anyakönyvi hivatalnak használatban nem levő ajtaját és északról egy rozoga deszkakerítést kellett a járőrnek a támadók behatolása ellen megvédeni, mert ha bármelyiknek védelmezését

elmulasztja, a dühében határt nem ismerő tömeg által agyonveretik.

Simon Márton őrsvezető és Bordás József ezen eset alkalmával tanusított elszánt és higgadt magatartásukért honvédelmi minister úr ő nagyméltósága által dicséző okirattal láttattak el.

Egy bérgyilkosság kiderítése.

1897. évi szeptember hó 19-én délelőtt 11 óra tájban a Briheny községből adószedésről visszatérő Drágán József lunkai körjegyzőt Briheny és Sust községek között az «Ograda-Liki» nevű erdőben hátulról úgy meglőtték, hogy súlyos sebével heteken keresztül nyomta az ágyat. Hogy azonban ki lötte meg és miért, arra nézve sem ő, sem pedig kocsisa semmiféle felvilágosítást adni nem tudott. A vaskóhi őrparancsnok Orbán Sándor őrmester nyomozással lévén Aradmegyében elfoglalva, a nyomozást az őrbeli legénység vezette be, de eredménytelenül. Orbán Sándor őrmester az aradmegyei nyomozásból bevonulván, nyomban reá vetette magát ezen eset kiderítésére. A folytonos puhatolás és megfigyelés nyomán Orbán Sándor őrmester arra az eredményre jutott, hogy a tett csakis bosszu műve lehet. Ezen irányban bevezetett nyomozás közben mindinkább Nyika Ferencz susti lakos volt bíró személye ellen irányult az őrmester figyelme, a mennyiben sértett jegyző ezen volt bírót hanyagsága és megbizhatatlansága miatt bírói állásából elmozdította. Orbán Sándor azonban ismerte Nyikát és meg volt győződve, hogy ő a tettet el nem követhette, hanem valakit felbérelt erre. Orbán őrmester most azon volt, hogy kipuhatolja azon embert, mi czélből Nyikának szolgájával Stefán Tógyer susti lakossal kezdett olykor-olykor gyanut fel nem keltő módon beszédbe ereszkedni, a kitől kivette lassanként, hogy gazdája az utóbbi időben igen gyakran küldötte Redák Tógyer urzesti lakoshoz és gazdája is gyakran járt Redáknál.

Orbán őrmester most már a nyomozást teljes erővel vezetvén be, Redák Tógyert őrizet alá vette, ki hosszas tagadás után beismerte, hogy a tettet Nyika biztatására ő követte el egy köből gabona és 20 korona készpénzért. Nyika is beismervén azt, hogy Redákat ő bujtotta fel, mindketten elfogotván, a vaskóhi kirjárásbíróságnak átadattak.

Útonállók letartóztatása.

1897. évi november hó 19-én éjjel Szabó Jakab és Popa Gábor fonáczaik lakosok a nagyszalontai vásárról kocsin hazafelé indulva Tenke község közelében ismeretlen egyének által megtámadtatván, kövekkel és botokkal úgy megebesítették, hogy Szabó Jakab több hétig feküdt seibeiben, míg Popa Gábor november hó 21-én kapott sérüléseibe belehalt. A tettesek azonfelül a kocsit is kifosztották és összesen 32 korona értékű élelmiszert, ruhaneműt elraboltak. Az eset kiderítése iránt a tenkei őr a nyomozatot azonnal bevezette, de mivel eredményt elérni nem sikerült, a Gudor István őrmester nagyszalontai őrparancsnok parancsnoksága alatt összevont nyomozó járőr puhatolt kilencz napon át, eredményt azonban felmutatni nem sikerült. A nagyváradi csendőrszárnyparancsnokság Orbán Sándor őrmester őrparancsnokot és Szabó Ignác őrsvezető magyarcskéi őrparancsnokot rendelte ki, hogy a nyomozást újból vezessék be.

Ezen két altisztnek 37 napon keresztül folytatott szakadatlan és fáradhatatlan nyomozása folytán sikerült a tetteseket Oláh Sándor, Téglás József, Ajtai György, Lakatos István, Lakatos Ferencz, Varga István, Téglás István és Téglás Mihály tenkei cigányok személyében kideríteni és az igazságszolgáltatás kezeibe átadni. Ezen szervezett rablóbanda hónapokon át tartotta az útvonalat Nagyszalonta és Tenke között veszályban, és ezen nyomozás során reájuk nyolcz rendbeli rablás derült ki. Megnehezítette a nyomozást ama

körülmény, hogy a tenkei örs nyomozása közben a tenkei cigányok az egész országban elbujdostak és úgy kellett őket igen fáradságos nyomozás után összeszedni, a midőn is a nyomozó járőr tagjai 120 cigányt vezettek elő, kik mindannyian tenkei illetőségűek voltak.

Egy gyilkosság kiderítése.

1897. évi december 7-én reggel Kegl István Ócsához tartozó Alsópakony pusztai földbirtokos az örsön panaszolta, hogy az napon fiát Kegl Györgyöt egy ismeretlen ember lovaglás közben életveszélyesen meglötte.

Tóth András őrmester a helyszínén megjelenve, a teljesen eszméletén volt sérültet kikérdezte, ki előadta, hogy őt egy ismeretlen ember vágottesövű fegyverrel lötte meg, s aztán Tornyosláb pusztá felé menekült.

Nevezett őrmester a személyleírásról ráismert Juhász József vadaspusztai ismert orvvadászra, s ezért ez irányban indította meg a nyomozást.

Juhász mostoha atyjánál Mihálovics László vadaspusztai lakosnál lakott. Az őrmester odaérve, csak Mihálovicsot és nejét találta otthon, kik azt mondták, hogy Juhász délután egy óraker Budapestre távozott, s a vágottesövű fegyvert magával vitte, ez ugyan valószínűtlen volt, mert munkát keresni nem szoktak fegyveresen menni, de ők megmaradtak állításuk mellett.

Tóth őrmester Mihálovicsot felügyelet alá vette és Pakonypusztá irányába kísérte, útközben egy tanya előtt megállt s Mihálovicsot a csendőrök felügyeletére bízta, ő maga pedig bement a tanya puhatolni. Itt azonban mit sem tudhatott meg s kijövet ezt mondta: «No most már mehetünk.» Mihálovics azt hívén, hogy az őrmester megtudott valamit, beismerte, hogy tudomása van arról, hogy mostoha fia lötte le Kegl Györgyöt s otthon is járt és este hét óra-

kor ment el hazulról, kérve őket, ha a csendőrök keresik, mondják, hogy még délután egy óraker ment Budapestre, a vágottesövű puska létezését pedig tagadják le, majd ő azt az erdőben elrejtí. Tóth őrmester Mihálovicsot mindazonáltal Pakonypusztára kísérte, hol ez az Ócsáról kiszállt Galovics vizsgálóbíró előtt vallomását megismételte, mire a bíró szabadon bocsátását rendelte el.

Tóth őrmester ama feltevésből kiindulva, hogy ha Mihálovics most haza megy, mostoha fiával és feleségével összebeszélve, a tett vallomást azon ürügy alatt, hogy csak szabadulni akart, visszavonja, a puskát fia megsemmisíti, s így a nyomozás eredményét meghiusítja, kérte a vizsgálóbíró engedélyét, hogy Mihálovicsot még egy napig őrizet alatt tarthassa, mit a bíró meg is engedett. Tóth őrmester és csendőrei Mihálovicsal ennek tanyája közelében a pótharaszti erdő szélén éjjelre lesbe állottak, s a lösebbe behalt Kegl György elhalálózása előtti éjjelen $\frac{1}{2}$ 11 óraker Juhász Józsefet elfogták, a midőn az haza akart menni.

Juhász eleinte mindent tagadott, csak midőn látta atyja kezén a bilincset, ki rimánkodva kérte, hogy szabadítsa meg ettől, töredelmesen bevallotta tettét s előadta az elrejtett puskát.

Juhász eme cselekményért 13 évi fegyházra ítéltetett.

Lökötők letartóztatása.

1898. évi október hó 5-én Varga István és Sóti András jászszentlászlói lakosok kárára két darab ló 460 korona értékben, Farkas György kecskeméti lakos kárára ugyanez év augusztus hó 12-én a jászszentlászlói határból két darab ló 260 korona értékben ismeretlen tettes által ellopott. A kiskunmajsai örshez tartozó Kupás Márton örsvezető és Nagy Mihály csendőrökből állott járőr a leleményességgel és kellő szakértelemmel vezetett nyomozás során tettettest Nemes Nagy Ferencz kisteleki illetőségű fegyházviselt egyén

személyében derítette ki, kinek elfogása alkalmával megállapított, hogy a fent jelzett évben még az alábbi lólopásokat is elkövette: Kovács János kecskeméti lakos kárára a legelőről két darab lovat 600 korona értékben, azokat, mint lopottakat eladta Beczei Sándor hódmezővásárhelyi egyénnek 100 koronáért. Továbbá Rigó Sándor kecskeméti tanyai lakos kárára egy darab 240 korona értékű lovat ellopta, azt Zsámboki István ókanizsai lakosnak adta 100 koronáért; Bánó Szabó Antal félegyházi lakos kárára egy darab lovat 500 korona értékben, azt eladta Beczei Sándor hódmezővásárhelyi lakosnak 100 koronáért. Vigh Sándor sövényházi lakos kárára egy darab 300 korona értékű lovat ellopott, azt elcserélte Csukás György ókanizsai lakos egy lovával.

Molnár Sándor ókanizsai lakos kárára egy darab 200 korona értékű lovat ellopott és eladta Ludányi Miklós félegyházi lakosnak 40 koronáért.

Gál János csongrádi csikós számadó kárára két darab lovat 500 korona értékben ellopott és azokat 100 koronáért eladta Beczei Sándor hódmezővásárhelyi lakosnak.

Ezen lopások elkövetésénél Domokos Sándor csongrádi és Bartner János sövényházi lakosok közreműködtek és a lopás eredményéből részt vettek.

Az ellopott lovak megkerültek, a tettesek és orgazdák pedig a kecskeméti kir. törvényszéknek átadattak.

Egy erdőőr gyilkosainak kiderítése és letartóztatása.

1901. évi január hó 26-án reggel, az isaszegi határban levő gödöllői koronauradalom mezőőre Benkovics János szentgyörgypusztai lakos, homlokán lőtt sebbel halva találtatott.

A gödöllői őrsről nyomozásra kirendelt Lepárt József őrmester (most járásőrmester) a helyszíni gondos megfigyelés útján megállapította, hogy a tettesek fa-

tolvajok lehettek, mert a helyszínén egy fűrészszorító nyelvet és félig levágott akáczgaryakat talált. A fűrészszorító nyelv ottmaradásából következtette, hogy a fűrésznek el kellett törni. A tört fűrészdarabokat a nyomozás folyamán meg is találta Haszil József isaszegi lakos házánál, a kinél a mezőőr megölésénél használt régi szerkezetű huszárkarabély is — a kertben elásva — megtaláltatott. Hosszas nyomozás után kiderült, hogy a cselekményt Varga Sándor isaszegi lakos követte el, a ki Haszillal együtt volt fatolvajlason és az őket elfogni akaró mezőőrt lelőtte.

Lepárt József őrmester, a koronás ezüst érdemkeresztellett ezen eredményért kitüntetve.

Rablógyilkosság Nagykátán.

1902. január 18-án este Orosz Mihály nagykátai lakos értesítette az ottani őrsöt, hogy Löwinger Lipót nagykátai lakos házánál gyilkosság történt. Margineán János őrmester és Varga László hadapród-próbacsendőrökből állott járőr azonnal a helyszínére ment és Löwingert életveszélyesen, ennek nejét, szül. Reich Olgát haldokolva, tovább a náluk lakott nagynéjét Braun Józsefné szül. Reich Pepit és cselédjüket Nagybányai Erzsébetet lövések és késszurásoktól súlyosan megsebesítve találta, míg a járőr megérkezése előtt összesereglett nép Kármán Mátyás nagykátai lakost a gyilkosság színhelyéről való menekülése közben elfogván, az udvaron őrizte.

Kármán bemondása és a további nyomozás folyamán járőr a következőket derítette ki.

Kármán Mátyásnak, mikor még Löwingernél volt szolgálatban, a már akkor is ott szolgáló Nagybányai Erzsébet többször beszélt, hogy gazdája gyakran napokig távol van s ilyenkor mindig sok pénzt hoz haza, kifejezván a feletti csodálkozását, hogy gazdáját még agyon nem ütötték, mert nem becsületes uton szerzi a pénzt.

Ezen leány meggondolatlan megjegyzései Kármánban a könnyű pénzszerzés gondolatát felébresztvén, a fegyházviselt Vonnák (tilalmas) Mátyás és Ördög Tóth Pál nagykátái lakosokkal többszöri tanácskozás után elhatározták, hogy magukat felismerhetlenné téve, Löwingereket adandó alkalommal kirabolják.

1902. évi január 8. vagy 10-én Tóth Pál lakásán jöttek össze, hogy a rablás végrehajtására induljanak, de mert Ördög Tóth Pál mindenáron azt akarta, hogy a házban találandó minden embert le kell gyilkolni, Kármán és Vonnák pedig erről hallani sem akart, a büntény elkövetése abban maradt. Három nappal későbbén és január 17-én ugyancsak ezen okból nem hajtották végre a rablást, míg végre január 18-án Ördög Tóth Pál társait a gyilkosság szükségességéről meggyőzvé, Ördög Tóth forgópisztolylyal, Vonnák és Kármán egy-egy késsel felfegyverkezve tervük végrehajtására indultak.

A Löwinger házához érve Kármán az istállóba ment s itt találván Nagybányai Erzsébetet, ettől kérdezte, hogy gazdája itthon van-e? a nyert igenlő válasza a leánynyal együtt a lakásba ment, mire őt, az eddig elrejtözve volt Tóth Pál nyomon követte.

Tótha szobába érve, forgópisztolyát Löwingerre fogva rákiáltott, hogy tegye össze a kezét s midőn ez könnyörgött, hogy ne bántsák, forgópisztolyát rásütötte. A lövés után Löwinger kimenekült, Tóth azonban üldözöbe vette, ezalatt Kármán Mátyás Löwingerét késsel összeszurkálta s látva, hogy Nagybányai Erzsi az ablakon akar kiugrani, azt onnan visszarántotta s szintén őt helyen megszurta, míg Vonnák Mátyás a menekülő Braun Józsefnét a konyhaajtóban fogta el és szurkálta össze.

Az udvarra került Braunné és Löwinger által ütött lármára a szomszédok összefutottak, mire Tóth és Vonnák az udvarból elmenekültek, de a szobában levő Kármán Mátyásnak már nem volt elég ideje a szökésre s így az összesereglett néptömeg által elfogatott,

Véres kését az udvaron eldobta s csak hosszas keresés után volt feltalálható.

Löwingeré sérüléseibe még azon éjjelen belehalt, Löwinger, Braunné és Nagybányai Erzsébet sebeikből felgyógyultak.

Járőrnek a helyszínére érkezésekor Kármán el volt ugyan már fogva és tettét beismervén, tettestársait is megnevezte, mindazonáltal Tóth és Vonnák — mint megrögzött gonosztevők — konok tagadásával szemben — kik mindenképen alibijüket akarták igazolni — igen nagy erélyt, ügyességet és leleményességet és kitartást tanúsító fásasztó nyomozást kellett a járőrnek végezni, míg a bizonyítékok és bűnjelek beszerzése annyira sikerült, hogy azok alapján a pestvidéki kir. törvényszék, az esküdttörvényszék alapján Tóth és Kármánt 15—15, Vonnákot pedig 8 évi fegyházra ítélhette.

Egy nyug. honvédszázados meggyilkolása.

1902. évi október hó 2-án Horváth Kálmán irsai lakos, nyugalmazott honvédszázados lakásán ismeretlen tettes által meggyilkolva találtatott.

Abbaj János cz. őrsvezető II-od altiszt és Skvarla Miklós csendőrből állott járőr a helyszínén megjelene megállapította, hogy Horváth egy az ágya mellett talált baltával gyilkoltatott meg és minthogy a szekrények és asztalfiókok nyitva s tartalmuk szétszórva találtatott, a rablás ténye is fennforogni látszott. A nyomozás folyamán megállapított, hogy a házban 10 nap óta egy Julesa nevű feslett életű leány tartózkodott és mert az is eltűnt, a tettesség gyanuja ezen leány ellen irányult.

A járőr négy napon át erély, kitartás, szakavatottság és fáradhatatlan szorgalommal teljesített nyomozás után a Horváthtól elrabolt ruhaneműt Pozsgai Ferenczné kócai lakosnál találta meg, kinél azokat bemondása szerint Andó Julesa törtélt illetőségű csavargó kéjnyő hagyta október hó 3-án.

Október hó 5-én este végre sikerült Andó Julcsát Csömör Magdolna sápi lakosnál feltalálni, ki is előbb Kovács Juliánnának mondta magát, de midőn látta, hogy tagadása hiába való, beismerte, hogy Horváth Kálmánt ő gyilkolta meg azért, hogy 90 korona 80 fillér készpénzét és a szekrényben volt sok szép nőiruhát magának megszerezhesse.

A gyilkosság részleteire nézve előadta, hogy 1902 szeptember 23-án került a Horváth Kálmán házához, ki őt október 1-től 10 korona havi bér mellett cselédül fogadta.

A gyilkosság eszméje csak akkor fogamzott meg benne, mikor a szekrényben a szép női ruhákat látta. Október 1-én este az öreg úr korán lefeküdt s mélyen elaludt, ekkor fogta a konyhában volt baltát és azzal több csapással agyonverte a gazdáját, a fiókokat és szekrényeket felnyitogatta és azokból a pénzt és ruhát összeszedve, kocsin Kókára ment, de mert arról értesült, hogy a csendőrök nyomon követik, előbb Budapestre ment, de innen ki lévén tiltva, nem mert ott maradni, hanem Szolnokra akart menekülni, de a csendőrök elébe kerültek s így Sáp községbe ment, hol Csomor Magdolnánál biztos menedéket vélt találni.

Miután 1902 augusztus 31-én Szabó Eszter szentmártonkátai leány, vásár alkalmával az erdőben meggyilkolva találtatott, a járőrnek gyanuja támadt, hogy ezt a gyilkosságot is Andó Julcsa követhette el. Erre nézve megkérdezve beismerte, hogy részes a gyilkosság elkövetésében, a mennyiben őt egy Szalkai Aladár nevű budapesti ismerőse 10 korona ígérésével rábirta arra, hogy Szabó Esztert az erdőbe csalja, s midőn ennek eleget tett, Szalkai neki 4 koronát adott s a leánynyal kissé beljebb ment az erdőbe, majd őt is hívta, s midőn közeledtek Szabó Eszter menekülni akart, ő azt megfogta, Szalkai pedig késsel halántékán szurta s vérét egy bögrébe felfogva elment, a hullát aztán ő is ott hagyta s azóta Szalkaival nem találkozott.

A folytatott nyomozás során kiderítette járőr, hogy az állítólagos Szalkai nem is létezik s hogy Szabó Esztert is Andó Julcsa gyilkolta meg, hogy szép ruháját elvehesse. Ezeket későbbben Andó Julcsa a végtárgyalás alkalmával beismerte.

A bűnjelekkel együtt az ügyészségnek átadott tettetést a budapest-vidéki kir. törvényszék mint esküdttbiróság 15 évi fegyházra ítélte.

Egy hitvesgyilkosság kiderítése.

1901. évi július hó 23-án éjjel 2 órakor Schieszel Mártonné született Stampf Juliánna pomázi lakos az ottani csendőrlaktanyában bejelentette, hogy 62 éves férje éjjel egy órakor két darab takarékpénztári könyvecskével azon kijelentéssel távozott el, hogy őt többé látni nem fogják.

A laktanyában egyedül Oláh János cz. őrmester — őrsparancsnok — volt honn, a ki azonnal a helyszínére ment. Gyanusnak tűnt fel előtte azon körülmény, hogy Schieszel csizmái és ruhái az ágy mellett érintetlenül vannak. Kutatni kezdett a házban, majd az udvaron és Schieszel hulláját a kutból elő is kerítette, a melyen a bonczolás megállapította, hogy a kutbadobás előtt megfojtattott.

Oláh János cz. őrmester hosszas nyomozás után kiderítette, hogy Schieszelt neje és annak szeretője Engler Ignác pomázi lakos akként gyilkolták meg, hogy az ágyában hanyattfekvésben a neje a kezeit és lábait lefogta, míg Engler a torkát kézzel összeszorította.

A bűnösök egyenként 15—15 évi fegyházra ítéltettek.

Egy rablási eset kiderítése.

1903 október hó 19-én este 7—8 óra körüli időben Gróf Adolf fülöpszállási lakos házába négy álarcos és egy teljesen szabadarcú, forgópisztoly és baltákkal

felfegyverkezett egyén behatolt s egyikük a konyhában foglalkozó két női cselédet azonnal őrizet alá vette, míg a többi a konyhából magukkal vitt lámpával s az ajtó befejezése után Gróf hálószobájába ment be, s az álmából felriadt Grófot lelővéssel való fenyegetés mellett pénzének átadására szólította fel. Gróf védekezés céljából a tettesek egyikét megragadta, azonban úgy őt, mint a segítségére siető feleségét a tettesek forgópisztoly agyával s baltafelekkel fejbe verték, minek következtében mindketten súlyos testi sérülést szenvedtek. Gróf látva, hogy mentségük nincs, a pénztárában volt 4600 korona készpénzt a tetteseknek átadta, kik ezen összeg átvétele után az egész házat átkutatták, miután több pénzt nem találtak, Grófot és nejét megkötözték, eltávoztak.

P. Tóth Imre cz. őrmester és Körösztös Mihály csendőr megszakitás nélkül 769 órán át kiváló buzgalommal és odaadással megejtett nyomozás folyamán a tettesek közül hármat, Lőrík Ignác szanki, ifju Fajszi Imre fülöpszállási és Tomics Sándor ráczevei lakosok személyében kiderített, kiknek birtokában a rablásból származó két darab 100 koronás bankjegy, több véres ruhadarab, alárcznak használt rongydarabok, forgópisztoly és balta feltaláltattak.

Tomics Sándor 13 évi, Lőrík Ignác és ifju Fajszi Imre pedig 12—12 évi fegyházra ítéltettek.

A másik két tettes kiletét kideríteni, s az elrabolt többi pénzt a járőrnek feltalálni nem sikerült.

Egy gyilkosság kiderítése.

Az 1903. évi január hó 7-én a jászberényi őrsnek tudomására jutott, hogy aznap délelőtt 5—6 óra között, Sas Pál felsőszentgyörgyi tanyai lakos, midőn kocsijával a felsőszentgyörgy-budapesti országuton haladt egy szükületben az uttól balra a földön egy holttestet talált, s abban Lakatos János jászberényi illetőségű sógorát ismerte föl. A pénztárczája a zsebéből

ki volt véve, s a mellére volt téve, de teljesen üres volt. Mivel a hulla saját tanyájától csak 7—800 méter távolságra feküdt, azt ott hagyta, s a tanyán lakott Mari nevű lányát az esetről értesítette. Ez kocsival a helyszínre kiment s a hullát a nélkül, hogy valakit értesített volna, Jászberénybe a kórházba beszállította. Beszállítás alkalmával a hulla mellett a földet annyira összegázolták, hogy ott semmi, a bűncselekményre világot vethető nyom nem maradt. Zingai őrmester a boncsolást végig nézte, mely alkalommal a szakértők által megállapított, hogy a hulla úgy lett megfojtva s a tettes a hulla torkát egészen összetörte.

Zingai őrmesternek feltűnt, hogy a hulla nyakán meglátszott fojtogatás bal kéztől származott s a hátramaradt nyomokból ítélve látta, hogy azt nagykezü egyén hajtotta végre, s ezek figyelembevételével a nyomozást be is vezette. A meggyilkolt Mari nevű lánya folyton azt hangoztatta, hogy atyja rablógyilkosság áldozata, mert a pénzt mindig magával hordta s most is volt nála 4—500 korona s az tőle elraboltatott.

Lakatos Mari a gyanut atyja volt cselédjére Zsina József felsőszentgyörgyi, Orosz Imre és ennek három fia, Lőrincz káta, Rankó József felsőszentgyörgyi tanyai lakosokra irányította. Nyomozás közben azonban a járőr arról értesült, hogy Lakatos Mari a szomszéd tanyájában lakó Koncsik Péter 23 éves legénynyel szerelmi viszonyt folytatott, a mit atyja Lakatos János nagyon ellenezett, Koncsik Péter Lakatostól a lányát meg is kérte, de ez nem adta hozzá nőül. Koncsik Péter erre egy jászberényi lányt akart volna feleségül, néhány nap múlva az esküvője is meg lett volna tartva. Lakatos Mari erre kijelentette, hogy annak nem szabad megtörténni. Ebből kifolyólag a gyanu Koncsik Péter és Lakatos Máriára irányult.

Ezen gyanu alapján a Koncsik Péter atyjának házában megtartott házkutatás alkalmával, Koncsik Péter-

nek kalapja és több ruhája véresnek találtatott, melyből ugyan mosás által megkísérelte a vérfoltokat kivenni; de az nem sikerült. A jobb keze középső ujján is erős sérülés volt, melyről azt állította, hogy 6-án reggel a ló harapta meg, de bebizonyított, hogy 6-án délután még kezének semmi baja sem volt, csak 7-én, vagyis a gyilkosság utáni reggel látták, hogy a keze be volt kötve. Azt ugyanis a dulakodásnál Lakatos János megüthette s megharaphatta, s ezért fojtogatta Lakatos Jánost bal kézzel s azért látszott a nyakon a bal kezéből származott fojtogatás nyoma.

Koncsik Péter és Lakatos Mária tagadták ugyan, hogy ők volnának a tettesek, a bizonyítékok alapján azonban elfogattak s a beszerzett adatok és bűnjelekkel a jászberényi kir. járásbiróságnak átadattak. Lakatos Mari néhány heti vizsgálati fogság után bementotta, hogy Koncsik Péter elmondta neki, hogy az atyját megölte. Koncsik Péter azonban még a végtárgyalásnál tagadásban volt s csak az esküdtszéki tárgyalás után, mikor már a kir. törvényszék őt 11 évi fegyházra ítélte, ismerte be, hogy csakugyan ő verte agyon Lakatos Jánost, azt azonban, hogy a pénzt is elvette volna, tagadta s a pénzt megtalálni nem is sikerült.

Egy szökött fegyencz agyonlövése.

Neboda Pál 1886. évben lopásért 2 $\frac{1}{2}$ évi fegyházzal, 1888. évben rablógyilkosság kísérletéért 10 évi fegyházzal s több rendbeli lopásért 3 évi fegyházzal büntetett kiskunfélegyházai lakos Nagy Pál Mihály kiskunfélegyházai lakoson elkövetett emberölés miatt le tartóztatván és a kecskeméti kir. törvényszéknek átadtván, annak fogházából 1904. évi február hó 9-én megszökött. A kecskeméti kir. ügyészség a kiskunfélegyházai őröt Neboda szökéséről táviratilag értesítette, mire Grünvalszki Károly és Fölker András csendőrökből állott járőr a szökevény utáni nyomozásra kivezényeltetett. Az éj beálltával a járőr Neboda

Pálné lakásánál észrevétlenül leszállást foglalt. Kevés idő múlva az utcza felőli ablakon Neboda bebocsátás miatt zörgetett, mire Nebodáné kiszólt, hogy «ki az?» Neboda erre azt felelte: «Én» és kérte nejét, hogy eressze be, mire az visszafelelte: Nem telt le még a 6 év, s míg az le nem telik, addig nem eresztelek be.

Neboda — kit a járőr azonnal felismert — erre az ablaktól utját a város széle felé vette, s midőn az őt elfogni akaró járőrt meglátta, futva menekült Sinkó István czinkostársa lakása irányában s midőn a járőr üldözés közben utánna szintén oda ért, Neboda a járőr ismételt felszólítása daczára nagy gyorsasággal a járőrtől 30—35 lépésnyi távolságra levő kerítés tetejére mászott. Mielőtt azonban a kerítésen túl levő mezőre juthatott volna, Grünvalszki Károly csendőr hadbíróilag megállapított 25 lépés távolságról a sötétség daczára egy jól irányzott lövéssel leterítette. Neboda az udvarra visszaesett és noha a leggyorsabb orvosi segélyben részesített, 19 órai halálközdelem után meghalt. A lakosság körében általában megnyugvást keltett, hogy ezen veszélyes gonosztevőtől megszabadult.

Egy hitvesgyilkosság kiderítése.

1904. évi május hó 23-án éjjel 1 és 2 közt Nagy György fajszi lakos lakásán ismeretlen tettesek által meggyilkoltatott és a saját kocsiján a Bács megyéhez tartozó Rémi határban levő barátai szőlőkbe kiszállítottatott.

Simon Márton kiskőrösi őrsbeli cz. őrmester ideiglenes járásparancsnok, Incze Imre cz. őrmester, Kiss Nagy Sándor cz. őrsvezető, Petri Antal, Vasadi Gábor és Bartók József csendőrökkel a nyomozást 3 napon át folytatta, s a tetteseket Nagy Viktória, a meggyilkolt neje és ennek kedvese Fekete Bertalan fajszi lakosok személyében derítette ki, kik közül Fekete, a szerzett tanuk és bűnjelek sulya alatt a cselekményt beismerte, míg a meggyilkolt neje a terhére róttakat konokul tagadta.

Az eset részletei a következők: A meggyilkolt nejevel már régibb idő óta rossz viszonyban élt, mivel az asszony Fekete Bertalan fajszi lakossal tilos szerelmi viszonyt folytatott, a miért többször verekedtek és pörlekedtek is. Az asszony kedvesét többször kérte, hogy férjét tegye el láb alól, de az arra nem vállalkozott. Május 22-én azonban Nagy Viktória és kedvese Fekete Bertalan elhatározták, hogy a férjét aznap éjjel meggyilkolják, kocsira téve kiviszik a barátai szőlőkbe, hova Nagy György több tanuk állítása szerint 23-án készült elmenni pálinkát vásárolni. A tettesek így olyan színezetet szándékoztak adni az esetnek, mintha Nagy hazuról kocsival eltávozott volna, a barátai szőlőkben valaki utját állta, meggyilkolta s a nála volt 240 koronát elrabolta volna.

Megállapodásukhoz képest május hó 23-án délelőtt 1—2 óra között Nagy Viktória átment a szomszédságában lakó kedveséhez, ablakát megkopogtatta, mire az kijött, s együttesen átmentek a meggyilkolt udvarába, ott az asszony alvó urát egy baltával teljes erejével halántékon csapta, mire az az ágyról lefordult, azután még egy ütést mért annak a bal halántékára, s ennek megtörténte után átadta a baltát kedvesének, az is ütött kettőt az áldozatra, azután a hulla nyakát az asszony késsel elvágta, s mikor meggyőződtek, hogy meghalt, feltették a saját kocsijára, két lovát befogták és a hullát Fekete egyedül kiszállította a barátai szőlőkbe, s azt ott egy árokba bedobta és egy pokrócczal betakarta, a kocsival pedig odaállt a közeli erdő szélére, a lovak gyeplőjét egy fához kötötte, maga pedig gyalog indult vissza Fajsra, hova aznap d. u. 1 órakor megérkezett.

Fentieket Fekete Bertalan, mint saját béismerését mondotta el a járőrnek, mely bemondásának valódiságát a beszerzett bűnjelek, valamint a tanuk is bizonyítják.

Mindketten az igazságszolgáltatás kezébe juttattak.

Egy nagyobb szabású fegyverhasználat és egy járás-örmester hősi halála.

1904. évi április hó 24-én Biharmegyében Élesd községben nagyobb szabású fegyverhasználat történt, melynek előidézője a lelketlen izgatók által ezen vármegyében különösen a felvilágosodottság tekintetében hátramaradott oláh lakosság között folyton szított socialismus volt.

E közben a függetlenségi 48-as párt hívei is szervezkedni kezdtek s április 24-ére a párt vezetői szervezkedő népgyűlést hirdettek és hívtak össze Élesdre.

Az engedélyt a hatóság megadta, egyszersmind a hatóság főnöke felhívta Resch Mihály őrmester élesdi őrsparancsnokot, hogy kellő számú csendőr erőről gondoskodjék. Időközben a főszolgabíró azt észlelte, hogy az izgatottság növekszik s ezért katonaság ki rendelése iránt is intézkedett, s egyben megkereste a nagyváradai szárnyparancsnokságot, hogy nagyobb csendőrerő ne rendeltessék ki, mert a huszárság ottléte azt feleslegessé teszi. Ezen megkeresés következtében csak 17 főnyi csendőrlegénység összpontosított Élesdre.

A gyűlés 24-én délután 2 órakor lett megnyitva. A tágas piac téren a község háza közelében sorakozva állott a kivonult csendőrosztag Resch Mihály őrmesterrel élén, ettől balra oszlopban állott a huszárság Nedeczky Ferencz százados parancsnoksága alatt.

A szónoki emelvényt 100—150 főnyi függetlenségi párti vette körül, ezek háta mögött tolongott a vidékről besereglett 3000 főre tehető socialis eszmékkel saturált tömeg, leginkább botokkal felfegyverkezve.

A szónoki emelvényen előbb Bereczky Zsigmond, majd Kerekes Elek ügyvéd pártvezetők akartak beszélni, a miben a tömeg zavarogni kezdett s a szónoki emelvény felé nyomult, miközben a 48-as zászlót elragadta. Erre a vezetők kérésére Bérczy Imre főszolga-

bíró a gyűlést beszüntette, a jelenlevőket oszlásra hívta fel. A tömeg e helyett előrenyomult, mire a főszolgabíró a századost hívta fel a tömeg szétosztatására.

A lovasság rohamot intézett, mely roham után a tömeg nem oszlott szét, hanem más irányból nyomult előre. A csendőr osztag ebben az irányban szuronyt-szegezve megindult, miközben a csendőrök kődobálással fogadtattak. A mint 15—20 lépésre értek a tömeghez, Árkis Tógyer alsólugosi lakos a vele szemben menő Resch őrmesterre forgópisztolyból realőtt. A lövés az őrmestert jobb czombján találta és a fő ütőeret roncsolta össze.

E perczen a halálosan megsebesített Resch őrmester «Össztüzet» vezényelt és ő maga hiteles szemtanuk állítása szerint Árkist agyonlőtte. A csendőrök tüzelése a tömeg első soraiban fejvesztést idézett elő, de mert többen a hátulsók közül azt kiabálták, hogy a csendőrök vaktölténnyel lönek, még a távolabb állók is botokkal és kövekkel újból a csendőrökre támadtak, úgy, hogy több csendőr kő és bot által, melyeket feljükk ütöttek és dobáltak, sérülést szenvedett. A csendőrök ekkor egyes tüzeléssel verték vissza támadóikat, kik látva, hogy többen elestek, vissza kezdtek huzódni. Erre Resch őrmester — kinek sebéből patakban ömlött a vér — «Tüzet szüntess»-t vezényelt s miután dühös támadóit sikeres támadással visszaverte, csapata élén összeesett és meghalt.

A csendőrség fegyverhasználata alatt a lovasság a csendőrség hátát fedezte, mivel onnan is támadást akartak intézni a csendőrökre. A csendőrök részéről 58 lövés tétetett, 33 ember meghalt, körülbelül ugyanannyi megsebesült. A könnyebben sérültek száma — mivel azok egyrésze községeikbe elmenekültek, — határozottan nem volt megállapítható, de ezek száma is 50-re tehető.

Resch Mihály sírköve.

Papp Gergely őrmester által 1881. év október havában nagyobb szabású betöréses lopások felderítése és a tetteseknek, valamint az orgazdának veszélyes körülmények között történt elfogása.

Bánffyhunyadon 1881. év október havának egy éjjelén Gajzágó Ferencz ottani ügyvéd és Kecskeméti Sándor kereskedő kárára nagyobb értéket kitevő és feltűnést keltett betörések követték el. Papp Gergely őrmester, jelenleg sárospataki őrsparancsnok, akkor bánffyhunyadi csendőr, másodmagával 6 napi fáradtságos és leleményes nyomozás után ezen betöréses lopások tetteseiként Szilágy vármegye területén Ballaháza község határában elterülő erdőpagonyban egy 30 tagból álló kóbor cigány-csapatot elfogott és az általuk ellopott 1900 korona értékű ágynemű, prémesbundák, ékszer és bolti árucikkeket Blander Mihály ballaházi lakosnál, mint orgazdánál megtalálta. Blander midőn látta, hogy a járőr a lopott holmira akadt, a községből 30 embert toborzott össze, kiknek pálinkát fizetett, hogy a csendőröket a községből űzzék ki és verjék agyon.

A leittasodott oláhok Blander vezetésével botokkal felfegyverkezve tettelegesen ellenszegültek, mire Papp őrmester kardfegyver használatával Blandernek orrát levágta és így sikerült gyors és teljes elszántsággal a tömeget szétugrasztani, a lopott tárgyakat elkobozni s a tetteseket 13 veszedelmes férfi cigány személyében a lopott holmival és az orgazdával együtt a bánffy-hunyadi kir. járásbirósághoz bekisérni.

IV. KERÜLET.

Erdélyi György és Kozma István futóbetyárok elfogatása.

Erdélyi György és Kozma István fegyveres futóbetyárok, kik már több ízben elkövetett rablások és gyilkosságok által Tisza-Füred vidékét hónapokon keresztül rettegésben tartották, ugyannyira, hogy már a m. kir. belügyminiszter úr Ó Nagyméltósága, Erdélyi fejére 200 frt díjat, Kozmaéra pedig Jász-Nagy-Kun-Szolnok-megye ugyanannyit tűzött ki. 1882. évi december hó 26-án délelőtt mintegy 10 óra tájban a 6000 lakossal bíró Tisza-Füredre bementek és ott Medveczky Károly vaskereskedő Fő-utczán lévő boltjában revolvereket és töltényeket raboltak s ezekkel az utczán lövöldözve kiabáltak: «hogy töltényük van most már elég, csak csendőr kell, de legalább száz».

Pál Dániel őrsvezető tiszafüredi őrsparancsnoknak ez tudomására jutván, habozás nélkül két csendőrrel azok elfogatására indult, minek a betyárok neszté véve, a városból menekülendő, az ottani szolgabíró kocsisától, — jártatás végett szekérbe fogott, — két lovat erőszakosan elvették és ezeken sietve távoztak a városból. Pál Dániel őrsvezető, ki már ekkor két csendőrrel a betyárokat üldözőbe vette, találkozott ezen megrablott kocsisal, ki a történeteket elbeszélte, mire az őrsvezető a legközelebbi parasztházba sietett és ott két lovat kérve, egyiken maga, a másikon pedig a kocsis, mint útmutató, a rablók után vágattak, nehogy a menekülőket szem elől téveszszék, előbb azonban az őrsparancsnok meghagyta a két csendőrnek,

hogy ötet kocsin azonnal kövessék, mit ezek fogantositandó, egy kocsin egy pandur kíséretében Pál örsvezető után hajtottak ugyan, de a feneketlen rossz út miatt lassan tudván haladni, Pált csakhamar szem elől tévesztették s őt többé feltalálni nem tudták.

Így tehát Pál a rablókat üldözte tovább, Igar helység közelében már csaknem megközelítette őket, s a sikertelen megadásrai felszólítás után reájuk is lőtt, de a mégis jókora távolság, s a rohamos célpont miatt lövedéke irányt veszített. E lövéstől lova meg is bokrosodott és Pált ledobta, de az ismét lóra kapott s folytatta az üldözést. Igaron már lova kiállva Széky Péter földbirtokos úr gyorsan felnyergelt lovára ült, de miután a ló a fegyvertől megijedt, az örsvezetőt az udvaron levő verem tetejére vetette, melyen magát nagy mérvben ütötte meg, ennek daczára azonban rögtön felugrott s a másik már felnyergelt lóra ülvé vágtatott a rablók után. Tomka Imre igari tanyájának vezettette az üldözöttek nyoma által, s innen ismét tovább Lovassy Ákos úr tanyájához gyorsan haladt elő Pál, s miután a betyárok által használt szolgabirói lovak is már teljesen kifáradtak s a más két ló kiszolgáltatását kieroszakoló betyárok, mivel ezeken soha még ember nem ült, elmenekülni nem tudtak. Pál örsvezető által annyira utólértettek, hogy ismét felszólították a megadásra, erre azonban a betyárok lövésekkel feleltek; az örsvezető viszonzta azt, de a lovaglástóli felhevülése s elfáradása miatt nyugodtan célba venni őket már nem tudta. A betyárok folytonos lövöldözés közben mindinkább hátráltak, míg végre a tanya mellett levő egy szénaboglya mögé rejtöztek, a honnan aztán gyorsabb tüzelést nyitottak meg üldözőjükre. Ez alatt Pál örsvezetőnek töltény készlete elfogyván, Czinege István tanyástól egy fegyvert kért, mit az egy tölténnyel telt vadásztarisznyával együtt készségesen nyújtott neki át. Ezen időközt felhasználva a betyárok, ismét odább állottak és útjokat Vajda János tanyája felé vették, követve termé-

szetesen Pál örsvezető által, ki őket a nevezett tanyánál be is érte. Itt ujjolag erős harc fejlődött, a betyárok kétségbe esetten védvén magukat, de Pál örsvezető öntudatos bátorsággal támadta meg őket, látván, hogy többszörös felszólítása sem hozza meg a kellő sikert. Tüzelve igyekezett tehát mindig közelebb jutni, mi-alatt sikerült is neki Erdélyit egy lövés által földre teríteni, ki azonban csakhamar fölugrott és a megadás helyett ismét löni kezdett, de egy második jól irányzott lövésre ismét felbukott és belátván, hogy menekülésre többé lehetőség itt nincs, megadta magát. Míg Pál örsvezető ennek megbilincselésével foglalkozott, addig Kozma az örsvezető ezen határozott fellépésétől megrettenve, egy ólba menekült. A lánczra vert Erdélyit őrizet végett biztos kezekbe helyezvén, Pál Kozma elfogására sietett, kit is az ől ajtaján át párszori sikertelen önmegadásrai felszólítás után két lövéssel megsebzett s ilykép őt megrohanva, meg is kötözte. Előzetes orvosi szemle után mindkét rablót azután Pál örsvezető által az egri kir. törvényszéknek szabályszerűen átadatott.

Friedmann Jakab csendőr meglövetése.

Az utasításoknak és számos oktatólagos parancsban hangoztatott elővigyázati rendszabályoknak szem elől tévesztése, mellőzése ismét megkövetelte áldozatát; Friedmann Jakab 2. szárnybeli csendőr szolgálat teljesítés közben gyilkos golyója által esett el.

A szomorú eset lefolyása a következő:

1888. évi július hó 26-án este 6 órakor Friedmann Jakab járőrvezető és Galgon Pál próbacsendőrből állott járőr — a gesztelyi örsről — a szerencsi szolgabirói hivatal felszólítása folytán azon célból vezényeltetett ki, hogy Oláh András — az egri kir. törvényszék által lopás, lólevelek hamisítása és emberölés kísérletéért 6 évi börtönre ítélt, szabad lábon levő megyaszói lakos — veszélyes gonosztevőt Megyaszón

letartóztatva, — az egri kir. törvényszékhez leendő kísérés végett a miskolci őrsparancsnokságnak átadja.

Járőr az őrsállomást elhagyva, az épen arra haladó megyaszói utbiztos kocsijára — ennek felhívására — felült, és az út hátralevő részét Megyaszóig kocsin tette meg.

Megyaszóra este 9 és 10 óra között megérkezve, a községi bíróhoz tért be, kivel jövelele czélját a járőrvezető megértetvén, ezt felszólította, hogy Oláh András lakásához kísérje.

A bíró, midőn a járőr szándékáról értesült, ösmerve Oláh veszélyességét, s tudva, hogy az — egyszerű felszólításra magát megadni nem fogja, a járőrvezetőt óvatosságra intve, a letartóztatást a hajnali órákra halasztani kérte.

Járőr a bíró javaslatát elfogadta, s hajnali 3 óráig teljesen felszerelve a bíró házában pihent.

Ekkor mindhárman Oláh házához indultak, hová megérkezve, a bíró a ház, illetőleg udvar bejáratánál hátra maradt, míg Friedmann csendőr járőrvezető Galgon próbacsendőrnek azon utasítást adva, hogy az udvarra nyíló és a ház ajtójától mintegy 3 méter távolságra eső ablaknál készen tartott fegyverrel állást foglaljon, — a ház pitvarába a következő szavakkal lépett be: «Hol a gazda?»

Ezen — a próbacsendőr által hallott megszólítás után közvetlen egymásra következő két lövés dördült el a házban, melyek közül az elsőt Oláh tette — Friedmann csendőrt halálosan találva, a második pedig utóbbi által tétetett, a nélkül azonban, hogy valakit talált volna.

A lövések után Friedmann az udvarra — fegyvere nélkül — melyet a lövés után valószínűleg elejtett, — kijöven, a pitvar ajtója utána bezáródott, ő maga pedig az utcára jutni iparkodott.

Galgon próbacsendőr — járőrvezetőjét fegyver nélkül, vérezve és ingadozni látván, — a gyilkosról meg-

Friedmann Jakob sírköve.

feledkezve, amannak támogatására sietett, őt mintegy 80 lépésnyire kísérte, — midőn azonban erejét hanyatlani érezte, Friedmant letéve — orvos után nézett, ki midőn megérkezett, Friedmann már halott volt, s így az orvosi segély feleslegessé vált.

A próbacsendőr ezután a hulla elhelyezéséről gondoskodott, és azt felügyelve, őrsparancsnokát — kit a történetekről értesített — bevárta.

Keresztes Dénes őrsvezető gesztelyi őrsparancsnok Megyaszóra délelőtt (27-én) 9 óra körül megérkezve, azonnal a gyilkos letartóztatása után látott, de midőn ennek házához érkezett, az már a következményeket sejtve — megszökött.

Ezen eseményről a sátoraljaujhelyi szakaszsparancsnokság a szolgabírói hivatal által táviratilag értesítetvén, Szentmihályi Lajos főhadnagy szakaszsparancsnok a helyszínére kiszállott, s mindazonáltal, hogy neki a kerületi parancsnokság intézkedése folytán 33 főnyi összpontosított legénység bocsátatott rendelkezésére, csakis mintegy 7 napig tartó fáradságos nyomozás után sikerült Oláh Andrást, ki a község határában levő tanyákon és kukoricza földeken bujdosott, — a megyaszói szérüs kertek között feltalálni, hol az illető egy istálló padlására menekülvén, veszély nélkül megközelíthető nem volt.

A gyilkos felfedezésénél jelen levő Keresztes őrsvezető a parancsnoksága alatt álló 12 csendőrrel az istállót körülfarolván, Oláh által lövéssel fogadtatott, majd a fedelet kibontatván, arra mintegy 70 lövés tétetett a nélkül, hogy ezek közül a gyilkost csak egy is találta volna; — mivel, hogy ő egy méter mélységű gödörben elhelyezkedett olyképpen, hogy az őt körített s szintén körülbelül egy méter vastagságú takarmány rétegen a golyó át nem hatolhatott.

Belátván végre az üldözött, hogy szorult helyzetéből csak élete árán menekülhet, és az időközben szintén oda érkezett szakaszsparancsnok azon szinlelt intézkedését, hogy alatta az istálló felgyujtassék, való-

nak véelve, egy — fejének irányzott lövéssel önmagát vetett véget életének.

Friedmann csendőrnek a bajtársi kegyelet siremléket állított.

Malyáta Agoston őrmester által Eperjesen 1889. évi február hó 25-én történt rablógyilkosság kiderítése.

Sáros vármegye székhelyén Eperjesen 1889. évi február hó 25-én Kallbauf Péter ottani bórkereskedő távollétében annak neje és inasán kegyetlenül végrehajtott rablógyilkosság ejtette rémes izgalomba a népes város lakosságát.

Az ottani kir. törvényszék vizsgálóbírája által a rendőrség közbejöttével megejtett nyomozás eredménytelen maradt, és ezzel az ügy a vizsgálóbíró részéről befejezettnek tekintetett.

Azon időben Eperjesen állomásozott Malyáta Agoston őrmester, szakaszsparancsnoki helyettes, ambíciója által serkentve a nyomozásban való segélykezését felajánlotta volt a vizsgálóbíróknak, de visszautasításra talált, mibe az őrmester nem nyugodva bele, a nyomozatot feltűnés nélkül nagy leleményességgel és körültekintéssel folytatta, s fáradozását rövid idő alatt fényes siker koronázta, a mennyiben a tetteket egy ottani csizmadia személyében minden kétséget kizárólag kiderítette és a megszerzett bűnjelekkel együtt az igazságszolgáltatásnak átadta.

Az őrmester ezen tényével a felizgatott kedélyeket megnyugtatta, s annak utána neve elismeréssel és hálával lőn emlegetve, a kerületi parancsnokság pedig őt ez alkalomból dicsérő-okirattal látta el.

Koroknai Pál csendőr által 1892. év április és május hónapjaiban tolvajsözövetkezetek elfogása.

1892. évi április hó 26-án borsodvármegyei Boldva községben Koroknai Pál csendőr járőrvezető és Ticska

Mihály csendőrből állott járőr tudomásul vette, hogy Drót Herman ottani lakos raktárába álkulcs segélyével tolvajok járnak s daczára káros fokozott ellenőrzésének, onnan hosszabb időn át mintegy 10,000 korona értékű gabonát, szeszes italt és deszkát elloptak.

Koroknai csendőr mint járőrvezető ezen jól szervezettnek látszó betörő banda kézrekerítése végett a nyomozást épp oly észszerűen, mint fáradságot nem ismerő buzgalommal azonnal bevezette s elösmerésre méltó kitarásának, valamint leleményes működésének sikerült is az oly régóta garázdálkodó tetteseket 104 órai erélyes nyomozás után kézrekeríteni s őket a kétségbe vonhatlan bűnjelek beszerzése által azon önbesmerésre szorítani, miszerint a lopásokat a bandához tartozó kovács által készített álkulcsok segélyével már 1883. év óta gyakorolják.

Nevezettek 3 darab álkulccsal és egyéb bűnjelekkel az igazságszolgáltatásnak átadtván, a járőr ezen ténykedése nemcsak a vidék közbiztonságának javulására volt lényeges befolyással, hanem a közönség bizalmát és elösmerését is méltán kiérdemelte.

Ugyancsak Koroknai Pál csendőr járőrvezető és Ticska Mihály csendőrökből álló járőr 1892. év május hó 4-én a boldvai határhoz tartozó Felső-Sáskás tanyán értesülvén, hogy Szőke József ottani birtokos pajtája azon hó 1-én éjjel leégett, a tűz keletkezése iránt a nyomozást oly alapos körütekintéssel, fáradhatlan buzgalommal és elösmerésre méltó becsvágygyal vezette be, hogy annak 247 órán át megszakítás nélkül tartott folyamán kétséget kizárólag sikerült kiderítenie, hogy a pajtát károsnak hangácsi illetőségű Gál István nevű juhász gyújtotta fel azon czélból, hogy a gondozására bízott nagyobb nyájból általa előző napokon ellopott, illetve elsikkasztott 53 darab birkára nézve magát gazdája előtt igazolhassa, t. i. hogy a hiányzó birkák vagy a pajtába égtek, vagy pedig a tűzvész elől a szabadba történt kiterelés alkál-

mával elbitangoltak, a mit nevezett még a járőr előtt is megkísérlett bebizonyítani.

De Koroknai csendőr a gyujtogatásnak Gál Istvánra való bebizonyításával még nem látta feladatát befejezettnek, hanem hogy a bűncselekményt teljesen leleplezze s az igazságszolgáltatás kezébe megdönthetlen adatokat szolgáltatthasson, minden erejét az elveszett birkák előkerítésére fordította, s azoknak helyes nyomát a bűnös juhász összeköttetései alapján feltalálva, kiderítette, hogy az eltűnt birkák közül 13 darabot tettes már napokkal azelőtt Klein József boldvai lakosnak adott el, 40 darabot pedig a pajta felgyújtása előtt való napon, előzetes összebeszélés szerint Buczka János alsósáskási tanyai juhászhoz hajtott, honnan az észrevett nyomozás elől azokat Bodnár Lukács juhász bojtár által Hegyes József nyomári lakoshoz, majd ismét Vas Márton zilizi juhászhoz hajtották s midőn a járőr pihenést és fáradságot nem ismerő erélylyel itt is nyomában volt, az erdőre kiterelve szabadon eresztették, hol a járőr által feltalálvtván, a letartóztatott czinkosok segélyével Boldvára visszahajtottak, Gál István és bűntársai pedig a miskolczi kir. törvényszéknek átadattak.

Koroknai Pál ezen gyors egymásutánban tanusított sikeres működéséért kerületi dicsérorokirattal láttatott el és belügyminiszter Úr Ó Nagyméltóságától 100 korona jutalomban részesült.

Kövért István őrmester által Miskolczon 1892. évi július hó 21-én egy vasuti tolvajsözövetkezet elfogása.

1892. évben Miskolczon a lakosság között keringő azon hir által, hogy a vaspályán szállított küldemények gyakorta hiányosan érkeznek a címzettekhez, Kövért István őrmester, ottani őrsparancsnok figyelmessé tétetvén, előbb feltűnés nélkül hosszasan puhatóldozott, s midőn gyanuját megerősödve látta,

1892. évi július hó 21-én délután 5 órakor 9 főnyi legénységével a nyomozást nagy erélyvel és körültekintéssel megejtve kiderítette, hogy a Miskolczon feladott és oda érkező árúkat a vasuti alkalmazottak szövetkezetben körülbelül 15 év óta üzemszerűleg lopják.

A kiindulási este ugyanis a járőr a hazamenőben volt munkásokat több irányból meglepte, s náluk, úgy szintén lakásaikon nagy mennyiségű lopott árút és a lopáshoz használt szerszámot talált, miáltal az 1 rakfelvigyázó és 22 vasuti munkásból álló tolvajszövetkezet töredelmes beismerésre kényszerítettén, a bűnjelekkel együtt az igazságszolgáltatás kezébe adatott.

Az eképpen másfél évtized óta folytatott lopásokat az is eléggé megvilágítja, hogy a hiányzott árúkért a vasuti igazgatóság a feleknek eddig több ezer koronára rugó összeget fizetett.

A rendőrséggel bíró Miskolcz város területén felfangal üzött ezen lopásoknak 98 órán át kötelességű és leleményes nyomozás útján történt kiderítése által Kövér István őrmester a közbiztonság iránt minden irányban való érdeklődésének és hivatása iránt soha nem szünő sikeres buzgalmának oly jelét adta, mely nemcsak a bírói körök, hanem a polgárság osztatlan elismerését és testületünk iránti bizalmát vonta maga után, mely alkalomból az őrmester kerületi dicsérő okirattal láttatott el, a többi legénység pedig nyilvános megdicsérésben és együttesen 120 korona belügyminiszteri jutalmazásban részesültek.

Király Gábor őrsvezető és járőrtársai által 1896. évi január havában egy hosszabb ideig garázdálkodott tolvajszövetkezet letartóztatása.

1894. és 1895. években Borsod vármegye felső részén s különösen a Barczika, Bánhorváti, Bóta, Bánfalva, Dédes, Domaháza, Kiváld, Merce és Nekezsény községekben a betöréses és egyéb lopások úgyszólván

egymást érték s mert a tettesek soha sem kerültek kézre, a lakosságban már-már megrendült a bizalom a közbiztonságot fenntartani hivatott csendőrség iránt, ily viszonyok közt vette át Király Gábor őrsvezető 1895. év szeptember hó 28-án a szilvási őrs ideiglenes vezetését s minthogy épen ezen őrs körlete volt a már említett bűncselekmények által leginkább veszélyeztetve, nevezett őrsvezető benső tevékenységi ösztöne által sarkaltatva, feladatul tűzte maga elé e szégyenletes állapot megszüntetését.

Hangyaszorgalommal gyűjtötte az adatokat, a személyi és helyi ismereteket és pedig oly sikerrel, hogy már 1896. évi január hó 2-án biztos kilátással az eredmény elérésére, vezényelte ki magát Szentmiklósi József, Kálmán József és Oláh Ferencz csendőrökkel nyomozó szolgálatba. Ezen 23 napig egyhuzamban tartott nyomozás során, melyben a már említett legénységen kívül Baller Mór őrsvezető és Mérai István csendőr is tevékeny részt vett, az egész tolvajszövetkezet lelepleztetett. A tettesek letartóztatottak s a bíróságnak az általuk 2 év alatt elkövetett 23 rendbeli, 2482 korona összértékű lopásért az előkerített nagymennyiségű bűnjelekkel együtt átadattak.

Ezen rendkívüli megerőltetéssel járó szolgálatban az abban részt vett legénység fáradhatatlan tevékenységének körültekintés és tapintattal párosult erélyének számos tanujelét adta, minek méltánylása és elismeréseképen az illetők kerületi dicsérő-okirattal láttattak el.

Lénárt József őrsvezető és Gröschner Mihály csendőr által 1896. évi szeptember havában több vármegyére kiterjedt lólopások kiderítése.

Szabolcs vármegye rakamazi őrséről Lénárt József őrsvezető Gröschner Mihály csendőrrel 1896. év szeptember hó 26-án a rakamaz-tokaji országút mellett portyázva, a mezőn egy egylovas magános fogatot találtak. A járőrben ezen magányosan álló fogat gya-

nut keltett s tőle nem messze lesállást tartott. Nem sok időre 2 egyén jött a kocsihoz, kik 2 lovat vezettek. A járőr a lesállásból előjöve meglepte őket, mire az egyik futásnak eredt, de Gröschner csendőr utána iramodva, rövid üldözés után azt is elfogta. Az igazolásra vonásnál némi habozás után beismerték, hogy ők idősb Tamási Károly és ifjabb Tamási Károly szikszói (Abauj-Tornam.) lakosok, kik a most vezetett 2 darab lovat ugyanakkor a rakamazi határon a legelőről ellopták. A járőr a tetteseket a lovakkal és az egy lovas fogattal, a melybe fogott ló szintén lopott volt, bekísérte.

Lénárt őrsvezető a tetteseket más lólópásokban is gyanusaknak tartva, széleskörű nyomozást indított és járőrtársával 1031 órai szolgálat alatt fáradságot nem ismerve kitartó szorgalommal, nagy leleményességgel és körültekintéssel párosult ügyességgel kiderítette, hogy idősb Tamási Károly és ifju Tamási Károly az időközben elhalt Varga (Kapszi) Lajos szent-simoni gömörmegyei illetőségű czinkostársukkal a lótolvajlásokat rendszeresen üzve, az előbb említett 2 darab lovon kívül még Szabolcs, Borsod, Szatmár, Hajdu, Zemplén és Abauj vármegyék területéről 1893. évtől kezdve 33 darab lovat 4300 korona értékben loptak.

A járőr kiderítette, hogy ezen lótolvajok a lopott lovakat úgy értékesítették, hogy rossz lovakat vásároltak s azoknak a járlatával adták el a lopottakat, továbbá üres járlatlapokat szereztek be, s hamis pecsétnyomóval bélyegezték le; ezen czimnyomók a festékkel együtt a náluk megtartott házkutatás alkalmával elkoboztattak. A lovak közül 15 darab a járőr által feltalálhatott, míg a többiek ismeretlen lókereskedők által vétettek meg s feltalálhatók nem voltak. Az elkobzott czimnyomók és hamisított járlatok a bíróságnak beszolgáltattak. Orgazda nem volt, mert a járlatok egész tökéletesen voltak hamisítva, s a vevők a lovakat jóhiszeműleg vették meg.

Fentiekből kifolyólag Lénárt József őrsvezető ezen

rendkívül fárasztó és hosszas nyomozásnál tanúsított kitartó és fáradhatatlan szorgalmáért ügyes és körültekintő, példás ügybuzgóságáért és az elért kétségtelenül igen szép eredményért minisleri dicsérő-okirattal, Gröschner Mihály csendőr kerületi dicsérő-okirattal láttatott el, és mindkettő belügyminiszter úr Ö Nagyméltósága által 100—100 korona jutalomban részesítettet.

Baksa Lajos és Zbujovszky Ede csendőrök által 1896. évi december hó 22-én Nagyvarsány községben alkalmazott fegyverhasználat.

1896. évi december hó 22-én Nagyvarsányban a megejtett bíróválasztás után Vidovics László főszolgabíró a választáshoz kirendelt Baksa Lajos és Zbujovszky Ede csendőröket oly felhívással hagyta ott vissza, hogy ezek a választási izgalom miatt esetleg keletkező zavargás elcsendesítése végett másnap reggelig a községben maradjanak, a felhívást nevezett főszolgabíró ezen csendőrök szolgálati könyvecskéjébe be is vezette. Említett csendőrök tehát a községházához mentek, a hova d. u. 4 óra tájban Frenkel Herman korcsmáros Iczkovicus Hermann nevű segédjét oly kéressel küldötte a községházához, hogy a csendőrök jöjjenek a korcsmába, mert ott verekednek. A bíró, valamint a csendőrök, ösmerve a korcsmárosok azon szokását, hogy a legkisebb összeszólalkozásra is már közbelépést kérnek, ezen üzenetet komolynak nem tartották, midőn azonban kevés idő múlva többen rohantak a községházához, jelentvén, hogy a korcsmában verekedés van, Incze István bíró, K. Szücs József hitessal Baksa Lajos és Zbujovszky Ede támogatása mellett a korcsmába mentek, a hol nagy dulakodás, pálinkaöntözés és üvegdobálás folyt a korcsmában lévők között. A korcsmába belépve Incze István bíró felszólította a zavargókat, hogy csendben legyenek, a mire a korcsmában lévők még nagyobb zajban törtek ki, kiabálván, «hogy nem parancsol nekik sem bíró, sem

csendőr, még nincs 9 óra». Ekkor Baksa Lajos csendőr, látva a nagyon ellenséges hangulatot, a törvény nevében felhívta a zajongókat, hogy hagyják abba a zajongást és a dulakodást; minthogy azonban erre a zaj nem szűnt meg, Baksa ismét felhívta a törvény nevében a korecsmában lévőket arra, hogy menjenek haza; de ezek a helyett hogy távoztak volna, Baksa kész helyzetben tartott fegyverét hirtelen megfogták, a mit látva a Baksa háta mögött álló Zbujovszky csendőr, tekintettel, hogy a támadók felszólítására idő már nem lehetett, a mennyiben a támadás oly hirtelen és heves volt, hogy erre a zajongó tömegben sem alkalom, sem idő nem volt, a Baksa támadói közül egynek a farába szúrt, de ekkor már a korecsmából a pítvarba tóduló nép Zbujovszkyt is körül fogta s őt Baksától elszakítván, fegyverét többen megkapták s azt kezébe ki akarták csavarni; mely dulakodás közben Kiss Károly nagyvarsányi lakos Zbujovszkyt egy üveggel úgy fejen, illetve homlokra ütötte, hogy az ez által 7 cm. hosszú s a bőr egész vastagságát áthatoló sebesülést szenvedett, melyből a kiömlő vér a most nevezett csendőr arcát rögtön elborította, úgy, hogy ezen csendőr semmit sem láthatott; e pillanatot a körüllevők felhasználván, a most nevezett csendőrnek arcán, nyakán és kezén több 20 nap alatt gyógyuló és 1½—4 cm. mély sebet ejtettek késszurással. Az ekként több sebből vérző Zbujovszky összes erejét összeszedve, fegyverével egyet kanyarított, miáltal magát ekkép kiszabadítván, az őt megtámadó emberek felé kezdett szurkálni, miközben Sebestyén Sándor és Sebestyén János nagyvarsányi lakosokat mellen szurva, azokat életveszélyesen megsebesítette. Ezen idő alatt Baksa csendőr is kiszabadulva az őt körülvevő nép közül, Zbujovszkyval együtt a korecsmában levőket kikergették, ezek azonban nem távoztak el, hanem a korecsma udvaráról dorongot és fejszét ragadva, a korecsmát ostrom alá fogták, fenyegetőzván: «öljük meg a csendőrt, öljük meg a bírót, gyujtsuk fel rájuk a há-

zat» s azzal a dorongokkal kezükben az ajtót oldalt elállották, mások pedig az ablakokat verték be. A csendőrök keresztbe tett szuronyal több izben megkísérelték a korecsmából való kimenetelt, de valahányszor fegyvereiket kidugták, az oldalt állók azt rögtön leütötték, úgy hogy azt kidugni többszöri kísérletük daczára sem sikerült. Ugyanekkor az ablakon egy fejszét dobtak be, a melynek nyele a korecsmában a csendőrökkel együtt volt K. Szücs József hitest karján találta. A csendőrök látva, hogy a künt lévő korecsma mindinkább növekedik s a kik fenyegetéseiket beváltani képesek, miután hivatalos eljárásukban magukat ekkép különben is akadályozva látták, a törvény nevében több izben felszólították a künt levő támadókat, hogy távozzanak, mert löni fognak, ezek azonban a felszólításokra mit sem adva még nagyobb fenyegetésben törtek ki. Erre Zbujovszky csendőrnek sikerült fegyverét az ajtón kidugni s elsütni; ezen lövés az ajtónál közelben volt s kezében dorongot tartó Tippon István siketnéma embert hason, illetve gyomron találta; Tippon rögtön nem esett el s miután nem kiabált, a nép még nagyobb lármával, fenyegetéssel tódult a korecsma ajtaja felé. Ekkor sütötte el fegyverét Baksa csendőr, a mikor is Tóth József nagyvarsányi lakos a lövedék által karján találtatván, nagy jajgatásban tört ki, mire az összes ostromlók szétszaladtak, a csendőrök pedig minden ellenszegülés és bántódás nélkül a község házához mentek. A fentiek kívül még Tóth József a jobb felkarján szenvedett lövéstől eredt 8—10 nap alatt gyógyult sérülést.

Ezen ügyből kifolyólag a nyiregyházi kir. törvénytörvény-szék, mint büntető bíróság által a tettesek elítéltettek.

Varga István czimzetes őrmester által 1898. évi február hó 14-én nagyobb szoczialista lázongás megfékezése.

Varga István czimzetes őrmester 1897. és 1898. években a zemplénavármegyei Bodrogközön dúlt agrár szocziális mozgalom főfészkén Kis- és Nagyczigánd községekben 1898. évi február hó 14-én Molnár István, Fábrián János és Vajda Péter ellenszegülő szoczialista vezéreket elfogva, a többi mintegy 5—600 főnyi szoczialista fellépése ellen Nagyczigánd község-háza folyosóján szuronynyal védekezett fél óra ideig, és a foglyokat kiszabadítani nem engedte, magát fentartotta, míg előzőleg érte sietett s a laktanyából a tömeg áttörésével segélyül jövő Stupek József czimzetes őrsvezető, Horváth Péter és Vörös István csendőrök megérkeztek. Ezen nehéz körülmények között nehéz helyzetben levő Varga czimzetes őrmestert megmentő járőr ellen a tömeg azon óriási támadó lármával zúdult fel, «hogy most a kutya csendőrök együtt vannak közöttük, öljük meg, ha másként nem lehet, löjjük le őket» ezután a harangokat a tömeg félreverte, Kisczigánd község-házát felgyújtotta — ekkor ellenök szuronytámadás intéz-tetett s ez alkalommal még 47 szoczialista elfogatott, 27 darab vadászfegyver elkoboztatott, a tűz tovább-terjedés és kár nélkül eloltatott, az eset kinyomozta-tott, 1898. évi február hó 15-én hatósági tilalom ellenére Nagyczigándra összesereglett helyi és vidéki szoczialisták mintegy 2000 főn felül gyűléseket tartot-ták, ezeket táviratilag nyert 18 főnyi csendőrrel szu-ronytámadással teljesen szétoszlatta s míg a kassai cs. és kir. 34. gyalogezred zászlóalja megérkezett, a rendet fentartotta, — ezek elhelyezésénél segélyke-zett, — s a csapat fedezete mellett a foglyokat meg-motozta és a sátoraljaujhelyi kir. ügyészségnek átadta.

Varga őrmester bátor és férfias magatartásáért kerü-leti dicsérő-okirattal láttatott el.

Papp Gergely őrmester által 1898. évben egy tolvaj-szövetkezet kiderítése és elfogása.

Gulin György máramarosvármegyei Szurdok köz-ségi illetőségű gonosztevő, ki 1897. évi márczius hó 6-án hetévi fegyházbüntetés leülése után kétévre fel-tételes szabadságra bocsáttatott, Szurdok községben telepedett le.

Hodor Döme ottani körjegyző és Brojka László községi bíróval szövetkezett lopások elkövetésére oly-képpen, hogy a jegyző és bíró az ellopandó szarvas-marhákat, sertéseket stb. maguknál elrejtik és azokra elárusítás végett járlatokat adnak.

Jegyző és bíró közbejöttével egy és fél évig tartó idő alatt számos rendbeli sertés és egyéb lopást követett el Máramaros, Besztercze-Naszód, és Szolnok-Doboka vármegyék területén, végre Joód községből Godzsa Demeter és társaitól történt egy tinó és három darab hizott sertés ellopása után megindított széleskörű nyomozás során Papp Gergely őrmesternek sikerült a fenti bűnös szövetkezetet felfedezni és a lopásokból eredt, s a jegyző és bíró által szabályszerűen kiállított hamis járlatokkal eladott lopott marhákat és sertéseket Dragomérfalva, Rozália, Betrova, Barczánfalva, Oláhlapos, Borsa, Felsővisó és Naszód vidékéről jelent-kezett károsok által a bűnjelek magukénak ismerése révén feltalálni, tetteseket elfogni és őket a bűnjelek-keg együtt a törvény kezébe szolgáltatni.

Zagyai Pál és **Horváth István** lovas csendőrök által 1898. évi november hó 24-én alkalmazott fegyver-használat.

Horváth István és Zagyai Pál csendőrök 1898 novem-ber 23-án délután 12 órától, Földes Sámuel őrmester őrsparancsnok és Szabó József csendőr pedig novem-ber hó 24-én reggel hat órától mint vásárügyleti járőr az Ujfehértón megtartott országos vásárra vezényel-tettek ki. Délután három óra tájban a vásártéren fel-üött pecsenyés- és kocsma-sátorok között az egész

község előtt félelmetes Berze Tóth Mihály és Berze Tóth József verekedést kezdtek a Cs. Nagy István, Sándor és Ferencz testvérekkel. Ezen verekedés csoportosulást idézett elő a sátorok között és egyes személyek azon hírrel jártak a vásárrban, hogy a Berzék ölik és késelik a népet. Fentevezett két járőr akkor a sátraktól mintegy 40—50 lépésnyi távolságra a vásártér bejáratánál találkozott, látván a csoportosulást, hallván a verekedés zaját, de hallván olyas beszédek is az arról jövő vásárosoktól, hogy a Berze testvérek már késelik egymást, a verekedés színhelyére siettek, hol is Földes őrmester a verekedőket a törvény nevében a szétoszlásra felhívta.

A tömeg a felhívásra mit sem adott, sőt Berze Tóth Mihály hátulról átkarolva megfogta Földes őrmestert és hátrafelé húzta. Zagyi csendőr felszólította az ellenszegülő, jobban mondva a támadó Berze Tóth Mihályt, hogy bocsássa el az őrmestert de ez a felszólításra nem hajlott, sőt Földes őrmestert, a föld felé húzta. Erre aztán Zagyi csendőr tartván mindnyájuk lefegyverzésétől, Berze Tóth Mihályt baloldalán szuronyával megszurta, mire az az őrmestert elbocsátotta.

Mindjárt e pillanatban a megszurtnak testvére, Berze Tóth József Földes őrmester készen tartott fegyverét hónalja alá kapva, elvenni akarta. Horváth csendőr felszólította a törvény nevében Berze Tóth Józsefet, hogy bocsássa el az őrmester fegyverét, de az nem hajlott a szóra, mire Horváth csendőr őt szuronyával oldalba szúrta. Berze Tóth József az ellene intézett szurás után testében szuronynyal a földre dült, miközben a szurony annak folytán elgörbült.

Ezek után Földes őrmester intézkedésére egy talyiga állíttatott elő, melyre a súlyosan sérült B. Tóth József feltétetett s a két járőr által a községházához szállíttatott, hol is rövidesen meghalt.

Az eddig foganatosított kétrendbeli fegyverhasználatnak nem lett eredménye, a mennyiben a nép,

daczára annak, hogy az őrmester által ismételtén felszólíttatott a szétoszlásra — nem oszlott szét, hanem a két járőrt követve, folyton azt kiabálta, hogy meg kell ölni a csendőröket. Fenyegetésük annyira veszedelmes volt, hogy a járőrnek többször meg kellett állniok, hogy az utánuk nyomulókat visszatartsák. Így értek a községházához, melynek nyitott kapuján bemelve, sérültet ott elhelyezték.

Eközben a városháza elé érkezett néptömeg mindinkább szaporodott, úgyannyira, hogy több száz főre rugott s fenyegető állást foglalva, folyton azt kiabálta: meg kell ölni a csendőröket, fel kell gyűjtani a városházát s e közben egymást mint szocialistákat biztatták. A két járőr a városháza kapuja előtt foglalt állást azon czélból, hogy a tömegnek a községházába való behatolását megakadályozza. A csendőrökkel szemben álló nép közül különösen 15—20 előlálló férfi vasvillát is emlegetett és az időközben odaérkezett Sipos Ferencz nagykállói szolgabirónak az őrmester felkérésére folytán hozzájuk intézett beszédjére azzal feleltek, hogy a csendőröknek nincs töltve fegyverük, és azoknak löni nem szabad. A szolgabiró további figyelmeztető csillapító beszédjére magát a szolgabirót is «hunczut»-nak mondták.

A tömeg ezután tégladarabokkal kezdte dobálni a csendőröket, s a mellékutczákon át a községháza udvarába behatolni akartak, minek megakadályozására egyik-másik csendőrt oda kellett küldeni.

A csendőrök mindnégyen kaptak ütést, legtöbbet a balszárnyon álló Zagyi csendőr, úgyszintén megdobott a csendőrök mögött álló Orosz Gábor g. kath. kántortanító, ki a bal arcán sérült meg.

Vége is midőn már sötétedett s a dobálás mind sűrűbb lett, Földes őrmester több ízben figyelmeztette a népet, hogy ha nem oszlik szét és nem szünteti meg a dobálást fegyvert fog használni. Az őrmester utolsó figyelmeztetése után Zagyi csendőrt ismét megdobták, mely dobás a fegyverét is érte. Erre s illetve

a csendőrnek azon jelentésére, hogy újból megdoba-
tott, az őrmester Zagyi csendőrnek azt parancsolta,
hogy löjjön abba az irányba, a melyből a dobás jött,
mire Zagyi csendőr lőtt és a lövésre csakhamar «jaj»-
kiáltás hallatszott. Erre a tömeg szétfutott, a mi köz-
ben azon szemrehányó kifejezés hangzott el, «úgy-e,
szabad a csendőrnek löni?»

Zagyi csendőr lövése először Zs. Uri Józsefnét,
azután Zádár Eleket találta.

A tömeg a lövés után egészen szét nem oszlott,
hanem az utcákon két felé válván, ismét fenyegető
állást foglalt, egymást mint szociálistákat bujtatták,
hogy puskát hozzanak, verjék félre a harangot, — de
tényleg támadni még sem mertek s a mikor — az
őrmester távirati kérésére — az esti vonatokkal Had-
házáról és Nyiregyházáról csendőri segély érkezett —
a tömeg szétoszlott.

A fegyverhasználat következtében Berze Tóth Mihály
20 napon belül, — Berze Tóth József a szúrás követ-
keztében még aznap délután meghalt, — Zs. Uri
Józsefné négyhét alatt és Kádár Elek 53 nap alatt
gyógyuló sérülést szenvedtek.

Ezen ügyből kifolyólag hatóság elleni erőszak vét-
ése miatt az összes ellenszegülők elítéltettek.

Flerik Gábor őrmester Lukács András csendőr általi agyonlövésére.

1899 márczius hó 21-én délelőtt a nagyszaláncai
örsön csakis Flerik Gábor őrmester, örsparancsnok,
Lukács András csendőr és Kovács Józsefné örsfőzőnő
voltak jelen.

Ugyanaz nap délelőtt 11 óra tájban Flerik örme-
ster nevezett örsfőzőnőt felküldette az urasági kas-
télyba tejért.

Az örsfőzőnő ezen, mintegy 20 percznyi távolléte
alatt Lukács csendőr az örsiroda iróasztalánál gyanut-
lanul ülő s regényt olvasó Flerik őrmestert, a szom-
széd legénységi szobából a betett üvegajtó üvegtábla-

Flerik Gábor sírköve.

ján keresztül, szolgálati fegyverével úgy lőtte hátba, hogy a löveg — a törvényszéki orvosi bonczvizsgálati adatok szerint — a baltüdő mindkét karéját, a szivburkot és a függőeret (aorta) átjárta s ez utóbbit széjjel roncsolván, belső elvérzést s rögtöni halált okozott.

Ezután Lukács csendőr teljes felszereléssel, úgymint szolgálatban, magával vive Flerik őrmester tölténységét 15 drb éles tölténnyel s minden valószínűség szerint annak ezüst zsebóráját ezüst lánczczal, valamint legalább 4 frt 93 krját is, megszökött.

Az utána küldött járőrök nem tudták Lukács csendőrt elfogni, s róla mindössze csak annyit hoztak tudomásra, hogy ő Nagy-Szaláncz környékén s az ahhoz szomszédos falvakban holyongott, míg folyó hó 23-án délelőtt 9° 30^p körül, a nagyszalánczi erdő szélén egy pályaór által vérében fetrengve, holtan feltalálattott.

A helyszíne kiszállott bírói bizottság Lukács csendőri testí ruhájában, köpenyében s járőr tárczájában egyebek között egy 10 frtos bankjegyet s egy frt ötven krt (1 ezüst forintot és 1 koronát) — egyéb pénzt és értéktárgyat nem — valamint saját szolgálati tölténységét 14 drb éles tölténnyel, járőrtáskájában pedig 7 darab éles töltényt talált meg. A járőrtáska mellett feküdt Lukács derékszíja kardjával, szuronyával és ezeknek hüvelyeivel.

A hulla mellett fekvő szolgálati fegyvere a töltényűrben egy frissen kilőtt töltényhüvelyt, a tölténytárban pedig 7 éles töltényt tartalmazott.

A megejtett törvényszéki bonczvizsgálat azt eredményezte, hogy Lukács csendőr szívét és jobb tüdőjét keresztül löve, belső elvérzés folytán azonnal meghalt, öngyilkosságát követett el.

Lukács csendőr azért lőtte le Flerik őrmestert, mert az vele szigorúan bánt, sőt legutóbb is egy kisebbszerű őrszolgálati kötelességsértés miatt feljelentette.

Koós István címzetes őrsvezető által 1900. évi szeptember hó 26-án alkalmazott fegyverhasználat.

Kolcsák János szepesváraljai lakos 1900. évi szeptember 26-án Budapestről hazautaztában egy III-ik osztályú kocsiban elaludt, s midőn a vámosgyörki vasuti állomáson felébredt, észrevette, hogy kabátja belső zsebéből 140 korona pénzt tartalmazott tárczája ellopott. Ezen körülményt — az ugyan abban a kocsiban utazó ismeretlen nővel közölte, ki erre azt jegyezte meg, hogy a lopást csak az azelőtt néhány percczel a vámosgyörki állomáson kiszállott két ismeretlen egyén, ki károssal együtt egy kocsiban utazott volt, — követhette el.

Kolcsák a kocsiból kiszállva, a lopásról előbb a kalauznak, majd pedig az állomáson szolgálaton kívül jelen volt Koós István címzetes őrsvezető, vámosgyörki őrsparancsnoknak jelentést tett. Az őrsvezető ezen panasz folytán a vasuti kijáratnál volt vasuti málházónál tudakozódva megtudta, hogy két egyén sietve adta át Hatvanban váltott jegyét és sietve távozott a község felé vezető uton. Tekintettel arra, hogy sötét volt, s hogy a gyanúsítottak el ne meneküljenek, az őrsvezető a laktanyába nem ment felszerelés végett, hanem kardosan a károssal együtt a két ismeretlen egyén után futott, útközben azonban a laktanya mellett elhaladva, oda bekiáltott, hogy a csendőrök jöjjenek ki.

Tovább futva, hogy a gyanúsítottaknak elébe kerüljön, egy rövidebb úton haladt a károssal, s nem sokára a gyorslépésben előre siető két egyént találta magával szemben, kikre a káros azt mondta: hogy ezek lesznek azok! Az ekként meglepett két gyanúsított közül az egyik megállott ugyan, a másik azonban, ki társánál erősebb és magasabb is volt, az őrsvezető láttára futásnak eredt. Az őrsvezető a közelben lakó községi bírónak kiáltott, hogy ez segítségére legyen neki, és a menekültöt a törvény nevében felszólította, hogy álljon meg, de mert ez csak tovább szaladt, az

örsvezető a károssal együtt tovább üldözte őt. Az üldözött látván, hogy nem igen menekülhet meg az örsvezető üldözése elől, köpönyegét magától eldobva, üldözőire forgópisztolyából egy lövést intézett, mely azonban nem talált. Az örsvezető ezen lövés daczára nem riadt meg és a tettest csak tovább üldözte s midőn sikerült őt utólélnie, kardot rántott és azzal egy vágást mért az ellenszegülő balkezére, a melylyel a forgópisztolyt tartotta, azon szándékkal, hogy a fegyvert kiüti kezéből, mi azonban nem sikerült, mert az ismeretlen gyanúsított azzal tovább futott. Koós örsvezető most sem hagyott fel szándékával és az illető után tovább futott s midőn sikerült őt ismét utólélni, kardjával megint egy vágást mért rá, mire az üldözött újból egy lövést tett az örsvezetőre, mely szintén nem talált; az örsvezető ezen veszély daczára sem vesztette el bátorságát, hanem most már egy harmadik vágást mért a lövöldöző fejére, mire ez lépéseit meglassítva tántorogni kezdett. Az örsvezető őt aztán földre teperte, s a helyszínére megérkezett bíró és éjjeli örök segítségével a község házára szállította.

A helyszínén eszközölt megmotozása alkalmával nevezetnél az ellopott pénzen kívül még egy oly kules találtatott, mint a milyet a vasuti kalauzok szoktak használni, míg a forgópisztolyt nem sikerült feltalálni, ezt nevezett, mint állítja, útközben eldobta. A pénzből 20 korona hiányzott, ezt gyanúsított valószínűleg társának adta, kinek elfogása nem sikerült.

Az elfogott bevallotta, hogy ő lopta el a káros pénzt, társát azonban nem akarta megnevezni, s bár Kolompár Mihály szenttamási cigány lókupecznek vallotta magát, azon gyanú merült fel, hogy ő egy szervezett tolvajbandának a tagja.

Biró Lajos és Gulácsi Imre csendőrök 1902. évi április hó 28-án egy embert a tűzhaláltól megmentettek.

Lőcse városban 1902. évi április hó 28-án éjjel fél kettő órakor a külvárosban levő csűrök egyike felgyújtatván, ettől az akkor uralgott nagy szél következtében egy negyed óra alatt két major és 19 épület lángba borult, mely alkalommal Krizsieskó János majorjának egyik cselédlakásában Kricz János 70 éves öreg ember, egyik cseléd atyja benrekedt s a mennyiben a szél a lángokat hol egyik, hol másik irányba terelte, az öreg ember mentésére még csak gondolni sem lehetett. — Valamivel később, a helyszínén volt Garamszögi László őrmester, a veszélyről értesülve, Biró László és Gulácsi Imre csendőrökkel a két utcza épületeinek erős lángja közepette ezen külvárosi szűk utcán át az említett majorhoz futott — hol miután az ajtókon át a lakásba jutni már nem lehetett, a köröskörül lángban állott épület egyik vasrácsának égő gerenda-darabbal történt kifeszítése után az eszméletét vesztett aggot az ablakon át a biztos haláltól megmentették.

Ezért mindhárman kerületi okirati megdicsérésben részesültek.

Miklós István csendőr által 1902. évi május hó 20-án több embernek a vízbefulástól történt megmentése.

Miklós István Ugocsa vármegye tiszaujlaki örsbeli csendőr 1902. évi május hó 20-án helyi szolgálatba lett kivezényelve délután két órától, azon meghagyással, hogy a Tiszaujlak, Tiszabecs és Bökény felé vezető útvonalon az átjárást megakadályozza, mert azon járnai az akkori áradás miatt életveszélyes volt, a mennyiben a víz a mint egy-egy méter magas, feltöltött úttesten keresztül 60 centiméter magasságban rohant át. Ezen szolgálat közben délután négy óra

tájban három szekérből álló lakodalmas menet jött, hogy Tiszabecsen át Kölcsebe menjen. Miután Becsre menni az árvíz miatt teljesen lehetetlen volt és a csendőr által ez betiltatott, ők kerülő úton Bökénynek tartottak, jóllehet a csendőr által figyelmeztetve lettek az áthatolás veszélyességére, de a féltittas lakodalmas nép neki vágatott a víznek, mely két kilométernyi távolságban folyt. Az első két szekér keresztül is hatolt, de a harmadik szekér, az útarokba ment és felborult, a szekéren ülő egyének a rohanó árvízbe estek és Csernáti József kivételével, ki a ló farkába kapaszkodva kimenekült, ott maradtak. A víz oly sebesen rohant, hogy abban megállani lehetetlen volt s a feldülés szinhelyétől, mintegy két méter távolságra már három méter mélységű teknő volt iszapos talajjal, hová az árvíz fentnevezetteket belesodorhatta volna. Miklós István látván a veszélyt, daczára, hogy úszni nem tudott, Ambodi Péter tiszabecsi lakossal a Tisza hidjánál lévő két méter hosszú és fél méter széles, 30 centiméter magas és meglehetősen gyenge karban levő ladikba ült felszerelve és a vízbe esettek megmentésére sietett. A veszélyeztetett embereket egyenkint vitték ki a partra, kik maguknál voltak még és görcsösen kapaszkodtak az útról a vízbe nyúló fűzfa ágakba. Bányász Etelka nevű leányt azonban a víz elsodorta, kinek hulláját az árvíz lefolyása után találták meg a szántóföldön. Miklós csendőr életét veszélyeztette, mert ha az árvíz a csolnakot oldalt kapja és felborítja, több mint valószínű, hogy ő is elveszett volna, és ha ő nincs társával, úgy mindannyit elragadta volna az ár és ott lelte volna halálát. Különösen veszélyeztette életét társával együtt akkor, midőn a vízbe fúlt Bányász Etelka keresésére indult a három méter mélységű rohanó árvízen.

Miklós István csendőr ezen alkalomból kerületi dícsérő-okirattal láttatott el.

Lebó István örsvezető czimzetes őrmester által 1903. évi augusztus hó 2-án alkalmazott fegyverhasználat.

1903. évi augusztus hó 2-án egy vasárnap délutánján a Tauber és Blazics budapesti bornagykereskedő cég olaszliszkai telepén felfogadott 37 oláh munkásból két legény az olaszliszkai Führer-féle korcsma udvarán két olaszliszkai legénnyel összeverekedett. A korcsmában mulatozó emberek értesülvén társuk megsebesítéséről, a két oláh legényt üzőbe vették s őket követték a Fervagner Ádám szőlőfelügyelő udvarára, a hol az oláhok egy pajtában voltak elszállásolva. Ezen az udvaron az oláhok az ott csakhamar mintegy 100—150 főre felsaporodott tömeget és viszont a falubeliek az oláh munkásokat kövekkel dobálták, s mi közben kisebb sérüléseket is okoztak egymásban. Lebó czimzetes őrmester, a ki az örsön egyedül volt otthon, magát helyi járőr szolgálathoz vezényelve, a helyszínére délután negyed hét órakor megérkezvén, az oláhoktól egy forgópisztolyt, melylyel a levegőbe három lövést is tettek, elkobozván, a falubeli népet a törvény nevében ismételten szétoszlásra szólította fel s azt jóakarátú figyelmeztetéssel távozásra igyekezett bírni.

Minden igyekezete daczára is azonban az eleinte körülbelül egy óráig nem sikerült, sőt a részben bepálinkázott emberek többen sértegető kifejezésekkel illeték őt, mint p. o. «az egy taknyos csendőr, meghagyta magát vesztegetni egy fél liter bor által stb.» Végül azonban a tömeg, a melynek az volt a kívánsága, hogy az oláhok közül a verekedőket és a lövöldözőt kísérje be az őrmester a községházába, utóbbinak azon kijelentésére, hogy ha eltávoznak, az oláhokat bekíséri, az utcára eltávozott. Midőn azonban az őrmester az oláhok közül hármat, azt, a ki a falubeli legényt megszúrta, továbbá a lövöldözőt és egyet, a ki magyarul is tudott, kiválasztott és a községházába

beakart kisérni, az utcára eltávozott nép, a mely az udvarból való eltávozása alkalmával is fenyegetődött már, hogy csak kisérjek be az oláhokat, majd elbánnak ők velük — a kapu felé jött ismét. Ezért is az őrmester, tartván a megtámadtatástól, a három oláht, nehogy a nép azt higgye, a mit már megelőzőleg az őrmesterre rá is fogott, hogy az oláhokat megszökteti, az udvaron egy eresz alá leültette és a kaput (egy erős léczkapu) betétette. A nép ezután az őrmesternek folytonos figyelmeztetése daczára a sötétség beálltával mindinkább erőszakosabban követelte az oláhoknak bekisértetését és fenyegetődött, hogy az oláhokra a pajtát reá fogja gyújtani, s hogy az őrmestertől el kell venni a fegyvert, a mire aztán az udvar hátsó részében eddig tartózkodott oláhokat és ezen három oláht is, a kiket az őrmester az udvaron leültetett, a vinczellér a szőlőfelügyelő házába délután félkilencz óra tájban bevezette. Ezt követőleg azután rövidesen bekövetkezett a fegyverhasználat az udvaron. Ekkor az őrmester mellett ott volt a két fegyvertelen községi rendőr, az éjjeli őr, továbbá Fervagnernek 16 éves fiatalember rokona. A falubeli nép, a mely már akkor is, midőn a három oláh az eresz alatt az udvaron tartózkodott, az őrmester felé, a ki egy gesztenyefa alatt állott, az udvarba köveket dobált és a kaput dühében kezdte rázni, úgyszintén a Fervagner-féle telekre mászva, a Kassai léczkerítését tördelte, és már a Fervagner-féle telekudvar hátsó részéről is a kerítésen való bemászás után az őrmester felé nyomult. Ekkor az őrmester a Kassai-féle léczkerítéshez menve, a törvény nevében figyelmeztette a támadókat, hogy löni fog, ha nem távoznak és a támadással nem hagynak fel, majd pedig a kapuhoz menve, ott is ismételte ezen figyelmeztetést, a mire aztán egy követ dobtak feléje, a mely a hátán végig gurult; erre harmadszor is figyelmeztette a népet, hogy löni fog, s midőn ennek utána még egy követ dobtak feléje, a mely ugyan az őrmestert nem találta, a kaputól kissé jobbra eső

irányban egyet lőtt. Az első lövésre, miután ezen lövés valószínűleg nem talált senkit, a nép azt kiabálta, hogy vaktöltés volt és továbbra is ott maradt és fenyegetődött az őrmester ellenében, a miért az őrmester a kapu irányában a tömeg közé másodszor lőtt, a mely lövés a léczkapu léczén ment keresztül. E közben a két községi rendőr a kerítésen át megszökött, az egyik lábát ez alkalommal ki is ficzámította, és a Fervagner szőlőfelügyelőnek rokona is beszaladt a házba, úgy hogy csak az őrmester és éjjeli őr maradtak ott. A tömeg még tovább fenyegetődzván és ellentállván, az őrmester a nagy kapu melletti kiskapun át kiszaladt az utcára és ott a tömeg közé, mely töle mintegy 10 lépésnyi távolságban állt, egy harmadik lövést intézett. Az őrmester vallomása szerint ezen lövés lötte keresztül Sipos Istvánt. Ezen lövés után az őrmester és a vele együtt tartó éjjeli őr a támadók közül még mindig többen követték és kövekkel dobálták, miért is az őrmester, a ki a város felé vette útját, a Kleinvald háza előtt megállva, a tömegtől 40—45 lépésnyi távolságban a tömeg közé egy negyedik lövést intézett, a mely lövés volt minden valószínűség szerint azon lövés, mely Dobos Györgyöt találta.

A negyedik lövés után, mely körülbelül délután háromnegyedkilencz óra tájban eszközöltetett, az őrmester elment a vasuti állomásra s onnét a szomszédos őröknek segélyért táviratozott. A falu népe és az oláhok közti verekedés, illetve, kődobálás következtében csak is Muszka István és Zsáda György sérült meg, kívülök még Hajdu János sérült meg a fején; a falu népe által az őrmester és vele az udvaron volt emberek ellen irányzott kődobálások közül csak két dobás talált, az egyik az őrmester hátán gurult végig, a másik pedig az éjjeli őr a fején találta és a fején kisebb daganatot idézett elő. Az őrmesterrel volt két rendőrt és Fervagner rokonát a kövek azért nem találták, mert a rendőrök a borpinczének kapu-

jába bujtak és a fiatal ember is rejtett helyen tartózkodott.

A fegyverhasználat következtében Dobos György és Sipos István súlyos sérülést szenvedtek.

Hatala Mihály címzetes őrmester és **Augeli Antal** csendőr által egy nagyban garázdálkodó tolvaj czigánybanda kézrekerítése.

1903. évi szeptember hó 26-án délután 11 óra tájt Stern Sándor dorogházi (Hevesmegye) lakos kereskedő üzletének egyik utca felőli ablakát ismeretlen tettesek már majdnem kibontották, a mikor Stern a neszre felébredve, az ablakon kiszólt, mire a tettesek nevezetre két lövést tettek, melyeket a kereskedő viszonozott. A lövések nem találtak és a tettesek a nélkül, hogy valamit elvittek, vagy valaki által felismertettek volna, elmenekültek. — Ugyanezen tettesek a már említett éjszaka Fleischer Miksa szuhai (Hevesmegye) kereskedő üzletének ablakát is kibontani megkísérelték, de Bakos András ottani éjjeli őr által elriasztatván, cselekményüket nem hajthatták végre és innét is felismerés nélkül elmenekülve, Mátramindszent községbe hajtottak. Itt ugyancsak említett éjszaka Kohn Sámuel kereskedő vasrácsos ablakát kibontották s onnan 430 korona 80 fillér értékű árucikkeket és készpénzt elloptak és azután a nélkül, hogy észrevették volna, még ugyanazon éjszaka Nemti községbe (Nógrádmegye) hajtottak és ott szintén betörést kíséreltek meg, de mielőtt azt végrehajtották volna, az éjjeli őrök által észrevéve, elriasztattak, miközben az üldöző éjjeli őrökre több eredménytelen lövést tettek. A tettesek kiderítésére és üldözésére a hevesmegyei maczonkai őrsről Hatala Mihály címzetes őrmester és Augeli Antal csendőrből állott járőr vezényeltetett ki, mely a lopások elkövetéséből ítélve, a tetteseket kóbor czigányok személyében kereste. A már említett járőr az elmenekült tetteseket üldözőbe véve, nyomról-

nyomra haladva Kishártány község (Nógrádmegye) határában Zámbori József jászberényi, Kolompár Sándor, Kolompár János és Kolompár Teréz váczrátóti (Pestmegye), Csik Kálmán vécsi (Hevesmegye), Kutula György, Kutula Ferencz és Kutula János horti (Hevesmegye) születésű kóbor czigányok személyében nevezetteket letelepedve feltalálta, kiknél megmotozásuk alkalmával részint a szekereiken, részint a táboruk mellett elásva az ellopott tárgyakat, azon kívül egy hat lövetű revolvert és 25 éles töltényt találtak.

A járőr a 220 órán át folytatott nyomozás folyamán részint az illetők beismerése, részint a beszerzett bizonyítékok alapján a már leírt eseteken kívül tettesekre még a következő eseteket derítette rá: 1903. évi szeptember hó 22-én éjjel a kisterennei fogyasztási szövetkezet kárára elkövetett betöréses lopást, mely alkalommal tettesek 341 korona 20 fillér értékű különböző árucikkeket loptak el, 1902. évi május hó 2-án virradóra Stern Sándor dorogházi lakos kárára 200 korona és ugyanazon időben Fleischer Miksa szuchói lakos kárára 146 korona 80 fillér értékben elkövetett betöréses lopások. Végül kiderítettett említett tettesekre, hogy 1902. évi augusztus hó egy meg nem állapítható nap éjszakáján Kecskés József volt dorogházi lakost a mezőn agyonverték és lovát ellopták.

A járőr mindkét tagja ezen szép eredményért belügyminiszter úr Ó Nagyméltóságától 100—100 korona pénzjutalomban, a csendőrkerületi parancsnokság által pedig Hatala Mihály címzetes őrmester dicsérső okirattal láttatott el, míg Augeli Antal csendőr nyilvánosan dicsértetett meg.

Jánki Mihály és I. Nagy Sándor csendőrök által 1903. évi december hó 26-án Ónodon alkalmazott (kard) fegyverhasználat.

1903. évi december hó 26-án Ónodon az őrsparancsnok I. Nagy Sándor csendőrnek 11 óráig,

Jánki Mihály csendőrnek pedig másnap délelőtt két óráig kimaradást engedélyezett. I. Nagy Sándor csendőr Plihál ottani vendéglőjébe ment, hogy az ott lévő polgárság táncvigalmát megtekintse, míg Jánki csendőr egy magánházat keresett fel. A mint ezen csendőr esti 1/4 11 óra tájban a laktanyába visszatérőben volt és a Plihál-vendéglő elé ért, az utcza másik során névleg ismeretlen asszonyok tartottak feléje és siránkozva panaszták Jánki csendőrnek, hogy a korcsmában a legények verekednek, ölik egymást, miért is nevezett csendőr azon hiszembben, hogy a késedelem veszélylyel jár és az azonnali közbelépés szükséges, a korcsmába sietett, hol mintegy 80 főnyi emberből állt tömeg verekedett. A mint a csendőr az ajtóban csak megjelent, őt a bent levők mielőtt még szólhatott volna, nyomban körülfogták és rejtve volt kardját megragadták és a szobába húzták be: «itt vagy Jánki az anyád uristenét» szavak kíséretében, aztán legyűrni igyekeztek s kézzel ütlegelték. Ezen huzavona következtében a kard hüvelyéből kijött, melynek markolatát Jánki csendőr, pengéjét pedig három egyén megfogván, tartották kezükben. I. Nagy Sándor csendőr erről értesülve, a tánczteremből kivont karddal bajtársának segélyére sietett és a Jánki csendőrt lefogó egyéneket a törvény nevében felszólította társa kardjának elengedésére. Midőn ezen felszólításnak eredménye nem lett, sőt «fogjátok le azt is» szavak hallatszottak a tömegből, Nagy csendőr a Jánki csendőr kardját fogó egyének közé vágott, a mire ezen csendőrnek is sikerült kardján egyet rántani és így azt szabaddá tenni. E pillanatban közvetlen a támadókra úgy Nagy, mint Jánki csendőr kardvágásokat mért. A tömeg erre a boros üvegeket zápoként hajigálta a csendőrökre és Bene Károly Nagy csendőrt vállán megragadta, de ez egy vágással fején tehetetlenné tette; ifj. Bene János ekkor egy szikvizes üveggel fejbe hajította Nagy csendőrt, a ki az ütés következtében megtántorodott és kardját kezéből elejtette, de ugyanazon pillanatban

újából felkapta, noha többen igyekeztek azt a földön kézrekeríteni, mi azonban a csendőrök bátorsága és lélekjelenléte folytán nem sikerült. Erre aztán a tömeg hamarosan kivonult és elmenekült a korcsmából. Nagy csendőr fejének a vértől történt lemosása után, mit a korcsma udvarán eszközölt, Jánki csendőrrel együtt délután 11 óra tájban visszatért a laktanyába, hol a történetekről a hon lévő Albert Mózes örsvezető II-od altisztnek jelentést tett, a ki magát azonnal szolgáltaiba vezényelte ki Kómény János csendőrrel, azonban tovább mi sem történt.

Czuczor András járásörmester vezetése alatt egy 1904. évi május hó 17-én történt rablógyilkosság kiderítése.

1904. évi május hó 17-én Hirschmann Jakab mátészalkai lakos üzleti ügyben Szatmárnémetibe távozott el, odahaza hagyva feleségét, született Drexler Rózát, 4 éves fiát és egy 14 éves Boksa Zsuzsanna nevű cselédleányt Nevezettek a házi teendőknél este 10 óra körül történt befejezése után, az ajtót becsukva, mindannyian egy szobában lefeküdtek. Hirschmanné kis fiával együtt, a cselédleány egy másik ágyba.

Hirschmanné éjjel 12 óraker arra ébredt fel, hogy valaki a szoba ajtaját feszegeti, mire ő megijedve, a szemben levő ágyon alvó cselédleánynak kiabált, de az nem ébredt fel. E közben az ajtó felfeszítettett és a sötétben egy férfialak lépett be és egy tűzkaparó vassal előbb Hirschmannét, azután a cselédleányt addig verte föbe, míg mindketten eszméletlen állapotba jutottak, azután a szobában levő éjjeli szekrényt feltörte és abból 1552 korona értékű pénzt és ékszeret elrabolva, elmenekült.

Czuczor András járásörmester mátészalkai örsparancsnok az esetről értesülve, azonnal megindította a nyomozást, mely nyomozásban még Papolczy Lajos örsvezető, Soós József csendőr czimzetes örsvezető,

Tamás Károly, Magyar Demeter, Bláz András és Tóth Gáspár segédkeztek.

Czuczor járásörmester előbb a tettest mátészalkai egyénnek vélte lenni, de miután az ezen ügyben részletesen megejtett nyomozás eredményhez nem vezetett, más irányban folytatta azt, kutatva, hogy kik fordultak meg idegenek a rablógyilkosság elkövetése idejében Mátészalkán. Az eset nyomozásánál nyomra vezető szálát találni nagyon nehéz körülmények között lehetett, mivel semmi bűnjel, vagy nyom a helyszínén hátra nem hagyatott.

Czuczor járásörmesternek az említett csendőrökkel együtt azonban odaadó buzgalommal, kitartással és leleményességgel 10 napon keresztül folytatott nyomozás után sikerült a tettest Kruk Móricz nyirbátori lakos személyében kideríteni, ki cselekményét tagadta ugyan, de az ellene bizonyító sok súlyos terhelő adatok alapján az reábizonyítottatott és folyó évi május hó 27-én elfogva, a mátészalkai kir. járásbiróságnak átadatott.

Boksa Zsuzsanna cselédeánya sebeibe még május hó 19-én belehalt a nélkül, hogy magához tért volna és kikérdezhető lett volna. Hirschmann Jakabné a nagykárolyi kórházban ápolgatva annyira magához tért, hogy június hó 15-dikén kérésére az elfogott Kruk Móricz szembesítés végett Nagykárolyba kísértetett, hol nevezett benne a rablógyilkosság elkövetőjét teljesen felismerte.

Tettes ügye még nem lévén letárgyalva, járásörmester dicséretes eljárásának méltatása folyamatban.

Roncskevicz Tivadar csendőr czimzetes örsvezető 1904. évi augusztus hó 8-án egy öreg embert és egy gyermeket a tűzhaláltól megmentett.

Vaskó János szepesvármegyei svédleri illetőségű napszámos, ki egy 1887. évben elkövetett gyilkosságban való bűnrészességért 15 évi fegyházra volt elítélve,

ennek leszenvedése után 1904. évi január hó 1-étől Lőcsén Maitner Ignác földbirtokosnál mint kocsis szolgált, de iszákos és engedetlen magaviselete miatt szolgálat adója által arczul veretett. Vaskó e miatt augusztus hó 8-án szolgálatát önként elhagyta és foglalkozást keresendő Iglóra ment el, onnan 11-én este visszaindulva, a pálmafalui korcsmába tért be, ahol 3 deciliter pálinkát ivott meg s ennek megtörténte után Lőcsén megjelent és szolgálatadója bezárt udvarába a köfalon át bemászott és a csűrben összerakott gabonaneműt petroleummal leöntve meggyújtotta, mitől 2 lakóház, 2 major, sok gabona, takarmány, élelmiczikk, gazdasági eszköz, 10 darab szarvasmarha, 6 ló vagy 23,000 korona értékben megégett. Így történt, — hogy a hirtelen keletkezett tűzből a lakók csak pongyolában menekülhettek s Szacolej Ede cseléd 3 éves Mária nevű leánya az égő házban benrekedt, — odaégett volna, — azonban a helyszínén levő Roncskevicz Tivadar csendőr czimzetes örsvezető őt, kinek mentésére már szülei sem vállalkoztak, — gyors elhatározással kimentette.

Nevezett kerületi dicsérő okirattal láttatott el.

V. KERÜLET.

Az ó-turai csendőr-siremlék történetének leírása.

1854. évi április hó 20-án Koczurek János és Liberszki József miavai örsbeli csendőrök, kik az akkori cs. kir. V. és XVIII. csendőr-ezredhez tartoztak, Miváráról előfogaton elindultak két ismeretlen katonaszökevény üldözésére, kik ezen környéken csavarogtak és pisztolyal voltak felfegyverkezve. A csendőrök azonban nem tudták, hogy a szökevényeknél pisztoly is van.

Az ó-turai határban az országút melletti völgyben fekvő találták föl a két katonaszökevényt.

Midőn a csendőrök a polgári ruhába öltözött két előttük ismeretlen idegent ottan megtalálták, az előfogatot megállították, az egyik csendőr a kocsiról le szállt és vállazott fegyverrel igazolásra szólította fel őket.

Az ismeretlen egyének egyike a kabátja belső zsebébe nyúlt azon megjegyzéssel, hogy igazolványát elő fogja mutatni, az igazolvány helyett egy lövése kész pisztolyt rántott elő és szíven lőtte ezen csendőrt.

Ugyanabban a pillanatban a másik szökevény a már elesett csendőr löfegyverét megkapta és azzal a kocsin ült csendőrt szíven lőtte s mindkét csendőr rögtön meghalt.

Ekkor a szökevények a csendőrök fegyvereit magukhoz vették és az óturai határban fekvő úgynevezett Podhájzski magányosan álló malomba mentek, a hol három napig voltak elrejtözve és megöléssel való fenye-

getéssel arra kényszerítették az ott lakott molnárt, hogy ottlétüket nem fogja elárulni.

A molnár a fenyegetéstől félve, nem árulta el őket és így történt azután, hogy az ott összpontosított nagy számú csendőrség nem tudta kézrekeríteni és elfogni a két szökevényt, kik onnét azután a fegyvereket magukkal víve, eltávoztak és többé nem sikerült azokat elfogni, vagy megtudni, hogy kik voltak.

Ezen csendőrök megtámadása pillanat műve volt és oly gyorsan történt, hogy a kocsin ült csendőr nem használhatta fegyverét.

Az ó-turai temetőben a siremléken levő felirat a következő:

Felül a pajzsban:
 FÜR DIE IN IHREM BERUFE
 AM 20. APRIL 1854 GEFALLENEN
 V. CORPORAL
 JOHANN KOZOUREK
 UND GENDARM
 JOSEF LIBERSKY.

Alul:
 VON IHREN
 KAMERADEN
 DES
 V. UND XVIII.
 GENDARMERIE
 REGIMENT.

Az útszéli emlékszobron, azon helyen, a hol a gyilkosság történt, e megújított felirat van (a régi német nyelven volt):

KOCZUREK .
 ÉS .
 LIBERSKI .
 CSENDŐRÖK .
 1854.

Koczurek János és Liberszky József sírköve.

Koczurek János és Liberszky József sírköve.

Egy rablógyilkosság kiderítése.

1899. év deczember hó 7-én este 8 óra tájban Pószony megyében Szilincs és Majtény községek határában Steiner József és neje majtényi baromfi-kereskedőket ismeretlen tettes meggyilkolta és kirabolta. Soltész Imre hadapród tiszthelyettes nagyszombati ideiglenes szakaszparancsnok tudomásul vévén az esetet, 14 főből állott járőrrel a tettes kipuhatolása végett a helyszínére indult. A megejtett puhatolás szerint a vadállati kegyetlenséggel elkövetett gyilkosságra úgy jött rá a majtényi közönség, hogy a fent jelzett napon este 9 óra után Steiner József baromfi-kereskedőt halva hozta haza egy szekérébe fogott lova.

Steiner gyermekei halálra rémülten adták hírül atyjuk meggyilkoltatását, mire a falu népe lámpásokkal a még haza nem ért Steiner né keresésére indult. Hosszú keresés után a Ferenczi major közelében elterülő egyik szántóföldön meg is találták Steiner né felismerhetetlenségig összeroncsolt holttestét. A falu népe a szerencsétlen nőt, kinek a rablógyilkos pénzkeresés közben még a csizmáját is lehuzta, egy szekérré tette és a faluba vitte s azon házba helyezte, a hol bezuzott koponyájú férje holtteste feküdt. A szegény tyukász jajveszékelő gyermekei megható képet tártak a járőr elé, midőn az a nyomozás megejtése végett a községbe érkezett. Kevéssel a járőr megérkezése után megérkezett a bonczoló bizottság is, a vizsgálóbíró, járásbíró és főszolgabíró társaságában, kik elszörnyedve ejtették meg a bonczolást, helyszíni szemlét és az előnyomozatot. Működésük eredménye csak annyi volt, hogy az áldozatok egy fahasággal lettek agyonütve. A bíróság tagjai reménytelenül hagyták el a tett színhelyét, a tettes kinyomozásának szinte hihetetlennek látszó feladatát a csendőrségre bízva.

A bonczolás megtörténte után Soltész tiszthelyettes járőreivel a gyilkosság színhelyére indult, hol már megelőzőleg százan meg százan jártak. A járőr min-

den tagja talált némi bűnjelt; hol véres követ, hol elhullatott krajezárokat. A bűnjelek legfontosabbikát a helyszínén elhullatott mintegy egy marék marhaszört azonban csak Soltész tiszthelyettes tartotta figyelemre méltónak s mint ilyet őrizetbe is vette. — A helyszíni szemle befejezése után a járőr visszatért Maltény községbe, hol Soltész tiszthelyettes tisztán azután puhatolt, hogy hogyan kerülhetett a marhaször a gyilkosság helyszínére. Mintegy félnapi puhatolás után végre az egyik falubeli előadta, hogy ilyen marhaször található még ifj. Benkovszky Ferencz majtényi legénynél is, a ki Nagyszombatban vásárolni szokott marhaszörből fonatot készít s azon keresztül sajtol a len- és kendermagokból olajat.

Benkovszky Ferencz kiléte után puhatolva, Soltész tiszthelyettes megtudta, hogy Benkovszky Steineréknek régi haragosa volt, mert vadorzás miatt Steinerék feljelentésére 1 és 1/2 évig fogházban is ült s a fogházból kijövet bosszuállással is fenyegetődött.

A további nyomozás során kiderült az is, hogy Benkovszky ugyanakkor volt a nagyszombati vásáron, mikor Steinerék s azokkal egyidejűleg indult is hazafelé, azonban Majtény községbe egy órával később érkezett, mint a hogy rendes menettel érkezhetett volna.

Ezen egy órai elmaradása volt azon indító ok, mely Soltész tiszthelyettest a házkutatás megtartására vezette.

A házkutatás megtartásának eredménye meglepő volt. Véres ruha, csizma és egy kendőbe csavart pénz és közte marhaször-szálak voltak azon bűnjelek, melyek Benkovszky elfogatását indokolták. Az elfogott Benkovszky azonban tagadó álláspontot foglalt el s így a terhelő bizonyítékok beszerzésével kellett Benkovszky tagadását hasztalanná tenni. A véres ruhára kezdetben Benkovszky azt állította, hogy azok fájczán vértől erednek, a vegyi vizsgálat azonban emlős állat véréét állapította meg a ruházaton.

Később Benkovszky azt állította, hogy ruháját Steinerné hullájától vérezte be, midőn azt a falubeliekkel a szekérre emelte.

Ezen állítása azzal dőlt meg, hogy bebizonyult, miszerint Benkovszky Steinerné hulláját csak a földtől egy arasznyi magasságba emelte fel s különben is az 5°-os hidegben megfagyott vér a ruháját elől és hátul úgy be nem vérezhette.

Ámde véres volt Benkovszky csizmája felhuzó szalagjának belseje is; mi úgy leli magyarázatát, hogy midőn Benkovszky a Steinerné hullája keresése végett ágyából felkelt és felöltözködött, akkor már véres volt a keze, mert csak ekkor érhetette ujjja a felhuzó szalag belsejét. Döntő bizonyíték volt Benkovszky ellen a marhaszőr is, melyre Benkovszky azt állította, hogy a helyszínén azt igavonó állatok hullatták el. Ámde ez is másként bizonyult be, mert a talált marhaszőr egy marék mennyiségben mindkét végén vágott alakban találtatott, már pedig igavonó állat farkából maréknyi mennyiségben és vágott alakban szórét nem hullatja. A szakértői vizsgálat a Benkovszkynál talált s a helyszínén őrizetbe vett marhaszőr azonosságát megállapította.

Hasztalanná tette Benkovszky tagadását a saját kendőjében talált és a Steinernétől elrabolt pénzmenyiség, melyre nézve kibuvó feleletet Benkovszky már nem talált, csak halálsápadt arca árulta el meglepetését, melyet lelkiismerete elpalástolni nem engedett.

Benkovszky a pozsonyi esküdtészek által életfogytig tartó fegyházra ítéltetett. Soltész Imre hadapród tiszt-helyettes pedig miniszteri, járőrei, kik őt öt napig tartó nyomozásnál támogatták, kerületi parancsnoksági dicsérő okirattal lettek kitüntetve sikeres nyomozásuk elismeréséül.

A fogházban megtört Benkovszky nemsokára környezete előtt beismerte bűnösségét, melynek hasztalan palástolása az esküdt birákat felmentő verdikre nem bírhatta.

Fegyverhasználat egy vadorzóval szemben.

Csidei József őrsvezető és Bencs János csendőrből állott járőr a cseklézi őrsről 1901. évi október hó 30-án éjjel őrskörletükben portyázva, az úgynevezett középtőkési erdőben lövéseket hallottak. Midőn éjfél-tájt a vadászlakhoz érve ezt a körerdéssel közölték, tőle arról értesültek, hogy a lövések, a mennyiben az erdőörök éjjeli szolgálatot nem teljesítenek, csak is vadorzóktól származhatnak.

A vadorzás meggátlása és a vadorzók elfogása céljából az őrsvezető és járőrtársa az újból felhangzott és gyakran ismétlődő lövések irányába tartottak, bár el lehettek rá készülve, hogy az éj sötétsége és az akkor leereszkedett nagy ködben a minden gonosz-tetre képes orvadászok által orozva megtámadatnak és kötelelességérzetüket életükkel fogják megfizetni.

Hajnali 3 óra tájt a járőr hirtelen egy férfivel állott szemben, kit azonban a köd miatt fel nem ismerhetett és a ki a hozzája a «törvény nevében» intézett és tót nyelven ismételt azon felhívásra, hogy «állj, ki vagy» futásnak eredt, majd vissza fordulva, az őt üldözőbe vett járőrre lőtt és annak mind a két tagját megsőrézte, mire ezek a lövést viszonzták, de hogy találtak-e, megállapítható nem volt. A támadó tovább futva csakhamar az erdő szélére és innen a mellette folyó kis dunaághoz jutott, melynek magas partjánál fedezetre találva, üldözőire, kik mindig nyomában voltak, mintegy négy-öt lövést tett, melyek az őrsvezetőt bal alkarján, a csendőrt balkezén sebesítették meg könnyen, ezenfelül mindkettő ruházatát és felszerelését rongálták meg a támadó vadorzó kilötte serétek.

Csidei őrsvezető és Bencs csendőr élete tehát a legkomolyabb veszélyben forgott s így teljesen indokolt volt, ha ők is az előrebocsátott, de mibe sem vett ismételt figyelmeztetés után lőfegyvereiket használták s előbbi négyyszer, utóbbi háromszor lőtt támadójukra.

A legutolsó Csidei őrsvezető által tett lövésre az orrvadász lágyékán találva feljajdult, fegyverét s vadászsákmányát, kilencz darab fázánt, a folyóba dobta és a járőrt a további tüzelés beszüntetésére kérve, magát megadta.

A járőr erre eme veszélyes egyént, kiben Luknár Mihály hirhedt orrvadászra ismert, a ki az erdészekre is már több ízben lőtt, kocsin az őrsre kísérte, hol a körorvos által első segélyben részesítettett, ennekutána pedig a jelzett, valamint a balczombján a jobb alszáron és a jobb fara alatt szenvedett többé kevésbé súlyos sérülései további gyógykezeltetése végett a pozsonyi országos kórházba szállítottatott.

Ezen bátor, katonás és elszánt eljárásukért úgy Csidei őrsvezető, valamint Bencs csendőr az ezüst érdemkereszttel diszítették fel.

Egy politikai gyilkosság kiderítése.

1902. év december hó 7-én vakmerő gyilkosság történt a trencsénmegyei Vöröskő községben. Bercsik János hatvan év körüli ottani lakost este hét-nyolcz óra tájban összevert fejjel s mellében egy késszűrással a község utcáján halva találták. Az esetnek villámgyorsan szétterjedt a híre, az egész vármegyében nagy feltűnést keltett annyival is inkább, mert kevéssel azelőtt december hó 4-én Puchón lefolyt képviselőválasztás és ezen eset közt az összefüggés azonnal nyilvánvalóvá lett, s mindenki tudta, hogy az öreg Bercsik a választás alatt, melyben a szabadelvűpárt és a néppárt erős küzdelmet vívott egymással, felkorbácsolt politikai szenvedélynek esett áldozatul. Vöröskő község egész lakossága fanatizálva volt a néppárt bujtogatásai által s a néppárti jelölttel is tartottak valamennyien, csak az egyedüli Bercsik volt a szabadelvű pártan úgy most, mint a megelőző választáson is, ezért kellett neki elpusztulni az orgyilkosok keze által.

Nevezett a mondott nap estéjén a falu egyik korcs-

májában időzött, honnan este valamivel 8 óra előtt haza indult igen hideg szép holdvilágos időben. Alig ment azonban a korcsmától 30—40 lépésnyire, hátulról egy doronggal főbeütötték kétszer, majd egy késsel szíven szurták, a mi azonnali halált okozott. A gyilkosságnak egy-két perc alatt kellett végbemenni, mert egy cselédleány, midőn a községben felfelé ment, a gyilkosság színhelyén még semmit sem látott s öt perc múlva visszafelé jövet a hullát már vértócsában találta az út közepén.

A választás utáni napon, tekintettel a nagy mértékben felizgatott kedélyekre s Vöröskő község lakosainak, kik Giskra rabló hadából származottaknak tartatnak, garázda természetére, a politikai hatóság intézkedése folytán egy czimzetes őrsvezetőből és két csendőrből álló különítmény helyeztetett el a községben és megállapítottatott, hogy ezen különítménynek két tagja a gyilkosság estéjén az utcán portyázott s hogy a bűntény mégis elkövettetett, ez mutatja a tettesek vakmerőségét és ügyességét, a kik ugyanis felhasználták azon kis időt, míg a járőr a község másik részében járt.

A különítmény parancsnoka Kovács Lajos czimzetes őrsvezető az esetről azonnal értesülve, a nyomozást bevezette, mi azonban eredményre nem vezetett. Másnap reggel, azaz 8-án táviratozott az illetékes nemsovai őrsparancsnokságnak, honnan Onet Károly őrsvezető őrsparancsnok másodmagával még aznap a helyszínére ment s a nyomozást Kovács czimzetes őrsvezetőtől átvette.

A nyomozás azonban eleinte igen nehezen ment s kevés eredménnyel kecsegtetett. A község lakossága nemhogy segédkezet nyújtott volna az őrsvezetőnek, hanem ellenkezőleg a legnagyobb összetartást tanúsította az igazság kiderítésének meggátolásában. December hó 16., 17., 18. és 19-én a trencsényi királyi törvényszék vizsgáló bírása és a királyi ügyész csaknem az egész községet kihallgatták az ügyben, de minden

eredmény nélkül. Sőt még csak támpontot sem lehetett szerezni, a melynek alapján a további nyomozás megindítható lett volna.

A hullánál első ízben Heskó Ferencz vöröskői lakos találatot, de úgy ez, mint az előbb említett cselédeleány a tettesekre nézve semminémű felvilágosítást sem tudtak, vagy nem akartak adni. A vizsgálóbíró az előbit előzetes letartóztatásba helyezte bűnpártolás gyanuja miatt, azon feltevésben, hogy neki a tetteseket vagy a helyszínén, vagy az onnan való elmenekülés közben okvetlenül látnia kellett, de ez a letartóztatás dacára sem vallott semmit.

Onet örsvezető ezután egyéb szolgálattal nem törődve, heteken, hónapokon át csakis ezen büntett nyomozásával foglalkozott. Több vöröskői lakost, kik részeseznek lenni nem látszottak, megbizott a puhatolással; nekik pénzt adott azzal, hogy a lakossággal a korcsmában mulassanak s e közben, ha valamit hallanak, azt azonnal sugják be; eredményre azonban ezen eljárás sem vezetett. Végre Mikula György éjjeli őrt azzal bizta meg, hogy a gyilkosság színhelye közelében lakó egyénekhez különböző időszakokban melegedés céljából térjen be, azoknak Bercsik ügyét beszélgetés közben hozza elő, hátha neki, mint a községben elismert becsületes embernek, valamit mondanak.

Erre azután nevezett éjjeli őr egy éjjelen Vöröskő községben bizalmasan közölte az örsvezetővel, hogy a gyilkosság színhelyétől 20 lépésnyi távra lakó Pogács Vera, férjétől elvált nő, ki Martina Péternél lakik albrétben, a gyilkoságnak minden mozzanatát tudja, mert szállásadója, Martina Péter, lakásának ablakából a gyilkosság lefolyását végig nézte s az asszonynak mindent elmondott.

Ezzel a nyomozás egy olyan stádiumba érkezett, a melyben a legnagyobb ügyességet és leleményességet kellett kifejteni. Azt jól tudta az örsvezető, hogy ezen esetben a tanuskodás életveszedelemmel jár, de különben is a nép nagyrésze a tanuskodás iránt nem

nagy hajlandóságot mutat, ennél fogva csak furfanggal remélhetett eredményhez jutni; Pogács Verával ismeretséget kötött és szerelmi viszony színlelése mellett azzal titokban hol itt, hol ott találkozott, s midőn ennek bizalmát megnyerte, az néki is elmondott mindent. — Az örsvezető azonban tót nyelven nem jól értvén, közbenjárónak megnyerte Schlesinger Simonné vöröskői lakósnőt, ki Pogács Verát magához csalogatta s végül ennek is elmondott mindent. Még mielőtt ez azonban megtörtént volna, az örsvezető arról értesült, hogy a két állítólagos tettes Gáspár Dedó András és Piák Ferencz vöröskői lakosok Amerikába akarnak kivándorolni s bár ellenük még alig merült fel számbavehető terhelő adat, de az ügy fontosságára való tekintettel egy járőr által az illetőket elfogatta s a vizsgáló bírónak átadta, s ez volt egyik legügyesebb intézkedése, mert ha a tervükről nem értesül s néhány napot késik, úgy a bűncselekmény örökre megtorlatlanul marad. Most az örsvezető mindkét asszonyt beküldte Trencsénbe a vizsgáló bíróhoz, hova ugyanaznap ő maga is bement s a két asszonynyal felvett jegyzőkönyvet átolvasva, látta, hogy azok a való tényállást adták elő. Hátra volt még a legfontosabb rész, t. i. a tulajdonképeni szemtanunak Martina Péternek a tanuskodásra való rábírása, a mi szintén csak fortélylyal látszott kivihetőnek.

E célból az örsvezető még a két nőnek a hazaérkezése előtt Vöröskő községben Martina Péter lakásán megjelenve, annak egy félív teleírt papirozt felmutatott azzal, hogy a trencsényi királyi ügyészségtől jött s ha mindent el nem mond, a mit Bercsik agyonütésére nézve tud, akkor bűnpártolás miatt ő is vizsgálati fogságba kerül, mint Heskó. Nevezett erre némi vonakodás után elmondta az esetet, s a két tettest a fentemlítették személyében meg is nevezte azzal, hogy vallomására kész esküt is tenni. Az örsvezető a nyomozást ezután még oly irányban folytatta, hogy Martinán kívül egy más szemtanut is szerezzen, ez azon-

ban a legnagyobb igyekezet mellett sem sikerült neki; csak apróbb, nem éppen terhelő adatokat tudott gyűteni.

Az eset esküdtszéki tárgyalása 1903. évi április hó 23., 24. és 25-én tartatott meg Trencsénben, a meddig mindkét tettes állhatatosan tagadt, sőt a tárgyalás első napján is tagadtak, de hallván Martina Pál korona-tanúnak eskü alatt tett igen terhelő vallomását, másnap mindkét bűnös magába szállott s a bűncselekményt töredelmesen beismerték, minek alapján Gáspár Dedó András 12, Piák Ferencz 11 évi fegyházra ítéltetett.

Hogy a nyomozásnak milyen nehézségekkel kellett megküzdnie, arra nézve jellemző az az eset, hogy midőn a járőr egy izben tanúkat vezetett elő a törvényszékhez, a községben előfogatot kapni nem tudtak, a község utcáit keresztbe fektetett fenyőfákkal eltorlaszolták úgy, hogy éjjeli idő lévén, a járőr egyik tagja el is esett s ha kocsin mennek, könnyen szerencsétlenség is történhetett volna.

Az ügy fontosságára nézve megjegyzendőnek tartom, hogy februárius hóban a belügyminisztérium által kiküldött két detektív is járt a helyszínén, de nyomozásba már nem bocsájtkozhattak, mert akkor már Onet őrsvezető annyi adatot gyűjtött össze, hogy remélni lehetett a tettesek elítélését és több adat szerzése lehetetlennek látszott.

A nyomozást Onet őrsvezető az elkövetéstől számítva, egész az esküdtszéki tárgyalásig, tehát majdnem öt hónapon át folytatta s összesen, különböző időszakokban, 614 és $\frac{1}{2}$ órát töltött nyomozó szolgálatban.

Nevezett őrsvezető ezen ügybuzgó eredményes működéseért honvédelmi miniszteri dicsérő okirattal látatott el és 300 korona pénzbeli jutalomban részesült.

Fegyveres rablók elfogása.

Pollák Benedek őrsvezető és Madarász Dávid csendőr, a horhádi őrsről 1903. évi szeptember hó 23-án éjjeli 1 órakeres rendes szolgálat közben Ocsova községhez tartozó Priszlop juhtanyákon megjelenve, ott Holik György, Szmutni András, ocsovai és nemeskéri Kis Miklós véglesi lakosok szénapajtaikat lángokba égve találták, s miután a helyszínén senkit sem észleltek, a hajnali órákat bevárták s ekkor az egyik káros fia, ifj. Holik György ott megjelent és a járőrnek előadta, hogy 22-én este 7—8 óra tájban, midőn ő, Racsó János, Racsó Máté és Szencsek András cselédjeivel az egyik csürbe nyugalomra tért, megjelent négy lőfegyverrel és négy baltákkal felfegyverzett egyén, s atyjának juhait után kérdezősködtek s midőn ő azt felelte, hogy a juhokat az előző napokban hazahajtották, akkor arra akarták kényszeríteni, hogy vezesse el őket a legközelebbi juhszállásra, de mivel ő ezt megtagadta, azok a kunyhójukba erőszakkal behatoltak és onnan egy tálat, egy kis hordó pálinkát, egy poharat, öt fakanalat és egy kenyeret, összesen 4 korona 80 fillér értékben oly módon vittek el, hogy a tettesek őket készentartott fegyverrel és azon fenyegetéssel felügyelték, hogy azon esetben, ha megmozdulnak, lelövetnek. Midőn a tettesek onnan eltávoztak, a fent említett szénapajtaikat felgyújtották, melyek 3240 korona kárértékben le is égtek. A járőr ez ügyben 97 órai fárasztó nyomozás után kénytelen volt eredmény nélkül bevonulni, szeptember hó 28-án azonban Solcz György és Kostyál György nagypóniki lakosok azon panaszszal jelentek meg a horhádi őrsön, hogy 27-én délután 6—7 óra tájban a nagyzolnai völgyben lévő juhszállásukon Zachar György és Hozula György ottani lakos, juhászaikat nyolcz lőfegyverrel és baltákkal felfegyverezett egyén megtámadta, kezeiket és lábaikat kötéllel összekötötte és addig a szálláson kiválasztott 36 darab juhot elhajította (504

korona értékben) s az összekötözött juhászokat hátrahagyva, elmenekültek. Erre Pollák őrsvetőd Dán Ferencz csendőr, czimzetes őrsvetőd és Madarász Dávid csendőrrel újból azonnal nyomozó szolgálatba vezényelte magát, s a helyszínén megjelenve, a kikérdezett juhászok bementése a tetteseket illetőleg, teljesen egyezett az ifj. Holik György bementésével. Járőr azután a két panasztevő károssal és a két juhásszal a gyetvai irtványok felé nyomozott, hová 29-én éjjel 3 óra körül megérkezve, Vrchgyatván Matuska György és Hakkel György közártalmú juhászok juhszállásait őrizetbe véve, ezeknek juhait átvizsgálva és 11 darabot megtalált az elrabolt juhokból, melyeket a károsok saját juhoknak felismertek, valamint egy friss juhbőrt és egy juhnak a husát és egy kétsövű lankaszter löfegyvert, melyeket Mautskával együtt őrizetbe véve, Hakkel Györgynél szintén házkutatást tartottak, hol ugyancsak egy kétsövű löfegyvert találtak. Magukhoz vevé, Golján János lakására mentek, ki, miután Hakkellel egyetemben a rablás éjjelének hol töltését igazolni nem tudták, elfogattak s Mautskával együtt a besztérczebányai királyi ügyészségnek átadattak, a többi tettes ez alkalommal, miután neszét vették a nyomozásnak, elmenekültek s elfoghatók nem voltak. Pollák őrsvetőd azonban Madarász csendőrrel október 3-án újból nyomozó szolgálatba indult, mely alkalommal 74 órai nyomozás után a még hátralevő öt tettest elfogta, kik az ellenük hozott bizonyítékok súlya alatt mindkét rendbeli rablás elkövetését beismerték, mely után az ügyészségnek szintén átadattak. Pollák őrsvetőd alatt, ki Horháton másfél évi őrparancsnoksága alatt egy bizonyos rendszerességgel elkövetett rablásoknak és lopásoknak kiderítését tűzte ki céljául, a közbiztonsági viszonyok határozottan javultak, annyira, hogy ezen javulás nemcsak a saját, hanem a szomszédos őrskörletekben is érezhető.

Életmentés tűzhaláltól.

1904. év márczius hó 22-én délután $\frac{1}{2}$ 8 órakeror a trencsénmegyei Várna községben, Marticsek Károly istállója, a szolgáló gondatlansága folytán, a mennyeiben ott egy égő lámpást felügyelet nélkül hagyott, kigyulladt. A várnai őrsvetőd összes legénysége, Gyümölcsös József őrmeister, őrparancsnok vezetése alatt, a vész színhelyén azonnal megjelent s az előirt kötelesegeik teljesítéséhez láttak.

A tűz az istállóban ütött ki, hátulról, a kertek felől s onnan terjedt előre az utca felé, mindjárt kezdetben átcsapva a szomszédos istállóra úgy, hogy két szoroson egymás mellé épített háztömb egyszerre égett s a tűz villámgyorsan futott előre, az utca felé levő lakóházakra.

A két háztömb két külön tető alá volt építve, az egyik házban volt három lakóház, egy kamra, egy istálló; a másik házban pedig négy lakóház és három istálló.

A házak utczafeleli része, a szokásos falusi házaknál jóval nagyobbra volt építve, s a tetőzetek ehhez képest szintén magasak és szélesek voltak, miután két-két egymás melletti lakóház befedésére szolgáltak.

A falusi igen rossz építkezési szokások szerint, a két háztömb közvetlen egymás mellett állott úgy, hogy az utca felől a két fal közt csak 2-90 méter széles, szűk sikátor vezetett be az udvarra, ugyanott a két tető eresze közt csak 0-90 méter volt a távolság. Az épületek részben faszindelylyel, részben deszkával voltak befedve, a két ház közti udvarban épült kis kamrát és libaólat, melyek egészen fából voltak és így le is égtek a földig. A tűz idejében épen nagy szárazság is uralgott, két-három hét óta eső egyáltalán egy csöpp sem esett.

A tűz kiütése után mintegy $\frac{3}{4}$ órával, midőn a két háztömb utczafeleli része legjavában égett, Gyümölcsös őrmeister az utczaán összecsoportosulva levő nép-

tömegben egy asszonnak rémes sikoltását és jajveszékélését hallotta, s miután tótul jól nem ért, annak oka után kérdezősködött. A körülállók megmagyarázták, hogy az asszony férje után kiabál, a ki a szűk sikátoron át befutott az udvarba, hogy állítólag a lakásba rekedt kis gyermekét kimentse. Az őrmester ennek hallatára köpenyét hátulról felemelve, a fejére húzta, azután minden habozás nélkül a láng és füsttengerben úszó sikátoron befutott az udvarra, hogy a bent szorult embert kimentse. Előbb az első lakásba akart bemenni, de az utcáról kiabáltak utána, hogy a bent lévő egyén lakása még hátrább van, mire útját tovább folytatta, a valamivel tovább lévő lakás ajtaján bement előbb a kis pitvarba, azután pedig a szobába, hol Haluska János asztalosmester a szoba közepén állott támolyogva, félig, egy a szoba mennyezetéről leesett s egyik végével a földön, másik végével pedig fent a falban levő égő gerendához támaszkodva, majdnem egészen eszméletlen és önmagával tehetetlen állapotban, úgy nézett ki, mintha épen a földre akart volna leesni, de az őrmester két kézzel jobb karjánál megragadta s kihúzta a pitvaron át az udvarra. Az illető ezalatt saját lábán menni nem tudott, csak az őrmester tartotta őt fenn félig-meddig, a mint az udvarra kiértek, ott egészen leesett a földre, de szerencsére akkor érkezett oda Kamarás Pál csendőr, mire azután ketten két oldalról megfogták Haluska karját s úgy vitték, illetve húzták ki a sikátoron át az utcára, hol aztán felesége és hozzátartozóinak gondjaira bízta, s ugyanezkor veték észre azt is, hogy nevezettnek kezefejét a beszakadó égő gerenda erősen összeégette; felgyógyulása orvosi vélemény szerint 25 napig tartott.

Kamarás Pál csendőr, ki ezen időben másfelé ügyelt fel, véletlenül az utcán álló népcsoport felé menve, részben maga is látta, hogy az őrmester életmentési célból befutott az udvarra, ennél fogva ő is minden megfontolás nélkül utána rohant és épp akkor érke-

zett Haluska lakása elé, midőn azt az őrmester a lakásból kihuzta, ami nagy szerencse volt, mert innen az utcáig még 24 méter a távolság s így ketten könnyebben kijuthattak a megmentett mesterrel, míg ellenkező esetben az őrmester egyedül — tekintettel a nagy hőségre, füstre és távolságra, valamint arra, hogy egy csaknem elalélt embernek a hurezólása nem kis erőt igényel — könnyen eszméletét veszthette volna.

Időveszteségre, lassú munkára gondolni sem lehetett, mert minden percz vagy fél percz egy ember élettel ért fel. Nem is tartott az egész életmentés tovább két vagy három percznél.

A zsolnai szolgabírói hivatalnál kihallgatott hat intelligens tanunak vallomása szerint, Haluska Jánosnak, a vázolt körülmények között, a biztos tűzhaláltól történt kimentése kizárólag Gyümölcsös József czimzetes őrmester érdeme, ki ez alkalommal saját életét is kockáztatta, mert a két háztömb tetőzete egy lángtengerben állott, tekintve az egymáshoz való közelséget, a tetőről az égő zsindey és deszka már hulladozott, a sikátor és udvar földje ilyenell már tele volt s így tűz volt lent is, fent is, mintegy láng és füst által képezett alagútban kellett ki és befutnia. Tetőzte a halálos veszedelmet az is, hogy Haluska lakásán a tetőzet már bedőlt, a mennyezet gerendái, az ablakok s a szobában maradt apró lim-lom égett, az ajtón, ablakokon füst és láng tódult ki, tehát ki volt téve annak, hogy egy gerenda rázuhan ép úgy, mint Haluskára, vagy hogy a füsttől elalélva összeesik s menthetlenül benn ég, a mi, hogy még sem történt, csakis az Isten gondviselésének és a gyors, ügyes eljárásnak köszönhető. A hőség rettentő nagy volt, a mi el is képzelhető, midőn két ilyen nagy háztömb áll lángokban s köztük alig van néhány méter távolság. Ezt különben bizonyítja az is, hogy az őrmester mindkét szemöldöke és bajusza lepörkölődött, mindkét szemére hevenyhurutot kapott, ami

orvosi bizonyítvánnyal van igazolva, tehát az erős láng közeli hatásának ki volt téve.

A tanuk mind előadták egybehangzóan, hogy erre az életmentésre sem ők, sem más nem vállalkozott volna, s így a mentés már ezen az alapon is kizárólag az őrmester érdeme.

Ennélfogva az őrmester, ki nem gondolva a családjának, nejének és két apró gyermekének a jövőjére, hanem a szolgálati és az emberiség sugallta kötelességének sietett eleget tenni akkor is, midőn élete és testi épsége határozott veszedelemben forgott; jelvényes kitüntetésre, míg Kamarás Pál csendőr, honvédelmi miniszteri dicsérő okirattal való ellátásra hozott javaslatba, mely úgy még elintézés alatt áll.

VI. KERÜLET.

Egy rablógyilkos és szökött fegyencz elfogatása.

1884. évben rablás és gyilkosság miatt a gráci fegyházban elzárva volt Jank József gonosztevő a fegyházból megszökött s miután a gráci cs. kir. büntető törvényszék letépténytárát feltörte, Magyarország területére szökött.

Altala Vashidegkúton, Regedén, Fehringen, Riegersburgban, Fürstenfelden és Némethidegkúton elkövetett betörések a vidéket félelemben tartották, míg végre a személyleírások alapján Hetényi Dávid czts. őrmester szentgotthárdi őrsparancsnok Rozsonits csendőrrel a szentgotthárdi vámkoresházban feltalálta.

Hetényi őrmester igazolásra vonván, nevezett revolvert rántott elő s az őrmestert le akarta löni, miben az őrmester által alkalmazott kardfegyverhasználat akadályozta meg, minek következtében jobb kezének négy ujját levágta. Az összes ellopott bűnjelek nála feltaláltak.

Jank a bíróság által több évi fegyházzal büntetett meg. Hetényi őrmester pedig dicsérő okirattal megdicsértetett.

Orvvadászokkali küzdelemben Hetesy és Csuka csendőrök meglövetése.

Csuka János volt csendőr, mint járőrvezető és Hetesy Ferencz csendőr 1885. évi április hó 30-án a bicskei őrsről rendes szolgálatba vezényeltettek. Az nap délután 1 órakor a szári erdőbe érve, Radovics

Márton és Radovics József Vasztély pusztai lakosokat s kívülök még 8—10 ismeretlen orvvadászt löfegyverekkel felfegyverkezve tetten érték, midőn az általuk elejtett vadsertést hátukon vitték. Fenti két egyén elfogása közben a többi még ma is ismeretlen orvvadászok a járőrre tüzelni kezdtek s Csuka volt csendőr Radovics József orvvadászt lelőtte, ki a helyszínén azonnal meghalt. Az orvvadászok elleni támadásban súlyos sebeket kapott Csuka csendőr, daczára ezeknek, az életveszélyesen megsebesített járőr társa segélyére sietett s őt fedett helyre vitte, majd ellenfelével harcztéptelenségig küzdött.

Hetesy csendőr egy a mellén kapott lövés következtében 22 órai szenvedés után meghalt.

Csuka csendőrt a budapesti cs. és kir. 16. számú helyőrségi kórházba szállították s 8 hétig ápolták.

Az orvvadászokkal szemben tanúsított önfeláldozó, bátor és vitéz magatartásáért az ezüst vitézségi éremmel való kitüntetésre hozatott javaslatba, de azt ismeretlen okokból nem kapta meg.

Hütter Ede csendőr agyonlövétése.

Hütter Ede csendőr, mint járőrvezető és Klein Móricz csendőr 1886. évi június hó 15-én a velencei őrsről rendes szolgálatba a pázmándi határban Fűri István verebi lakost orvvadászás közben elfogták s a mint kísérték, Strasselmeider János volt pázmándi lakos orvvadász, ki a fent irt helyen egy bokorban lest állt, a járőrre egy lövést tett, mely lövés Hütter csendőrt fején találva rögtön megölte. Klein csendőr a lövés irányába egy lövést tett, mely az orvvadászt szintén eltalálta, s megsérült, de meg nem halt.

Hütter csendőrnek bajtársai egy emlékoszlopot, illetve sírkövet emeltek a kápolnásnyéki temetőben.

Hütter Ede sírköve.

A Renkó-féle rablóbanda megsemmisítése.

1887. évben a Renkó-féle rablóbanda tartotta rettegésben a dunántúli megyéket.

Rákosi Ferencz akkor csendőrhadnagy szakaszpáncsnok vezetése alatt a rablóüldözés kezdetét vette.

A nyomozás Rédcisen Pokormány plébános kirablásából indult ki s sikerült a tetteseket Úrkútnál részint elfogni, részint pedig agyonlőni.

Ezen nyomozásból folyólag mintegy 18 bűntárs és bűnsegéd adatott át a bíróságnak.

Részletes leírás az 1889. évi zsebkönyvben.

Egy rablógyilkosság kiderítése.

1887. év nyarán Oszkó Vendel ságpusztai volt erdős a Ságpusztához vezető dülő úton halva találtatott; a kétesövű lőfegyvert az agyonütött erdőstől a tettes magával vitte, orvosszakértők által a bonczolás során megállapított, hogy botütés következtében halt meg, mivel a fején két nagy nyitott seb volt; a zakányi őrsparancsnok, kinek a pusztá azon időben őrskörletéhez tartozott, a nyomozást negyedmagával bevezette, de a tetteseket kideríteni nem sikerült.

Szigeti György őrmester, ki azon időben csurgói őrsparancsnok volt, a nyomozást másodmagával nyolcz nap múlva bevezette, s Oszkó családjától kérdezés közben annyit sikerült a járőrnek megtudni, hogy az agyonütött erdős közelében a dülő úton marhanyomokat lehetett látni, ebből kiindulva a közelebb tanyázó pásztorokra vetette gyanúját és sikerült is megtudni, hogy az ikldői akolnál tanyázó pásztoroktól Dujcs János gúlyásbojtár minden ok nélkül szolgálatából kilépett és Somogygyéből a szomszédos Zalamegyébe távozott el; arra felvilágosítást egyáltalában beszerezni nem tudott, hogy Dujcs hova távozott el. Három napi fárasztó nyomozás után sikerült Dujcsot Szentjakab községben elfogni, ki hosszas kikérdezés után beismerte, hogy Oszkó erdőrt ő ütötte agyon

azért, mert az őrizetére bízott marhák, míg ő kissé elaludt, a közelben fekvő tilos fiatal erdőbe mentek át legelni, a marhákat Oszkó erdőrt be akarta hajtani, mit ő észrevett, utána futott és kérte, hogy marháit ne hajtja be, ennek megtagadása miatt az erdőrt botjával kétszer fejbe ütötte és fegyverét elhozta, hogy azt gondolják, a fegyveréért ütötték agyon. Az őrizetére bízott marhákat újból a rendes legelőre terelte, a fegyvert pedig egy bokorba eldobta, mit csak hosszas keresés után lehetett megtalálni, miért Dujcs János 12 évi fegyházbüntetéssel sújtattott.

Fegyveres csavargók elfogatása.

1887. évben a nagykanizsai kir. törvényszék fogházából több rendű büncselekmény miatt 20 évi fegyházra ítélt Horváth Roboz István megszökve, Punner János és Czuppon Lajos zalamegyei juhászbajtárokkal szövetkezve azon év augusztus hó 22-én (Somogygye) Gyóta pusztán az uradalmi ispánhoz behatoltak s ott maguknak pénzt, fegyvert, forgópisztolyt, töltényeket, vadásztáskát és ruhát szerezve, ezt követő két napra (Zalamegye) Garaboncz községben mint fegyveres csavargók jelentek meg és ott Sós József ottani lakostól 542 korona készpénzt elraboltak; itt az őket üldöző lakosságra két lövést tettek, de ezek által kárt nem okoztak.

Ezen rablóbanda üldözését utóbbi káros feljelentése alapján Horváth Kálmán őrmester és Lakos István csendőrből állott kiskomáromi őrsbeli járőr nyomban foganatba vette s a rablók közül helyes és észszerű nyomozás mellett Punner Jánost Szabar községben egy csizmadiánál lábmérés közben, a rablók másikat Czuppon Lajost pedig az üldözés vezetése végett időközben kirendelt Emerich Gottfried hadnagy nagykanizsai szakaszpáncsnok és Horváth Kálmán őrmester által azon év augusztus hó 27-én a «Csali» csárdában, és a rablók főczinkosa Horváth Roboz István pedig Mol-

nár Károly, Horváth Sándor és Lakos István csend-örkből állott járőr által fáradságot nem ismerő odaadással teljesített 142 órai szolgálat után fentjelzett év szeptember hó 1-én délután 1 órakor a bajesai malomnál lévő istállóban elfogatott s mindhárom az igazságszolgáltatás kezébe adatott.

Életmentés egy tüzesetnél.

A sopronmegyei Garta községben 1889. évi márczius hó 20-án $\frac{1}{2}$ 9 órakor Göndöcs János háza kigyuladván, Göndöcs János nejével és négy gyermekével még idejekorán kimenekült, míg egy öt éves Terka nevű kis leánykájukat a nagy sietségben és zavarban az égő házban feledték, s ezen körülményt csak akkor vették észre, midőn a ház tetőzetének nagy része már az elégs által lecsúszott, s egy közeli sertésöl is lángokban állván, az égő házat már csak megközelíteni is majdnem lehetetlennek látszott. Ezért a szülők sirására és könyörgésére — hogy gyermeküket megmenteni segítsenek — a jelen volt emberek közül senki sem mert vállalkozni, biztos elpusztulásnak tartván a lángok közé rohanást.

Ezen válságos perczben érkezett a tüzhöz az ezen községben épen szolgálatot teljesítő Murányi Ignác kapuvári örsbeli csendőr, ki értesülvén a kis leánynak az égő házban bennlétéről, minden habozás nélkül a megmentésre szánta el magát, s egy vizes lepedőt fejére borítva, a lángok közé rohant és a már elájulva volt gyermekeket szerencsésen kihozta karjai között, így visszaadván a gyermeket az életnek s a már reménytelen szülőknek.

Egy bérgyilkosság kiderítése.

1889. évben Vrábel Márton rábagyarmati lakos gyepmester vacsorázás közben az ablakon át agyonlövetett.

A nyomozást nagyon megnehezítette a meggyilkolt sok ellensége.

Hetényi Dávid czts. őrmester Ribarics csendőrrel nyomozott ez ügyben s kérte a bonczoló orvost, hogy a nyakszirtben fennakadt fojtást és golyót adja át neki. A fojtás gondos átvizsgálása egy levéltöredéket juttatott az őrmester kezéhez s ezen vékony fonálon elindulva, az őrmester ügyességének és buzgóságának sikerült a tettest Gerő Samu, a felbujtót pedig Pintér József rábagyarmati lakosok személyében kideríteni.

Életmentés egy tüzesetnél.

A sopronmegyei Szany községben 1890. évi augusztus hó 18-án délután tűz ütven ki, ez az időközben beállott óriási vihar által élesztve, a községnek felét elhamvasztotta.

A dühöngő tűzvészhez az ezen községben állomászó csendőrörs összes legénysége kivonult s úgy a rendfentartása, mint az oltás, valamint az emberélet és vagyonmentés körül jelesen működve, a lakosság és hatóságok halás elismerését kivívták.

Különösen kitüntette azonban magát Misk Antal csendőr, ki szolgálatának teljesítése folytán a már mindenütt égő Pápa-utczába kerülvén, látta, hogy egy lángokban álló ház ablakán egy fiatal nő, Kis Mihályné, kiugrott és kétségbeesve sirva kiabált s jajveszékelt, hogy csecsemő-gyermeke még benn van az égő házban, mely háznak teteje már teljesen lángban állott, nemkülönb az ajtószárfák és ablakok már égtek, a tetőről pedig a lehullott égő szalma a bejáratot elzárta, e háztól — miután már a szomszédház és az udvarra előbb kihordott tárgyak is égtek — mindenki menekült.

Misk csendőr mindezek daczára nem riadt vissza, hanem a veszélylyel nem gondolva, kalapját vízbe mártotta, magát egy kupa vízzel leöntötte s a lángok között a házba rohanva, ott a pólyába burkolt kis

csecsemőt felkutatta, s kirohanva vele, a biztos haláltól megmentette.

Hogy mily veszélyes viszonyok között történt e megmentés, bizonyítja az, miszerint ezen jeles tett kivitele alkalmával Misesk csendőrnek haja és ruhája is a lángok által részben megsérült s ő maga a füst és hőség által annyira megtámadtatott, hogy ez eset után több napig mellét fájlalta és erősen köhögött.

Egy nagyszabású rablóbanda megsemmisítése.

A m. kir. VI. számú csendőrkerület délnyugati részén, Vas- és Zalamegyékben, évek óta kisebb és nagyobb időközökben számos oly bűncselekmény — lopás, betörés, rablás, gyilkosság — követtetett el, melyeknek kiderítése a legszorgosabb utánjárás daczára is a legritkábban sikerült azért, mert nyomra vezető felvilágosítást és adatot ki sem tudott vagy akart nyújtani s a tettesek az eset után eltűntek. A gyanú ily esetekben vándorczigányokra irányult s ezek tényleg üldöztek is, de mivel a tett elkövetésének vidékéről azonnal eltűntek s a járatlan utakon, titkos ösvényeken azonnal Horvát-Szlavon- vagy Stájerországba messze tájakra húzódtak, csak igen ritkán sikerült a valódi bűnösöket az igazságszolgáltatás kezébe adni.

Ezen helyzeten végre az 1892. év folyamán tordai Sándor László hadnagy, nagykanizsai szakasparancsnok gyökeresen lendített. Ugyanis midőn tudomásul vette, hogy 1892. évi április hó 4-én éjjel ismeretlen tettesek Borsfán egy pinczét feltörték s onnan loptak, ugyanazon éjjelen és tájékon két fuvarost a bánokszentgyörgyi országúton kiraboltak és súlyosan megsebesítettek, továbbá ezen éjjelen még egy bánokszentgyörgyi kereskedésből is — betörés útján — loptak; négy nappal később pedig Kotor és Alsólendva között az országúton a késő esti órákban egy nő, majd ismét két utas megtámadtatott s utóbbi kettő súlyosan meg-

sebesítettett és mindannyi kiraboltatott — a nyomozás vezetését kezébe vette, s mivel a fentjelzett bűncselekmények elkövetésére nézve azon következtetésre jutott, hogy azok tettesei egy és ugyanazon csavargó cigánybandák lehetnek, táviratilag két száguldó járőrt mozgósított, és pedig az egyiket Gabriel Alajos őrmester vezetése alatt Dobrovics Gyula őrmester, Horváth Sándor III., Bosán György, Tóth Márton, Komjáti István, Illés György és Kajsza Ferencz csendőrökből állva, a másikat Németh István őrmester vezetése alatt Lázár Mátyás, Takács József, Bozzai Lajos és Törzsök Pál csendőrökből állva, akként intézkedett, hogy a Gabriel Alajos őrmester vezetése alatt állott járőr Bánokszentgyörgy vidékére, a Mura folyón levő átkelők megfigyelésére pedig az ottani őrsöket utasította azért, hogy a gyanúsított cigányok Horvátországba át ne menekülhessenek, a másik száguldó járőrrel pedig április 9-én a Muraközbe Kotor községbe kiszállott, hol is értesült, hogy a petriventei sárbában aznap reggel 7 óra tájban 5—6 felette gyanus és horvátul beszélő cigánygyégyen tartózkodott, kikre a fenti esetek károsaitól nyert személyleírás némileg reájuk illett. Miután ezen cigányok ismét a nélkül, hogy kilétüket a koresmárosnak vagy bárkinek is a hozzájuk intézett kérdezősködésre elárulták volna, egyenkint különböző irányban elmenekültek, s mert náluk nagyobb pénzüsszeget láttak, üldözésüket Sándor hadnagy Egyedutáig folytatta a járőrrel, hol azonban nyomok vesztett. Itt azonban értesült, hogy üldözöttek az ottani koresmában ugyancsak 9-én zeneszó mellett mulattak, ezért azon feltevésből, hogy a cigányok még közelben lehetnek és hogy a Murán a letenyei hidon át ne szökhessenek, a letenyei hiduál Németh őrmester és Lázár csendőrrel még az éj folyamán leszállást foglalt, április 10-én reggel 5 óra tájban pedig a letenyei őrsön egyedül honu volt Szalai József csendőrt maga mellé vette, s azzal gyalog Egyedutára ment az eltűnt cigányok nyomát kutatni; itt Szalai

csendőrt a cigányok megfigyelése végett visszahagyta, maga pedig Letenyére visszatért a feltűnés elkerülése végett. Szalai csendőrnek Egyedután délelőtt 9 óra tájban sikerült megtudni, hogy a keresett cigányok a községtől nem messze fekvő kis erdőben tanyáznak, miről jelentését küldőncz útján azonnal Sándor hadnagnak megtette s a siker által elragadtatva, néhány baltával felfegyverkezett községi esküdttel kocsin a kis erdőbe hajtattott s hogy a cigányokat meglepesse, a kocsiban lefeküdt s midőn azokhoz 50—60 lépésnyire ért, a kocsiról hirtelen leugrott; de a cigányok, midőn Szalai csendőrt meglátták, sátraik hátrahagyása mellett minden irányban szétfutottak. Ennek daczára Szalai csendőrnek sikerült közülök egy cigányérfit és két cigánytőt elfogni, kiket a polgári egyének őrizetére bízott, maga pedig a Letenye felé menekülő négy cigányérfit vette üldözőbe, kikre menekülésük közben, mivel ismételt felszólítására meg nem állottak — lőtt is, de eredménytelenül.

Eközben Sándor hadnagy Szalai csendőr jelentésének vétele után kocsin az Egyedutai kis erdőhöz akart hajtani, útközben azonban a Szalai csendőr által üldözött két cigányt találkoztott, kiket forgópisztolyának készentartása mellett elfogott s azokat a Szalai csendőr által elfogottakkal együtt a letenyei kir. járás-bíróság fogdájában helyeztette el.

Ezek után Sándor hadnagy Szalai csendőrtől értesült, hogy két cigány a murai füzesekbe huzódott el; ezért Sándor hadnagy a füzesnek indult, honnét nemsokára a két cigányt kizavarta, kik a Mura hidja felé menekültek, de ott Németh őrmesterrel találtak magukat szemben, ki elől szintén el akartak menekülni, de Németh őrmester rájuk egy lövést tett, mely majdnem találta az egyik cigányt, a mire mindkét, töltött forgópisztolyal felfegyverkezett cigány megadta magát s így elfoghatók voltak, kik szintén a fentjelzett bíróság fogházába helyeztettek el.

Eközben Gabriel Alajos őrmester vezetése alatt lévő

száguldó járőr is április 10-én megérkezett, magával hozván a bánokszentgyörgyi rablásnál szerepelt egy vasnyársat és két botot mint bűnjelet.

Sándor hadnagy az elfogott cigányok gyanus magaviseletéből és felfegyverkezéséből következtetvén, hogy egy igen veszélyes rablóbanda tagjai, miért is a rendelkezésre álló 11 főnyi legénységet az elmenekült cigányok összefogdosása végett különböző irányban, több járőrbe osztva, szétküldte, melyek közül Gábel Alajos őrmester vezetése alatt álló járőr még aznap nyolcz cigánytőt és néhány gyermeket tartóztatott le és kísért Letenyére be.

Az elfogott cigányok a kikérdezésnél a legkonokabban tagadták a terhükre rótt bűncselekményeket s személyazonosságuk megállapíthatása tekintetében is a legmesszebb menő ravaszsággal éltek, a mennyiben nevüket megmondani nem akarták s a férfiak magukat mind Baranya Károlynak, a nők pedig Horváth Barának adták ki, de Sándor hadnagnak fáradságot nem ismerő s türelemmel párosult szorgalma, továbbá pénzigérettek által sikerült az egyik cigányt besugóul megszerezni, ki úgy a maga, mint a többi fogva levő cigány valódi és csúf nevét megmondta; de azért az elfogott cigányok mégis a mellett maradtak, hogy őket Baranya Károlynak, illetve Horváth Barának hívják.

A cigányok konok tagadását megtörendő, Sándor hadnagy az egyenként eszközölt kikérdezésnél azon csellel élt, hogy a kikérdezett cigányt elhitette, hogy a már előbb kérdezett cigány társa nevét elárulta s a gyanusított bűncselekmény elkövetését beismerte azzal, hogy abban amaz csak a kérdezett felbujtására vett részt; ekként a cigányok összevesztek és egymást túlhajtva lassanként a fent elősorolt bűncselekmények elkövetését neveik bementése mellett beismerték, tettestársaikat és orgazdáik lakhelyeit megnevezték; ekként a nyomozás fonala megvolt, melynek során később is több cigány lett elfogva,

kik Sándor hadnagy fent vázolt eljárása mellett újabb s újabb, általuk elkövetett különféle bűncselekményeket ismertek be, úgy hogy a nyomozás mind nagyobb arányt öltve, Horvátországba, Stajerbe, Vas- és Zala-megyék területére terjedt ki s majdnem hét hónapot vett igénybe. Időközben a nyomozásba Hunyadi János őrmester, Schapi János őrsvezető, Németh Pál I., Bébecz József, Őri Sándor, Csicsics János és Polmann Vincze csendőrök, továbbá a körmendi szakasztól még tiz főnyi legénység is bevonattak, kik abban és a foglyok őrzésében szintén hasznos ténykedést fejtettek ki.

Ezen 1892. évi október hó 20-án befejezett nyomozás folyamán Magyarországon 50, Horvát-Szlavonországban 96, Stájerországban 48, tehát összesen 194 bűncselekmény (gyilkosság, rablás, utonállás, betörés) derített ki, melyeket Czenner János (Pipi), mint a banda feje, továbbá Sárközi Ádám (Hodosi), Horváth György (Hanki), Sárközi Balázs (Kank), Kovács György (Gacsa), Sárközi István (Dilina), Kokas Ferencz (Hanka), Kokas István (Stefi), Baranyai János (Hanzi), Sárközi László (Drasek) és Kokas Mátyás (Tanke), Czenner Károly (Pupás), Baranyai János (Holi), Kokas István (Fingó), Szatur Ignác (Kank) vezetése alatt több cigányfőnök és cigányból állott cigánybandák követték el.

Elfogva a bíróságnak 81 gonosztevő lett átadva és feljelentetett 158 orgazda.

A büntetésektől és orgazdaktól elkobzott és a bíróságnak átadott rablott és lopott ruhanemű, fegyver és ékszer bűnjelek értéke az 50.000 koronát meghaladta.

Ezen kötelességű és fáradságteljes működése által elért jeles és közhasznú eredmények elismerésül Ő Felsége által tordai Sándor László hadnagy a katonai érdemkereszttel, Gabriel Alajos és Hunyadi Sándor őrmesterek pedig koronás ezüst érdemkereszttel lettek kitüntetve.

Németh István őrmester, Schárpy János őrsvezető, Németh Pál I., Bébecz József, Leszár Mátyás, Őri Sándor, Illés György és Polmann Vincze csendőrök honvédelmi miniszteri, Csicsics János, Habetler Vincze, Törzsök Pál, Nemezc Ferencz, Zsuponcsics Imre, Drucker Gáspár, Istenes József, Maráczai Ágoston, Mátéfy Sándor, Mauser János, Szilvás János, Csizmadia Imre, Kajsza Ferencz és Horváth János csendőrök, valamint Szalai József ezts. őrsvezető parancsnoksági dicsérő okirattal láttattak el, két altiszt pedig 120—120 és hat csendőr 80—80 koronányi jutalomban részesítettett Belügyminiszter úr Ő Nagyméltósága által.

Fegyverhasználat egy tanítóválasztás alkalmával.

Nagy Sámuel váli lakos és Novák Lajos ismeretlen tartózkodású volt csendőrök 1893. évi január hó 13-án a váli őrsről tanítóválasztáshoz vezényeltettek Acsa községbe. Az egyházi előjáróság nem a nép kiszemeltjét választotta meg, miért is az egész község lakossága csoportba verődött össze s fenyegető állapontra helyezkedett. Fent nevezett járőr a mintegy 500 főből álló tömeggel szemben fegyvert volt kénytelen használni. Bátor és katonás fellépésükkel a tömeget a két csendőr szétoszlatta.

Szorongyt, majd löfegyvert alkalmazott, három halál és hét sebesülési eset történt.

Fegyverhasználat egy cigánykaravánnal szemben.

1893. évi augusztus hó 20-án Németh József és Hegedűs István csendőrökből állott járőr a magyaróvári őrsről a mosoni határban levő bordacsi csárdánál három kocsiból álló győrmegyei cigánykaravánnal találkozott, kiket előzőleg felsőbb helyről kiadott parancs alapján átvizsgáltak, s miután gyanús tárgy nem volt birtokukban, az őrskörletből kiutasítva, Győr irányában visszakísérték őket.

Kimle község irányában az országúton azonban Győr irányából jövő külön 5—6 kocsiból álló szintén győrmegyei cigánykaravánt pillantottak meg, kik a járórt észrevéve, előlük az útról letértek Kimle község irányában, de a járőr által megállítva, átvizsgálás végett kocsijukról leszállították s az útmelletti árokba leültettek. Alig kezdték meg azonban az átvizsgálást, a nagy számú karaván közül az egyik cigány által adott azon kiáltásra: «keréke», mind egyszerre felugráltak s a csendőröket gyorsan körülfogták, sőt egyik a csendőrök fegyverét is megkapta, de a csendőrök gyorsan egyik kocsi mellett fedett állást foglaltak s fegyverüket lökéshez helyzetbe véve, összesen öt lövést tettek, mely lövések közül egy idősb Lakatos József győri cigány vajdát találván, az annak következtében másnap reggelre meghalt, azonkívül egyik cigányférfi könnyebb sebet kapott és egy ló is megsebesített.

A fegyverhasználat jogos volt s a cigányok elfogva, a magyaróvári kir. járásbiróságnak átadattak, kik hat hónaptól kezdve két és fél évig terjedő fogházra ítélték.

Simon Pál csendőrnek orrvadászok általi agyonlövésének.

1894-ik évben Simon Pál csendőrnek orrvadászok által szolgálatban történt agyonlövésének az 1895. évi csendőrségi zsebkönyv 241. lapoldalon van tárgyalva.

Egy gyilkossági eset kiderítése.

1894-ik évi november hó 30 án Sebmiedt Ferenc horvátfalusi lakos meggyilkoltatott.

Baier József őrsvezető, akkori gyanafalvi őrsparancsnok, három csendőrrel a nyomozást bevezette s a helyszínen annyit tudott megállapítani, hogy Klujber János horvátfalusi lakos pajtája mellett a havon és a pajta oldalán véresepek vannak. Ezek egy járatlan

Simon Pál sírköve.

erdei úton vezettek egészen a mintegy 400 lépésnyire fekvő hulláig.

A gyanú Klujber Ferenczre irányult, ki a meggyilkolt feleségével hosszabb idő óta szerelmi viszonyt folytatott. E gyanú alapján Klujber udvarán a járőr a havat több helyen felvágatta s a ház sarkánál a trágyagödörben vérral áztatott földre talált.

Klujber tagadásban lévén, járőr nála házkutatást tartott, melynek eredménye tettes véres ruháinak és a tett elkövetésére használt fejsze és kapa feltalálása volt.

A bűnjel feltalálása után Klujber a gyilkosságot beismerte s megvallotta, hogy a tett elkövetésére a meggyilkolt neje Khebler Alojzia bujtotta fel. A gyilkosságot a tett elkövetése előtt mintegy három héttel beszélték meg s megállapodásuk szerint hajtották végre. Tettes életfogytiglani fegyházra ítéltetett el.

Egy szőlőcsész agyonveretési esetének kiderítése.

1894-ik évi szeptember hó egyik napján délelőtt 11 órakor Vincze Mihály ádándi lakos az ádándi örsön megjelenve, előadta, hogy az ádándi szőlőhegyben lévő pinczéje mellett egy körtefa alatt Nagy István ádándi lakost agyonverve találta, s azt Ádánd község bírájának lakására be is vitette.

A nyomozásra Réti Salamon czimzetes őrmester és Bonczföldi Gábor csendőr vezényeltetett az ádándi örsről, mely járőr a bíró lakásán megjelenvén, megállapította, hogy a holttest fején és arczán egy négyágú vasvillával megszuratott, nyakán fojtogatás nyomai látszottak s testén több súlyos sérülés. Megtudta még ott a járőr, hogy a helyszínen bűnjelként egy már használt, ketté tört kapanyél maradt, melyről többen azt állították, hogy az agyonvert Nagy Istváné volt. A tettesek teljesen ismeretlenek voltak, s csak az a gyanú, illetve feltevés látszott fenforogni, hogy a tettesek Vincze Mihály körtefájáról körtét akartak

lopni, melyet Nagy István, mint hegyőr, megakadályozni akarván, agyonveretett. Ezek után Réti Salamon czimzetes őrmester azon feltevésből indult ki, hogy a tettesek Ádánd községhez tartozó Sabak vagy Erzsébet majorbeli uradalmi cselédek, a miért először is Sabak pusztára ment, ott Csermák Ferencz gazdasági felügyelőt kérte, hogy a cselédeket, ha otthon vannak — vasárnap lévén — rendelje össze. Ez megtörténvén, az őrmester az összes cselédeket sorba állította s közülök Szántó János kanászt, Szabó József és Varga Mihály béreseket kiléptette és őrizet alá véve, az éjjeli hollétükre vonatkozólag kikérdezte őket, a mit azok tanúkkal igazoltak, s a tett elkövetését tagadták. A járőrnek nem állván más rendelkezésre, mint a kapanyél, azt vette kiindulási pontul s annak tulajdonosa után kezdett puhatolni, a mennyiben nem volt elfogadható, illetve nem lévén bizonyítva, hogy a kapanyél Nagy Istváné volt-e? Ezen nyomozás folyamán megtudta azután az őrmester, hogy a kapanyél tényleg nem volt Nagy Istváné, de hogy kié, azt megtudni nem sikerült, azonban másnap reggel besugás folytán megtudta, hogy a kapanyél Szabó József bérese, a kit az őrmester már a nyomozás kezdetén gyanuba vett.

Erre Réti őrmester a kapanyélet Szabó József családtagjainak felmutatván, azok beismerték, hogy az övéké. Ezek után Szabó József bérest vette ismét kikérdezés alá, ki azonban váltig tagadott, de midőn a kapanyél előtte felmutatva lett, azzal, hogy a családja azt sajátjának mondotta, s hogy a kapanyél Vincze Mihály pinczéje mellett, a körtefa alatt, az agyonvert Nagy István mellett találtatott, sirva fakadva ismerte be, hogy Nagy Istvánt Szántó János és Varga Mihálylyal együtt azért verték agyon, mert nem akarta megengedni, hogy körtét lopjanak. Ezek után a tettesek elfogattak s a kapanyélbűnjellel együtt a tabi kir. járásbírósnak adattak át.

Ezen cselekmény miatt Szántó János 11, Szabó

József 11 és Varga Mihály 12 évi fegyházra íteltettek.

Ezen eset nyomozásánál az tűnik ki, hogy az őrmester megfelelő személyi ismerettel birt, a nyomozást helyes irányban kezdte s annak folyamán kitarást s buzgó tevékenységet tanusított.

Egy rablógyilkosság kiderítése.

1891-ik év nyarán éjjeli 11 órakor Farkas József kóczi csárdai korcsmárost a felsősegesdi örskörletben három ismeretlen egyén előbb baltával fejét összevagdalta és közvetlen közlől mellbe lőtte, csekély borát részben tettesek a helyszínén megitták, részben magukkal elvitték. Felesége és négy apró gyermeke, kik látták férjén és atyjukon az irtóztató baltacsapásokat, kérték a tetteseket, hogy atyjukat ne üssék agyon. A rablók egyike, ki pénzt keresett, Farkas nejét fejbe ütötte, a másik pedig baltával karjába egy erős vágást tett, minek következtében összerogyott és eszméletét veszítette. A négy apró gyermek egész éjjelen át jajveszékelve atyjuk és anyjukra borulva, sirva segélyért kiabáltak, s midőn kivirradt, az egyik, mintegy hét éves gyermek a közeli Bársony-malomban lakó molnárhoz ment és ott az esetet elmondotta. A molnár a helyszínére érve, Farkast halva, míg nejét eszméletlen állapotban találta, s az esetet a felsősegesdi örsnek bejelentette. A tettesek kézrekerítésére 16 csendőr lett kivezényelve; nyolcz napi fásasztó nyomozás után nem sikerült a tetteseket kideríteni, mivel az életben maradt anya és gyermekek kóbor cigányoknak ismerték a gyilkosokat.

Szigeti György őrmester, ki időközben a felsősegesdi örsre lett helyezve, az elfelejtett eset után folyton puhatólt, s 1894. évben sikerült a tetteseket ifj. Szabó József, Bogár János és Bogár József ihárosberényi lakos pásztorok személyében, hat napig tartó fásasztó nyomozás és hosszas kikérdezés után kideríteni, kik

beismerték a gyilkosság elkövetését. A három tettes nyolcz és fél évre elítélve lett.

Egy betöréses-lopás alkalmával az éjjeli őr agyonlövetett.

Az 1895. évi június hó 10-én délelőtt 7 órakor azon feljelentés tételét, hogy az éjjel Steiner Mór darányi korcsmáros kárára pinczebetörés és borlopás követtetett el, mely alkalommal Palotai János éjjeli őr a tetteseket észrevette, a pinczébe ment, miközben egyik tettes a nála lévő fegyverrel Palotait agyonlőtte. Tettesek a pinczében két pintes üveget két ronggyal, egy bőrtarisznyát és kézilámpát hátrahagyva, elmenekültek. A nyomozás folyamán Steiner szomszédja, Csordás János bemondotta, hogy ugyan a gyilkosság ideje alatt az udvarán természeti szükségletét végezve, Darány község volt jegyzőjét az ő kertjén keresztül, lőfegyverrel elmenekülni látta; a jegyző a vádbeli cselekményt tagadta. Lőfegyvere nyomban megvizsgálva, megállapított, hogy a fegyver jobb csövéből egy lövés tételét, mire bemondta, hogy 9-én 10—11 óra között egy rókára lőtt, de tagadta azt, hogy fegyveresen Steiner udvarából menekült volna; a kiszállott kaposvári királyi ügyész és vizsgáló bíró előtt a jegyző beismerte, hogy a gyilkosság elkövetése után tényleg ő menekült Steiner udvarán és Csordás kertjén keresztül fegyveresen, de a csendőrség előtt azért tagadta, mert mint nős ember magántitkait elárulni nem akarta; ő Steiner korcsmáros leányával szerelmi viszonyt folytatott kilencz év óta; 10 óra tájban, midőn a leányhoz fegyveresen betért, a pincze melletti szobában tartózkodtak, s hallották, hogy a pinczét előttük ismeretlen egyének feltörték és azt is hallották, hogy Palotai éjjeli őr a tetteseket felszólította és látta is, midőn az egyik tettes Palotait agyonlőtte, de közvetlen a gyilkosság elkövetésekor, daczára hogy lőfegyverrel volt ellátva, kimenni nem mert, miután

félt, hogy ezen titkos szerelmi viszonya kitudódik; az eset után mintegy öt perczre menekült az említett kert felé. Az ügyész és vizsgáló bíró a jegyzőnek ezen bemondására elfogását és vizsgálati fogságba való helyezését rendelte el; hat hónapi vizsgálati fogság után nevezett jegyző felmentve, szabadlábra helyeztetett.

1897-ik évi november hó 1-ig Palotai gyilkossága ügyében August Sándor őrmester a nyomozást szakadatlanul folytatta, mely idő alatt Zádor községben arról értesült, hogy 1895. évi június havában Steiner Mór pinczéjében hátrahagyott börtarisznya Király István zádori lakos tulajdonát képezi. Király István őrizet alá vétetett, de Palotai gyilkosságára vonatkozólag tagadásban volt; e közben nevezett őrmesternek tudomására jutott, hogy a gyilkosságot Király István és Csire János ugyancsak zádori lakossal együttesen követte el. Csire elfogatván, többszöri kikérdezés után beismervén, hogy van tudomása arról, hogy Király István 1895. évben Darányban pincebetörés alkalmával tarisznyáját hátrahagyta, de ő ezen cselekményben részes nem volt. Király ismét kikérdeztetett, bemondotta, hogy 1895. évi június hó 9-én Csirével a zádori mezőn, mielőtt zabosbükönnyt mentek kaszálni, elhatározták, hogy onnan aznap este Darányba mennek bort lopni, hol már többször is követtek el borlopást. Tényleg Csire és Király Darányba el is mentek, mely alkalommal Csire István lőfegyvert is vitt magával; 11 óra tájban Király a pinczébe ment, míg Csire a pinceajtónál készen tartott lőfegyverrel lest tartott, miközben Király egy korsó bort Csirének felhozott és ismét a pinczébe ment le; pinczébe érve, egy lövést hallott, mire a pinczéből ismét felszaladt, Csirét elszaladva, míg Palotait a pinceajtóban a földön vérben fetrengve találta; ezek után ő is elmene-
kült.

Csire ismételt kikérdezés során beismerte mind azokat, melyeket Király mondott be; ezek után a bün-

jelek a kaposvári kir. törvényszéktől sürgősen kikérettek és kiadásuk után három községi közegnek megmutatva lettek, míg a fegyver, melyet Csire időközben Szabó József zádori lakosnak adott el, szintén megkerült. A tarisznya és a fegyvertöbb hasonló tarisznya, illetve fegyver közé tétetvén, terheltek által tanúk előtt felismertettek. A helyszínére kiszállt ügyész és vizsgálóbíró a beismérésben levő tetteseknek letartóztatását, s a bűnjelekkel együtt a kaposvári kir. ügyészség fogházába való bekísérését rendelte el. Végtárgyaláskor nevezett tettesek 10—10 évre ítéltettek el. Csire büntetésének töltése közben a soproni fegyházban meghalt.

Ezért August őrmester honvédelmi miniszteri dicsérő okirattal láttatott el és jutalomdíjban is részesült.

Egy bérgyilkosság kiderítése.

August őrmester 1897. évi június hó 5-én a kaposvári szárnyparancsnokságtól azon távirati parancsot vette, hogy aznap délután 1 órakor a lakoccai örskörlet Gárdony községében lakó Kerekes István kovácsmester meggyilkoltatott; ezen ügy nyomozására nevezett őrmester aznap délután 7 órakor Gárdony községben megjelent a községházánál, a vizsgáló bírót és Kóbor Ferenc lakoccai örsvezetőt (örsparancsnokot) és Bertalan Ferenc csendőrt találta, kik Kerekes gyilkosságának nyomozásával foglalkoztak, kiknek a legerősebb gyanúja az volt, hogy Kerekes neje, Tóth Lidia akaratóból, János és István nevű fivérei által gyilkoltatott meg, de erre alap nem találtatott. Ezek után August őrmester a helyszíni szemlét megejtendő, néhai Kerekes István lakására ment, hol a gyilkosság lefolyását Kerekes Istvánné az őrmesterrel megismertette, mely alkalommal az őrmester azt állapította meg, hogy a tettesek ketten voltak. A tett elkövetése után egyik, mint a nyomai mutatták, a kertnek, míg a másik a szomszéd udvarába menekült el. A szomszéd,

valamint a család tagjai az ügyre nézve felvilágosítást adni nem tudtak; a járőr ugyanazon hó 8-ig a nyomozást eredmény nélkül teljesítette; ekkor Auguszt őrmester az ott lévő járőröket a helyszínén hagyva, Dombó, Darány és Drávatamási községekbe ment és 9-én Drávatamási községben megtudta, hogy ottlakó Berda István veszélyes, közártalmú lakásán Málík József gárdonyi kovácmester a gyilkosság előtti napokban többször megjelent. Berda Istvánt ezekre nézve nevezett őrmester kikérdezte, mely alkalommal Berda bement, hogy Málíkkal életében egyszer beszélt, a terhére rőt cselekményt tagadta, de gyanús viselkedése miatt őrizet alá helyeztetett. Málík József kikérdezve tagadta, hogy ő Berda Istvánt ismeri; tanúk bizonyítása, valamint Berda családtagjainak bementése szerint Málík József, ki azelőtt soha nem szokott házukhoz járni, a gyilkosság előtti napokban háromszor Berdáéknál megjelent. Málíknak Berdáéknál való utolsó megjelenése alkalmával Berda 11 éves leányával volt otthon, ezen leány bementése szerint, midőn Málík lakására ment, ez alkalommal őt Málík két pint borért a kocsmába küldötte; midőn a borral hazaért, atyját és Málíkot zárt szobaajtó mellett a szobában beszélgetve találta; ekkor a bort tőle elvették, őt pedig atyja keresztanyjához utasította, hogy maradjon ott. A kis leány bementése szerint, mielőtt ő eltávozott volna, az ajtót ismét magukra zárták. Járőr a nyomozást, valamint Málík és Berdával szemben külön-külön a kikérdezést foganatosította, de az ellentétes bementések daczára beismerésre, vagy a gyilkosságra vonatkozó bizonyítékok megszerzéséhez nem jutott. Ezek után az őrmester a község bíráját arra kérte fel, hogy az istálló mellett levő magtárát pár órára engedje át, mely magtárban egy nagy üres gabonatarató láda és egy üres nagyfenekű hordó volt. A hordóba Bernát József kisbíró, míg a ládába Kóbor Ferencz őrsvezetőt egy csendőrrel helyezte el és nekik meghagyta, hogy csendben maradjanak és hallgassák ki a két

gyanúsítottat, a midőn a magtárba visszatér, az ajtók kinyitására jöjjenek elő, annak jeléül, hogy a megbeszélést hallották. Ezek után a hordóra, valamint a ládára több oly tárgyat rakatott, hogy a bentlevők láthatók ne legyenek, de azért bár legcsekélyebb előforduló esetek észlelhetők legyenek. Rövid vártatva az ősmester Berdát és Milákot teljesen megbilincselte állapotban a magtárban egymástól mintegy öt lépésnyi távolságra elhelyezte s őket csendben maradásra figyelmeztette, az ajtót bezárva, eltávozott. A bent elrejtőzötték előadása szerint mintegy tíz perc elteltével Málík Berdát arra figyelmeztette, hogy az általuk elkövetett gyilkosságot be ne ismerje, s egyuttal kérdi, hová tette a gyilkosságnál használt fegyvert, mire Berda kijelentette, hogy azt Drávatamásiban lakó bátyának zsuppal fedett pajta tetejének belsejében rejtette el. Ekkor Málík Berdának azt mondotta, hogy az egyik esőtöltött állapotban van, attól tart, hogy a fegyver elsül és a pajta meggyulad. Berda erre azt válaszolta, hogy a fegyver kakasát egy piros kendővel keresztül kötve biztosította. Málík Berdát még arra is felkérte, hogy a gyilkosság elkövetéseért ígért 400 koronát hat héten belül neki megfizesse. Minthogy a magtárajtó kinyitásakor az elrejtőzötték előbujtak, s terheltek látták, hogy azok beszélgetésüknek fültanúi voltak, tettüket azzal ismerték be, hogy Málík és Kerekes kovácmesterek lévén, s iparukból kifolyó magánboszúból Málík Berdát mint közveszélyes egyént 400 koronáért felbérelte, hogy Kerekest gyilkolja meg; de miután Berda lőfegyverrel nem rendelkezett, Málík fegyverével hajtotta végre a gyilkosságot, még pedig Berda bementése szerint a gyilkosságot megelőző délutánján 11 órakor Gárdonyban Málík lakásán megjelent, Málík töltött fegyverrel várta Berdát. Berda a fegyvert átvéve, Kerekes lakására mentek; Málík, Berdát Kerekes udvarában levő almafához állította, míg Málík tudva azt, hogy Kerekes hol szokott aludni, felköltötte, s őt az udvarba hiva, azt mondotta neki,

hogy egy horvátországi ember két kocsit árul, egyiket ő már megvette, másikat vegye meg; Kerekes kérdezte Máliktól, hol az az ember, mire Málik Kerekest az almafa irányába — hol Berda állott — küldötte, mire Kerekes Berdát öt lépésnyire megközelítette, Berda egy lövést tett rá, minek következtében Kerekes összeesve, meghalt.

A gyilkosságnál használt lőfegyver az elrejtett helyen, egyik cső megtöltött állapotban megtaláltatott, mint bűnjel elkoboztatott, a két tettes elfogva, a kaposvári királyi ügyészségnek átadatott.

Nevezettek az év november hó 16-án megtartott végtárgyalás alkalmával életfogytiglani fegyházra ítéltettek el, kik egy év lefolyása alatt a kaposvári fogházban természetes halállal meghaltak. Nevezett őrmester dicsérő okirattal láttatott el és jutalomdíjban részesült.

Egy betöréses lopás kiderítése.

1897. évi január hó 26-án virradóra a győrszentmártoni kir. járásbíró hivatali helyiségébe (a járásbíró irodájában) a zárt kapun és betört folyosó ablakán át a cserépkályha üregébe bebujva — a kályha bedöntése mellett — behatoltak és a járásbíró íróasztal-fiókjából — annak feltörése mellett — 60 korona hivatalos pénzt elloptak. A vakmerő tettes az iroda padlózatának közepére letértített papírra végezte természeti szükségét és az ürülékot otthagyva, a behatolás irányában (t. i. a bedöntött kályha nyílásán át) elmene-kült a nélkül, hogy az udvarban közel az iroda helyiséghez lévő örszobában volt Nagy József börtönőr a történetéről valamit észlelt volna, csak akkor lett ismeretes az, midőn a hivatalszolga takarítás végett a helyszínén reggel megjelent.

Ezen vakmerő és rejtélyes betörés tettesének nyomozását Mohácsi Ferencz czimzetes őrmester, volt győrszentmártoni őrsparancsnok (jelenleg zirczeni járásőrmester) Fissli István csendőrrel vezette be bi-

zonytalan nyomon, s midőn már a minden irányban folytatott nyomozás sikertelensége miatt a járőr csüggedni kezdett, nevezett őrmesternek azon gyanuja támadt, hogy nem-e az általa már jól ismert Gyenei István taápi lakos 28 éves veszélyes közártalmu egyén követte el a betörést, mert az őrmester előtt ismeretes volt az is, hogy nevezett az eset előtt pár héttel szabadult ki vizsgálati fogságból, eme járásbíró fogházából, hová lopás alapos gyanuja miatt lett átadva, ugyancsak Mohácsi őrmester által, de bizonyítékok és beismerés híján felmentetett. A nyomozást tehát most már Gyenei ellenében folytatta a járőr, s a 80 órai fáradságot siker is koronázta, mert noha a más irányban vezetett nyomozás miatt Gyeneit az eset után már csak harmadnapra vehette kikérdezés alá, még akkor is a homlok redőiben és körmei alatt a hiányos mosakodás után a kályhától hátramaradt korommara-dékot észlelt, lakásának átkutatása alkalmával pedig a kormos felső ruhát, 1 inget, 1 rövidnyelű fejszét — melylyel az íróasztal fiókját feltörte — és az ellopott pénz egy részét elrejtve, valamint a hiányzó pénzből beszerzett új ruhadarabokat a járőr megtalálta és hiába igyekezett az illető alibijét igazolni és magát kibeszélni, a cselekmény ellene teljesen beigazolást nyert, a miért ismét négy évre fegyházba került, hol fiatalabb korában több évet töltött. A nyomozás során ismeretessé vált az, hogy Gyenei a győrszentmártoni kir. járásbírósnál a már fentjelzett lopás gyanújáért vizsgálati fogsága alatt az irodák fűtése és takarítására lett alkalmazva, s így alkalma nyílt a helyi viszonyokkal megismerkedni és tervszerűen végrehajtott betörést kiszabadulása után mintegy két hétre egy szeles éjjel elkövetni.

Egy rablógyilkosság kiderítése.

1898. évi november hó 24-én délelőtt 10 órakor Szántó Györgyné simontornyai lakosnő (téglavető) lakásán meggyilkolva és kirabolva találtatott.

Kovács János I. volt simontornyai őrsparancsnok és Borbás János csendőrből állott járőr a vett értesülés és a helyszíni szemle megejtése után csak annyit tudott megállapítani, hogy nevezett nő lakószobájában hátulról történt két fejszecsapással gyilkoltatott meg, mely fejsze a szoba melletti konyhában megtaláltatott, míg a szobában lévő ruhaszékény feldúlva, a pénzesfiók pedig üresen találtatott.

Ezen észleletek után azon következésre jutott, hogy ezen rablással párosult gyilkosságot egy a helyi és személyi viszonyokkal ismerős egyén követhette el, minek alapján járőrnek feltűnt, hogy az említett téglamesternőnél alkalmazásban volt Eberling Ferencz paksi illetőségű tégláslegény munkaadójától eltávozott és ismeretlen helyen tartózkodik, ki után a legszélesebb körű nyomozást bevezetve, sikerült megtudni, hogy említett tégláslegény a gyilkosság előtti napokon, daczára hogy a meggyilkolt nő szolgálatából elbocsátatott, annak lakása körül többször megfordult, a mi pedig csak növelte járőrben az Eberling általi gyilkosság gyanuját, minek alapján a közeli községek, puszták és csárdákban nevezett után puhatolva, a sáregresi csárdában arról értesült, hogy rövid, illetve kevés idővel a járőr megérkezése előtt egy a keresett egyénhez hasonló leírású egyén fordult meg nála, ki néhány fillér élelmi cikket vásárolva, egy darab 20 koronás bankjegyet váltott, azután azonnal eltávozott s állítólag Czece község felé menekült.

Járőr ezután a nyomozást Czece község irányában folytatta, s Czece községbe megérkezve, hol azonban Eberling Ferencz tégláslegény a czecei őrs által — kit az elfogás iránt még a helyszínről táviratilag megkeresett — elfogatott és az őrsre kísértetett, hol Kovács őrmester által a gyilkossági esetre nézve kikérdeztetett, ki a gyilkosság elkövetését konokul tagadta, később azonban a beszerzett bizonyítékokkal szemben beismerte, hogy Szántó Györgynét két fejszecsapással ő gyilkolta meg azon czélból, hogy a 60

koronányi készpénzét elrabolhassa, a mi sikerült is, a mely összeg csekély hiányával nála fel is találtatott; a beszerzett bűnjellel együtt az illetékes bíróságnak átadatott.

Fegyverhasználat egy exhumálás körüli eljárásból kifolyólag.

1899. évi május hó 26-án Nagyvázsony községben hatósági engedéllyel Hummer Ferencz, br. Foresztró Herman volt uradalmi ispánja hullájának exhumálása és Ensben leendő elszállítása végett a nagyvázsonyi temetőben megjelent Kleczár Ferencz veszprémi járási főszolgabíró, dr. Sándorfy Károly veszprémi járásorvos, Németh Gábor róm. kath. káplán, Rotterman Károly uradalmi intéző, Murányi Ignác őrmester, Puskás András, Bálint Imre, Selyem József és Forgyán István nagyvázsonyi őrsbeli csendőröket körülbelül 400 főből álló, kaszákkal, vasvillákkal, ásóval és dorongokkal felfegyverkezett nagyvázsonyi lakosok megtámadták és kiabálva: «egy életünk, egy halálunk, de a hullát elszállítani nem engedjük», ezen veszélyes fenyegetésükkel a hulla exhumálását erőszakkal megakadályozták, azon babonás hitben, hogy ha ezt elszállítják, elveri a jég a határt, s daczára Kleczár Ferencz járási főszolgabíró és Murányi Ignác őrmester által a néphez többször intézett jó akaratú figyelmeztetésnek és a bekövetkezendő fegyverhasználat szomorú következményeire való intésnek, a felbőszült néptömeg nem engedelmeskedett. Kleczár Ferencz főszolgabíró látva a nép nagyfokú izgatottságát és komoly elhatározását, az exhumálást abban hagyni rendelte azon szándékkal, hogy másnapra, azaz május hó 27-én nagyobb karhatalmi erő összpontosítása iránt fog intézkedni, hogy a hulla elszállítása veszély nélkül keresztül vihető legyen, s így a hatósági tisztviselők a csendőrökkel együtt a temetőből eltávoztak. Midőn a községházához beértek, a feldühödött

néptömeg oda is követte őket, folyton kiabálva: «verjük agyon a kutyákat». Az öt főből álló csendőr járőr a községházának nyílt bejáratánál fedett állást foglalva, lökészen tartott fegyverrel nagy küzdelemmel visszatartotta a néptömeget. Midőn a tisztviselők kocsira ülve a községházat elhagyták, s a járőr figyelmét oda fordította, hogy azok veszély nélkül menekülhessenek, a feldühödött tömeg a csendőrök ellen fordult azon szándékkal, hogy azokat a laktanyáig szorítsa s ott agyonverik. E közben az utcán talált ökölnyi nagyságú kődarabokkal kezdték a csendőröket dobálni. Midőn Bálint Imre csendőr azt kiáltva: «örmester úr, a lábamat megdobták», Murányi örmester tüzet vezényelvén, öt lövés tétetett, mire a nép megfutamodott. Spaczér Simon fején találva, Nimsi József pedig hasba találva a helyszínén halva maradt, hét ember pedig súlyosan megsebesült.

Az előírt távirati jelentések megtétele után másnap, azaz 27-én Duschel Károly hadnagy veszprémi szakaszpáncsnok vezetése alatt 30 főből álló legénység és egy század gyalogság érkezett Nagy-Vázsonyba és az exhumálás foganatosított. A vizsgálat folyamán 30 ember elfogatott a veszprémi kir. ügyészségnek átadottak, több ember pedig feljelentetett.

Életmentés tűzhaláltól.

Ballony községben 1899. évi szeptember hó 22-én délután 1/22 órakor Patasy Jánosnak kertjében elhelyezett szalmakazal kigyuladt, melyről a tűz a nagy szél által élesztve, oly rohamosan elterjedt, hogy csakhamar hét szomszédos ballonyi lakosnak egy-egy szalmakazalja, valamint nevezettnek, továbbá Horváth Rudolf és Csicsai Andrásnak lakóházai is lángba borultak.

Utóbbi azt vélte, hogy otthon hagyott Gábor nevű kis fia még a már teljesen lángokba álló házban van, annak megmentése végett tehát oda behatolt, de

itt az ijedség okozta izgalom, valamint a nagy hőség és fojtó füsttől elkábulva összerogyott.

A tűzvész színhelyén szolgálatot teljesítő Horváth Ferencz I. örmester — akkor még örsvezető — értesülvén arról, hogy Csicsai az időközben megkerült gyermeke keresése végett a házba rohant, de onnan az oltással elfoglalt egyének többszöri felhívására ki nem jött, bajt sejtve, gyors és határozott elszántsággal, miután az ajtó már megközelíthető nem volt, a már szintén égő utcai ablakon át a szobába hatolt, miközben a tűzoltók által, — hogy ruhája a reá hulló zsarát noktól tüzet ne fogjon, — egy fecskendővel öntöztetett.

Horváth Ferencz I. örmester a forró füsttől telt szobában elterülve volt Csicsait felkutatván, őt átnyalábolva erejének teljes megfeszítésével az imént jelzett most már még veszélyesebb úton épen az utolsó pillanatban kihozta. Ezen mentés után Horváth örmester a megmentettel alig volt néhány lépésnyire s háztól, az égő háztető és pedig nagy részben épen az utcai ablak elé zuhant, úgy hogy a kijárat most már teljesen elzáratott, tehát csak egy pillanatnyi késedelem és Horváth Ferencz I. örmester az általa megmentett emberrel együtt menthetetlenül a gyilkos elem biztos martaléka lett volna.

Ezek alapján Ő császári és apostoli királyi Felseje 1899. évi december hó 17-én Bécsben kelt legfelsőbb elhatározásával Horváth Ferencz I. örmesternek az ezüst érdemkeresztet legkegyelmesebben adományozni méltóztatott.

Egy fegyveres rabló elfogatása.

1900. évi augusztus hó 10-ikén Mesching József, Frigyes főhercegi uradalom gazdatisztje, Sátoristye pusztai lakos (Baranyamegye), Főherceglakról Sátoristye-pusztára ment. Említett nap délelőtt 10—11 óra között Udvar község határában egy bekormozott arcú, fegyveres egyén által feltartóztatott s a bekormozott arcú egyén a töltött fegyverét a kocsisra szegezve,

pénzt követelt, mire Mesching látva, hogy a készen tartott fegyver tényleg meg is van töltve, a nála lévő s az uradalom tulajdonát képező 800 korona ezüstpénzt a kocsiútra dobva elhajtattott, a rabló pedig a zacskóban levő pénzzel a közeli kukoriczába menekült.

1900. évi augusztus hó 19-én éjjel Nardmayer Károly Magyarbóly községhez tartozó idahofpusztai lakos (Baranyamegye), tisztartó lakásába, a zárt folyosó ablakának befejezése után, egy ismeretlen fegyveres egyén behatolt, s az ott vendégségbe lévő s már alvó Rimer Margit dárdai lakos úrnőtől, lelövással való fenyegetés mellett, pénzt követelt, a ki miután kijelentette, hogy ő csak vendég, s neki pénze nincs, a rabló egy darabig a szobában kutatott, azután a nélkül, hogy valamit elvitt volna, a folyosóra nyíló árnyékszék ablakán át menekült.

Kammerer Ferenc Somogy megye dombói lakos zárt lakásából 1900. évi augusztus hó 23-án éjjel egy ismeretlen egyén a folyosóról egy kétszövű «Rieber»-féle lancaster-fegyvert, egy vadásztáskát és 15 darab töltényt, összesen 156 korona értékben ellopott; ugyanazon időben a tettes Erdődi Karolin szobaleány kárára (Kammerer Ferenc cselédje), zárt szobájából egy darab aranygyűrűt, egy arany nyaklánczot és egy korona 30 fillér készpénzt, összesen 34 korona értékben és Bencsik Katalin cseléd kárára ugyanazon helyről egy darab szoknyát és 40 fillér készpénzt, összesen 2 korona 30 fillér értékben ellopott.

1900. évi augusztus hó 25-én éjjel Hauch Jakab Somogy megye barcsi lakos kárára, zárt lakásából egy pár férficzipőt, egy öltözet viseltes férfiruhát, egy ezüst zseborát és lánczot és egy dohányszelenczét, összesen 80 korona értékben; ugyanazon időben egy másik szobából Trill Jenő hivatalnok kárára egy pénztárczát 38 korona készpénzzel, egy vasuti füle felnyitására való kulcsot és egy ezüst zseborát, összesen 58 korona értékben ismeretlen tettes ellopott.

Özv. Mesterházy Kálmán szül. Pongrácz Klára bárónő, felsőbü-pusztai lakosnő kocsisa 1900. évi augusztus hó 29-én este azon üzenettel ment be úrnőjéhez, hogy ismeretlen egyén négyök számára azonnal 200 koronát kér; erre a bárónő azt üzenté, hogy csak pár koronát adhat, mire a kocsis azzal tért vissza, hogy akkor adasson négyök számára vacsorát, a bárónő ekkor két kenyeret és vaját küldött ki, mire a fegyveres ember eltávozott.

Vinis Fülöp Osztopán községi plébános 1900. évi augusztus hó 30-án éjjel arra ébredt fel, hogy valaki a folyosója egyik törött ablakán bekiált: «plébános úr, szegény legények vagyunk, nekünk pénz kell»; a mint a plébános kitekintett, egy égő gyertyát látott a folyosó ablakában, mellette pedig egy kétszövű fegyver volt a szobaablak felé irányítva, erre a plébános: «mindjárt adok pénzt» kiáltással az ágyból kiugrott s fegyverét lekapva, abból a rablók irányába két lövést tett, mire azok elfutottak.

Berzsenyi Sándor niklai lakos nagybirtokos kastélyának konyhaablakát 1900. évi augusztus 30-án éjjel egy ismeretlen egyén fával felfeszítette s oda bemászva gyertyát gyújtott s az ott alvó két cselédleányt felemelt fegyverrel megfenyegette, hogy ha mozdulni vagy szólni mernek, őket azonnal lelövi, ezután Berzsenyi hálószoza ajtaja elé állt, attól fenyegetések között 200 koronát követelt, erre Berzsenyi 160 koronát a rabló kiánsága szerint az ablakon az udvarra kidobott, mire a rabló azt magához véve, elmenekült.

Pupos György Somogy megye Gomba községi lakos, korcsmáros, konyhaablakát 1900. évi augusztus hó 31-én éjjel egy ismeretlen egyén felfeszítette, s oda bemászva, a nyitva lévő korcsmaszobán át égő gyertyával a hálószobába ment, a hol az asztalon volt két korona aprópénzt magához vette, a pénz zörgésére felébredt korcsmárosnéra fegyvert fogott azon kijelentéssel, ha megmozdul, lelövi; a zajra felébredt Pupos György, a fegyveres embert látva, zajt csapott, mire

a rabló készen tartott fegyverrel hátrálva, a korcsmaszobán keresztül a szabadba menekült. Pupos korcsmáros a rabló után egy lövést tett, a mit a rabló viszonozott, de egyik lövés sem talált.

1900. évi szeptember hó 29-án Lang Adolf ivándárdai lakos (Baranyamegye), gabonakereskedő, a mohácsi örsön azon panaszt tette, hogy aznap éjjel 2 óra tájban — a míg ő üzleti dolgokban lakásáról távol volt — egy ismeretlen és két lőfegyverrel fel-fegyverkezett egyén lakásának nyílt udvarra néző ajtaját fessegetni próbálta, a midőn neje, született Fecht Teréz, kérdezte, hogy ki az? és mit akar, az illető azt felelte, «hogy pénzt vagy életet»; Langné erre kijelentette, hogy pénze nincs, mert távollevő férje azt magával vitte, s egyben lármát is csapott, mire a rabló az ablakon át a folyosóra egy lövést tett, minek következtében az égő lámpa összetörve elaludt.

Ezen lövésre s a Langné által az utcára nyíló ablakon át tett segélykiáltásra odament fegyveresen Schulteisz János szomszéd, a ki fegyveréből két lövést tett a levegőbe a rabló elriasztására, mire a rabló a nagy sötétségben elmenekült, de menekülése közben 10 lövést tett a Langék háza irányába a nélkül, hogy ezen lövések a ház falán kívül valakit sértettek volna.

Az ismeretlen rabló még ezen éjjel átment a szomszéd Sáros községbe (Baranyamegye), a hova hajnali 4 óra körül érkezve, a már nyitva lévő Wald Adolf korcsmájába ment s ott pálinkát és kenyeret kért, azon kijelentéssel, hogy ő rablóvezér s ha egyet mocczanni mernek, lelövi a korcsmárost egész családjával.

Wald korcsmáros megijedve, adott is neki azonnal pálinkát, sezmlét és turót, azután szobájába zárkózott, mivel azonban látta, hogy a rabló nem távozik, sőt a korcsmahelyiségnek utcára nyíló ajtaját belülről bezárta, 10 éves Rozi nevű leányát természeti szükségének végzése ürügye alatt kibocsátani kérte a rablótól — mivel az udvarra s így az utcára is csak a

korcsmahelyiségen át lehetett kijutni — mit a rabló a kis leány nagy sirására meg is engedett, s a midőn a kis leányt kieresztette, az ajtót most nem zárta be. A kis leány ekkor átszaladt Utjeszánovics Stevó szomszédjukhoz s ott a nélkül, hogy megmondta volna, mi baj van otthon, sirva és rimánkodva hívta szüleire.

A midőn Utjeszánovics mit sem sejtve belépett a korcsmába, a rabló ráfogta fegyverét azon kérdéssel, hogy mit keres itt, mire Utjeszánovics azt felelte, hogy ő is eljött egy kis pálinkát inni, mivel azonban látta, hogy a rabló a fegyverét ennek daczára sem teszi le, rávetette magát, s hosszas dulakodás után — Wald korcsmáros segítségével nélkül, a ki ismét szobájába zárkózott — kicsavarta a fegyvert a rabló kezéből, mire az a másik fegyver után kapott, a mit Utjeszánovics szintén kicsavart a rabló kezéből. mire a rabló zsebkésével támadta meg Utjeszánovicsot, de erre a rablót az egyik fegyverrel többször úgy vágta fejbe, hogy a fegyver agya el is törött.

A rabló a fejére kapott erős ütésektől egy pillanatra összerogyott, de ismét talpra állva, az utcára futott, hova Utjeszánovics is követte s egy nehányat még reá ütve, ott hagyta az utcán, mire a rabló zsebkését, kalapját és a két fegyverét hátrahagyva, elmenekült.

Az elvett két fegyver közül az egyik golyós, a másik pedig kécsövű lancaster vadászfegyver volt, s mindkettő még volt töltve.

A rabló ezenkívül hátrahagyott még a korcsmában egy zsákot, melyben egy pantalon, egy pár cipő, egy csavarkulcs, 3 darab golyós és 4 darab lancaster-töltény volt.

Ezen panaszok folytán Kardos Géza őrmester egy csendőrrel azonnal a helyszínére ment, a hol a rabló által hátrahagyott tárgyakat magához véve, a rabló kinyomozásához fogott, s négy napi szakadatlan kutatás után járőr megállapította, hogy az említett rabló által Wald korcsmárosnál visszahagyott fegyverek és egyéb tárgyak ugyanazon év szeptember hó 28-ikán

Dolnyi-Miholjácson (Slavonia) Zserdik Lambert erdőmestertől lettek ellopva.

Baranyamegye nagy részére, valamint Slavonia Drávamenti részére kiterjedt 12 napi erélyes nyomozás után besugás folytán Kardos őrmester megtudta, hogy egy fegyveres csavargó — a kinek személyleírása teljesen reá illik az ivándárdai és sároki rablóra — bozsoki és somberek (Baranyamegye) kukoriczásban bujkál.

Erre Kardos őrmester egy csendőrrel a kukoriczás átkutatására indult, a mikor besugás folytán megtudta, hogy a keresett rabló a kukoriczás szélén lévő «Gyokó» nevű malomban van.

A malomhoz vezető bozót fedezetét felhasználva, Kardos őrmester a csendőrrel ép akkor rohant be készen tartott fegyverrel a nyitva levő ajtón át a malomba, a midőn a fegyveres csavargó a kényszerítésére elkészített ebéd elköltéséhez akart fogni, azt azonnal megbilincselve, megmotozta, nála a következő tárgyakat találta: egy darab kétesövű töltött lancaster löfegyvert, 13 darab töltényt, négy darab ezüst kanalat, négy darab ezüstvillát, egy darab ezüst pénztárczát, egy vasuti fülkekulcsot, egy vadásztáskát, távcsövet és egy gyufatartót.

Kikérdezésekor beismerte, hogy Ember Lászlónak hívják és Somogy megye pusztakovácsii illetőségű.

A járőr által összeszedett nagymennyiségű bűnjelek felmutatása után is Ember László eleinte mindent tagadott, később azonban beismerte, hogy a fent felsorolt bűncselekményeket és merényleteket ő követte el.

Kardos Géza őrmester fáradhatlan buzgalommal megejtett nyomozásának azon szép eredménye lett, hogy sikerült Ember László fegyveres rablóra kilencz rendbeli súlyos bűncselekményt reá bizonyítani s azt ártalmatlanná téve, az igazságszolgáltatás kezébe adni, kinek egész viselkedése s elkövetett gatzetteinek mind-egyike élénk bizonyítéka annak, hogy ezen veszélyes

gonosztévő a régi rablóvilág romantikáját akarta minden borzalmasságával együtt felidézni.

Ember László 1900. év október hó 18-án a feltalált bűnjelekkel együtt a mohácsi kir. járásbírósnak adatott át s a pécsi kir. törvényszék által összesbüntetésül 15 évi fegyházra ítéltetett.

Egy rablógyilkosság kiderítése.

1900. évi márczius hó 7-én éjjel fél 12 óraker Lichtenstädter Sándor repczeszentgyörgyi lakos szobájában átmetszett nyakkal meggyilkolva, míg neje vértócsában eszméletlen állapotban találtatott.

A helyszínén semmi sem maradt, a mi a nyomozás bevezetését nagyon megnehezítette.

A nyomozást tordai Sándor László főhadnagy szakzparancsnok vezette, kinek 12 napi fáradságos nyomozás után sikerült a tetteseket Pete (Postás) János, Ilics Antal, Kovács József és Kovács János sopronmegyei illetőségű egyének személyében kideríteni.

Pete (Postás) János felakasztatott, míg társai több évi fegyházra ítéltettek.

Életmentés tűzhaláltól.

A veszprémmegyei Csetény községben 1900. évi április hó 23-án éjjel 11 óraker tűz ütött ki, mit az ottani örs tudomásul véve, Mészáros Péter örsvezető akkori örsparancsnok, Németh Sándor I., Hideg Antal és Szigethi István II. csendőrrel azonnal felszerelve a helyszínére sietett.

Fentnevezett örsvezető Hideg Antal csendőrrel a község alsó felébe igyekezett, míg Németh Sándor I., Szigethi István II. csendőrrel a község felső végén maradt azon czélból, hogy a tűz tovább terjedésének megakadályozására szükséges intézkedéseket megtegye, mert akkor már 12 lakóház és melléképület állott lángban. Mészáros Péter örsvezető, Hideg Antal csend-

örrel a mint futva Csizmadia P. János háza elé ért, annak Tóth Juliánna nevű neje sirva és jajveszékelve azon kéréssel fordult hozzájuk, hogy mentsek meg a férjét, mert benn rekedt a hátulsó szobában. Az örsvezető Hideg Antal csendőrrel, a már teljesen lángban álló ház udvarán, majd az égő küszöbön át egyedül háromszor a konyhába és a szobába hatolván, onnan (egy önkéntes tüzoltó segélyével) Csizmadia P. Jánost a tűzhaláltól élete veszélyeztetésével megmentette.

Mészáros Péter örsvezető az első két alkalommal, midőn a hátulsó szobába behatolt, nyári menet öltözetben volt, köpenykoszorú nélkül, mely alkalommal fegyverét is magával vitte. Midőn a hátulsó szobában járt, ott már az ablaküvegek a melegtől kitöredeztek s az egyik ágyban lévő szalmazsák is tüzet fogott. Ezen szalmazsákot hirtelen kikapta és a tüzet eltaposta. Harmadszori bemenetelnél, vagyis a tulajdonképeni mentésnél a Hideg Antal csendőr által hozott sajtárvízből — annak fegyverét átadta — magát tetőtől talpig lelocsolta, így sem a kalapja, sem más ruházata nem fogott tüzet, sem testégést nem szenvedet, hanem egy pár magánczipője, a mi a lábán volt, tönkre égett.

Mészáros örsvezető a csendőrrel azután sem nyugodott mindaddig, míg a veszélyt a községről el nem háritotta, vagyis a tüzet teljesen el nem oltották.

Mészáros Péter örsvezető ezen önfeláldozó férfias bátorságáért miniszteri dicsérő okirattal lett kitüntetve.

Egy rablógyilkosság kiderítése.

Az ugori örs 1901. évi december hó 7-én arról értesült, hogy a bébi korcsmában Kos Sipos János kiskunmajsai illetőségű, a határban vasútépítésnél dolgozó kubikos-munkásnak 20 korona készpénze egy jegyzékkönyvecskével együtt ellopott a vele mulató községbeli legények által.

Farkas Lőrincz és Süle Sándor csendőrökből állott

járőr a nyomozást bevezette s Kaufmann József bébi korcsmárostól — hol állítólag a lopás történt — megtudta, hogy Kos Siposnál mintegy 80 korona készpénzt látott s abból 5 koronát adott Németh István bébi legénynek azért, hogy egy munkástársa által a határban hagyott talicskát betolatott vele a korcsma udvarába. Járőr a talicskát megnézve, látta, hogy az nagyon véres, mire a korcsmáros megjegyezte, hogy Kos Sipos (ki időközben Kiskunmajsára haza utazott) azt állította előtte, hogy egy leölt birkát toltak benne a vadkerti csöszháztól, attól lett a talicska véres.

A csöszháznál járőr arról értesült, hogy onnan nem szállított senki leölt birkát azon időben s egyúttan ezen csöszház közelében levő munkás-barakkban a munkásoknak a véres talicskát megmutatta s Sárkány András félegyházi illetőségű munkás Görvés György kiskunmajsai kubikusának ismerte fel, ki december hó 5-én állott ki munkából Kos Sipossal együtt. Ugyanitt megtudta a járőr azt is, hogy Kos Siposnak csak mintegy 30 korona pénze lehetett.

Járőrnek ezen adatok folytán azon gyanuja támadt, hogy az eltűnt Görvést Kos Sipos valahol a mezőn meggyilkolta s kirabolta, miért is Németh Istvánnal, ki a talicskát a határból betolta, oda ment a járőr, a hol Németh a talicskát találta.

Itt az úttól mindkét oldalon a szántóföldeken kutatva, attól mintegy 60 lépésre egy elhantolt szürtetaltál a járőr, attól nem messzire pedig Görvés György hulláját is, szinte elhantolva, de csizmájának orra a fagyos hantok között kilátszott. Ezen két pont között pedig Kos Siposnak a nyomozás kezdeményezését képező egy noteszsa 1 darab 20 koronás bankjeggyel együtt találtatott meg.

Járőr mindezeket az örsnek szolgálati jegyben jelentette, terhelte az örs távirati megkeresésére a kiskunmajsai örs elfogta, ki a bizonyítékok sulya alatt beismerte, hogy Görvés Györgyöt december hó 5-én éjjel 11 órakor az úton haladtukban csákányával agyon-

verte, 50 korona készpénzet elvette s a hullát fent irt helyen sietve elhantolta. Azt, hogy a noteszt és 1 drb 20 koronást e közben vesztette el, nem vette észre, azért gondolta azt, hogy a korcsmában mulatás közben lopták el tőle.

Terhelt jogerős 12 évi fegyházra ítéltetett.

Fegyveres csavargó és lókötők elfogatása.

Molnár Ignác II. cz. őrmester, kadarkuti őrsparancsnok, 1901. évi augusztus hó 22-én arról értesült, hogy Sijkora Eduard bresztováczi (Horvátország) lakos kárára 1901. évi augusztus hó 8—9-ike közötti éjjel 2 darab 600 korona értékű ló lopatott el és a lopás elkövetésével a kadarkuti örskörletben Tapazdon lakó Ilia István gyanusittatik. Ezen értesülés után Molnár őrmester még aznap, azaz 1901. évi augusztus hó 22-én este 7 órakor magát Abért Sándor csendőrrel nyomozó szolgálatba kivezényelte és miután előzetesen Tapazdon teljes bizonyossággal kitudta, hogy Ilia István 1901. évi augusztus hóban sok ideig tényleg hazulról ismeretlen helyen távol volt, alibijének beigazolására szólította fel azon kijelentés mellett, hogy ő bizonyosan tudja, miszerint Ilia Horvátországban Bresztováczon járt és azt is tudja, hogy ő lopta el Marton Vendel Zalamegye galamboki születésű, rovott multó fegyveres csavargóval együtt a Sijkora Eduard két lovát. Ilia István hirtelen meglepetésében Molnár őrmester ügyes kérdései folytán olyan zavarba jött, hogy mindent össze-vissza beszélt és mivel látta, hogy az őrmester az ő holváltáról alaposan van informálva, töredelmesen beismerte, hogy a szóban forgó lólopást ő követte el Marton Vendel fegyveres csavargóval s miután ott Stix József rinkóczy lakostól — kinek a lopásban szintén része volt, mert Bresztovácztól Rinkóczyig a két lopott lovat Marton Vendellel ő hozta el és a ki Iliának unokatestvére — egy kocsit és pár lószerszámot kaptak azon ígéret mellett, hogy azokat

vissza küldeni fogják, a lopott lovakat a kocsiba fogták és azzal ketten — Marton Vendel és Ilia — eljöttek Somogy megye Kercseliget községbe 1901. évi augusztus 16-án tartott országos vásárra, hol a lovakat rögtön áruba is bocsátották; itt a lopott lovakon tuladni nem sikerült, a vásártérről csakhamar eltávoztak Nagy Kovács Márton, Tolnamegye döbröközi rovott multú ismerősük társaságában, kivel a kercseligeti vásártéren találkoztak volt és a ki azt ígerte, hogy a lovaknak mielőbb gazdát keres. Kercseligetről mindhármán a lopott lovakkal elmentek a Dombóvárhoz tartozó Tüske csárdába, ott Marton Vendel és Nagy Kovács Márton vettek 40 koronáért egy lovat, melylyel a kocsit Ilia Tapazdra hazavitte, Marton Vendel és Nagy Kovács Márton pedig együttesen elmentek Döbrököze.

Iliának ezen előadására Molnár cz. őrmester Abért csendőrrel elment Döbrököze Nagy Kovács Márton kikerdezése céljából, útjában érintvén a dombóvári örsöt, ott Nagy Kovács Márton személyét illetőleg tájékoztat nyert s mivel ez felette személyes embernek jeleztetett, de még az a gyanu is alaposnak látszott, hogy többszörös büntettek miatt körözött veszélyes fegyveres csavargó Marton Vendel is annál tartózkodik, azok elfogása végett a dombóvári örstől segélyt kért. A dombóvári örsnek Bolevác János cz. örsvezető és Király János csendőrből állott járőre épen akkor Döbrököz községben teljesített nyomozó szolgálatot, így tehát Molnár őrmester Abért csendőrrel elindult Döbrököz községbe, hogy ott említett nyomozó járőrt segélyül maga mellé veszi és azokkal eszközli nevezett egyének elfogását; Molnár őrmester nem hagyta számításon kívül azon körülményt sem, hogy ha Döbrököze nappal érkezik, ott Nagy Kovács Mártonnak valamelyik rovott életű czimborája künn a szőlőhegyen lakó Nagy Kovács Mártont esetleg értesíti és így a cél vagy meghiúsul vagy komoly és előre készült ellenállásra bukkan. Épen ezért Molnár cz. őrmester

úgy tervezte, hogy még aznap, azaz 1901. évi augusztus hó 23-án este érkezzék meg Döbröközre, hová este sötétben csakugyan észrevétlenül be is ment s ott a dombovári őr s említett járőrét maga mellé véve, két községi rendőrrel együtt hatan elindultak Nagy Kovács Márton szőlőhegyi lakására, mely egy félre eső helyen az erdőszélén fekszik. Oda este 10 óra tájban óvatosan eljutván, csak Nagy Kovács Márton feleségét találták otthon, ki akkor vacsorát készített magának és férjét várta minden perczen. Az asszonyt Molnár őrmester azonnal felügyelet alá vette és a szobából nem engedte ki, a csendőrököt és két rendőrt megfelelően lesállításba helyezte a házban, ő maga pedig a szintén alacsonyabb természetű Abért csendőrrel a házzal szemben 10—12 lépésre levő paradicsom bokrok közé rejtőzött el. Ezen lesállításban este 10 órától másnap reggel 3 óráig maradt mozdulatlanul, a mikor Nagy Kovács Márton haza jött. Ennek elfogása oly gyors és meglepő volt, hogy ijedtében rögtön elárulta Marton Vendel fegyveres csavargó hollétét. Ekkor Nagy Kovács Mártont Király csendőr és egy rendőr őrizetére bízván, Molnár cz. őrmester, Bolevác cz. őrsvezető és Abért csendőrrel Marton Vendel felkeresésére indult, Marton Vendel szállása Nagy Kovács Márton lakásához talán 150—200 lépés távolságban egy magánosan álló elhagyott istállóban volt az erdőszélén, úgy hogy onnan a baj közeledtére az nyomban beugorhat a sűrű erdőbe. A csendőrök azonban az istállót lábújjhegyen oly nesz-telenül közelítették meg, hogy a bent elrejtőzött fegyveres csavargó mitsem sejtett s miután Abért csendőr az istálló oldalán levő nagy szellőző lyukat, melyen egy ember kiférhet, elállotta, Molnár cz. őrmester és Bolevác cz. őrsvezető a zárt istállóba gyorsan be-tört, Marton Vendel fegyveres csavargó pedig a csendőrök láttára az istálló padlásához erősített rejték ágyáról nagy meglepetésében eszeveszett módon le-ugrott, de már sem ellenállani, sem szökni nem tudott és így elfogattott.

Marton Vendel a rögtöni kikérdezés alatt beismerte, hogy ő lopta el Ilia István tapazdi lakossal a Sijkora Eduard bresztováczi lakos két lovát s azt is megmondta, hogy a lovak hol vannak. Így azután Molnár cz. őrmester az egyik lovat Puska Péter göllei lakostól, a másikat Csizma Ferencz regölyi lakostól elkobozta, kik a lovakat, mint orgazdák, járlat nélkül vették birtokukba.

A megkerült két lopott ló Ilia István és Marton Vendel tettesekkel, továbbá a bűnpártoló Nagy Kovács Mártonnal együtt a bizonyítékok bejelentése mellett tényvázlattal a tamási kir. járásbírósnak átadatott, hová a két orgazda is feljelentetett.

Az elfogott Marton Vendel fegyveres csavargó tagja volt az 1887. évben Somogy-, Baranya- és Zalamegyék területén Renkő, Szántó és Oroszlán vezetésével garab-dalkodott fegyveres rablóbandáknak, mely akkoriban a Dunántul számos tiszti osztály és nagyszámú legénység által kifejtett hosszás és fáradságos üldözés után a Bakonyban, mint utolsó töredeke a rablólóvilágnak 1887. évben megsemmisített volt. Marton Vendel ezen szerepléséért 12 évi fegyházat kapott, melyből 1900. évi augusztus hó 21-én szabadult ki. A mint kiszabadult a soproni fegyházból, megint csavarogni kezdett és számos bűncselekményt követett el, melyekért azután nemcsak Magyarországon, hanem Horvátországban is körözés alatt állott.

Midőn Molnár Ignác II. cz. őrmester Marton Vendelt 1901. évi augusztus hó 24-én éjjel 3 órakor elfogta, akkor is nála volt Boros Péter eszteregnyei lakostól lopott forgópisztoly megtöltve, melyet hogy nem használhatott, az Molnár cz. őrmester előre megfontolt, higgadt és bátor eljárásának tulajdonítható.

Molnár Ignác II. cz. őrmester, ki máskülönben is egy kiváló altiszt, ezen eljárásánál tanusított ügyessége, észszerű, bátor és elszánt eljárásával ismételen jelét adta, hogy nem csak jó katona, hanem mint csendőr is a közbiztonsági szolgálat terén a testület-

nek egyik kitünő altisztje, ki erkölcsös, pontos és rendszerető természeténél, nagy hivatásbeli buzgalmánál és fiatalos rugékonyságánál fogva az intézmény és a közjólét érdekében még sok esetben hasznos szolgálatokra hivatott, a miért is honvédelmi miniszter úr Ő Nagyméltósága 1901. évi szeptember hó 17-én kelt rendeletével elismerését fejezte ki és elrendelte, hogy az a kerületi parancsnokság által kiállítandó dicsérő okiratban adassék nevezettnek tudtára.

Egy mérgezés általi gyermekgyilkossági eset kiderítése.

1901. évi június hó 10-én a keszthelyi kir. járásbíróshoz egy névtelen feljelentés érkezett, mely szerint Laskay Tivadar keszthelyi lakos intelligens és köztisztületben álló fakereskedő azzal vádoltatott, hogy fiát már megmérgezte, most pedig a kis leányát mérgezi; a mérget gyermekeinek befőttnben adja be. Ugyanazon év és hó 21-én újból egy névtelen feljelentés érkezett, mely szerint Laskay Feri és Laskay Margit mérgezés következtében hunytak volna el. Ezen névtelen feljelentések alapján a nagykanizsai kir. ügyészség vezetője dr. Orosdy Lajos kir. ügyész úr kiszállott június hó 27-én Keszthelyre s Takács Antal I. őrmester őrsparancsnokkal személyesen értekezett az ügyben, mely után Laskay Tivadar ellen házkutatást rendelt el a mérgező előkerítése iránt, de ez eredményre nem vezetett, mert Laskay, mint később kiderült, tudomással birt az ellene emelt vádokról s így alkalma volt neki a mérget elrejtetni, illetve megsemmisíteni. Mindezek daczára nevezett ügyész s a vele volt vizsgálóbíró intézkedése folytán június hó 28-án exhumáltatott a június hó 11-én elhalt 12 éves Feri és június hó 15-én elhalt négy és fél éves Margit hullája; a boncolásnál az orvosok a szervezetben mérget s mérge okozta elváltozásokat ugyan nem találtak, de a halál okául megállapítva volt tüdővész nyomait sem

találtak, mindazonáltal egyes hullarészek a budapesti országos vegyészeti intézetnek felküldettek s a további nyomozás vezetésével az ügyész által Takács őrmester bizatott meg.

Takács őrmester a nyomozást erős kezekkel és erélyesen vezette, de eredményre kevés remény látszott, mert Laskay Tivadar iránt a keszthelyi társadalom igen jó véleménynyel volt s a vádat nemcsak a lakosság, hanem a kezelő orvos is kizártnak tartotta annyival is inkább, mert mindenki azon meggyőződésben volt, hogy Laskay gyermekei tüdővészesek, mert ilyen betegségben levőknek híresztelte el Laskay mindenki előtt s ilyen betegség ellen kezelte orvosa által is. Ezenkívül több tanu megerősítette Laskay azon állítását, miszerint gyermekeit annyira szerette, hogy beteg ágyában maga gondozta őket, de e mellett tanuskodott mindenki, a ki csak Laskayt ismerte s így Takács őrmester a társadalom részéről támogatásra nem talált, sőt az állást is foglalt Laskay mellett s elítélte a bíróság azon eljárását, hogy pusztán gyanu alapján exhumálásokat eszközöltetett s egy köztisztületben álló egyént meghurczol. Ezen kedvezőtlen körülmények mellett is Takács őrmester csak tovább nyomozott s megtalálta terhelt ellen azt a rugót, mely őt gyermekei elpusztítására vezethette s ez az volt, hogy szerelmes volt özv. Hermann Vinczéné keszthelyi lakosnőbe s annak kezét meg is kérte 1901. évi február hóban, de a nő, daczára annak, hogy Laskay neki 40.000 koronát ígért; elutasította gyermekei miatt, így tehát Laskaynak útjában volt gyermekeit el kellett pusztítani, hogy Hermanné hozzá menjen feleségül. E közben érkezett meg a vegyészeti intézetből az értesítés, hogy Laskay gyermekei hosszabb ideig tartó arzén-mérgezés által okozott általános kimerülésben haltak el, mire aztán a terhelt atya július hó 17-én elfogatott, de mindent konokul tagadott.

Takács őrmester tisztában volt, hogy egy igen ravasz s mindent gondosan előre kieszelt gonosztevővel áll

szemben, miért is a gyermekek megbetegedése és a betegség lefolyására vonatkozó tünetek felderítéséhez fogott, de ezeknek megoldása nehézségekbe ütközött, mert a betegekhez közel állott s terhelt szolgálatában volt s fentebb említett tanuktól, meg Laskay sógor-nőjétől, Tóth Imrénétől terhelő adatokat Laskay ellen egyáltalán beszerezni nem lehetett. Ezért Takács őrmester most már az irányban vezette a nyomozást, hogy régebben kik szolgáltak Laskaynál és ennek Tóth Imréné nevű sógornőjénél, mire sikerült egy Udvardi Mária nevű kallósi lakost kipuhatolni, ki Tóth Imrénénél szolgált s ki azon hitben, hogy Laskay és sógor-nője már mindent elmondottak, Laskay ellen igen terhelő s fontos bemondást tett, nevezetesen, hogy szolgálatadója, Tóth Imréné több ízben azt mondotta neki, hogy Laskay Ferencz nevű fia nem hülésben, hanem más betegségben halt meg, továbbá Tóthné mondotta neki azt, hogy a kis beteg fia Tóthnének egy alkalommal elpanaszolta, hogy a papája neki befőttben mindig oly kellemetlen rossz ízűt ad be s akkor attól nagyon rosszul érzi magát s ha nem akarja megenni, atyja veréssel fenyegeti. A kis fiu még azt is mondotta Tóthnének, hogy ő tudja azt, miszerint meg kell halnia s mást nem sajnál, csak ezt a szép világot sajnálja, hogy nem élhet tovább. Az elhalt kis leány pedig Tóthnének, midőn azt hányás miatt kortholta, hogy miért eszik éretlen gyümölcsöt, azt mondta, hogy: «Julesa néni, nemattól vagyok én rosszul, hanem a papa adott valamit a befőttben s attól vagyok rosszul.» Egy más alkalommal pedig a kis leány azt mondotta Tóthnének, hogy papája oly keserűt adott be neki vízben és erővel megittatta vele, mert ha nem akarta meginni, atyja veréssel fenyegette.

Takács őrmester ezenkívül kinyomozta, hogy Bolla Jánosné és Bandi Gyula keszthelyi lakosnak is tett az elhalt Laskay Ferencz hasonló panaszjegyzéseket s így Laskay bűnössége felől teljesen meg volt győződve, melynek igazolására aztán több mint 60 ta-

nút szerzett be. De Laskay mindezek terhelő bemondása daczára csak folyton tagadott, miért is Takács őrmester most arra fektette a fősúlyt, hogy kinyomozza a mérge holszerzését, de ez szintén nagy nehézségekbe ütközött, mert semmi nyom és adat nem állott rendelkezésre. Takács őrmester azonban fáradhatlanul csak puhatolt a gyógyszerházakban s végre kipuhatolta azt, hogy Laskay Seemann Sándor keszthelyi vadaskert felügyelőtől és ennek nejétől, továbbá Rozsek Czellesztin mesztengyei és Zacsiva József marczalii főerdésztől több ízben kért patkány és kutya irtására mérget, de hogy kapott volna, azt az illetők nem ismerték be előtte, miért is ezen fontos adatokat az ügyészségnek szintén beszolgáltatta közvetlen az esküdtszéki tárgyalás előtt.

A jelentettekből kitűnik, hogy Takács őrmester eme rejtélyes ügyben lankadatlan szorgalommal és kitarással, nagy körültekintéssel és erélylyel vezette a nyomozást és pedig egy egész éven át s csakis az ő érdeme, hogy a terhelt ellen beszerzett bizonyítékok alapján az az esküdtszék által bűnösnek is mondatott ki s életfogytiglan tartó fegyházra ítéltetett.

De ezen esetnél Takács őrmesternek különösen be-tundandó érdeme az, hogy Laskayt idejekorán leleplezte, megmentette Laskay harmadik gyermekének a 10 éves Jánosnak az életét, aki szintén már halálra volt szánva a lelketlen atya által. Takács őrmester az elért eredményért miniszteri dicsérő okirattal lett ellátva.

Egy Csehországban elkövetett rablógyilkosság kiderítése.

1901. évi augusztus hó 8-án virradóra Éger (Csehország) közelében Liebenech község határában egy magányosan álló csárdában, Beer György korcsmáros és nejét vadállatias módon, ismeretlen tettesek meggyilkolták és 120—140 koronát, 40 márkát és egy kettős fedelű ezüst zsebórát elraboltak.

A csehországi csendőrség részéről annak idején bevezetett nyomozás, a tettesek kilétére mi támpontot sem birt beszerezni.

Gabriel Alajos őrmester, zalaegerszegi őrsparancsnok 1902. év folyamán megtudta, hogy dunántuli kóbor cigányok feljártak és feljárnak Csehországba s ebből az a gyanúja támadt, hogy a kérdéses rablógyilkosságot itteni kóbor cigányok követték el, miért is nem kimélve semmi fáradságot, elkezdett az adatok gyűjtéséhez s végre egyik besugójától megtudta, hogy tényleg magyarországi kóbor cigányok voltak fenn Csehországban a rablógyilkosság idején.

A gyanu Kolompár János Antalka, Lakatos László Laczi, Kristóf Lójó kóbor cigányokra irányulván, Gábiel őrmesternek sikerült Kolompár János Antalkát elfogni, ki azután a cselekményt beismerte azzal, hogy a rablógyilkosságot tényleg ő s fentnevezett társai követték el, kik közül Lakatos László Laczi az anyosmaróthi kir. törvényszéknél más büncselekményekért állott vizsgálati fogságban, míg Kristóf Lójó Barsmegyében kóborolt.

Gábiel őrmester jól ismervén a cigány szokást, hogy a puszta beismerést majd a tárgyalásnál visszavonják, de meg mivel Lakatos László Laczi és Kristóf Lójó beismerését nem is bírta még, odatörekedett, hogy az egyedül létező zsebórát mint bűnjelt beszerezze, de az nagy nehézségekbe ütközött, mert tettesek az órát Csehországban ismeretlen helyen és ismeretlen egyénnek eladták.

A folytatólagos nyomozás folyamán sikerült Gábielnek kinyomozni azt, hogy Lakatos Treszka győrszabadhegyi cigánynő szintén tettesekkel kóborolt Csehországban s bár ez sem tudta megmondani, hogy tettesek mely csehországi községekben csavarogtak és garázdálkodtak, Gábiel őrmester mégis felsőbb helyről nyert engedély folytán megkísérelte az óra megszerzését s a nevezett nővel Csehországba ment, hol is több napi utánjárás után, a tökéletlen útmutatások

daczára, a már harmadik kézben levő bűnjelórát Jasl Vincze liebshauseni lakos birtokában feltalálta és elkobozta.

Gábiel ezen alkalommal tettesektől elkobzott zálogcédulák alapján azt is megállapította, hogy a pilzeni zálogházban 1140 koronáért mintegy 10,000 korona értékű arany és ezüst ékszer lett elzálogosítva, melyet úgy loptak el Csehországban ismeretlen károsoktól.

Jellemző azon körülmény, hogy cigányaink Csehországban magukat magyarországi földbirtokosoknak adták ki s ha nyáron visszajöttek Magyarországra, azt mondták az ottani lakosoknak, hogy a földjeik jövedelmét mennek el felvenni s így a lakosság és a közbiztonsági közegek naiv hiszékenységén mult az, hogy cigányaink feltűnő költekezése és jó életmódja nem szűrt szemet, pedig csehországi pénz volt az mind a miből ottan költekeztek.

A rablógyilkossággal terhelt egyének elfogva, a zsebóra-bűnjellel együtt át lettek adva a zalaegerszegi kir. ügyészségnek, mely azután őket kiszolgáltatta a csehországi bíróságnak, hol azután el is lettek ítélve jogérvényesen.

Gábiel őrmester ezen szép eredményért, melylyel a magyarországi csendőrségnek Csehországban is hírnevet szerzett, miniszteri dicséző-okiratot és 250 korona jutalmat kapott, ezenkívül pedig megkapta az Eger városa által kitűzött 1000 korona fejdíjat is.

Egy mérgezés által elkövetett kettős hitvesgyilkosság kiderítése.

1902. évi márczius hóban Bikal községben azon hír kezdett terjedni, hogy Menszinger Ádám ottani lakos 1901. évi augusztus hó 14-én, Dakmer Jánosné szül. Götz Anna Mária ugyanottani lakos pedig 1901. évi december hó 22-én hirtelen elhalt, s alighogy Dakmerné eltemettetett, Dakmer János Menszinger Ádámét azonnal nőül vette.

Ezen értesülés után Sámson Imre őrsvezető egy csendőrrel azonnal a nyomozást megejtette s besugás folytán megtudta, hogy Dakmer János és Menszinger Ádámné hosszabb idő óta szerelmi viszonyt folytattak egymással és ebből kifolyólag Dakmer János első ne-jét folyton üldözte, ezen körülmények járőrbe azon gyanút keltették, hogy a hirtelen elhalt két egyén valószínű mérgezésnek lett áldozata, mely körülmény 1902. évi április hó 2-án a pécsi kir. ügyészségnek bejelentetett, minek alapján a két hulla ugyanazon hó 17-én fölbonczoltatott és a hullák gyanus bélrészei vegyileg való megvizsgálás végett Budapestre elküldettek, hol megállapították, hogy említett két egyén tényleg arsenikkummal történt megmérgezésnek esett áldozatul, mire terhelt Dakmer János és neje (azelőtt Menszinger né) elfogva, ezen mérgezési esetre nézve kikérdeztettek, s miután a beszerzett adatokkal szemben beismerték, hogy az említett mérgezést közösen követték el, a pécsi kir. ügyészségnek átadattak, hol mindkét terhelt életfogytig tartó fegyházra ítéltetett.

Egy bérgyilkosság kiderítése.

Jakab János bécsi lakos 1901. évi december hó 21-én este 6—7 óra között Bécs község határában a mint a szőlőhegyről hazafelé jött a község felé vezető mély úton, lőfegyverrel két lövés által agyonlővetett. A nyomozást a nagyharsányi őrsv. legénysége Bertalan Ferencz. cz. őrmester őrparancsnok vezetése alatt az eset tudomásul vétele után nyomban bevezette, s a helyszínére a büntett felderítése végett Hegyesy János szigetvári főszolgabíró is kiszállott. A napokig tartó fáradságos nyomozásnak semmi sikere nem volt.

A viszonyokkal ismerős Bertalan Ferencz cz. őrmester tudva azt, hogy a meggyilkolt egyén családjával (nejével és nagykoru fiával) a legelkeseredettebb gyűlöletben élt, azon alapos feltevésből indult ki, hogy

Jakab János csakis neje szül. Simon Katalin és fia ifj. Jakab János bécsi lakosok boszujának áldozata, a mennyiben a meggyilkolt nejével folyton perlekedett s azt házától a gyilkosság előtt egy nappal elűzte. A cselekmény azonban egy harmadik személy, Neiczter András ugyancsak bécsi lakos belevonásával hosszú, megfontolt tervezetés szüleménye lévén, a nyomozás kezdetén legkisebb támpontot sem szolgáltatott kiindulásul a továbbiakra nézve, s így a pusztá feltevéssel egyelőre a nyomozást abbahagyni kellett.

Bertalan cz. őrmester azonban türelmét nem vesztítvén el, az előzetesen táplált nézete mellett kitaratóan megmaradt s ezt véelve helyes iránynak, következetesen tovább is ezen irányban nyomozott és nyomoztatott. Mindenekelőtt számot vetett azzal is, hogy Bécs község lakossága törvényellenes cselekedetekre s azok elpalástolására igen nagy hajlammal bír, s így áldozatok árán is ez ügyben egy bizalmi egyén megnyerésén fáradozott. Hosszú utánjárással sikerült is Mike Ferencz bécsi lakost megszerezni, kinek közreműködésével azután félesztendei nyomozás után 1902. évi július hó 23-án sikerült a rejtélyes gyilkosság teteseit felfedezni. Az első határozott lépésre Bertalan cz. őrmester akkor szánta el magát, midőn a bűnjelet képező lőfegyver kezeibe került, a mely után lánczolatosszerű összefüggésben nyomról-nyomra haladva állapította meg a bűncselekmény részleteit. Midőn már elegendő gyanuokot vélt, a meggyilkolt Jakab János nejét, Simon Katalint, ennek fiát ifj. Jakab Jánost és Neiczter András bécsi lakosokat őrizet alá helyezte s hogy a nyomozás részleteiből semmi se szivároghasson ki, a szomszédos Szent-László községbe tette át a kikérdezés színhelyét, hol az elfogottakat egy nagy sötétes helyiségbe egymástól jól távol elzárta, hogy suttogva ne beszélhessenek. A helyiséget csendőreivel őriztette s ő Mátyas Ferencz csendőrrel és Romocs Mihály bíróval megelőzőleg a helyiségben megfelelően elrejtőzött, hogy a foglyok beszélgetéseit kihallgatva,

a még szükséges adatokat megszerezhesse. Számításában nem is csalódott, mert a mint a foglyok belülről biztonságban érezték magukat, csakhamar egymás között a bűnesetre nézve társalogni kezdtek s midőn már Bertalan cz. őrmester eleget hallott, társaival együtt előbukkant s a meglepett büntetéseket töredelmes beismerésre készítette.

Jakab Jánosné és fia Jakab János Neiczter Andrásal együtt egybehangzólag beismerték, hogy Jakab Jánost 1901. évi december hó 21-én este Neiczter András lőtte két lövéssel agyon, annak felesége és fia között 1901. évi december hó 17-én a szőlőhegyen lévő pinceszükben történt ebbeli megállapodás folytán, hogy Neiczter a bérgyilkosság véghezvitele után 200 koronát kap és még azután is segítik Neicztert élelmszerrel, fuvarral s minden lehetővel.

Neiczter a mondott napon este elővéve kétesövű fegyverét, két csövére megtöltötte s elindult, hogy Jakabot a szőlőhegyi pinceszénél agyonlője. A mint a szőlőhegy felé haladott, egy mély úton vele szembe jött az áldozat s midőn 10 lépésre állottak egymástól, Neiczter reá duplázott, mire az nyomban meghalt. A fegyvert a bérgyilkosság után három hó mulva Neiczter 8 koronáért Poré János bécsi lakosnak eladta, mi elkoboztatott s a kaposvári kir. törvényszékhez a tettesekkel együtt beszolgáltattott.

Ezen eset hosszantartó nyomozása és felderítése körül Bertalan cz. őrmester hathatós segítségére volt helyettese, Mátyás Ferencz csendőr.

Bertalan cz. őrmesternek a nyomozásnál való ténykedése csak természetes folyománya volt azon kitartó munkának és kimagasló buzgólkodásnak, melyet a közbiztonsági szolgálat terén a nagyhársági őrs kilencz hónapi vezetése óta kifejtett. Ezen és sok más bűncselekmény felderítése által az érdemekben gazdag testület hírnevének és tekintélyének öregbitéséhez jelentékeny mérvben hozzájárult, de működése területén is bizalmat és elismerést vivott ki magának.

Ezen altiszt mint fiatal, alig két éves csendőr altiszt i skolába kerülván, azt kitüntetve jeles eredménnyel végezte s a szolgálat terén tanúsított buzgólkodásáért már mint fiatal csendőr két ízben részesült kerületi parancsnoksági elismerésben s mióta altiszt és őrsparancsnok, oly szorgalommal, kitartással és eredménnyel működik, hogy mint katona és csendőr az alárendelteknek mintaképe, ki ruganyos, egészséges testalkatánál és a csendőri pályára való rátermettségénél fogva a testületnek még huzamosb időn át nagy hasznára leend.

Nevezett cz. őrmester a honvédelmi miniszter úr Ó Nagyméltósága által, és Mátyás Ferencz csendőr, előjáróját köteleességszerűen támogató szrlgálatáért a kerületi parancsnokság által dicséror okirattal látattak el.

Egy házaló meggyilkolásának kiderítése.

Stinetz György krajnaországbeli gottschei járásban lévő Ossunitz községhez tartozó krizmani falureszi illetőségű házaló, a házalás üzése végett Magyarország Veszprémmegye enyingi járásban levő Mezőkomárom községben Viga Mihálnál szokott állandóan tartózkodni, s innen szokott áruival a közeli falvakba és pusztákra kirándulni.

Nevezett házaló 1903. évi november hó 13-án a délutáni órákban is házalás céljából Mezőkomáromból eltávozott és útját az enyingi őrskörletben lévő Külsőmajor, Ujhodos, Paula és Óhodos pusztákon át Ágoston-pusztára folytatta, a hova 1903. évi november hó 16-án a délutáni órákban érkezett meg, innen rövid tartózkodása után eltávozott és a közelben lévő s egészen magányosan épült «Ecsi»-i téglaházhoz igyekezett, a hol Siszler József és neje szül. Halász Erzsébet lakott, a kiknél nevezett házaló megelőzőleg is többször szokott meghálni, s a kikkel a régi ismeretségből kifolyólag bizalmas viszonyban állott. Ideérkezve nevezett házaló, ismét szállást kért, a mit Sisz-

lerék készséggel meg is adtak, s kevés beszélgetés után a házaló le is vetkőzött, pénzét megolvasta és a feje alá tette és azután az egyik ágyon csakhamar el is aludt, miközben szállást adó Siszlerék is lefeküdtek, de Siszler a mint észrevette, hogy a házaló már alszik, azon pokoli gondolata támadt, hogy a házalót megöli és kirabolja; óvatosan tehát felkelt s forgópisztolyát magához ragadta s azzal a házaló fejébe egy lövést tett, mire a házaló feljajdulva, az ágyból kiugrott és a szoba ajtó felé igyekezett, ekkor Siszler egy fejszét ragadott és azzal a fejére mért többszörös ütés után a házaló kiszenvedett.

Ekkor Siszler, valamint neje a házalót megfogták, kivitték a sertésólba és ott elásták, de másnap Siszler látta, hogy még lábai a gödörből kilátszanak, miért azokat fejszével elvagdalta és a test mellé tette, azután pedig, hogy bűncselekménye ki ne derüljön, a sertésólat a holttest felett téglával lerakta.

Ezen ocsmány bűntény elkövetésére a környéken, egyrésztől azért, mert a házaló mezőkomáromi lakásától sokszor hetekig is távol volt, de másrészt azért is, mert a házalót az egész környéken ismerték és szolid kiszolgálásánál fogva mindenütt szerették, kezdetben senki sem gondolt. Miután azonban mezőkomáromi lakására hetek múlva sem tért vissza, a szintén Mezőkomáromban lakó Scháger Antal nevű apósa valamint Scháger György nevű sógora és még házigazdája is hosszas távolléte miatt aggódni kezdték, s a környékbeli lakosoktól holléte felől kérdezősködtek, melynek során csak annyit tudtak megállapítani, hogy a házalót Ágoston-pusztán látták 1903. évi november hó 16-án a délutáni órákban, de hogy onnan hova és merre ment, azt senki megmondani nem tudta. Miután pedig a házaló elő nem került, fentnevezett sógora az esetet az enyingi örsön is bejelentette. Az enyingi örs állományában Somogyi István I. cz. őrmester örsparancsnok, továbbá Tóth Vendel cz. örsvezető, Németh Kálmán II., Szekurisz Samu és

Nagy István II. csendőrök az eset vétele után a házaló mikénti eltűnése után puhatoltak is, de egy darabig eredménytelenül, s az ocsmány bűntény a kiderítetlen esetek között látszott már helyet foglalni, midőn 1903. évi december hó 23-án Németh Kálmán II. és Nagy István II. csendőrökből állott rendes és Tóth Vendel cz. örsvezetőből állott ellenőrző járőrnek Ágostonpusztán sikerült annyit megállapítani, hogy a házaló Ágoston-pusztából történt eltűnése a Fekete-pusztára vagy pedig az Ecsi-i téglaház között történt, miért egymással egyesülve az örsvezető úgy intézkedett, hogy először is az Ecsi-i téglaházhoz mennek a célból, hogy ott a környéket tüzetesen átvizsgálják, sőt a netán gyanus helyeken ásatást is eszközöljenek, illetve eszközöltessenek, mely célra Csikvándi Ernő Ágoston-pusztai bérlőtől embereket is kértek.

Fentírt téglaháznak és környékének átkutatása után Tóth örsvezető a sertésólak mögött lévő trágyakupac felhánytatása alkalmával látta, hogy a trágya alatti föld sárga agyaggal van keverve, miért is ezen helynek felásását rendelte el, azonban alig ástak egy méternyire, midőn új ruhaneműket, majd pedig az eltűnt házaló hitelező könyvét sikerült feltalálni, mely tárgyaknak előkerülése után az ásatásnál szintén jelen volt Siszler József Ecsi-i téglaházi kőműves is jelen volt, kit nevezett örsvezető a házaló mikénti eltűnésére, illetve a felásott tárgyak mikénti és ki által történt elásására bár ismételtlen felszólított, de ez mindzekekről hallani sem akart; azonban az izgalmauktól halványodó arca már ekkor elárulta, hogy a rémes tettet csakis ő követhette el, miért is az örsvezető kijelentette, hogy addig innen el nem távozik, míg a házaló holttestét fel nem találja, mely kijelentésre azután Siszler azt felelte, hogy hát csak menjék vele, majd megmutatja, hogy hol van a meggyilkolt házaló eltemetve.

Ezután a járőr, valamint a segélyül kirendelt egyének a Siszler által megjelölt sertésólba mentek, a hol

a téglákat felfeszegették és azután mintegy méter mélységre leásva megtalálták a meggyilkolt házáló holttestét, melytől a lábak térden kissé alul elvága voltak.

Ezután Siszler a gyilkosságot a fentirtak szerint beismerte; neje, a ki akkor már Somogy megye Kiliti községbe költözött és ott rendezte be a jövődöbeli lakásukat, az elrabolt pénzt és sok árúkat, ruhaneműket összesen 4176 korona 28 fillér értékben magával vitte Kilitire, melynek legnagyobb része a járőr által feltaláltatott s az elfogott gyilkosokkal együtt az enyingi kir. járásbiróságnak átadattak, honnan a veszprémi kir. törvényszékhez kísértettek, hol az 1903. évi február hó 16-án tartott végtárgyaláson Siszler életfogytiglan tartó fegyházra, míg neje 1½ évi börtönre ítéltetett.

Hogy a fent vázolt eset kiderítettlenül nem maradt, ez csakis az enyingi örs fentnevezett derék tagjainak tapintatos, észszerű, odaadó és fáradságot nem ismerő buzgóságának tulajdonítható, a mennyiben mihelyt Stinetz eltünése előttük bizonyossá vált, az eset felderítése, az eredmény biztosítása és ennek folytán az intézmény jó hírvének öregbitésére három napi nyomozás alatt, úgyszólván minden követ megmozdítottak. Ezen ténykedés az előljárók részéről nem is maradt elismerés nélkül, mert Somogyi István I. cz. őrmester a kerületi parancsnokság által, míg Tóth Vendel cz. őrsvezető és Németh Kálmán II. csendőr pedig honvédelmi miniszter úr Ó Nagyméltósága által lettek okirattilag megdicsérve, s ezen felül belügyminiszter úr Ó Nagyméltósága Tóth cz. őrsvezetőt 100, Németh II. csendőrt pedig 60 korona jutalomban részesítette.

Két nő megmentése a tűzhaláltól.

Tompos Lajos és Pintér Sándor nagyalásnyi örsbeli csendőrök 1902. évi szeptember hó 27-én portyázás közben észrevették, hogy Mihályháza községben

tűz ütött ki, mire egy kocsira felkapva, a vész színhelyére siettek s ott a már nagy mérveket öltött tűzvész meggátolásában s a mentési munkálatokban derekasán közreműködtek.

E közben arról értesültek, hogy Balassa Dánielné s leánya a teljes lángba borult házukba rekedtek, mentésüket megkísérelni azonban — a helyzet veszélyes voltára való tekintettel — senkinek, még a veszélyeztetett fia, illetve bátyjának sem volt bátorsága.

Ekkor Tompos és Pintér csendőrök annak tudatában, hogy a legcsekélyebb késedelem is a két nő biztos halálát okozhatta, hű kötelességérzettől áthatva, a mentés megkísérlésére határozták el magukat. — Gyors elszántsággal az égő ajtót bezúrták s a szobába hatoltak, de miután a nőket fel nem találták s különben is a fojtó füst s nagy hőség miatt a szobában nem maradhattak, kénytelenek voltak eredmény nélkül a szobából kijönni. — Alig tértek azonban a friss levegőn magukhoz, ismét berohantak az égő házba, de ekkor is eredménytelenül, míg végre még fokozottabb mérvben veszélyessé vált körülmények között, valódi halálmegvetéssel harmadszor is behatoltak és ekkor végre sikerült a két elveszettnek vélt nőt a kemenczében — hova halálfélelmükben bujtak — eszméletlen állapotban feltalálniok s nagy erőfeszítéssel a lakosság örömrivalgásai közben a szabadba kihozni s őket itt életre ébreszteni.

A megmentett két nő és több szemtanúval felvett jegyzőkönyvek szerint minden kételyt kizárólag megállapítottak, hogy Tompos Lajos és Pintér Sándor csendőrök két emberéletet a legveszélyesebb körülmények között a saját életük nagy mérvű kockáztatásával mentettek meg a biztos haláltól, miért is Ő cs. és kir. Felsőge 1903. évi február hó 9-én Budapesten kelt legfelsőbb elhatározásával nekik az ezüst érdemkeresztet legkegyelmesebben adományozni méltóztatott.

Egy csendőr elgázolása a vonat által.

1903. évi január hó 24 én éjjel Pintér Gusztáv és Németh János I. csendőrök rendes szolgálatot teljesítettek. Ezen szolgálatteljesítés közben a nagy víz és hó miatt a vasuttöltésen portyáztak. Egy vasuti hidon a személyvonat a járórt utolérte s az épen pipára gyújtó Pintér csendőrt úgy elütötte, hogy az azonnal meghalt.

A szolgálatnak teljesítése közben elhalt csendőr emlékére bajtársai a csatolt fényképen látható sírmeleket emelték.

Egy pénzhamisító letartóztatása.

1903. év nyár folyamán Béres Ferencz őrmester szigetvári őrparancsnok egy besúgója Szigetvárrott egy árok partján eldugva nagyobb mennyiségű hamis 20 fillérest talált, melyeket Béres őrmesternek adott át, ki azután Hegyesy János szigetvári főszolgabírónak szolgáltatta be, ki az őrmestert szóbelileg az érelyes nyomozásra felhívta.

Ezen időtől fogva azután Szigetvárrott és vidékén minduntalan több hamis ötkoronás, egyforintos, egykoronás és 20 filléres hozatott forgalomba. Béres őrmester ezen pénzhamisítás kiderítése érdekében folyton puhatolt, míg végre 1903. évi december elején kiderítette, hogy egy ismeretlen falábu férfi a szigetvári piac téren egy darab hamis egykoronást adott Fuchs Róza szigetvári gyümölcsárusító kofának. Béres őrmester a falábu egyén után óvatosan puhatolt s így sikerült megtudni, hogy az illetőt Pandur Györgynek hívják, ki Szigetvárrott lakik, tehát ezen egyént és lakását éjjelenként többször megfigyelte, de eredményt nem tudott elérni annál kevésbbé, mert idejének jelentékenyebb részét egyéb fontos szolgálataira kellett feláldoznia. — Ennélfogva biztos eredmény reményében s tudatában annak, hogy jó nyomon van, besú-

Pintér Gusztáv sírköve.

góival hathatósbabb érintkezésbe lépett s különösen leghivebb és legügyesebb besúgóját vette nagyobb mértékben igénybe, kit igen gyakran az időközben felfedezett nyomokon Szigetvár vidékére, Baranyamegyében s itt különösen Pécs városába a gyanúsítottakkal való ügyes érintkezésbe lépés, velük való mulatás, s az ő folytonos éber figyelésük végett kiküldött és ő maga (Béres őrmester) is úgy szolgálatban, mint szolgálaton kívül fáradságot nem ismerve, a legnagyobb buzgalommal, kitartással és szakértelemmel számos éjjelét, mondhatni minden szabad idejét feláldozva, folyton a gyanúsítottak titkos útjait és ténykedéseit feltűnés nélkül figyelve, lesve nyomozott. — Gyanúja a falábú egyén, ennek hozzátartozói és bizalmas emberei iránt mindig alaposabb lett, de az azokkal szemben való határozott fellépésre csak az eredmény kockáztatásával szánhatta volna el magát. — Ezt nem akarva, buzdította fentjelzett legügyesebb besúgóját is, hogy időt és fáradságot nem kímélve, csak folyton nyomozzon, de a besúgó is már kezdte türelmét veszíteni a sok futkosás, ide-oda utazgatás, számos éjjelezés és költekezés miatt, különösen utóbbi miatt nagyon elvesztette a kedvét, daczára annak, hogy Béres őrmester, de különösen a közbiztonsági szolgálat terén páratlan szorgalmáról és áldozatkészségéről közismeretes és híres Hegyesy János szigetvári főszolgabíró, pénzzel jelentékenyen támogatták. — A besúgó a további szolgálatot felmondani készült, de tekintettel arra, hogy az ő rendkívüli ügyessége, élelmessége, emberismerete, ravaszsága szükséges volt ahhoz, hogy az eredmény biztosabb legyen, sőt teljes beavatkozásánál fogva úgyszólván nélkülözhetetlen volt, épen azért, úgy az őrmester, mint a főszolgabíró továbbra is pénzzel támogatták és pénzjutalomban való részesítését helyezték kilátásba azon esetben, ha a pénzhamisítók kiderítésében az őrmestert továbbra is támogatja és az utóbbtól nyert megbizatosakat hiven teljesíti. — Erre a besúgó a pénzjutalom remé-

nyében még nagyobb odaadással fogott megbízatása teljesítéséhez. — Az őrmester megbízásához híven, a besúgó gyakran azon korezmába járt, a hova a gyanúsított Pandur György és ennek atyja Pandur István is szoktak járni; ott iszogatót, mulatgatott, költekezett s e közben a szintén ott mulatott Pandurékhoz csatlakozott, velük bizalmasan, szeretetteljesen társalgott, s nekik az ő részben igaz, de nagyobb részben általa koholt bűneit is látszólag óvatosan körültekintve odasúgdosta, ivott velük addig, míg azok nyelve a bortól szintén bizalmasan megoldódott. — E közben teljesen megbarátkoztak s így a besúgó megtudta tőlük, hogy a hamis pénzt nem is Pandur György, hanem atyja Pandur István gyártja, s hogy utóbbi 1903. év karácsony első éjjelén ismét fog hamis pénzt csinálni, György nevű fia pedig úgy, mint eddig is, azt forgalomba fogja hozni.

Béres őrmester ezen körülményt szóbelileg jelentette Hegyesi főszolgabírónak, ki az őrmester, továbbá a szigetvári őrsbeli Cseh János őrsvezető, Tényi István csendőri cz. őrsvezető és Pálffy Károly csendőr, valamint az ugyanakkor szolgálatilag Szigetvárott tartózkodott Rozman István cz. őrmester lakócsai őrsparancsnok fedezete alatt 1903. évi december 24-én délután 11 órakor a Pandurék lakásán megjelent, a csendőr-egyénekkel együtt házkutatást tartottak, mely alkalommal Pandur István lakásán az ágyban, melyben felesége aludt, egy gipszformát találtak, melylyel az ötkoronásokat és egyforintosokat készítették. Továbbá a konyhában teknő alá rejtve és Pandur Istvánné szoknyája zsebében eldugva öt darab ötkoronás és tíz darab egyforintos hamis pénzt, melyet Pandur István a főszolgabíró és fedezete odaérkezte előtt csinált volt. — Továbbá találtak nagyobb mennyiségű ólmot és czint, melyből Pandur a hamis pénzt készíteni szokta volt.

Pandur István beismerte, hogy már hónapok óta készített hamis pénzt, melyet György nevű fiával

hozott forgalomba; továbbá beismerte azt is, hogy Pécssett be volt zárva s ott volt rabtársaitól tanulta a hamis pénz készítését, végül mindkét Pandur beismerte, hogy már nagyobb mennyiségű ötkoronást, egyforintost, egykoronást és huszfillérest hoztak különböző helyeken forgalomba.

Hegyesi főszolgabíró Pandur Györgyöt és atyját Pandur Istvánt a helyszínén elfogta s a velük felvett jegyzőkönyvekkel együtt 1903. év december hó 29-én a pécsi kir. törvényszékhez kísértette őket.

Béres őrmester a közbiztonsági szolgálat terén már 18 éven át tanúsított kötelességű, ügybuzgó és eredményes tevékenységéért, valamint ezen pénzhamisítások tetteseinek és részeseinek különös ügyességgel és leleményességgel történt kézrekerítéséért teljes elismerésének kifejezése mellett a honvédelmi miniszter úr Ó Nagyméltósága által 1904. évi június hó 1-én dicséret okirattal lett kitüntetve; besúgója pedig 100 korona jutalmat kapott.

Egy cigánykaraván üzelmeinek kiderítése és azok letartóztatása.

1903. évi szeptember hó 29-én Potó István nagyberényi lakos az ádándi őrsön előadta, hogy kárára azon éjjel, midőn a kárádi vásárra ment, kocsiján volt ponyváját kivágták és a kocsin volt férfiruhából 180 korona értékű ismeretlen tettesek elloptak.

Az ezen eset nyomozására nyomban Réti Salamon cz. őrmester és Kovács István V. csendőrből állott járőr vezényeltetett, mely csakhamar megállapította, hogy a lopást ismeretlen tartózkodású kóbor cigányok követték el s tovább puhatolva, megtudta, hogy Tolnamegye Felsőiregh községben kóbor cigányok tanyáznak. Erre a járőr említett községbe ment és ott a község végén egy 17 tagból álló veszélyes cigánykaravánt talált, mely karaván tagjai nagyobbbrészt még a környéken bujdosnak, mert a sátorhoz menni

nem mertek, a miért a járőr a sátorhoz közel lest tartott s sikerült a karaván tagjait egy kivételével elfogni, azután a lopásból származó tárgyak nem voltak náluk, mert azokat, mint egy későbbi nyomozásnál kiderült, orgazdánál értékesítették.

Ekkor, úgy látszott, mintha a teljesített nyomozás céltalan lett volna, azonban a továbbiak folyamán tanuk is akadtak, a járőr szorgalmas nyomozása folytán ezen tanuk igazolták, hogy a lopást tényleg ezen cigányok követték el, sőt azt is igazolták, hogy az ugyanazon év szeptember hó 30-án virradóra Matasics Gyula tabi lakos kárára történt 300 korona értékű csizma-lopást is a cigányok követték el, de ezen lopásból eredő bűnjel sem volt a cigányoknál. — Azonban talált a járőr ezen karavánál lopott lovakat, de ezen lopott lovak tulajdonosa sem volt kideríthető, s minthogy 10 napi nyomozás után a leírtnál egyebet a járőr felfedezni nem tudott, csupán tanuvallomások alapján a cigányokat a tabi kir. járásbiróságnak adta át, hol hat hétig vizsgálati fogságban voltak s azután kellő bizonyítékok hiánya miatt szabadlábra helyezték.

Ezzel, úgy látszott, mintha az ügy befejezést nyert volna, Réti cz. őrmester azonban tovább dolgozott, hogy a cigányokat teljesen leleplezze s a lopott holmikat kézrekerítse annál is inkább, mert ismerve a cigányokat, számított, hogy ezen lopások idővel is kideríthetők lesznek s számításában nem is csalódott, mert 1904. évi január hó 20-án alsódabasi (Pestmegye) örs táviratilag értesítette az ádándi örsöt, hogy aznap éjjel Felsőiregh községben jelenjen meg egy járőr a már említett cigányok összefogásához, a mennyiben Potó István kárára történt lopásból származó tárgyakat Alsódabasról szintén Felsőireghre érkező járőrnek Kolompár Angyalka, ki a járőrrel érkezik, fel fogja fedezni.

Ezen táviratra ismét Réti Salamon cz. őrmester és Kovács István V. csendőrből állott járőr vezényeltett és 1904. évi január hó 21-én délelőtt három óra-

kor Felsőireghre megérkezve, mindjárt a cigányok elfogásához látott s azok közül hat férfit és nőt, kik a sátorukban tartózkodtak, őrizet alá vett. — E közben megérkezett az alsódabasi örsről Oláh László örsvezető és Soós János csendőrből állott járőr Kolompár Angyalka besúgóval. Ez utóbbi mindjárt megnevezett Felsőireghben és környékén 19 orgazdát, kik Potó István nagyberényi, Matasics Gyula tabi és Kovács János tamási lakosok kárára ellopott holmikat megvették.

Járőr ezen tárgyakat nagy részben lefoglalta, azután a karaván hiányzó tagjait fogta össze, összesen 17 cigányt, kikre reá derítette, hogy 12 rendbeli betöréses lopást, egy rablógyilkosságot, s egy rablást követtek el az ország különböző megyéiben. Az elfogott cigányok a kaposvári kir. ügyészségnek adták át.

Ezen nyomozás 10 napon át tartott s Réti cz. őrmester a jelzett bűnesetek kiderítését más örsök segítségével eszközölte ugyan, azonban ez roppant kitartást, odaadó buzgóságot, szorgalmat s rendkívüli fáradtságot igényelt.

VII. KERÜLET.

Tolvajok elfogatása.

1884. évben február havában özvegy Petrika Szavéta tyeacsibului lakosnő — de csak midőn a zalatnai örs legénysége minden irányban eredmény nélkül nyomozott, megjelent és panaszkolta, hogy azon hó folyamán istálló ajtajának feltörése után egy pár 300 forint, illetve 600 korona értékű ökrét ismeretlen tettesek ellopták. Klein Gyula járásörmester, Bordon György, Kovács Bálint és Stáncsulea Aninia csendőrökkel két járőrben nyomozni kivezényeltetett.

Nyolcz napig tartó nyomozás folyamán sikerült nyolcz petrozsényi és galaczi — a lopással gyanúsított egyént felfedezni, kik közül még elfogatásuk előtt Dubas Nicolae és Makrie Juon, mindketten galaczi egyének, megszöktek. Az elfogott hat tettes beismerte, hogy az egyik ökröt ők maguk és kutyájukkal elfogyasztották, bőréből bocskorokat csináltak, az utóbb levágott ökröknek bőrét és húsának egy részét a Zalatna körül lévő óriási kiterjedésű erdőben elrejtett helyről előadták. Az elfogott hat tettes bűnjellel együtt az algyógyi királyi járásbírósnak átadatott.

Ez után a nyomozás a megszökött Dubas és Makarie után folyt, e nyomozáshoz — miután a két nevezett tettes előzőleg is az elkövetett számtalan sok rablás és betöréses lopás miatt hirhedt gonosztevők voltak és most szökésük alatt fegyveresen az utonálló rablásokat veszedelmesen folytatták — Zalatna, Magyarigen, Gyulafehérvár és alvinczi örsökről egy-egy járőr csatlakozott s ezen járőrök, összesen tíz csendőr,

február hótól az év augusztus hóig szakadatlanul nyomoztak, azonban augusztusig eredmény nélkül, mit elérni az nehezített meg, hogy az Alsófehérmegye lakosságát a két fegyveres gonosztevő rettegésben tartotta s ennél fogva a lakosság nem hogy elárulta volna, hanem félelmükben rejtegették és élmeztegették, különben a sűrűben tartózkodott helyeken, úgymint: Petrosény, Galacz, Guraurszui, Pojána, Gaurény, Várnicza és Ampicza, az Ampoly folyó mentén lévő községek lakosai is akkoriban mindannyian lopásokból éltek.

Augusztus közepe táján Klein Gyula és Bordon György csendőrnek sikerült Dubas Nicolaet a következő módon elfogni. Az Ampoly vize mellett elterülő havasokon tartózkodó és hat hónapon át jól megismert kétes erkölcsű juhász nőt (bocsiczáné) mindenféle módon megvesztegetni és tőlük megtudni, hogy Dubas a következő vasárnap Galacz község végén elszigetelten lakó anyjához fehérműváltás végett megy, azonban, hogy mely időben, megtudni nem lehetett, csak annyit, hogy nappal, mert éjjel nem mer. A járőr vasárnap hajnalhasadta előtt Dubas anyja lakását észrevétlenül meglepte, a lakásban lévőknek a szobából való kilépés és hangos beszélés szigorúan megtiltatott, mit csak rendkívüli szigorú fellépéssel volt lehetséges betartani, különösen a délelőtti folyamán, mert a kölcsönt kérők és a látogatók száma egyre szaporodott azzal, hogy a már odakerültek hozzátartozóik a hosszas elmaradást jöttek tudakolni. Délelőtt 1/2 12 órakor Dubas Nicolae nyilsebességgel az ajtón belépett, kit a járőr megragadva, az udvarra kivitt, miközben a tettes revolvért rántott elő, de az tőle elvételét, ő megbilincseltetett és az algyógyi kir. járásbírósnak átadatott, melynek fogházából hat hét mulva kitörve megszökött s csak 1897. évben fogta el újra Klein Gyula járásörmester, akkori bárzai fürdő különítmény-parancsnok, midőn sétálás alkalmával mint juhászt ott elhaladva felismerte. Nevezett a körösbányai kir. járásbírósnak átadatott.

Egy rablógyilkosság kiderítése.

1886. évben február havában Cseb községi bíró azon értesítést küldötte az algyógyi őrre, hogy az ottani határhoz tartozó kincstári erdőben egy meztelenre vetkeztetett meggyilkolt ember fekszik.

Klein Gyula járásörmester Belegyia György csendőrrel az eset kinyomozására vezényeltettek s csak két nap múlva volt megállapítható, hogy a meggyilkolt Kimpeán Tyifor Alsófehérmegye guraorszói lakos gazdag földműves volt.

A nyomozás második napján reggel a mezőn Tyeilecsibului Fracila Simon közártalmu egyént érte utól a járőr, ki hat éves fiát Csebre az iskolába vitte, a csevegő fiúnak Klein járásörmester pénzt adott, hogy vegyen magának czeruzát s tanuljon írni, hogy ne legyen belőle is tolvaj, mire a fiú azt felelte, hogy belőle nem is lesz tolvaj, mint Borza Áron és Ancsa Vaszilie, továbbá elmondotta, hogy hallotta, a mint fentiek egyezkedtek, hogy soha sem mondják meg a csendőröknek, hogy ők a gazdag Tyifort megölték.

Ezek hallatára a járőr előtt már ismert két rossz-hírű egyén kikérdeztetvén, kik bár tettüket tagadták, motozás alkalmával a trágyadombban elásva a meggyilkoltnak átalvetőjét holmival és testén volt összes elrabolt ruházatot és 80 korona pénzt hiány nélkül megtaláltak — mire a tettesek tettüket beismerték, azzal, hogy a gyilkosság éjjelen mindketten soros éjjeli őrök voltak, midőn észrevették a gazdag Tyifort a községen átlövagolni, gyors elhatározás után az erdőbe követték, hol kirabolták és meggyilkolták. S mivel a húsz évet meg nem haladták, előbbi tiz, utóbbi — ki el is halt — 7 évi fegyházat kapott.

Egy gyilkosság kiderítése.

1886. évi augusztus havában Valea-mare községből az algyógyi őrre azon értesítés érkezett, hogy a köz-

ség közt folyó patakban egy ember több késszúrástól és összeroncolt fejjel halva fekszik.

Klein Gyula járásörmester Dózsa Balázs csendőrrel vezényeltetett nyomozásra ; a helyszínén megállapítatott, hogy a halott Borza Kandin 32 éves váleamarei nőtlen lakos, kinek meggyilkolása csakis bosszú műve lehet, minek kiderítése nehézségbe ütközött, mert a meggyilkolt egy vérengző és kötekedő természetű ember volt s ezért halálának mindenki örvendett.

A gyilkosság után a nyomozás két izben rövid megszakítással nyolcz napon át folyt, míg végre a 8-ik nap éjjelen a gyilkos egy valeamarei lakos szolgálégény személyében kiderítettett, abból kiindulva, hogy a gyilkosság színhelyétől mintegy 800 méter távolságra egy idősebb korú beteges ember lakott, kinek fiatal, kicsapongó neje volt, kihez éjjelenként a község férfiai még a férj tudtával is jártak. A fentiekből kifolyólag azon gyanú merült fel, hogy a gyilkosság oka a kétes hírű házból eredhet, ebből kifolyólag több éjjelen át e nő csürében lest tartottak, egy éjjel 11 óra tájt az ablakon kopogtatás hallatszott s nemsokára a nő Kerebán Dumitru az ottani román lelkész szolgáljával a csürbe jöttek s ott a kevés szénára feküdtek, honnan halk beszédüket a járőr jól hallotta, midőn a szolga a gyilkosság végrehajtásának részleteit elbeszélte, mire a nő örömét fejezte ki, hogy senki sem látta és csendőrök sem gyanúsítják, figyelmeztette azonban, hogy a gyilkosságnál használt véres botot onnan a csürből szállítsa el.

Ennek hallatára mindkettő elfogatott, a véres bot és kés előkerítettett. Kerebán beismerte, hogy azért követte el a gyilkosságot, mivel haragudott a meggyilkoltra, a miért az is azon nőhöz járt, s arra őt a nő is biztatta, hogy gyilkolja meg. Mindkettő az algyógyi kir. járásbírósnak átadatott.

Egy rablóbanda szétugrasztása.

Bosch György volkányi erdőőr 1887. évi május hó 30-án reggel a felügyeletére bízott erdőterület bejárására ment s mivel másnap este sem tért haza, büntényfenforgásának gyanúja merült fel.

Junius hó 1-én Szamosi László járásörmester három csendőr és négy községi erdőkerülővel keresésére indult, a 3400 holdnyi területű rengeteg erdőséget három napon átkutatta. Ez alkalommal egy sűrű fenyőfákkal körülnőtt tisztáson a járásörmester több román feliratu romániai szivarkadohány csomagolására használt papírt, az eltűnt erdőőrnek jegyzékkönyvecskéjét és egyik csizmájának szárából megmaradt bőrrészt talált. Az egyik papirdarabon a következő s ironnal írt román szövegű kitétel állott: «Itt mentünk el többen, de vissza nem tértetek soha, Isten veletek szereztem!» — névaláírás azonban nem volt.

A járásörmester megelőzőleg már értesült volt egy Romániából hazatért besugójától, hogy Preda Nikolae volkányi illetőségű szokásos büntettes Romániában egy rablószövetkezetnek lett a tagja, melyhez 14 romániai és szebenvidéki rovott multu oláh tartozik s egy elzüllött romániai volt hivatalnok vezetése alatt áll; kétségtelenné vált tehát, hogy ama rablóbanda vonult a rengeteg erdőségen át s mivel az erdőőr felismerte Preda Nikolaet, hogy el ne árulhassa otlétüket, meggyilkolták. Ez okból a következő napon a községből 400 főnyi egyén lett kirendelve a járőr támogatására, kiknek segítségével sikerült a hullát egy mély árokban elásva megtalálni; fején fejszefoktól eredő mély seb tátongott, bal oldalán pedig több készürás látszott; csizmája, lőfegyvere és kabátja hiányzott. Szamosi járásörmester a besugóját újból beküldötte Romániába, ki néhány nap mulva visszatérve, tudtára adta, hogy tényleg a kérdéses rablóbanda vonult el az erdőn keresztül s Preda Nikolaen kívül egy Muntyán György Doga földvári illetőségű hadköteles

szőkevény is tagja. Ezeknek esetleges hazatértét állandóan figyelemmel kísérven, 1887. év október hó 15-én besugójától — kit többször beküldött Földvárra puhatolni — megtudta, hogy Muntyán György Doga Földváron szülőinél bujkál. A járásörmester egy csendőrrrel még azon éjjel Földvárra ment, de a keresettet nem találta meg, mert anyja társaságában Brassóba ment napszámba dolgozni; — innen a járőr Brassóba ment, hol hosszas keresés után a keresett egyént megtalálván, elfogta s az ottani királyi törvényszéknek tényvázlattal átadta. Nevezett beismerte, hogy az erdőőrt, kivel véletlenül találkoztak az erdőben, Preda Nikolae felbujtására — a bandának vezetője, Preda Nikolae és egy harmadik társuk gyilkolta meg. Ugyanakkor megnevezte a rablóbandának többi tagjait is, kik időközben az üldözésükre kirendelt 60 főnyi csendőrségi száguldó járőrök elől romániai részre menekültek, — később el is fogattak s több rendbeli rablógyilkosság és rablásért elítéltettek.

Muntyán György Doga nyolcz évi fegyházra ítéltetett.

Életmentés dunai jégzajlásból lótolva jök nyomozása közben.

Schider János járásörmester és Buzics csendőrből állott járőrnek 1891 márczius hó 9-én portyázás közben gyanuja merül fel, hogy Czeiner József bölcskei lakos tanyáján gyanús lovakat tart. Ezen ügyben nyomozva a járőr Kovács Mártont lólopásért és Czeiner Józsefet orgazdaságért letartóztatta s az útóbbtól elkobzott három lóval együtt a nyomozást folytatandó Dunakömlőd községbe indult, hová megérkezve, a nagy árvíznél arról értesült, hogy özvegy Hanzéli Ferenczné, dunaföldvári földbirtokosné tulajdonát képező csöszházban — mely Bölcske és Dunakömlőd községek között a nádasban áll, — Likter Horváth Mihály csösz, ennek neje és Lajos nevű fia benrekedtek és onnan kijönni nem birnak, mert a csöszház a zajló jégtől

több méter magasságig körül van véve és a víz anynyira áradt, hogy az a csőszház padlásáig ért. Így tehát, miután már előzőleg megkísérelték mások is sikertelenül a mentést, a fennirt csősz családjával a legválságosabb helyzetbe jutott.

Ezek hallatára járőr a foglyot és a három elkobzott lovat biztos őrizet alá helyezte és azután a községi bíró által a járőr kérésére kirendelt öt dunakömlődi lakossal két ladikban a mentést megkísérelte, a sok jég miatt azonban a csőszházat meg sem közelíthették, miért csakányok és fejszékért a községbe visszatérni kénytelenek voltak.

De most már a bíró által kirendelt öt egyén megtagadta a segílyt, mert attól félték, hogy mentés közben maguk is odavesznek, csak miután Schider járás-örmester nekik ételt és italt fizetett, dohányt és szivart vett, engedtek a folytonos buzditásnak s másodizben is hozzáfogtak a mentéshez.

Most azután sikerült a járőrnek a saját zsebéből fizetett öt egyénnek segílyével saját élete kockáztatásával, 5 órai fárasztó küzdelem után, az összetorlódott jégen keresztültörve a két ladikkal a csőszházig eljutni és a csősz családjával együtt a biztos halál elől megmenteni. Hogy mily fenyegető volt már a veszély és válságos a csőszház nádfedelére menekült család helyzete, azt legjobban ama körülmény bizonyítja, hogy a mentés után félórára a víz ismét emelkedett és a csőszház tetejét is elborította, így tehát, ha a mentők még kis ideig késnek, a veszélyeztetett család menthetetlenül oda veszett volna.

Járőr a leirt mentés után pihenés nélkül még 14:3 órán át sikeresen segédkezett az árvíz elleni védekezésben, majd pedig a megkezdve volt lólopási nyomozást folytatván, abban még három darab lopott lovat kobzott el. Tolna-, Baranya- és Pestmegyében, melyeknek ketteje három év előtt elkövetett rablógyilkosságból származott. Így a nyomozás befejezéséig hat darab lopott lovat kobzott el és biztosított, az elfogott egy

lótolvajt, egy orgazdát tényvázlattal a dunaföldvári királyi járásbírósnak átadta, melyben még számos orgazda — kiknek kezén a lopott lovak a három év alatt adás-vevés útján megfordultak — feljelenített.

Az évekkal előbb ellopott lovak nyomozási szála onnan eredt, hogy járőr egy böleskei mezőőrrel bizalmasan beszélve arról értesült, hogy a böleskei határban Czeiner tanyájára egy izben éjjel egy ismeretlen egyén lóháton ment, miért is a járőr a lólevelek nyilvántartásáról szóló könyvből a jegyzői irodában kivonatot vett azon lovakról, melyekről mint Czeiner saját nevelésű 4—5 éves lovairól lólevelet állíttatott ki.

Ezekkel szemben járőr kinyomozta, hogy Czeinernek egyáltalában 5—6 éven át nem volt saját nevelésű lova, tehát hamis tanúk is nyomoztattak ki és jelentettek fel, kik tudva azt, hogy Czeinernek saját nevelésű lovai nincsenek, mégis az idegen lovakat saját neveltjeinek bizonyítva, elősegítették, hogy a tolvajtól éjjelenként átvett lopott lovakra új lólevél volt kapható, s így Czeiner azokat messze tartott vásárookra vitte és fennakadás nélkül eladta.

A lólevélirányításból megtudható volt, hogy a lovak mely vásárra irányítottak, itt a nyilvántartásból megtudható volt, hogy a ló eladatott-e, ha igen, kinek és hová való lakosnak. Ily módon minden lónak egyenként adás-vevés után következett új gazdája megtalálatott, míg végre az utolsónál a ló is megkerült.

Csak a rablógyilkosságból származó lónak tettesei nem voltak kideríthetők, mivel Kovács Marczy, a lótolvaj azt állította, hogy ezen lovakat ismeretlen nevű somogy megyei sátoros cigányoktól vette potom áron, kiket sem azelőtt, sem azóta nem látott, a leírás után rájuk akadni nem lehetett, nevük pedig ismeretlen maradt.

Lótolvajok letartóztatása fegyverhasználattal.

A lólopások Brassó vármegyében, de különösen a vulkányi örskörletben 1886. év előtti és az utána következő években igen gyakoriak voltak és annyira elharapódtak, hogy a tulajdonosok lovaikat nem is merték a legelőre kihajtani. Ezen időtájtban lett Szamosi László járásőrmester a vulkányi örsre áthelyezve, kinek erélyes s körültekintő nyomozása és fáradhatatlan szorgalma által sikerült a tolvajoknak legnagyobb részét kideríteni, elfogni és a lopott lovakat jogos tulajdonosaiknak visszaszerezni. Ekkor jött Szamosi járásőrmester egy lótolvaj-szövetkezetnek nyomára, melynek feje Rogozea George (Parducz) feketehalomi illetőségű hírhejt lótolvaj volt, kit — miután folyton Romániában tartózkodott és csak legnagyobb titokban, a havasokon keresztül, lólopások elkövetése végett jött Magyarországra — a legerélyesebb, négy éven át folytatott nyomozás után sem sikerült elfogni.

Szamosi járásőrmester 1901. évi április hó 23-án besugójától — kit már régibb idő óta megbízott volt a lótolvajok megfigyelésével s ezért pénzbeli jutalmat is adott neki — arról értesült, hogy Rogozea két társával, Kalboreán Nyisztor vulkányi és Kresztolován Nikolae feketehalomi lótolvajokkal, újabb lólopások elkövetése végett Romániából átjött és a vidéken bujkál. A járásőrmesternek egy csendőrrel sikerült mindhárom egyént a Barczamenti sűrű füzesben meglepni — Kalboreánt és Kresztolovánt el is fogni; a menekülni akaró és megfutamodott Rogozeánt pedig Szamosi járásőrmester egy biztos lövéssel súlyosan megsebesítvén, ez is hurokra került.

A három elfogott veszélyes lótolvaj a brassói kir. törvényszéknek átadatott. A tényvázlát szerint Rogozea és társai csak a vulkányi örskörletből 60 darab lovat 9660 korona értékben loptak el, ezen lovak nagy része Szamosi járásőrmester által kipuhatoltatván, tulajdonosaik által Romániából visszaszerezettek.

Rogozea az egész vidéket rettegésben tartotta és mert vakmerősége annyira ment, hogy a ménesből fényes nappal és pásztorok szemeláltára a legszebb lovakat kiválasztotta és ellopta, ellenszegülni neki senki sem mert, mivel rendszeren fegyveresen járt és mindenkit, ki útját merészelte állani, veszélyesen fenyegetett. Csakis így volt lehetséges magát ily hosszú időn át fentartania és a jól megérdemelt büntetés alól kivonni.

Ezen hírhejt gonosztevő elfogása csakis Szamosi járásőrmester észszerű eljárásának és fáradhatlan buzgalmának eredménye, ki ezáltal a lólopásnak az egész megyében véget vetett.

Egy rablógyilkosság kiderítése.

Spitzer Márkus bakonymagyarszombathelyi lakos, magánzó tőkepenzes, 1893. évi június hó 25-én, az uradalmi faiskolában baltacsapások által meggyilkoltatott, és 20,000 korona értékű érték- és papirpénzétől megfosztatott.

Schider János járásőrmester valamennyi csendőrrel a helyszínén megjelent, hol a hulla körül sem vért, sem más nyomot felfedezni nem lehetett, mert korán reggel a nagy juhsorda hajtatott a hullán át el, mely minden nyomot megsemmisített, s így azt lehetett következtetni, hogy az illetőt máshol gyilkolták meg, honnan a faiskolába hurczolták.

Feltűnő volt Schider járásőrmesternek, hogy a közei Bakonymagyarszombathely és Bakonynémetszombathely községek lakossága csoportosan járt egész napon át a faiskolában fekvő tőkepenzes hullájához, köztük azok is, kik kisebb-nagyobb összeg erejéig Spitzérnek adósai voltak. Azonban egy ember hiányzott ezek közül, ki távol maradt, nem jött kíváncsian a hullához. Ez Germán József bakonynémetszombathelyi lakos békés, büntetlen előéletű, családos gazda. ember volt, kinél este lámpagyújtáskor Schider járás-

örmester 3 csendőr és 4 előjárósági tanu társaságában szigorú kutatást tartott.

Ezen kutatásnál a kamrába elrejtve egy véres balta a szobában az ágyban levő szalmazsákban, mélyen a szalma közé elrejtett helyen pedig 32 darab, összesen 3330 korona 42 fillér értékű adóslevél találtatott, melyek közül 7 darabban Germán József 1434 korona 86 fillérig volt mint adós érdekelve.

Midőn a jelen volt 8 egyén előtt az irományok hol szerzésére vonatkozó kikérdezés megkezdett, Germán elájult, s midőn ájulásából felocsudott, elmondotta, hogy 3 nappal előbb a lakásába jött Spitzert hogyan ütötte a baltával agyon, hogyan tartogatta 2 nap szalma alatt rejtve a kamrában, miként vitte a száraz kemény talajú kerten át a faiskolába és távolította el az agyonütésnél szétfröcsesent sok véryomot.

Germán József a bűnjelekkel, tényvázlat mellett a zirczi kir. járásbiróságnak adatott át.

Egy szerelmi féltékenységből elkövetett gyilkosság kiderítése.

Hajdu Ferencz nagyborosnyói illetőségű vasuti munkás 1895. évi november hó 20-én éjjel Árkos község határán meggyilkoltatott.

Szamosi László járásörmester 3 csendőrrel a nyomozást bevezetvén, a hullát hóval eltemetve s minden nyomot eltakarva találta s megállapította, hogy nevezett éles eszközzel, valószínűleg vaslapáttal többször fejbe ütötte, az idézte elő halálát. A nyomozást igen megnehezítette ama körülmény, hogy akkoriban több mint 800 idegen vasuti munkás dolgozott a tett színhelye közelében s ugyanott is szállásoltak a deszkából épült barakokban. Hosszú és fárasztó puhatolás után megtudta Szamosi járásörmester, hogy Kovács György besenyői illetőségű vasuti földmunkás megelőző napok egyikén a vele vadházasságban élő Nagy Mari földmunkás nőt megverte és megöléssel fenyegette,

mi közben többször emlegette a meggyilkolt nevét, de hogy mi okból, nem lehetett megtudni, mert Nagy Mari eltűnt a barakból; a többi munkások pedig határozottan állították, hogy meggyilkolt kerülte a nőt, mindazonáltal Kovács György ellen irányult a járásörmester gyanuja, feltételezvé, hogy Kovács féltette szeretőjét Hajdutól s azért gyilkolta meg. Miután a kiszállott bizottság véleménye szerint a halált vas ásóélel ejtett fejsebek idézték elő, az ásók megvizsgálása végett az összes földmunkások ásóikkal sorba állítottak; egy Protics Iván nevű horvátországi és egy Csiszér János nevű csikszentgyörgyi illetőségű földmunkás ásó nélkül vonult ki, s midőn ezért kérdőre vonattak, előbb kijelentette, hogy a kivonulás előtt néhány perczel megvált az ásója s azon oly jegye van, melyet senki sem ismer, tehát megtalálja bárkinél legyen; miután a jegyet előbb bemondotta, a munkások kezeiben volt ásókat rendre nézegette, mikor Kovács Györgyhez érkezett, magáénak mondotta a nála volt ásót, mit kétségen kívül be is igazolt a rajta volt jellel. Kovács a saját ásóját előmutatni nem tudván, a gyanu csak fokozódott ellene s mivel Csiszér János sem tudta ásóját előmutatni, mindketten őrizetbe vétettek és részletesen megmotoztattak; Kovács csizmája szárán és harisnyáján kimosott vér nyomai látszottak s egyik lábszárán vágási seb találtatott, ezekre azt felelte, hogy munkaközben ásójával elvágta lába szárát s attól véresedett meg csizmája és harisnyája. Végül Csiszér János a keresztkérdések sulya alatt beismerte a cselekményt és feladta, hogy Kovács György kicsalta a mező közepére s ott megmondotta, hogy egy az árkosi uti csárdában lévő munkásra várnak, kit meg fognak verni, mikor a barakhoz megy; ő szabadkozott, de Kovács az ásóját ráemelve agyonütéssel fenyegette, ha nem tesz úgy, mint ő. A veszélyes fenyegetésre látszólag beleegyezett. Körülbelül 1/2 órai várakozás után az árkosi úti csárda felől egy munkás közeledett feléjük, mikor mellettük elhaladt

volna, Kovács az ásója élével fejbe vágta, mitől az megtántorodott, de nem esett el, hanem a kezében volt ásójával Kovács felé suhintott s lábszárát megsebezte, ekkor Kovács egy második vágással leütötte a munkást, utóbbiba Hajdu Ferenczet ismerte fel. Kovács látta, hogy ő «Csiszér» nem ütötte Hajdut, fölemelt ásójával kényszerítette, hogy üssön hozzá, mire kétszer Hajdu felé vágott ásójával, de csak a csizmáját érte.

Kovács György mikor meggyőződött, hogy Hajdu meghalt, a három véres ásót a közeli Olt folyóba dobta, ötöt pedig megöléssel fenyegette, ha elárulja.

A három darab ásó az Olt folyóból kivétetvén, Kovács is beismerte a tettet s feladta, hogy Hajdut a miatti boszúból öltesse meg, mivel szeretőjét elcsábította tőle. — Ezt a későbbben megkerült Nagy Mari utczai kéjleány valótlannak nyilvánította s annak is bizonyult.

Tettesek elfogattak és a bűnjelekkel együtt a sepsiszentgyörgyi királyi járásbírósnak átadattak. Kovács György 15 évi fegyházra, Csiszér János pedig 6 havi börtönre ítéltetett. A nyomozás 3 napot vett igénybe.

Egy orgyilkosság kiderítése.

1896. évi július hó 29-én éjjel Számtalaki József köröspataki lakos a község egyik utcáján Demén János kapuja előtt meggyilkoltatott.

Szamosi László járásörmester három csendőrrel ahelyszínén a nyomozást bevezette, megállapította, hogy nevezett fejszeéllal fején ejtett sebek következtében halt meg, nyom vagy bűnjel nem találtatott, neje szerint haragosai nem voltak, már pedig a tett csakis boszú műve lehetett, hosszas kutatás és puhatólás után Demén János udvarán levő istálló hidlása alatt egy darab fejsze találtatott, melynek fokán és nyelén vérnyomok voltak láthatók. Ezen istálló a szomszédban lakó Komán Mihály tulajdona, s ő is használta, mert

csak a lakháza volt kiadva Demén Jánosnak, kihez meggyilkolt azon este beszélgetni betért s onnan történt eltávozásakor támadtatott meg. A gyanu Komán Mihály ellen irányult, mert egy leánykája azt mondotta, hogy az istállóban talált fejsze az övék. Komán és nagykoru fia Komán János tagadta, hogy a fejsze az övék volna, mi csak növelte a gyanut, ezért előleges őrizetbe vétettek.

Szamosi járásörmester a hulla fejsebei nagyságából következtetve, megállapította, hogy azok két különböző szélességű fejszeéllal ejtettek s így a két tettes egyidejűleg okozta, — ezt közölte a később oda kiszállott bizottság orvosaival, de azok azt felelték, hogy a fejsebek egy fejszével is ejthetők voltak, ha azt tettes az ütéskor ferdén tartotta. Az örmester Komán Mihály lakásán házkutatást tartott, melynek során egy sötét kamrában elrejtve egy rövid nyelvű kis fejszét talált, melyen látszott, hogy rövid időn belül surolva és mosva volt, mindazonáltal csekély vérnyomok is látszottak rajta. Ezen fejszének éle teljesen beillett a hulla fején volt két kisebb vágott sebbe, ekkor a bonczoló orvosok is kijelentették, hogy a két seb eme fejsze élével ejtetett. Ismételt kikérdezés és felmerült súlyos gyanuok feltárása után Komán János beismerte, hogy a tettet ő egyedül követte el olyformán, hogy Számtalakit lesből a nagyobbik fejsze élével kétszer fejbe vágta az utcán, a fejszét az istálló hidlása alá rejtette, mikor visszatért, a megholtak tartott Számtalaki megmozdult, erre hazafutott s a kisebbik fejszét magához véve, azzal még két vágást mért fejére. Ezen utóbbi állítás valótlannak látszott; minden jel arra mutatott, hogy a tettestárs Komán Mihály volt; s fia csak azért vállalta a tettet magára, hogy apját és kevécs vagyónukat megmentse, erre mutatott azon körülmény is, hogy Számtalaki meggyilkolásának okául azt hozta fel, hogy annak egy kecskéje a nyár folyamán kertjükben kárt okozván, e miatt apja és meggyilkolt között többször czivódás történt, egy ily alkalommal

Számtalaki valami súlyos bűntényt mondott apjára, de hogy mit, nem tudja, ettől kezdve apja mindig levert volt s többször említette neki, hogy addig nem lesz nyugta, míg Számtalaki el nem pusztul. Apját megnyugtató, Számtalaki meggyilkolását határozta el magában, csak alkalomra várt. A tett elkövetése előtt látta Számtalakit a Demény János lakásába betérni, ekkor fejszét ragadott, lesbe állott, midőn az hazafelé ment, a tettet végrehajtotta rajta.

Komán Mihály eltagadta, hogy őt Számtalaki valamely bünténnyel vádolta s erről fiának panaszkodott volna.

Nevezettek mint tettestársak elfogattak s a bűnjelekkel együtt a sepsiszentgyörgyi királyi járásbírósnak átadattak, mindketten 12—12 évi fegyházra ítéltettek. A nyomozás 74 óráig tartott.

Bányamunkások által előidézett zendülés leverése fegyverhasználattal.

A szabadalmazott osztrák-magyar államvasuti társaság magyarországi bányái, hutái és uradalmi munkás személyzete, továbbá a szolgák létszámába beosztott ideiglenes és végleges alkalmazottai és ideiglenes hivatalnokai, úgyszintén az itt felsoroltak özvegyei és árvái részére a jelenleg Magyarországon érvényben álló bányatörvény idevágó elveinek és az 1891. évi törvényzikk határozványainak megfelelő külön társulását alapít.

Ezen társulását 1897. évben a társaság Krassó-Szörény megyében fekvő aninai bányatelep munkásainál is érvénybe akarta léptetni, de a munkások a társulada alapszabályainak egyes rendelkezéseit sérelmesnek tartották.

Az aninai bányamunkások tehát, különösen a nők által felbuztatva, elhatározták, hogy a társulada ellen tüntetnek és minden áron keresztül viszik, hogy az elvonások jogosabb alapokra fektetessenek.

E czélból több rendbeli kérelmet nyújtottak be a bányaigazgatósághoz és a nők tényleg tüntetést is rendeztek. Az igazgatóság nevében az aninai tisztartóság részéről a munkások mindannyiszor látszólag megnyugtató lecsendesültek, de titokban folyton szervezkedtek, míg nem 1897. év január hó 19-én tudomásul vették, hogy Willingensz Sándor társulati igazgató Aninára fog érkezni, így ők a következő napon a munkát beszüntették és a tisztartósági épület előtti téren csoportosulni kezdtek.

Az aninai csendőrök ugyanazon nap reggelén értesült a mozgalomról. Az őrsparancsnok hiányában az épen otthon volt Janicza Demeter csendőr, tudatában a helyzet komolyságának, teljes körültekintéssel párosult higgadt, nyugodt felfogással, mindenekelőtt a szomszédos stájerlakai őrsöt és az oraviczabányai előjáró szakaszparancsnokságot a helyzetről táviratilag értesítvén, azoktól segílyt kért. Ezen helyes intézkedés után Janicza Demeter csendőr, mint járőrvezető, az ugyancsak az aninai őrs állományában volt László Károly csendőrrel (mert a többi legénység nem volt honn) szolgálatba lépett, magával vitte a tartalék lökészetet is előirt mennyiségben; a tisztartóság épületéhez érve, bajtársával együtt az épület folyosója bejáratához igen helyesen védett állásba helyezkedett s a már ekkor 2—3000-re csoportosodott bánya- és egyéb munkásokat (tanítvány) tapintatosan, de határozott intéseivel minden tettelegességtől visszatartotta egész délelőtt 10 $\frac{1}{4}$ óráig, a midőn is sürgönye folytán a stájerlakai őrsről a véletlen ott szemlélő szakaszparancsnok, Balló Lajos hadnagy úr, Tóth József czimzetes őrmester, Bardocz Salamon csendőr és Kalmár István próbacsendőrrel a helyszínére megérkeztek.

Balló hadnagy most, miután a nevezett legénységgel a már előbb Janicza és László csendőrök által megszállva tartott védett állásba helyezkedtek el — a zajongó tömeget, mely erőszakkal a tisztartósági épületbe — hol a bányaigazgató és tisztviselők tartóz-

kodtak — behatolni akartak, azokat magyar és német nyelven csend és rendre intette és felhívta, hogy panaszuk tárgyalása végett válaszszerzők közül öt bizalmi férfit, kiket az irodában levő urak elé fog bocsátani.

A munkások ezen felhívást csakugyan követték, a tárgyalás folyama alatt a tömeg csendesen viselkedett, sőt teljesen megnyugodni látszott, midőn a küldöttek a tárgyalás eredményét kihirdették, mely szerint a bányaigazgató megígéri, hogy a munkások érdekét illetékes helyen kedvező tekintetbevételre ajánlani fogja, s addig is intézkedik, hogy a magasabb levonások mellőztessenek.

Mire sűrű «Éljen» és «Glük auf» felkiáltások hangzottak — de a tömeg ekkor sem oszlott — sőt a mikor a déli vonattal elindulni akaró Willingens Sándor igazgató, Resch Henrik bécsi kiküldött és Scheda György resiczai főtisztartó az irodát elhagyva, a tömegben keresztül együttesen távozni akartak, őket a munkások körülvették s fenyegető modorban írásbeli kötelezőt követeltek az igazgatótól. Balló Lajos hadnagy ezt látva, Tóth őrmesterrel a tömegben keresztül hatolt s kiszabadította a halálra rémült három tisztviselőt s visszakisérte őket az épülethez, míg Janicza csendőr a többi három csendőrt visszatartotta fedett állásukban a folyosón, mert már előre látta a bekövetkező nagyobb zavart. Alig hogy Balló hadnagy a tisztviselőkkel az épülethez ért, a tömeg már lármásan fenyegetőzve utána nyomult és kezdte kövekkel dobálni s a bejáraton kívül maradt Kalmár István próbacsendőrt hirtelen megragadták s lefegyverezték, kövel és fával ütlegelték annyira, hogy ez véresen a földre bukott.

Ezt Janicza csendőr észrevevén, bátor elszántsággal kilépett fedett állásából és a vérző és veszélyben levő bajtársát balkézével megragadva, berántotta a folyosóra.

Ugyanekkor Balló hadnagy is a leütött próbacsendőr

védelmére előugorván, ugyanazon pillanatban a zápporként hulló kövek egyike által homlokán oly erővel találtatott, hogy sapkája lehullott, arcát a vér elborította. A hadnagy sebesülten sem veszté el lélekjelenlétét, hanem tüzet vezényelt, mire a sértetlenül maradt négy csendőr összesen 24 lövést tett a támadó tömegre és pedig ezen veszélyes pillanathban is oly higgadsággal és ügyesen, hogy e lövések folytán összesen 22 zendülő elesett, ezek közül kilencz férfi és egy nő meghalt, a többiek pedig sebeikből felgyógyultak, de hosszú időre. A tömeg a fegyver használatára visszahúzódott. A most beállott pillanatnyi csendben egy öreg munkás ember, levett sapkával, a folyosót elzáró csendőrökhez alázatosan közeledve, alűrügy alatt bebocsátást kért, de hirtelen orvtámadást intézett a csendőrök ellen oly módon, hogy a sapkájából porrá tört kő-üveg és sóvegyületet markolva, azt a csendőrök szeméinek vágta oly szándékkal, hogy őket rövid időre védképtelenné téve, őket a tömeg leverhesse.

A csendőrök a fejük lehajtásával a veszedelmet elkerülték, s miután figyelmeztetésük ellenére a merénnyel fel nem hagyott, Janicza csendőr reá lőtt, s bár felső testén találta, a rendkívül szívós természetű merénylő nem tágitott, mire a többi csendőrök által lelövetett, illetve leszuratott.

Ezen eseménynél Janicza csendőr nemcsak ritka körültekintésnek és előrelátásnak, hanem cél tudatos határozottságának és bátor elszántságának is adta tanújelét akkor, midőn parancsnoka távollétében a helyzet komolyságát felfogva, habozás nélkül, észszerűen intézkedett, a veszélyeztetett tisztartósági épületnél a helyes védelmi állást ideje korán megszállotta és az ingerült néptömeggel szemben a rendet addig fenntartotta, míg a segély megérkezett. Ily módon megakadályozván azt, hogy a bányaigazgató és a tisztviselők a feldühödt munkások által felkoncizoltassanak; később pedig, midőn életveszélyben forgott baj-

társát megmentette és ez alkalommal fegyveres döntésre került a sor, a midőn is pár fegyveres csendőr oly nagy fanatizált néptömeggel szemben a fegyver becsületét valóban vitézül kivívta.

Fegyverhasználat egy tagosítás alkalmával.

1900. év őszén Sebestyén József és Szalai Károly mérnökök ki lettek küldve Kornyaréva községbe a községi földeknek tagosítás céljából való felmérése végett.

A község lakói a tagosítást hátrányosnak és sérelmesnek vélték, ez ellen fel is szólaltak, de felvilágosíttatva, látszólag belenyugodtak. A munkálatokat kezdetben mi sem akadályozta, a mérnökök nyugodtan dolgoztak és semminemű jel nem mutatott arra, hogy a község lakói ellenük ellenséges szándékkal viseltetnék.

1900-ik évi szeptember hó 30-án, vasárnapon — a kornyarévai őrs létszáma hat fő volt — az őrsön csak Deák Ferencz próbacsendőr és Molnár József csendőr volt otthon. Utóbbi alig pár nappal előbb került ki a kórházból, s nagy gyengesége folytán néhány napi szolgálatmentességet élvezett. Az őrsparancsnok s a többi legénység külszolgálatban állott, honnan csak este 9 óra tájban voltak bevonulandók. A jelzett vasárnapon reggel 8 órakor, Szarka községi aljegyző a csendőrlaktanyába üzent azzal, hogy a nép nagy tömegekbe csoportosulva, a földmérő mérnököket meg akarja támadni.

Erre az alig járt tudó és beteg Molnár József csendőr, Deák Ferencz próbacsendőrrel hirtelen felszerelt s a község házához ment. A nép nagy csoportba összeverődve lármázott s vészajtósló szidalmakkal illetve a mérnököket.

Molnár csendőr ekkor felszólítja a tömeget, hogy óvakodjanak mindennemű törvénysértéstől, a mérnököknek hagyjanak békét, mert ha támadási szándék-

kuktól el nem állanak, a mérnököket ellenükben löfegyverrel lesz kénytelen megoltalmazni.

A nép ekkor zajongva kisebb csoportokra oszlott s ellepte a község utcáit.

A járőr ez alatt részben a község háza, részben az utcákon tartózkodott, s már úgy látszott, hogy a rend teljesen helyre fog állani.

Délután 1 órakor azonban egy népcsoport behatolt Sebestyén József mérnök lakásába s őt és fiát fenyegető ordítózás közben az utcára vonszolta.

A járőr a zajra figyelmes lett s a helyszínére igyekezve, látta, a mint a tömeg a mérnököt és fiát éktelelen dühvel ütlegeti. Midőn közel értek, a tömegeből egy lövés dördült el és sűrű kőzappal fogadták. Egy kő Deák próbacsendőrt mellén találta. Molnár csendőr látva az óriási veszedelmet, annak nöttén megjött az ereje s járőrtársával egyszerre a tömegbe tüzelt.

Az erélyes és gyors fellépés folytán a nép meghunyászkodott, a mérnököt elengedték és visszavonultak.

Molnár csendőr ekkor a mérnököt három tagból álló családjával a jegyzői hivatalban biztonságba helyezte s az ajtó előtt az újból gyülekező néptömeggel szemben állást foglalt.

Ily helyzetben mintegy 15—20 perczig farkasszemet néztek a tömeggel, mely a község háza környékét ellepte.

Ekkor egy 35 év körüli férfi átlőtt karral két ember segítségével kivált a tömegeből s Molnár csendőrhöz ment, követelve, hogy őt a jegyzői hivatalba bocsássa be. Molnár csendőr ezt nem engedte meg, mire nevezett a jegyzői lak lépcsőjére ülve, véresszájú, lázító beszédet intézett a zúgó tömeghez, mely ennek folyamánaként a védő állásukban megmaradt két csendőrt rettenetes kőzappal megtámadta. Egy kő Molnár csendőr fegyverének közepágját, egy másik Deák próbacsendőr szuronymarkolatát érte. Egy ember fel-emelt doronggal egyenesen Molnár csendőrré támadt s az egész tömeg támadva közeledett.

Ekkor Molnár csendőr megnyitotta a tüzelést. Egymásután öt lövést adott le, míg járőrtársa két lövést tett.

A hatás megrázó volt; a tömeg ordítva hátrált, négy halottat és öt sebesültet hagyva hátra.

Ekkor Molnár csendőr a tüzelést megszüntette és azonnal intézkedett orvosi segélyről. Távirati jelentését csak este küldhette el, mert a nép a közlekedési utakat elzárta, s bár a távirat vivőjének 100 koronát ígért, arra senki sem vállalkozott. Csak később kapott egy embert, ki szolgálati jegyét és táviratát a szomszédos örsre vitte.

Este 8—9 óra körül az örs többi tagjai bevonultak s a gyorsan érkező segélyvel a rend csakhamar helyre állt s azontúl a mérnökök munkáját mi sem zavarta.

Egy betöréses-lopás tetteseinek letartóztatása.

Özveggy Czeller Jánosné, dunaföldvári lakos kárára betörés útján 1901. évi július hó 17-én éjjel, ékszer-, pénz- és okmányokban 15,044 korona érték ellopott. A helyszínén tett vizsgálatnál, ügyvéd és egyéb érdekelt urak a károsnő iszákos, elzüllött, külön háztartásban élő fivérére gyanakodtak, igazolván ebbeli gyanújokat azzal is, hogy az elzüllött ember, ki jó módban élő nővérét, mert az naponként nem segíti, vagyoni kár okozásával már többször fenyegette is. De Schider járásőrmester, midőn az ottani örs valamennyi csendőrével megjelent a helyszínén, ott a padlón széthullva talált gyufát gondosan papirba szedve, magával vitte a községbe, senki által nem gondolt Bula Mihály, dunaföldvári rovott multú egyénhez. Ilyen gyufa az egész környéken található nem volt, csak Bula zsebében találtattak nagyobb mennyiségben a személymotosásnál. Bula ezzel szemben rovott multja és megrögzöttsége miatt két nap tagadott mindent, sőt tanuk által igazolta a lopás idejéni hollétét, de Schider járásőrmester három napig

összes csendőreivel folyton házkutatást tartott, míg végre Bula lopási idejének hol töltését igazoló czinkostársa, Sziszko Ferencz, egy évi feltételes szabadságon levő dunaföldvári lakos házában a sertésól alatt a legcsunyább fojtó trágyalé között, mélyen egy kéve száraz tengeriszárba téve, ruha- és papirgöngybe volt fentirt lopásból eredő arany óra, ezüst emlékkereszt és három darab 50 forintos bankjegy, majd pedig Bula lakásán a melléképület vastag nádfedelébe elrejtve volt szintén a fentirt lopásból eredő nagy bőrbugyeláris és valamennyi még hiányzó pénz és ékszerrel előkerült.

Ezek után mindent beismerve, elmondották, mióta, hol tervezték és beszélték meg a lopás mikénti kivitelét, hogyan s miként hajtották azt végre, végül a gyufa, melyből a nyomozás kiindult, hogyan került igen távoli vidéken vásáronlétük alkalmával hozzájuk.

A két rovott multú, veszélyes egyén letartóztatva, valamennyi megkerített bűnjellel együtt az ottani királyi járásbiróságnak átadatott.

Egy vásári tolvaj letartóztatása.

Jakócs Sámuel járásőrmester az 1902. évi szeptember 9-én Fogarason megtartott országos vásár alkalmával, szolgálaton kívül a vásártéren észrevette, hogy egy uriasan öltözött 60 év körüli erőteljes ember, kin a cigánytípus észrevehető volt, mindig a nagy néptömeg közé furja be magát, de semmit sem vásárol.

Jakócs járásőrmester, körülbelül egy órai megfigyelés után, minthogy gyanúsított lopni nem tudott, nehogy azt a nagy néptömeg között szem elől téveszesse, a közelben volt Szabó József városi rendőrt igénybe vette, kivel terhelhet nyakon csipve a nélkül, hogy a vásártéren kérdezte volna, a rendőri szobába elővezette, hol az előadta, hogy őt Muntyeán Jánosnak hívják, Szebenmegye szenterzsébeti születésű és lakos

s Fogarasba azért jött, hogy magának ruhát vásároljon, de mivel a ruha igen drága volt, nem vásárolt.

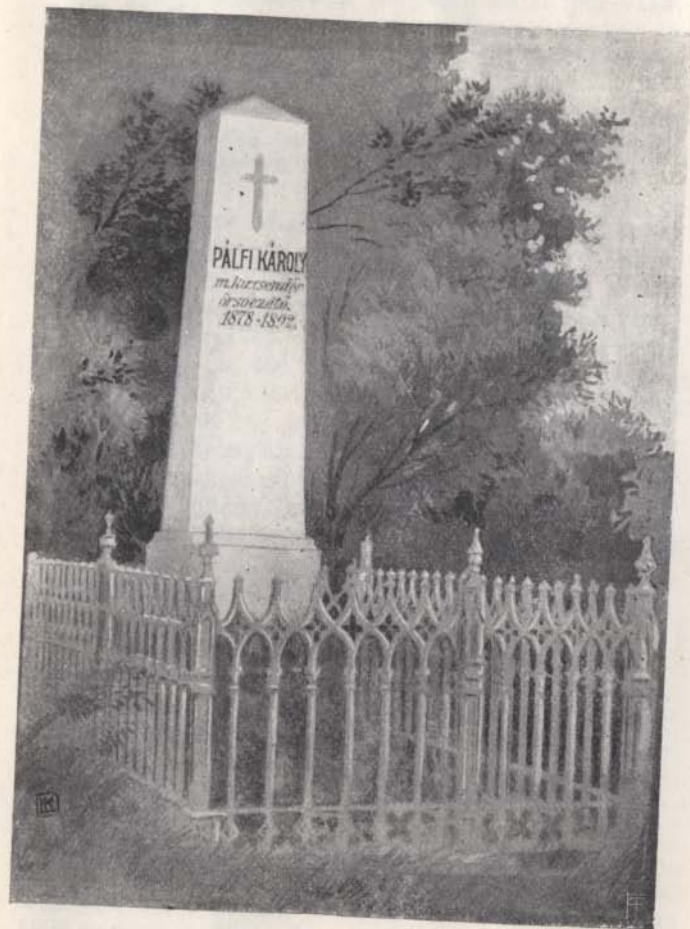
Terhelt megmotoztatván, a felsője belsejébe bevarrva 685 korona 34 fillér és 160 lei román pénz találatott, feladta, hogy a nála talált pénzt két éven át Romániában munkájával kereste, Romániából egy hét előtt jött át, később beismerte, hogy őt nem Munteán Jánosnak, hanem Moczán Ruszalinnak hívják és Szebenmegye nagycsüri illetőségű.

A nagyszebeni örs választávirata szerint Moczán egy igen veszedelmes, közártalmú egyén, ki hat ízben körülbelül 24 évi börtönt és fegyházat ült és hogy a nagyszebeni és erzsébetvárosi királyi törvényszékek által lopás büntetteért körözve van.

Nyomozás során beigazoltatott, hogy Moczán Romániában nem is járt, hanem vásárról-vásárra jár és évek óta az erdélyi vármegyékben kóborol. Az is megállapított, hogy jelzett év május 20-án Fogarason megtartott országos vásáron szintén jelen volt, s gyanú forgott fenn, hogy jelzett napon a Vulk Josif breázai lakos kárára, annak zsebéből 310 koronát ellopott, a gyanú annál alaposabbnak látszott lenni, mivel Vulk káros annak idején egy oly kinézésű öreg rendű embert nevezett meg tettesként, mint Moczán. Vulk Josif Fogarason, a hol Moczán terhelt egy szobában még két öreg rendű emberrel felállított, Moczán személyében azon egyént ismerte fel, a ki tüszőjéből a 310 koronát ellopta, mit Moczán tagadott, s azt is, hogy azon időben Fogarason járt volna, azonban elfogtatván, a nagyszebeni törvényszék által hat évi fegyházra ítéltetett.

Pálfi Károly czts örsvezető, II-od altiszt meggyilkoltatása.

Pálfi Károly czts örsvezető, II-od altiszt a nadrági örsön, 1902. évi november hó 20-án d. e. 4 órától a nadrági m. kir. postahivatal irásbeli megkeresése foly-

Pálfi Károly sírköve.

tán postafedezeti szolgálatba vezényeltetett azon meghagyással, hogy a nadrági vasipar-társulat ipar-vasútján Gavosdiára utazva, az onnan d. e. 10 órakor induló postakocsit, melylyel 24,000 kor. pénzküldemény volt szállítandó, Nadrágra kísérje.

Gavosdiáról aznap d. e. 10 órakor elindulva, a postakocsis az első, míg nevezett örsvezető a kocsi hátulsó ülésén foglalt helyet.

Midőn d. e. 11 és 12 óra közötti időben Kricsova és Krivina községek között az erdőn átvezető és meredek törvényhatósági úton lépésben haladtak, az úttól mintegy 10 lépésnyi távolságból, a hegyoldalban száraz galyakból páholyszerűleg elkészített leshelyből ismeretlen tettesek Pálfi örsvezetőt egy sörétes lövéssel bal kezefején és bal térdén megsebesítették, a mire Pálfi örsvezető a kocsiban felállva, visszafelé — meg nem állapítható — hogy két vagy négy lövést tett, mert a kocsi belsejében egy, míg fegyverében ugyancsak egy hüvely s utóbbiban 3 éles, teljes töltény találtatott; 2 töltény, esetleg hüvely feltalálható nem volt. Ezután érhetette őt csak a második lövés, mely golyós lévén s Pálfi örsvezetőt a nyakhoz közel, melének jobb oldalán találva — orvosi vélemény szerint — rögtöni halálát okozta.

A lövésektől megriadt lovak, melyeket az ijedségtől önmagával is tehetetlen kocsis megfékezni nem bírt, a tett színhelyétől $2\frac{1}{2}$ km-nyire fekvő Krivina községbe rohantak a kocsival, a hol a már kissé öntudatra jött kocsis mások segélyével a lovakat megállítva, Pálfi örsvezetőt az ülésen oldalt fekvő helyzetben halva találták.

A postaküldemény még aznap sértetlenül rendeltési helyére érkezett, míg Pálfi örsvezető holtteste a megejtett birói szemle és eszközölt bonczolás után 1902 november 22-én d. u. a nadrági temetőben előjárói és bajtársai meleg részvételétől kísérve, örök nyugalomra helyeztetett.

A gaz gyilkosokat az akkor összpontosítva volt

25 főnyi legénység fáradhatatlan nyomozása s az azóta folyó szakadatlan puhatólások daczára, eddig kézrekeríteni nem sikerült, noha annak idején többen voltak gyanúval terhelve.

A szolgálata hű teljesítésében erőszakos módon elhunyt Pálfi Károly őrsvezető emlékének a II. számú csendőr-kerületi parancsnokság kezdeményezése folytán, az előjárók és bajtársak adakozásából, díszes sír-emlék állíttatott.

Két rablógyilkosság kiderítése.

1903-ik évi július 19-én Kovács József, urikányi kincstári erdőőr a lupényi őrsre azon értesítést küldte, hogy a Nyegrilla havas fenyvesében egy ismeretlen férfihulla fekszik.

Klein Gyula járásörmester Rend Lajos csendőr, címzetes őrsvezetővel, a nyomozást megindítva, a hulla mellett a földön 2 réz karikagyűrűt, 1 pásztorfurulyát és 1 konyhakést talált, a hulla tüszűjéből pénzes zacskója kihúzva s annak belsejében pénz nyoma látszott, a hulla feje össze volt törve, megállapíttatott, hogy a hulla rablógyilkosság áldozata lett, a gyanu az volt, hogy az illető romániai juhász vagyis legalább onnan jött Magyarországra.

Nyomozás során kiderült, hogy a meggyilkolt Padura Dumitró, Magyarország iszkronyi illetőségű, Romániában szolgált s megtakarított 600 frankjának Magyarországon elhelyezése végett a határon átjött egyén.

Kiderült, hogy a tettes egy Sztána Szivu magyar alattvaló, ki Romániában nősült s kire az is rábizonyult, hogy azelőtt 2 évvel a határon át egy székely cselédleányt kalauzolt Magyarország felé, kit szintén meggyilkolt és kirabolt, továbbá az is, hogy Magyarországon elkövetett büntetendő cselekmények miatt szökött át Romániába.

Ezekből kifolyólag a dévai királyi ügyészség az előző év végén kérte ki tetteit Romániából diplomáciai úton.

Lótolvajok letartóztatása.

Jakócs Sámuel járásörmester 1903. évi december hó 4-én Fogarason megtartott országos baromvásár alkalmával, hogy feltűnő ne legyen, szolgálaton kívül az összes korcsmahelyiségeket bejárta, meggyőződendő, nem-e talál gyanus egyént, mely alkalommal Heneges Márton korcsmájának egyik félreeső szobájában több gyanusnak tetsző román embert pillantott meg, kik nagyban boroztak. Kipuhatólta, hogy közöttök két Szebenmegye alsósebesi egyén is van. Az örmester egyik alsósebesi lakost a korcsmárossal félre hívatta és kérdőre vonta, ki beismerte, hogy őt Toma Felvännak és társát Szász Nikolaenak hívják. Keresztkérdések közben azt is előadta, hogy Dolomecz Juon, Alui Vaszilie és Ritivoi Nikolae alsósebesi lakosok is a városban vannak.

Az örmester előtt előbb nevezettek neve, mint veszélyes lótolvajoké ismeretes volt, miért is gyanúja merült fel, hogy azok lopott lovakat hozhattak s most a pénzen osztzkodnak és mulatnak. Minden idővesztegetés nélkül Felvánt nyakon csipte s azon szobába vitte, hol társa Szász Nikolae mulatott. Szász azonban valami módon az örmester közeledését észrevette s a szobából kilépett, a kerten el akart menekülni, de az örmester megragadta s a szobába betuszkolta, hol Felvännal együtt a földre leültette és csendőri segély érkezéséről gondoskodott.

Terheltek poggyásza, mely a város végén egyik félreeső korcsmának az istállójában találtatott meg, gyorsan átmotoztatván, ott 4 darab hám, 2 darab gyeplő, 4 darab nyereg, 2 darab kötőfék és 2 darab csengetyü találtatott, melyek arra engedtek következtetni, hogy lopott lovakat szállítottak Fogarasra s azokat eladták.

Gyors intézkedés folytán sikerült a vásártéren tartózkodott Dolomecz Juon, Alui Vaszilie és Ritivoi Nikolaet is elfogni s az összest a rendőrségre szállítani,

hol mindannyian külön-külön őriztettek, hogy össze ne beszélhessenek.

A kikérdezés során valamennyi más és másképpen adta elő, hogy hazulról mikor és kivel indultak el, hol járt s Fogarasra mikor érkezett, tagadták, hogy együtt érkeztek volna s azt is, hogy a megtalált hám, nyereg stb. az ő tulajdonukat képezné és hogy ők lovakat adtak volna el, azonban megállapították, hogy a szomszédos Betlen községben megelőző napon terheltek egy névleg ismeretlen embernek 2 darab lovat és Fogarason 1 darab lovat adtak el, mit az is bizonyított, hogy náluk 672 korona találtatott.

Nyomozás során egy betleni ember 10 koronáért besúgta, hogy terheltek 2 lovat Bacsilla Bartholomae alsócsai lakosnak adtak el, kinél az istállóban meg is találtattak, Bacsilla pedig beismerte, hogy azokat marhalevél nélkül terheltektől vásárolta, minek folytán a lovak lefoglaltattak és Fogarasra szállítottak, mit terheltek látva, beismerték, hogy Maros-Tordamegye Toldalag községből Klein Naftanaila ottani lakos kárára az istállóból megelőző hó 28-án éjjel 3 darab lovat és Muntyán János Kisküküllőmegye borzasi lakos kárára a legelőről 1 darab lovat elloptak és azokból 2 darabot Bacsilla Bartholomae alsócsai és 1 darabot Küküllőfalva közelében egy ismeretlen embernek eladtak.

Az eladott és ellopott lovak az örs járőrei által kézrekerítették és tulajdonosaiknak visszaadattak.

Tettesek mindnégyen az ország különböző vármegyéiben lép- és viaszszedéssel foglalkoztak, lóháton jártak s így igen nagy alkalmuk volt a lólopás elkövetésére. Nevezettek már régi időktől lólopással foglalkoztak s a miatt többször voltak vizsgálati fogságban és elítélve.

Elfogatásuk óta a lólopások megszűnése nagyon észrevehetővé vált. Mindnégy tettes elfogva az erzsébetvárosi királyi törvényszéknek lett átadva, hol ellenük más lólopásügyből kifolyólag még vizsgálat volt folyamatban s jelenleg is vizsgálati fogságban vannak.

Egy hitvesgyilkosság kiderítése.

1903. év szeptember 30-án a nagyszebeni örsön egy ottani rendőr jelentette, hogy 3 kilométernyire a várostól a határban Morár János 70 éves gazdag földműves meggyilkolva találtatott.

Klein Gyula járásörmester, Orosz Sándor, Boros Gábor csendőr, czimzetes őrsvezetők és Thieskes János csendőr 2 járőrben kivezényeltettek.

Nyomozás folyamán a járásörmester megtudta, hogy a gyilkosság 29-én történt és a rendőrség egy rendőrbiztossal eredmény nélkül nyomoztak s csak azután adtak az örsnek értesítést az eseményről, midőn már a bonczolás is megtörtént. Megtudta továbbá, hogy a meggyilkolt nejével, ki fiatalabb korú s állítólag ledér életet élt, igen rossz viszonyban éltek egymással, és hogy a meggyilkolt nejére táblázott több ezer koronát érő vagyonát újból visszatáblázatni akarta.

Kiderült, hogy a gyilkosságot megelőző héten Bobánga Juon nagycsüri lakos, egy részeges és az ácsmesterséget értő munkás javította a meggyilkolt faszinét és hogy ez a meggyilkolttal a gyilkosság helyszínén kukoriczakórót vágni is kijárt s hogy Bobángának Romániába szóló útlevele van, csak pénz hiányában nem utazhatott el. A meggyilkolt neje Bobángának több éjjen át szénapadlásán titokban szállást adott, miből kifolyólag gyanú merült fel, hogy a gyilkosságot Bobánga követte el, s a gyilkosság fejszefokkal hajtattot végre. Nagycsüri községben levő lakásán házkutatás fogatosított, de eredmény nélkül, miért is a kutatás a városbani ismerőseinél folyt és sikerült a véres fejszét Weiler János korcsmáros cselédjének őrizete alatt megtalálni, ezt a meggyilkolt neje és Bobánga megtudva, Bobánga Romániába szökött, a meggyilkolt neje, ki mint felbújtó szerepelt, az ügyészségnél önként jelentkezett, hol feladta, hogy férjét Bobángával ő gyilkoltatta meg, miért 200 koronát fizetett.

Ez alkalommal Bobángának Romániában való tartózkodási helye is kinyomoztatott s a kiadatási eljárás után Bobánga 10 és Morár Mari 6 évi fegyházra ítéltettek.

Egy szállodai lopás kiderítése.

1903. évi december hó 2-án Kronberger Antal budapesti fakereskedő Szepsiszentgyörgyön a városi nagyvendéglőben megszállván, másnap reggel, midőn felkelt, észrevette, hogy mellénye belső zsebéből az éj folyamán 9000 korona pénze — ezerkoronás bankjegyekben — ellopott.

Károssal egy szobában hált Goldstein Nándor brassói kereskedelmi ügynök, ki később igazolván magát, a rendőrkapitányság által szabadon bocsátatott. Megnehezítette a nyomozást azon körülmény, hogy káros nem tudta biztosan, valjon meg volt-e pénze, mikor a szobába lefeküdni felment, továbbá ama határozott állítása, hogy lefekvés előtt a szobaajtót belülről kulccsal bezárta s csak reggel nyitotta fel, mikor a takarító asszony lábbelijét kérte.

A rendőrkapitányság által eszközölt nyomozás eredménytelenül fejeződött be s ama nézet jutott túlsúlyra, hogy káros a pénztét útközben vesztette el, mit ő sem tartott kizártnak. Szamosi László járásörmester mindezek daczára a dolgot nem hagyta annyiban — hanem titokban tovább puhatolt, — a vendéglőbeli szobaasszonyt és bejáró takarítót asszonyt állandóan megfigyeltette.

1903. évi december hó közepén megtudta Szamosi járásörmester — a bejáró takarító asszony Bakk Ferenczné szül. Terás Zsuzsa megfigyelésével megbízott besugójától — hogy az a nagyvendéglői szolgálatból kilépett s férjével, kivel évek óta külön élt, együtt laknak s feltűnően költekeznek. Ugyanazon hó 18-án megtudta azt is, hogy Fadgyas András, sepsiszentgyörgyi lakostól Bakk Ferenczné házat vásárolt 2200 koronával s azt ezerkoronás bankjeggyel fizette ki.

Ekkor a járásörmester már biztos volt abban, hogy a Kronberger pénztét Bakk Ferenczné lopta el, ez okból Ottova Nándor őrsvezető és Vitális József csendőrrel nyomozó-szolgálatba vezényelte magát. Hosszas keresés után terhelhet és férjét megtalálván, őrizetbe vette. A lopást tagadták s Bakk Ferenczné azt állította, hogy a vásárolt ház árát egy Romániában lakó igen gazdag nénjétől kapta. Megmotoztatván, alsósoknyája belső zsebében bevarrva 4 darab ezerkoronás bankjegy találtatott, mire beismerte, hogy a Kronberger pénztét a nagyvendéglői emeleti ürszékben találta s habár ismerte a károost, nem adta vissza. Utóbbi állítása valótlannak bizonyult.

Bakk Ferenczné beismerte, hogy a hiányzó pénzből bevásárlásokat eszközölt, kölcsönt adott, a 9000 koronából csak 7—800 korona nem került meg. Nevezett elfogatzán, a megkerült 4514 korona 32 fillér készpénzzel — a bevásárolt bolti és egyéb czikkekkel, mint bűnjelkekkel a sepsiszentgyörgyi királyi járásbírósnak átadatott, — férje Bakk Ferenc és Zsuppozó János sepsiszentgyörgyi lakos pedig mint orgazda feljelentett.

Egy tolvaj letartóztatása.

Jakócs Sámuel járásörmester 1903. decz. hó 23-án a délutáni órákban Mundra községben ellenőrző szolgálatot teljesített, mely alkalommal a midőn a község irodájában a jegyzővel beszélgetett, egy elegáns megjelenésű fiatal ember jelent meg az irodában, a hol egész otthoniasan köszönt és a jegyzőt egy pár szóra kihívta az irodából.

A járásörmesternek feltűnt, hogy az illető idegesen viselkedett, de mert azt gondolta, hogy miután a községből több román fiatal ember tanul felsőbb iskolákban, az illető bizonyára egy ily tanuló lesz. Midőn a jegyző 4—5 percz múlva az irodába visszatért, a járásörmester az idegen kiléte után puhatolt, mire a jegyző azt mondotta, hogy ő nem ismeri, még soha nem látta,

de Pap György volt segédjegyzőnek adta ki magát és segílyt kért. A járásörmester azt következtette, hogy a fiatal ember vagy egy büntettes, vagy pedig egy szélhámós, a ki üldözés elől menekül és azért volt kénytelen Mundra község felé menekülni, miért is gyorsan utána sietett s a község végén elérve, felszólította, hogy kilétét igazolandó, kövesse a község házához.

Midőn a község házába beléptek, a fiatal ember a kezében volt kis üvegecskét, melyet a járásörmester eddig nem vett észre, a szájához véve, annak tartalmát, mielőtt abban megakadályozható lett volna, kiitta, rövid idő múlva elesett és hányni kezdett, a jelek arra mutattak, hogy az illető megmérgezte magát, későbbben, mikor rosszabbul kezdett lenni, beismerte, hogy őt nem Pap Györgynek, hanem Rusz Efraimnak hívják és Besztercze-Naszód megye, romuli illetőségű, azt azonban beismerni vonakodott, miért itta meg a mérget és miféle mérget ivott. A mérgezés ellen beadandó ellenszereket határozottan megtagadta és kijelentette, hogy neki meg kell halni; a halál rá nézve jótétemény fog lenni, a járásörmester az illetőt előfogaton a fogarasi kórházba szállította, hol nevezett az ellenméreg bevételét szintén megtagadta s a nélkül, hogy multját elárulta volna, 3 napi szenvedés után meghalt.

Nyomozás során meg lett állapítva, hogy az öngyilkossá vált Rusz Efraim a Kolozsmegye tötöri körjegyzőnél alkalmazásban mint segédjegyző, a hol 1903. év október hó 20-án a főnöke kárára betörés útján 1847 korona 9 fillért ellopott s azután megszökött: az ellopott pénzt különböző helyeken, de legnagyobb részét Brassóban, a hol hosszas ideig tartózkodott, elköltötte és így került végtére Mundra községbe — felvén a földi igazságszolgáltatástól, — öngyilkos lett.

Egy pénzhamisító letartóztatása.

1904 év január és február hó folyamán a Fogarason és környékén lakó emberek, de különösen a kereskedők és korcsmárosok ismételten panaszkodtak, hogy több mint 3 hónap óta czinból készült és igen sikerült hamis egykoronásokat és 20 filléreseket kaptak, de hogy azt kitől kaphatták, megnevezni nem tudták.

Az örs járőrei ez ügyben ismételten eredmény nélkül nyomoztak. Február 4-én Jakócs Sámuel járásörmester szolgálaton kívül az ismeretlen tettes után a nyomozást újból bevezette és megtudta, hogy Berkó Albert fogarasi lakos kereskedésében az estéli órákban egy férfi egy hamis 20 fillérest akart felváltani, ő megismervén, nem váltotta fel. A megjelenő 30 évesnek látszó, törpe, széke, mesterlegényként kinéző idegen ember volt.

Az örmester a városban lakó összes mesterembereket álürügyek alatt lakásukon felkereste és azoknak segédjüket szemügyre vette, mely alkalommal Péterfi Károly szobafestőnél talált egy Hadik József nevű, nagyszebeni illetőségű segédet, a kire a személyleírás határozottan ráillett, a ki Berkó kereskedőnél a hamis 20 filléres felváltását megkísérelte.

Nevezettet az örmester gyanúba vette, de nem szólította meg csak mesterével tárgyalt egy bizonyos munka elkészítése végett, miután a hamis pénzek beváltását rendszeren az estéli időben eszközölte a hamisító, ennél fogva az örmester Péterfi szobafestő lakása közelében lesbe állott és várta a gyanúbevett Hadikot, nem-e megy a hamisítványokat beváltani. Nemsokára Hadik a városba ki is ment, több mint 6 kereskedőhöz és korcsmába bement s mindenütt pénzt váltott be; végre Wolf Mihály korcsmájába tért be, a hol vacsorált és bort rendelt, mialatt az örmester a korcsma másik szobájába húzódott s várta, hogy Hadik fizessen. Midőn fizetett, az örmester a szobába lépett s az asztalra kitéve volt 2 darab koronást felvéve, felismerte, hogy azok hamisítványok, miért is Hadikot

azok szerzése iránt kérdőre vonta s egyidejűleg megmotozta, mely alkalommal annak zsebében több hamis egykoronást és 20 fillérest talált.

Hadik beismerte, hogy a koronásokat és 20 filléresket ő gyártotta és hozta forgalomba. A lakásán eszközölt motozáskor találtatott több gipszöntvény, czin és hamisítvány, miért is elfogatván, a marosvásárhelyi kir. törvényszéknek átadatott, hol bebizonyult, hogy még több pénzhamisítást is követett el. Jelenleg vizsgálati fogságban van.

Egy váltóhamisító és csaló letartóztatása.

Fogarason a polgárságnak és Jakócs Sámuel járásörmesternek is évek óta feltűnt, hogy Dán Gyula fogarasi román esperes jövedelmét tizszeresen felülmúló háztartást vezet s feltűnőképen költekezik, kártyázik s azon százakat veszít. Jövedelmi forrásait mindenki találgatta, de hogy a sok pénzt honnan veszi, senki nem tudta.

Jakócs Sámuel járásörmester ezelőtt 3 évvel a Dán viszonyai iránt érdeklődni kezdett s napról-napra jobban meggyőződött, hogy Dán e sok pénzt bűnös utakon szerzi, többek közt megtudta, hogy Dán a nagyszebeni Albina takarékpénztárnak az egész Fogaras vármegyére nézve teljhatalmú megbízottja, vagyis kölcsönre szorult embereknek jelzett pénztártól kölcsönként kiutalt összegeket nem a kölcsönzők, hanem Dán kezébe küldi meg s az úgy kézbesíti az illetőknek. Az őrmesternek gyanúja volt, hogy Dán az illető felek által aláírt váltók alapján nagyobb összegeket vesz fel, mint a mennyit azok akartak, a többletet pedig saját céljaira fordítja, de a kamatot a többletre nézve tényleg ő fizeti és hogy ezen eljárását a folytonos hamisítások által addig fogja követni, a míg csak bírja. Időközben az őrmester több ízben puhatolt Dán manipulációja után, de arról semmi

gyanús dolgot nem sikerült megtudni, míg végre az 1903. év végén egy özvegy román papnétól megtudta, hogy annak férje Dán közvetítésével az Albina takarékpénztártól 600 koronát vett fel s jóllehet, hogy annak kamatját a férje rendszeren fizette és a tőkéből is 400 koronát időközönként lefizetett, mégis férje elhalta után 800 korona tartozás állott fenn, mely öszszegnek megfizetése végett a takarékpénztár az özvegy papnét beperelte, de később Dán tévedésekre hivatkozott s az özvegy helyett az összeget kifizette.

Az őrmester nyomra nem akadván, cselhez folyamodott s a Fogarason minden vasárnap megjelenő «Fogaras és Vidéke» című lapban a következő figyelmetetést tette közzé: «Hamisító ügynök. A mint lapunknak Nagyszébenből táviratozzák, a nagyszebeni Albina takarékpénztár egyes ügynökei nagyobb összegekre rugó csalást, illetve hamisítást követtek el, oly módon, hogy az illető kölcsönvevők által aláírt váltók alapján nagyobb összegeket vettek fel, mint, az illetők akarták s a többletet maguknak megtartották. A többlet után azonban a kamatot mindaddig, a míg volt miből, fizették, de most, miután a csalás felfedeztetett, a kölcsönzők ezerekre rugó összegig meg lettek károsítva, mert az általuk aláírt váltónál fogva, legyen arra bármily nagy összeg felvéve, meg kell hogy fizessék. Figyelmeztetik tehát a nagy közönséget, hogy kiki a saját érdekeit ideje korán védje meg».

A cikk megjelenése után való napon, vagyis hétfőn, az őrmester délelőtt 8 órakor a postahivatal közelében helyezkedett el és leste, hogy vajjon Dán fog-e a postáról érkezett levelek után érdeklődni, mert ha érdeklődik, akkor a cikkben foglaltak nagyon is reá illenek.

Délelőtt 1/29 órakor Dán a postahivatalban jelent, az érkezett leveleit átvette és azokat a postahivatal előtt egy félreeső helyen izgatottan bontogatta fel, mit látva az őrmester meggyőződött, hogy Dán a váltók körül nagy hamisításokat és csalásokat követett el, s másnap a Fogarasmegyében lévő esendőr-

örsparancsnokságokat az iránt kereste meg, hogy a legnagyobb titoktartás mellett puhatojják ki, hogy Dán közvetítésével az Albina takarékpénztártól ki vett fel pénzt és figyelmeztessék az illetőket, hogy a Fogarasi örsön igen fontos ügyben jelenjenek meg az őrmester-nél minél hamarabb.

Alig telt el 5—6 nap s az örsön naponta 30—40 ember jelentkezett, a kik az őrmester figyelmeztetése után látván azt, hogy érdekük veszélyeztetve van, Nagy-Szebenbe utaztak, a hol az Albina takarékpénztárnál mindannyian meggyőződtek, hogy Dán esperes az általuk aláírt váltók alapján kétszerte nagyobb összegeket vett fel, mint a mennyit ők akartak és kézhez kaptak, de akadt számtalan sok olyan is, a ki tartozását már évekkal ezelőtt kifizette a Dán közvetítésével, de az adósság még mindig fennállott. Dán a váltókon meghamisította a kölcsönvevők és kezesek nevét. A midőn ezen állapot a vármegye lakosságának tudomására jutott, rövid 6 nap multán több mint 300 oly ember jelentkezett, a kiket Dán rútol megrövidített. Az összes hamisítások és csalások, melyeket Dán egyedül követett el, 100,000 koronán felül halad.

Az összegyűjtött terhelő bizonyítékok súlya alatt Jakócs járásörmester Dán Gyula esperest 1904 február hó 28-án elfogta és a fogarasi királyi járásbiróságnak átadta s jelenleg a brassói királyi törvényszéknél vizsgálati fogságban van.

Egy pénzhamisító-szövetkezet letartóztatása.

László Dávid szászkabányai örsbeli csendőr 1904. évi április hó 1-én egy az ottani örsállomás helyén levő fogyasztási egyletbe menvén bevásárlás czéljából, látta, hogy egy előtte ismeretlen egyén egy darab 10 koronás bankjegyet nyújtott át Barusz Károly ottani üzletvezetőnek felváltás végett, tehát László csendőr éppen a pénzt váltani akaró egyén mellé került, s minthogy ő is éppen a kezében volt 10 koronással

akarván a nevezett üzletvezetőnek az árucikkéért fizetni, feltűnt előtte, hogy az ismeretlen egyén kezében levő 10 koronás színe nagyon eltérő az ő kezében levő 10 koronástól, ekkor az idegen elé lépett és annak kezében volt 10 koronás bankjegyet megvizsgálás végett előkérte. A csendőr a mint a bankjegyet előkérte, rögtön tisztában volt, hogy a pénz hamis, az idegent ekkor kérdőre vonta, ki előadván, hogy ő Lajos Lázár szászkai lakos — s neki a kérdésben forgó hamis 10 koronást azelőtt pár perczcel felváltás végett Filszmann Ferencz szászkabányai bognármester adta át, László csendőr a hamis pénzt magánál tartva, a nevezett bognármester lakására ment meggyőződés czéljából, kit meg is kérdezett a hamis pénz kiadására.

Filszmann a csendőrnek azonnal bemondotta, hogy a pénz tényleg ő küldötte felváltás végett, egyszersmind reá mutatott a bognár műhelyében ülő előtte ismeretlen idegenre, hogy ő a pénzt attól kapta faára fejében. Ekkor László csendőr az ismeretlent kilétére kérdezte ki, — ki zavarba kerülvén, hamis nevet és lakást mondott be; mert a nevét és lakását csak úgy találgatta. A csendőr őt ezek után a laktanyába, örsparancsnoka Molnár Lajos elé vezette s az esetet jelentette. Molnár örsvezető azonnal intézkedett, hogy oda két bizalmi férfi jöjjön, kinek megérkezése után az ismeretlen egyént igazolásra hivta fel, ez ekkor nevét megmondotta, hogy ő Bóvik Jakab najdási lakos. Nevezett örsvezető ezen alapos gyanu alapján azt azonnal megmotoztatta, a midőn is derékövében 20, míg bocskorkapczájában 15 darab hamis 10 koronás bankjegyet találtatott meg; a nála talált hamis 10 koronásokra pedig a ravasz gazember azt állította, hogy azt a fehértemplomi nagy úton találta.

Ugyanekkor a laktanyában megjelent Olláriu Miklós újsopoti lakos is, ki elpanaszolta, hogy pár órával előbb a szászkai piacon két darab sertést adott el 108 koronáért ismeretlen három egyének, s csak most vette észre, hogy a kapott pénz között hat darab hamis

10 koronás van, egyszersmind reámutatott Bóbik Jakabra, hogy az a három egyén egyike, ki tőle a sertéseket megvásárolta, ezt már azonban Bóbik is beismerete. Ekkor Molnár őrsvezető és László csendőr szolgálatilag felszerelve, Bóbik társainak keresésére indult, ezek egyikét, Bota Tamás najdasi lakost, a község szélén fel is találta, ki a harmadik társával Martaloga Szilárd ugyanezajdasi lakossal már a sertéseket Najdás felé hajtotta, de ez utóbb nevezett, a mint a járőrt megpillantotta, egy átlábolható patakon át elmenekült, de ugyanezkor Sáfrán Péter őrmester najdasi őrsparancsnok az esetről telefon útján Molnár őrsvezetőtől értesült s Martalogát említett őrmester a saját kereteje alatt még aznap les-állás közben elfogta és Kovács József társával lakására vezette, hol bizalmi férfi közbejöttével házkutatást tartott, de ott mitsem talált, a midőn is Molnár őrsvezető és László csendőr is megérkeztek Szászkaról Najdásra Bóbik és Bota őrizet alá vett egyénnel, hol Martaloga kikérdeztetett. Ez beismerete, hogy a sertést ők hárman vásárolták s a 48 korona jó és 6 darab hamis 10 koronást tényleg ő adta Olláriunak a sertésekért. Molnár őrsvezető a most említett jó és hamis pénzt magához vette, míg a sertéseket visszaadta Olláriunak, mint jogos tulajdonosnak.

Martaloga bemondotta még, hogy a Bóbiknál talált és a sertések árában kiadott hamis pénzt megelőző hó folyamán Pávlovics Szima fehértemplomi mézárós lakásán és annak közvetítésével egy előttük ismeretlen egyéntől kapták 200 korona jó pénzért 46 darab hamis 10 koronás bankjegyet, hazamenet közben ebből Veszkovics Illés régenbergi lakosnak négy darab hamis 10 koronást adtak, a miért az őket Pávlovics Szimával összeköttetésbe hozta, mit azonban Veszkovics tagadott s a pénz nem is volt nála megtalálható, továbbá egy darab bankjegyet Gyurics György najdasi szatócsnál váltottak be a nélkül, hogy ez a hamisítványt felismerhette volna, s midőn hamis voltáról meggyőző-

dött, járőrnek azt átadta. Martaloga furfangos tolvaj lévén, odaszól a járőrnek, hogy ő hajlandó lesz ezen eset teljes felfedezésére közreműködni és pedig akkép, hogy Pávlovicsot cselszövényenyl fogják be, mert az roppant óvatosan működik, miért is járőr Martalogát egy titkos rendőr felügyelete mellett szabadon bocsátotta s utasította járőr őt a tervbe vett cselszövény mikénti végrehajtására. Ezután Martaloga Pávlovics mézárós lakására ment és kérte őt, hogy 1000 korona jó pénzért hamisítványokat adna, de Pávlovics ki jelentvén neki, hogy most oly nagy összegben a beváltást nem teheti, mert nála még csak 44 drb hamis 10 koronás van készletben, mit 176 korona jó pénz ellenében még aznap délután 6—7 óra tájban a városon kívül levő vámórház közelében fog neki átadni. Ezen tervezetet Martaloga a járőrrel közölte; erre Sáfrán őrmester akkép intézkedett, hogy az említett kijelölt helyet les-állással körülzárta, a meghatározott időben Martaloga és Pávlovics külön-külön meg is érkezett, kiket a járőr hirtelen a les-állásból meglepett, a midőn is Pávlovics a nála volt papirba csomagolt 42 darab hamis bankjegyet az árokba dobta, a hol az a járőr által megtaláltatott. De ezen pénz eldobását Pávlovics tagadásba vette és azt csak akkor ismerte be, a midőn lakásán kutatás közben a járőr a pénzt összefoglaló papírszalagot megtalálta, a midőn is beismerete azt is, hogy ő a hamisítványokat Sztánku Száva temeskubini lakostól kapta, ki annak gyártásával foglalkozik is. Azt is beismerete, hogy az eddig megtalált pénzeket Bóbik és Martalogának ő adta át. Most a járőr megértette Pávlovicscsal, hogy nekik csak a pénz kiindulási, illetőleg kiadást eszközlő egyénre volna szükségük — a midőn is elmondotta Pávlovics, hogy nekik távirati összeköttetésük van «szőlővessző venyige» álczim alatt; — ekkor a járőr Sztánkunak a következő táviratot intézte Temeskubinba: «Hozzál 400 darab szőlővesszőt»; erre Temeskubinból a Szima névre érkezett távirat így

hangzott: «Csütörtökön reggel». — A jelzett időben a járőr Pávlovicsnal a fehértemplomi vasuti állomáshoz ment és figyelő-állásba helyezkedett; a midőn a várt személyvonat megérkezett, Sztánkut, ki a vonatból kiszállott, rögtön elfogta és az ottani forgalmi irodában őt megmotozta, kinél 413 darab hamis 10 koronás bankjegyet, 4 darab 20 koronás és 2 darab 10 koronás jó bankjegyet talált. Ez ekkor a járőrnek mindent mondott, csak azt nem, hogy a pénzt ő készíti és hozza forgalomba. Martaloga és Bóbik azonban a járőr előtt felfedezték, hogy az elfogott Sztánku Száva valódi neve Balán Zakariás temeskubini lakos, jómódú polgár. Sáfrán őrmester látván, hogy a nyomozás terjedelmes lesz — kérte a járásparancsnokot — Bereczki Sándor őrmestert írásban, hogy a helyszínére szállna ki, ezután pedig járőr magukkal vive Balánt, Martalogát, Bóbikot és Pávlovicsot — Temeskubinba utaztak, egy járőr pedig a többi terhelhet a verseczi rendőrséghez kísérte és ott őriztette.

Balán lakásán kutatás közben, daczára, hogy járőr mindent átkutatott, nem talált egyebet, mint annak padlásán egy halom buza mellett egy darab pénzt-összefoglaló megszámozott szalagot és szobájában egy darab 100 koronás bankjegyet — mit összehajtasról — Martaloga — úgymond — felismeré, hogy az azon jó bankjegy, a melyet ő megelőzőleg Balánnak hamis bankjegyekért adott át.

Járőr Temeskubinban megállapította, hogy Sztojákovic Milán temeskubini, míg Pávlovics Szima fehértemplomi lakos, a környéket hamis pénzzel elárasztották és minden terhelt bemondása oda irányult, hogy a hamis pénz csakis Balántól eredhet, mert az eddigi elmondottakon kívül még Sztojákovic Milán beismerete, hogy Balántól a közelmúltban ő is kapott 100 korona jó pénzért 34 darab hamis 10 koronás bankjegyet, mit ő többeknél jó pénzért váltott be.

Továbbá megtudta járőr terheltektől, hogy Balán, Pávlovics és Sztojákovic néhány hóval előbb Pan-

csován egy vendéglőben 114 hamisítványt adtak át Nedelkovics Szima bolgár alattvaló-, s magyar területen kertészkedő bolgárnak 20 darab napoleon bolgár pénzért, ki a hamis pénzek egy részét Pávlovicsnak adta vissza, mert azt értékesíteni nem bírta, míg más részét Bulgáriában egy pénzváltóban akarta felváltani, de itt a hamisítványokat felismerték, s ő 75 darab hamisítvány hátrahagyása után magyar területre menekült; de még öt darabot magánál tartott vissza felváltás végett, mi tőle szintén lefoglaltatott.

Daczára annak, hogy már számos fogva levő terhelt és káros bemondásai mind arra mutattak, hogy a hamis pénzek Balántól erednek — a mit még az is megerősített, hogy annak padlásán a buzahalom mellett a pénz összekötésére használt papírszalag is megtaláltatott — Balán azt, hogy a hamisítványokat ő gyártotta volna, tagadta.

Bereczki Sándor járőrmeister tehát egy járőrt maga mellé vett és újból megjelent tagadásban levő Balán lakásán kutatás céljából, a mennyiben azon jogos gyanuja támadt az eddigi elmondottak tudomásul vétele után, hogy a pénz készítésére szolgáló gépnek (prés) csakis a jómódú Balán birtokában kell lennie, hol a házkutatás egy izben már foganatosítva lett.

A mint Bereczki járőrmeister, a járőr és bizalmas személyekkel Balán lakásán megjelent, első sorban is a padláson volt, mintegy 80—90 métermázsányi búzahalomnak az egyik helyről a másikra való átlapatoltatását vette foganatba; ezen kissé hosszadalmas munka után a padlás deszkázatát alaposan átvizsgálva, azon meggyőződésre jutott, hogy ott egy darab deszka felnyitható s ennek alja pedig a hallható nyomások szerint ürrel bír; a mint a deszka felemeltetett, egész meglepetve látta alatta a pénzesinálásra használt gépezetet, mely állott: 2 darab pléhlemezzel, melynek egyike vésetéssel, míg a másik fényképezett és a pénz magyar oldalú lenyomására alkalmasnak volt látható, míg egy darab rézlemez-vésettel a pénz német szó-

vegü oldala lenyomására, 1 darab pléhlemez-véset a papirnak pénz-szinre leendő megfestéséhez szükséges műszer, 1 ecset, 1 festékes pléhdoboz és 1 tégely, 1 nagyobb pléhdobozban részben nem sikerült 44 darab hamis 10 koronás bankjegy, 6 darab ólomból készült 5 koronás hamis pénz. A további kutatás után az 5 korona gyártására használt gipszből készült forma Balán lakása előtt az utcán találtatott fel, melyek lefoglalva Verseczre vitettek, hol Balán Zakariás és társai is voltak. Ott ezen lelet Balánnak felmutattatván, a midőn is beismerte, hogy a hamisítványokat tényleg ő gyártotta és hozatta társaival forgalomba, bementotta továbbá, hogy ő a pénzcsináló gépet ezelőtt 2 évvel szerezte Schmider nevű temeskubini lakos fényképésztől, ki az időben pénzhamisításért üldözött és jelenleg is azon bűncelekményért fogházban ül.

Mínthogy ezen nyomozási ügyben a verseczi rendőrkapitányság is tevékeny részt vett közegeivel s a jegyzőkönyvet is az vezette, Balán Zakariás 13 társával, u. m.: Pávlovics Szima, Bóvik Jakab, Martaloga Szilárd, Bota Tamás, Margán Zakariás, Bertyán Vára, Sztojkovics Milán, Nedelkovics Szima, Nedelkov Kalev, Rasu Demeter, Benture Miklós, Szuru Janku és Luska Jakab elfogattak s a temesvári királyi ügyészségnek leendő bekisértetés végett a fentebb már felsorolt bűnjelkekkel és 549 darab hamis 10 koronás bankjeggyel, 6 darab 5 koronás hamis pénzzel, 264 korona 44 fillér jó, de bűnjelként lefoglalt pénzzel elismervény ellenében a verseczi rendőrkapitányságnak átadattak, honnan aztán igazságszolgáltatás végett említett ügyészséghez kísértettek át.

A bölöni takarékpénztárba történt betörés tettesinek kiderítése és letartóztatása.

A bölöni takarékpénztár részvénytársaság helyisége Bölön községházának északi szárnyában volt elhe-

lyezve, mely épület a község déli részén fekszik s gyümölcsös kertje keleti irányban a mezőre kinyúlik, a pénztárhelyiségnek egy vasráccsal ellátott ablaka az épület északi része mellett benyúló kertbe nyílik. Ezen ablak keretét vasráccsal együtt — csákány és vasrúd segítségével — ismeretlen tettesek 1904. év április hó 7-re virradóra kibontották s az így támadt résen a pénztárszekerényt 1176 korona 77 fillér pénz és 201,057 korona értékpapírral kiemelve, kétlovas szekérré téve, ellopták. A tettesek útja úgy be, mint ki az épülethez tartozó kerten a vesszőkerítés lebontásával történt. Előjáróság az esetet aznap csak délelőtt 8 órakerült észre s míg értesítésére Fazakas András címzetes őrsvezető és Harsia Tivadar csendőrből állott járőr ott megjelent, a szekérnyom az odagyűlt kíváncsi lakosság által annyira megsemmisítetett, hogy nem volt megállapítható, miszerint a szekérnyom mely irányban szállított. A szekérnek ott megjelelése úgy tüntettetett fel, hogy az délről jövőnek látszott. A tett színhelyén a tettesek által hátramaradt egy darab saraglyalevél, egy rózsaszínű recézett bundaszegély, s a nedves talajon egy csizmasarok-lenyomat és két darab rövid fenyőrúd találtatott.

Német József járásörmester a hidvégi őrsön rendes szemlért tartván, Fazakas címzetes őrsvezető jelentését csak délelőtt 1/2 12 órakerült kapta meg. A hidvégi és földvári őrsök igénybevitelével a nyomozást azonnal megkezdette. Intézkedésére 8 altiszt és 12 csendőr Bölönben összpontosítottatván, a nyomozást első sorban is Bölön község, ennek erdő és mező területein vitte keresztül, hol csak annyi eredmény éretett el, hogy Nagy Tamás bölöni lakos birtokában egy vasrúd találtatott, melylyel — mint a szoba alsó padozatán és a vasszekerény visszamaradt állványán hátramaradt nyomok bizonyították — a szekérnyom ezen vasrúd segítségével emeltetett ki az ablakon, s különben is tettesek egyike által a kertben nedves talajon hátramaradt csizmasarok-lenyomat a Nagy Tamás csizmája

sarkával teljesen azonosnak találtatott, illetve abba teljesen illett. Nagy elfogatott s a nagyajtai királyi járásbírósnak átadatott.

Bölönben más eredmény nem érvényes el, Németh járásörmester egy járórt Veresmart, Földvár, Róthtanya, egy járórt Hidvég, Árapatak, Előpatak, egy járórt Ilyefalva, Sepsiszentgyörgy, egy járórt Szászmagyaros, Bogátfalva, Hévíz-Kőhalom, egy járórt Apácza, Ürmös, Agostonfalva, Felsőrákos, Alsórákos, Mátéfalva, Homoród, egy járórt Nagyajta, Középjajta, Szárazajta és egy járórt Miklósvár, Köpecz, Barót, Bibarczfalva, Kisbaczon és Magyarhermány irányában azon feladattal vezényelt ki, hogy nevezett községeket, azok erdő és mező területeit részletesen kutassa át. A Magyarhermány irányában vezényelt Bíró Mihály örmester és Pröhle Gusztáv hadapród próbacsendőr czimzetes örsvezetőből állott járórnek a bűnjelül hátramaradt saraglyalevelet és bundaszegélydarabot azon utasítással adta át, hogy azok segítségével Magyarhermányban a Szakács-családnál erélyesen nyomozzon, mert ismerve ezen családot, feltételezte, hogy ha a szekrényt azon irányban vitték, ők feltétlen tettesekül szerepelnek. Ezen intézkedésnek meg is lett a kellő eredménye, mert Bíró örmester Magyarhermányból jelentette, hogy a saraglya és bunda tulajdonosai megkerültek.

Németh járásörmester egy járórt — melylyel a nyomozást folytatta Bölönben — azon utasítással hagyott hátra, hogy ott a községet tartsa felügyelet alatt, míg ő azonnal egy más járórral Magyarhermányba sietett, s midőn oda megérkezett, Szakács Gyula, Szakács Lőrincz, Boda Imre és Németh József ottani lakosok az ott működő járór által már felügyelet alatt voltak helyezve, de cselekményüket konokul tagadták, daczára annak, hogy a saraglyalevél Szakács Gyula szekerén levő saraglyáról és a bundaszegély Szakács Lőrincz bundájáról hiányzott s ezen bűnjelek odaillesztve, a hiányzó részt félreismerhetetlenül pótolták.

Németh József járásörmester a pénzszekrény és bűnjelek előkerítésére fektetvén súlyt, Magyarhermány községét, ennek erdő és mező területeit kutatta át, midőn Felsőrákos község előljárósága a baróti örs utján jelentette, hogy a pénztárszekrény feltörte a Bodi erdőn (Rikában) megtaláltatott. A járásörmester Bíró örmestert egy járórral azon utasítással hagyta Magyarhermányban, hogy gyanúsított tetteseket az előkerült bűnjelekkel együtt kísérvé Nagyajtára, míg ő Felsőrákosra sietvén, midőn oda megérkezett, a pénzszekrényt a községi bíró udvarán, az értékpapírokat pedig annak szobájában találta, mit a bíró szállított oda be, de a szekrény egyik ajtója hiányzott. A Bodi erdőben megjelenvén, a hiányzó ajtót megtalálta s mivel ott más bűnjel nem volt, a pénzszekrényt az értékpapírokkal együtt Nagyajtára szállíttatta, s midőn Bíró örmester is a tettesekkel megérkezett, azokat bűnjelekkel együtt a nagyajtai királyi járásbírósnak tényvázlattal átadta s az összpontosított legénységet örsükre útbaindította.

Németh járásörmester — mert tettesek erős bizonyítékok daczára is konok tagadásban maradtak — az eddigi eredménnyel nem elégedett meg, hanem addig puhatolt, míg Bokor István csendőrrel még azon hó 28-án ifj. Kalabér József szintén magyarhermányi lakost mint tettest elfogta, cselekményét ez is egyelőre tagadta, de később úgy ez, mint a már elfogott s a bíróságnak átadott tettesek is beismerték, hogy a pénzszekrényt ők lopták el, mely cselekménynek értelmi szerzője Szakács Gyula volt, ki a takarékpénztár helyiségében többször megfordult. A szekér, melyen a szekrényt elszállították, a Szakács Gyulaé, egyik ló a Bodaé és másik a Némethé volt.

Nagy Tamást, ki tagadásban maradt, a kézdivásárhelyi királyi ügyészség szabadlábra helyezte, s őt a beismerésben levő tettesek is mellőzték, valószínű azon czélból, hogy őt zsarolhassák.

Ezen betöréses lopás kiderítése annál inkább nehéz

volt, mivel tettesek lakhelye Bölöntől 30—35 kilométer távolságra van s nem volt megállapítható, hogy a pénzszekrényt mely irányban szállították. A szekrényt Bölöntől északra 20—25 kilométer és Magyarhermánytól nyugotra 15—20 kilométer távolságra a felsőrákosi erdőbe vitték s ott törték fel, de mégis 15 napi fáradságot nem ismerő nyomozásnak meg lett a kellő eredménye. Az 1176 korona 77 fillér pénz nem volt megtalálható, mert Szakács Gyula állítása szerint csak 600 korona volt, 150 koronát Kalabérnak adott, ez pedig állítása szerint a nyomozás folyama alatt elégette. Szakács a többi pénzt nyilatkozata szerint egy kertbe dobta, de az ott nem találtatott meg.

TARTALOM.

Előszó	Lap
— — — — —	3

I. kerület :

Fegyverhasználat egy tilos legelő erőszakos használata miatt	5
Fegyverhasználat egy erdőnek jogtalan használata miatt	10
Fegyverhasználat fogolyszabadítási kísérlet alkalmával	14
Butyka Imre csendőr agyonlövétése postafedezeten	18
Egy súlyos testi sértéssel párosult rablás kiderítése	22
Utszéli tolvajok leleplezése	23
Fegyverhasználat egy papi székfoglalás alkalmával	25
Fegyveres rablók garázdálkodásának fegyverhasználat és elfogás általi véget vetése	27
Bánffyhungyadi képviselőválasztásnál lefolyt súlyos fegyverhasználat	30
Egy veszélyes gonosztevő kézrekerítése	34
Egy hitvesgyilkossági eset kiderítése	40
Egy rablógyilkosság kiderítése	43
Egy gyilkossági eset kiderítése	46

II. kerület :

Árvízveszély Csongrádmegyében	49
Két csendőr agyonlövétése	50
Pénzhamisítók elfogása	54
Két csendőr agyonverése	55

	Lap
Fegyverhasználat, egy csendőr leszúrása...	60
Betöréses lopás tetteseinek elfogása...	63
Tűzveszély: 30 gyermek megmentése	64
Rablógyilkosság kiderítése	66
Fegyverhasználat	66
Lótolvajbanda elfogása	68

III. kerület:

Postarablás és gyilkosság nyomozása	70
Benke József csendőr agyonveretése	72
Harcz egy rablógyilkossal és annak agyonlövete	75
Egy rablógyilkosság kiderítése...	76
Egy gyilkosság kiderítése	77
Egy hitvesgyilkosság kiderítése	79
Egy rablási kísérlettel párosult gyilkosság kiderítése	79
Vasút állomáshelyének vitája miatt támadt zendülés és annak elnyomása	80
Egy bérgyilkosság kiderítése	82
Utonállók letartóztatása	83
Egy gyilkosság kiderítése	84
Lóköttők letartóztatása...	85
Egy erdőőr gyilkosainak kiderítése és letartóztatása	86
Rablógyilkosság Nagykátán	87
Egy nyug. honvédszázados meggyilkolása...	89
Egy hitvesgyilkosság kiderítése	91
Egy rablási eset kiderítése...	91
Egy gyilkosság kiderítése	92
Egy szökött fegyencz agyonlövése...	94
Egy hitvesgyilkosság kiderítése	95
Egy nagyobbszabású fegyverhasználat és egy járásörmester hősi halála	97
Papp Gergely őrmester által 1881. évi október havában nagyobbszabású betöréses lopások felderítése és a tetteseknek, valamint az orgazdának veszélyes körülmények között történt elfogása	100

IV. kerület:

	Lap
Erdélyi György és Kozma István futóbetyárok elfogatása	101
Friedmann Jakab csendőr meglövete	103
Malyáta Ágoston őrmester által Eperjesen 1889. évi február hó 25-én történt rablógyilkosság kiderítése	107
Koroknai Pál csendőr által 1892. évi április és május hónapjaiban tolvajszövetkezetek elfogása	107
Kövér István őrmester által Miskolczon 1892. évi július hó 21-én egy vasúti tolvajszövetkezet elfogása	109
Király Gábor őrsvezető és járőrtársai által 1896. évi január havában egy hosszabb ideig garázdálkodott tolvajszövetkezet letartóztatása	110
Lénárt József őrsvezető és Gröschner Mihály csendőr által 1896. évi szeptember havában több vármegyére kiterjedt lólopások kiderítése	111
Baksa Lajos és Zbujovszky Ede csendőrök által 1896. évi december hó 22-én Nagyvarsány községben alkalmazott fegyverhasználat	113
Varga István címzetes őrmester által 1898. évi február hó 14-én nagyobb szocialista-lázongás megfékezése	116
Papp Gergely őrmester által 1898. évben egy tolvajszövetkezet kiderítése és elfogása	117
Zagyai Pál és Horváth István lovas csendőrök által 1898. évi november hó 24-én alkalmazott fegyverhasználat	117
Flerik Gábor őrmester Lukács András csendőr általi agyonlövete	120
Koós István címzetes őrsvezető által 1900. évi szeptember hó 26-án alkalmazott fegyverhasználat	123
Biró Lajos és Gulácsi Imre csendőrök 1902. évi április hó 28-án egy embert a tűzhaláltól megmentettek	125
Miklós István csendőr által 1902. évi május hó 20-án több embernek a vízbefulástól történt megmentése...	125
Lebó István őrsvezető címzetes őrmester által 1903. évi augusztus hó 2-án alkalmazott fegyverhasználat	127
Hatala Mihály címzetes őrmester és Augeli Antal csendőr által egy nagyban garázdálkodó tolvaj cigánybanda kézrekerítése	130

Jánki Mihály és I. Nagy Sándor csendőrök által 1903. évi december hó 26-án Onodon alkalmazott (kard) fegyverhasználat	131
Czuczor András járásörmester vezetése alatt egy 1904. évi május hó 17-én történt rablógyilkosság kiderítése.....	133
Roncsekvics Tivadar csendőr czímzetes örsvezető 1904. évi augusztus hó 8-án egy öreg embert és egy gyermeket a tűzhaláltól megmentett	134

V. kerület:

Az ó-turai csendőr-síremlék történetének leírása	136
Egy rablógyilkosság kiderítése.....	140
Fegyverhasználat egy vadorzóval szemben	143
Egy politikai gyilkosság kiderítése	144
Fegyveres rablók elfogása.....	149
Életmentés tűzhaláltól	151

VI. kerület:

Egy rablógyilkos és szökött fegyencz elfogatása.....	155
Orvvadászokkali küzdelemben Hetesy és Csuka csendőrök meglövetése.....	155
Hütter Ede csendőr agyonlövetése	156
A Renkó-féle rablóbanda megsemmisítése	158
Egy rablógyilkosság kiderítése.....	158
Fegyveres csavargók elfogatása	159
Életmentés egy tüzesetnél	160
Egy bérgyilkosság kiderítése	160
Életmentés egy tüzesetnél	161
Egy nagyszabású rablóbanda megsemmisítése	162
Fegyverhasználat egy tanítóválasztás alkalmával	162
Fegyverhasználat egy cigánykaravánnal szemben	167
Simon Pál csendőrnek orvvadászok általi agyonlövetése	168
Egy gyilkossági eset kiderítése	168
Egy szőlőcsősz agyonveretési esetének kiderítése	170
Egy rablógyilkosság kiderítése	172

Egy betöréses lopás alkalmával az éjjeli őr agyonlövetett	173
Egy bérgyilkosság kiderítése.....	175
Egy betöréses lopás kiderítése.....	178
Egy rablógyilkosság kiderítése	179
Fegyverhasználat egy exhumálás körüli eljárásból kifolyólag	181
Életmentés tűzhaláltól	182
Egy fegyveres rabló elfogatása	183
Egy rablógyilkosság kiderítése.....	189
Életmentés tűzhaláltól	189
Egy rablógyilkosság kiderítése.....	190
Fegyveres csavargók és lóköők elfogatása	192
Egy mérgezés általi gyermekgyilkossági eset kiderítése	196
Egy Csehországban elkövetett rablógyilkosság kiderítése	199
Egy mérgezés által elkövetett kettős hitvesgyilkosság kiderítése	201
Egy bérgyilkosság kiderítése	202
Egy házaló meggyilkolásának kiderítése.....	205
Két nő megmentése a tűzhaláltól	208
Egy csendőr elgázolása a vonat által	210
Egy pénzhamisító letartóztatása	210
Egy cigánykaraván üzelveinek kiderítése és azok letartóztatása.....	215

VII. kerület:

Tolvajok elfogatása	218
Egy rablógyilkosság kiderítése.....	220
Egy gyilkosság kiderítése.....	220
Egy rablóbanda szétugrasztása.....	222
Életmentés dunai jégzajlásból lótolvajok nyomozása közben	223
Lótolvajok letartóztatása fegyverhasználatl.....	226
Egy rablógyilkosság kiderítése.....	227
Egy szerelmi féltékenységből elkövetett gyilkosság kiderítése	228
Egy orgyilkosság kiderítése	230
Bányamunkások által előidézett zendülés leverése fegyverhasználatl.....	232

	Lap
Fegyverhasználat egy tagosítás alkalmával	236
Egy betöréses lopás tetteseinek letartóztatása	238
Egy vásári tolvaj letartóztatása	239
Pálfi Károly czts. őrsvezető, II-od altiszt meggyilkoltatása	240
Két rablógyilkosság kiderítése	244
Tolvajok letartóztatása	245
Egy hitvesgyilkosság kiderítése	247
Egy szállodai lopás kiderítése	248
Egy tolvaj letartóztatása	249
Egy pénzhamisító letartóztatása	251
Egy váltóhamisító és csaló letartóztatása	252
Egy pénzhamisító-szövetkezet letartóztatása	254
A bölöni takarékpénztárba történt betörés tetteseinek kiderítése és letartóztatása	260